Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

తిమ్మకవి, కూచిమంచి, 18th cent

రసికజనమనోభిరామము

రాజమండ్రి, 1928

Record no. 31

Timmakavi, Kūcimañci, 18th cent

Rasikajanamanōbhirāmamu

Rājamaṇḍri, 1928

Record no. 31

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

తిమ్మకవి, కూచిమంచి, 18th cent.

రసికజనమనోభిరామము / కూచిమంచి తిమ్మకవి ప్రణీతము. - రాజమండ్రి : రాధాకృష్ణ బుక్కు డిపో, 1928.

(127) p. ;21 cm.

Record no. 31

Timmakavi, Kūcimañci, 18th cent.

Rasikajanamanōbhirāmamu / Kūcimañci Timmakavi praṇītamu. - Rājamaṇḍri : Rādhākṛṣṇa bukku Ḍipō, 1928.

127 p. ;21 cm.

Record no. 31

35 mm microfilm
Image placement: IA (IIA) IB IIB Date filming began:

రసికజనమనోభిరామము

కవిసార్వభౌమ

కూచిమంచి తిమ్మకవి

ప్రణీతము.

పబ్లిషరు

రాధాకృష్ణ బుక్కుడిపో,

ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి

దేశబంధు ప్రెస్, రాజమండ్రి.

Registered Price 1—4—0

రాధాకృష్ణబుక్ డిపో ఇనిస్పేట రాజమండ్రి.

సీతారామవియోగము	0	12	0
ఉషాపరిణియం ద్రో॥సీ॥	0	8	0
మంగతాయి పె॥వీ॥	1	0	0
కామకళ కా॥ వీ॥	1	0	0
అహ[illegible] ము॥అ॥	1	0	0
బృ[illegible]	1	2	0
ప్రి[illegible]	1	2	0
రోషనార శివాజి	1	2	0
చిరకారి	0	5	0
కనక్తార చ॥కే॥	1	4	0
బలిబంధనము డిటో	1	4	0
శకుంతల కం॥వీ॥	1	0	0
రత్నావళి డిటో	0	8	0
కన్యాశుల్కము గు॥అ॥	1	4	0
వేణీసంహారము వ॥సు॥	1	0	0
రాధాక్రిష్ణ పా॥గ॥	0	12	0
పాదుకాపట్టాభిషేకం	1	4	0
కంఠాభరణము	1	0	0
రోషనార కో॥సు॥	1	0	0
సత్యహరిశ్చంద్రీయం	1	2	0
సాత్రాజితీయము	0	14	0
రసపుత్రవిజయము	1	0	0
రాణాప్రతాప్‌సింగ్	1	0	0
జయంతజయపాలము	0	12	0
రామదాసు డి॥గో॥	1	0	0
కుశలవ వి॥సు॥	0	12	0
సారంగధర డిటో	1	0	0
నర్తనశాల వి॥స॥	1	0	0
ప్రతాపరుద్రీయం	1	4	0
కృష్ణలీల కె॥ను॥బళ్ళారి	1	6	0
లవకుశ డిటో	1	6	0
సంపూర్ణభారతం	1	4	0
మైలవరం కంపెనీవారిచే ప్రదర్శింప బడు			
ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణ॥	1	0	0
[illegible]త్నిప్రతాప్ అనసూ॥	1	0	0
సావిత్రి శ్రీ॥స॥	1	0	0
రాధాకృష్ణలీల కం॥వే॥	0	12	0
వృద్ధవివాహము	0	12	0
సతీఅనసూయ సో॥రా॥	1	0	0
ఆలీబాబా 40దొంగలు	0	12	0
—• ఆంధ్రనాటకములు •—			
కాళిదాసు	1	0	0
గంగావతరణము	1	0	0
సంపూర్ణభీష్మచరిత్ర	1	0	0
ధరణికోట. రెడ్లయుద్ధ॥	1	0	0
తాజమహాల్	1	0	0

వలయువారు:—

రాధాకృష్ణబుక్కుడిపో ఇన్నిస్పేట రాజమండ్రి

అని వ్రాయవలెను.

రసికజనమనోభిరామము.

పీఠిక.

శ్రీ మీఱం దన పెండ్లివేళ నొడలం, జన్నారుభూషామణి
స్తోమంబుం బొడగాంచి శైలసుత చే, తోవీథిఁ గంపింపఁ ద
ద, ద్భామారత్నము కొప్పు బర్హమని య
ప్పాము ల్దల ల్వంప న, త్యామోహంబున నవ్వశంభుఁ డీవు మా
కశ్రాంతసౌఖ్యోన్నతుల్. 1

సీ. చిన్నారిజాబిల్లి సేసక్రొవ్వెదపువ్వు, మెట్టరాచబిడారు పుట్టినిల్లు
మగనిసామేను సేమపుటొలగపుమిద్దె, కలువలజపరాలు చె[illegible]బోటి
తెలిగంటికల్కిముద్దియ లూడిగపుఁజెలు, లక్కడీఁదిబొబ్బమెకంబు కత్తలాని
యాముటేనుఁగుమోముసామిముద్దులపట్టి జక్కరవిరిబోఁడి సువతిమిన్న

తే. గాఁగ జగములు గడితంపు గనికరంపు, పెంపుఁరాణింప నెపుడుఁ బాలింపుచుండు
సర్వమంగళమాకు నఖర్వసర్వ, మంగళావాప్తి నొడఁగూర్చు మనుచుఁగాత. 2

చ. పొలుపుగ గొల్లకొండలిరుఁబోఁడుల కుల్కమిటారి గబ్బిగు
బ్బలు బలువెన్నముద్దలని భావమునం దలపోసి డాసి కం
చెల వెడలించి మాటికిని జేతులనొక్కుచు హాంత్రకారియై
యలుఁతిగ నవ్వ వెన్నుఁడు దయామతి మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడిన్ 3

మ. దివిషద్రాజముఖీలలామ ఫలకోత్కీర్ణ స్ఫురత్కుంకుమ
ద్రవలాక్షారుణితాంఘ్రిపద్మయగుచు న్రాణించు నప్పద్మభూ
భువనోత్కృష్ట మహాప్రబంధఘటనా పూజ్యైకసామ్రాజ్యవై
భవ మెల్లప్పుడు మాకొసంగి యనుకంపాలీలలం బ్రోవుతన్. 4

ను. నలుమోముల్గన కబ్బియుండుటకు నానందంబుతో నోలిమైఁ
బలుకుందొయ్యలిచెక్కులం బెదవియం ఫాలంబుఁ జుంబించి
చే, తుల వెంట న్వలిగబ్బిగుబ్బ చనుబంతు ల్పట్టి క్రీడాకళా, కల
సన్మించుచు విరించి మాకొసఁగు సౌకల్యాయురారోగ్యముల్. 5

సీ. అమరశిరఃకిరీటాంచలమణివిభా, నీరాజితాంఘ్రి యేసారసాక్షి
కుందేందుమందార చందనఘనసార, నీహారవర్ణ యే మోహనాంగి
హేమాబ్జకబళనోద్దామ మత్తమరాళ, ఘోటకారోహ యే బోటిమిన్న
వరదండపుస్తక వల్లకీశుకరాజ రాజత్కరాబ్జ యే రాజవదన
తే. యమ్మహావాణి పికవాణి యజునిరాణి. సైకతశ్రోణిమదచంచరీకవేణి
పరమకల్యాణి కిసలయపాణి మాకు, మంజువాగ్గుంభన లొసంగి మనుచుఁ గాత. 6

మ. ప్రమథాధీశశిరోగ్రభాగవిలసత్ప్రాలేయ రుక్ఖండమున్
బ్రమదం బొప్పఁగఁ జూచి మోదకముగా భావించి యంచ
త్కరా, గ్రము వేచాఁచి కడంకతోడఁ దివియం గామించి
మేలెంచుదం, తిముఖుం డెప్పుడు బ్రోచు మత్కృతిదయార్ద్రీభూతచిత్తంబునన్ 7

మ. చిరభక్తి ప్రతిభావిభాసితుఁడనై. చింతింతు నశ్రాంతమున్
బరవాదిప్రమదద్విపేంద్రపటలీపంచాననశ్రేష్ఠు బం
ధురతేజోనిధి దెందులూరికుల పాథోరాశిరాకానిశా
కరునిర్లింగయ సద్గురూత్తముని సాక్షాచ్చంద్రచూడాకృతిన్. 8

సీ. గురుతరకౌండిన్యగోత్రవిఖ్యాతుండు, బయ్యనామాత్యుఁ డేప్రభుని తాత
నిరతాన్నదానవర్ణిత యశస్సాంద్రుండు, తిమ్మనసచివుఁ డేధీరుతండ్రి
ఘనులు జగ్గనయు సింగనయు మంత్రియు నర, సనయును నేధన్యుననుజవరులు
తిమ్మయాఖ్యుండ నేఁబ్రథితులు సింగనయు జగ్గనయు సూరనయు నేయనఘుసుతుల
తే. మతులమతి రాజమాంబ యేయధిపుజనని, యతిపతివ్రత లక్ష్మి యేచతురురాణి
యట్టిశ్రీకూచిమంచివంశాబ్ధిచంద్రు, వజ్జనగంగనామాత్యు నుదిఁ దలంతు. 9

మ. తనరారన్నతిసేతు సేతుహిమవద్గంగాస్త శైలాంతరా
వనిభాషానిరతప్రసిద్ధకవివిద్వన్మాగధేంద్రప్రియా,
చనశానీకనిరంతరప్రణుతభాస్వద్దానవిద్యాపరా
యణు భూభృజ్జనపూజ్యు మజ్జనగంగామాత్య చూడామణిన్. 10

చ. మనమునఁ బ్రస్తుతింతు బుధమాన్యుల ధన్యుల జగ్గనార్యసిం
గనవరసప్రధాన విదితాఖ్యుల మంత్రికులేంద్రముఖ్యులన్
ధనదసఖాంఘ్రిభక్తివముదంచితచిత్తుల సాధువృత్తులన్
జనవినుతాన్నదానగుణసంతతధన్యుల మత్పితృవ్యులన్. 11

మ. కవిచూడామణుల న్మహాఘనుల వేడ్కం గొల్తు వల్మీకసం
భవు వ్యాసు న్జయదేవు భోజనృపతి న్బాణున్మయూరాహ్వ
యున్, శివభద్రార్యుని గాళిదాసుకవిన్ శ్రీహర్షుని న్మాఘుభా
రవిఁ జోరు న్భవభూతి బిల్హణుని వాక్ప్రాచుర్యసంసిద్ధికిన్. 12

సీ. బహుముఖవక్త్రమై పరఁగుకుండలినాథుఁ, డఖిలకళాధాముఁ డైనసోముఁ
బరజయోన్నతి నెన్నఁబడువీరభద్రుని, సర్వజ్ఞతాగుణశాలి భీముఁ
జతురాస్య వాగసుశానను విబుధప్ర, కరముఖ్యు నమరేశుఁ బురుషసింహు,
డనఁ దగుశ్రీనాథు ఘనమార్గవర్తియై, కరము వెలుంగుభాస్కరబుధేంద్రు
తే. సతతలోకేశ్వర ప్రపూజితనితాంత, రాజమానప్రభావుని రంగనాథు
వాణియు నాంధ్రకవిత్వనిర్మాణకుశలు, లగుమహాకవివర్యుల నభినుతింతు. 13

తే. భంగమున దాఁకి పంకంబు పాలలోఁగి, సరసులకుఁగాక యొలుకలు సడలనెఱసు
లేఱుచు జడాశయంబుల నెపుడు మెలఁగు, కుకవినికురుంబముల లెక్కఁ గొనఁగనేల.

సీ. అన్వయపదార్థాపహరణప్రవీణులు, సమధికసుశ్లోకవిముఖమతులు
గురువర్ణలఘువర్ణపరిశోధనాజ్ఞులు, దళసాధులక్షణరహితులు
చిరతరఘన సుఖశ్రేయోవిదూరులు, ప్రతిపదాత్యంతకువాదరతులు
సంతతసమధికసమత ప్రకంపితు, లతితరదుర్వృత్తియుతులునైన
తే. ధూర్తకవిరాజుల కొకింతఁ దొలఁగవలయు, నఖిలదిగ్దేశనృపసభాఖ్యాతపూత
భారతీలబ్ధకవితావిధానమాన, సరసామ్రాజ్యఖని యైనసజ్జనుండు. 15

సీ. బహుపురాణములు ప్రబంధములు లక్షణ, శాస్త్రములు వివిధకోశమును నాట
కము లలంకారశాస్త్రములును శోధించి. ప్రౌఢిమై నేతత్ప్రబంధ మేనొ
నర్చెద నిందులోన నొకించుకొక్కెడఁ, బరికింప నెఱసులు దొరలియున్న
నెన్నక సేయక పిశునకరుణావతిఁ, గనుఁగొని సారంబె కైకొనుండు
తే. మంచితేనియ జనులు పేమఱు కడంక, నరపి వడపోసి యునిచిన నందులోన
నలుసు లొకకొన్ని యుంపంపఁ గలుగకున్నె, భవ్యమతులార కవిబుధప్రవరులార.

సీ. వళులయొప్పిదమున వళులునాశయపృదు, పదవిభ్రమంబుల బాగు మీఱి
కలితచంపకమాలికాసుశాలిశ్రీల, సరసిజముఖవిలాసములఁ దనరి
మహితచమత్కృతియామధుర వాగ్రీనల, శుభలక్షణారూఢి సొంపెసఁగి
ప్రవిమలశృంగారభావగౌరవమునఁ, గనదలంకారవైఖరులఁ జెలఁగి [illegible]

తే. ప్రబంధమత్కావ్యకన్యకారత్న మఖిల. రసికజనసంతతమనోభిరామ మగుచు
నిందుశేఖరునీవి నిరంతర మంగళమున, ననదృశవిలాసలీలల నలరుఁ గాత. 1

వ. అని యఖిలదేవతాప్రణతియు గురుచరణస్మరణంబును బిత్రు పితృవ్యస్తోత్రంబును
బురాతనమహాకవివర్ణనంబును గుకవి నిరాకరణంబును నాధునికకవివిద్వత్ప్రార్థనం
బునుం గావించి యష్టాదశాధిక వర్ణనాన్వితం బగునొక్క మహాప్రబంధంబు నొ
నర్పఁ బూనియున్న సమయంబున. 18

సీ. పరిపరిపీలుకర్బురపుష్పణునుఁ డ, గ్రగశాపటికజుహూరాణవస్త్ర
పరిపిండివృషపదకదంబుఁడు మహా, కులకశయాలీనగురుకలాపుఁ
డద్రిదారనసముద్యద్విస్మయపదార్థ, నాగప్రహసమున్న తతురంబుఁ
డవిరలచంద్రమయాగారగానుఁడు, రీషపానారతప్రియసచివుఁడు

తే. భద్రఖాంభోళుఁ డాశ్రితశూద్రధరుఁడు, నిగమరథ్యావ్యాప్తుఁడు పీఠనిగమకులుఁడు
పత్రపహారేట్స మాహ్వయప్రభుఁడునాదు, స్వప్నమున నొక్కనాఁడుసాక్షాత్కరించె

తే. అట్లు సాక్షాత్కరించి మహాత్ముఁడైన. పీఠపురికుక్కుటేశ్వరాభిఖ్యసాంబ
శివుఁడు నిష్కలకరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచు, నింపు దళుకొత్తనన్నుఁ జూచి యిట్టులనియె. 20

సీ. ప్రతిభపై రుక్మిణీపరిణయంబున సింహ, శైలమాహాత్మ్యంబు నీలపెండ్లి
కథయును రాజశేఖరవిలాసంబును, నచ్చతెనుంగు రామాయణంబు
సారంగధరస్వచరితంబు సాగర, సంగమాహాత్మ్యంబు రంగు మీఱు
సకలలక్షణసారసంగ్రహంబు నొనర్చి, కృతులు మాపేర నంకితము చేసి

తే. నట్టిప్రౌఢవు నీవిపు డలఘుమతిని, రహి నొనర్పంగఁ బూనినరసికజనమ
నోభిరామము, గృతిసేయు మలర మాకుఁ, దిమ్మకవిరాయ సకలసుధీవిధేయ. 21

క. నరవరు లిడుమణిభూషా, కరితురగాందోళికాదిఘనవిభవము ల
స్థిరము లవేటికి నింకే, నిరవుగ నిహపరసుఖంబు లిడియెదఁ జుమ్మీ. 22

వ. అని యానతిచ్చి యప్పరమేశ్వరుం డంతర్హితుం డగుటయు నేను నమందానంద
కందళితహృదయారవిందుండనై యమ్మహాదేవునకు నిమ్మహాదేవునకు నిమ్మహాప్ర
బంధంబుఁ గృతిసేయ నిశ్చయించి, 23

సీ. నిఖిలవిద్యాభ్యాస నిపుణుండు మత్సహో, దరుఁ డగుజగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులు తిమ్మనయు సింగనయును లేఖక, పాఠకులై కృతుల్ ప్రబలఁ జేయఁ

జేర్మిఁ గాంచినవాఁడఁ బీఠపురప్రాజ్య, రాజ్యాధిపత్యవిరాజమాన
భూతివైభవుఁడు నద్భుతపరాక్రముఁడును దానకళాధురంధరుఁడునైన

తే. రావుసీతాద్రిమాధవరాయనృపతి, చేతఁ గవిసార్వభౌమవిఖ్యాతబిరుద
మందినఘనుండఁ దిమ్మయాహ్వయుఁడ నేనుఁ విమలతరభక్తి మదిలోన విస్తరిల్ల. 24

—• షష్ఠ్యంతములు •—

క. శ్రీదునకు సకలముదిత, శ్రీదునకు నితాంతభృంగిరిటపటునటనా
మోదునకు నిగమసంస్తుత, పాదునకు హృతాఖిలాఘభవఖేదునకున్. 25

క. భర్గునకు దళితపురభట, వర్గునకుఁ బ్రకీలితాపవర్గునకు లస
న్మార్గునకుఁ జిరకృపార్ద్రసి, సర్గునకు నితాంతసుగుణ సంసర్గునకున్. 26

క. శంభునకు జితగజాసుర, దంభునకు సమస్తబుధవితానావనసం
రంభునకుఁ దాసవిద్యా, రంభునకుఁ బ్రహృష్టమాని రాడ్డింభునకున్. 27

క. భీమునకు రజతభూధర, ధామునకు సుధాంశుకోటిధామునకు మహో
ద్దామునకు శ్రితజనావన, కామునకు హృతోగ్ర పాతకస్తోమునకున్. 28

క. శర్వునకు సతతముదితను, పర్వునకు సమస్తభువన పావనలీలా
ఖర్వునకు దళితదుర్జన, గర్వునకు మహోక్షరాజగంధర్వునకున్. 29

క. స్థాణునకు సతతపరిచిత, బాణునకు సరోరుహాక్షబాణునకు జగ
త్త్రాణునకు హృతకృతాంత, ప్రాణున కతిసత్యవాక్యపరిమాణునకున్. 30

క. భవునకు నిరుపమశుభవై, భవునకు సంఘటితసకలభువన కురుప్రా
భవునకుఁ గృతపరపావరి, భవునకు భవునకు నిరస్తభావభవునకున్. 31

క. రంగజ్జటాగ్రవిలస, ద్గంగాప్రాలేయఘృణికి ఘనవితరణికిన్
త్తుంగగుణమణికిఁ గుక్కుట, లింగప్రభుమణికిఁ గుండలీకృతఫణికిన్. 32

ఆ. అర్పణముగ నమ్మహాదేవు కృపచేత నూనలీలఁ గూర్పఁ బూనినట్టి
రసికజనమనోభిరామం బనెడు కృతి, కిలఁ గథావిధాన మెట్టులనిన. 33

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

క. మును నారదమునివరునకు, మునుకొని పుణ్యేతిహాసములు సలుప దగన్
వినుపించుచుండి యొకకథ, యొనసినకృపఁ దెలుపఁ బూని యిట్లని పలికెన్. 34

శా. చంచత్కాంచన సౌధభాగలసిత శ్యామాముఖాగంప్రభా
ఖ్యంచద్విభ్రమచంచలాభ్రమక చాభ్రభ్రాంతి లీలావల
త్కించిల్లాస్యకళావిలోల ఫణిభుక్కేకార వాక్రాంతమై, కాం
చెన్ జేగ్మిఁ బురోత్తమం బొకటిలం గల్యాణనామంబునన్. 35

సీ. ప్రాకారములు దంబు పరిఘులచెలువంబు, వనములపెంపు జవ్వనులసొంపు
బావులతీవి కప్రపుధూపములతావి, జగిమెలరంగు రచ్చలహొరంగు
గణికలయొప్పు బంగరుమాడువులపిప్పు, గోపురంబులమించు కోట్లసంచు
తేరులతీరు ముత్తెపుఁబందిరులసౌరు, నగరులకల్మి యేనుఁగులబల్మి

తే. కత్తలానులయేపు మేల్కట్లకోపు, మమరుగోడలమెఱపు వాకిళ్లగలయొఱపు
తలుపుగమికీలునిలువుటద్దములమేలు, దనర వెలుఁగొందు నాపురోలు ఘనత నందు.

మ. పరిఘాంతర్జల సద్భుజంగయువతుల్ ప్రాకారశృంగాగ్రవి
స్ఫురదస్వప్నవధూమణీజనులకున్ శుభ్రాంశుబింబంబులం
బిరనన్మిందికి సేగు నంచ లమరీశింజోష్ఠ బింకోక్తులన్, తక్కర
ముల్పిమ్మని వారి కంపి రనడిగ్గం బొయిఁ దేటుల్ పుడిన్. 37

శా. తుండాగ్రంబులుచాచి యప్పురి మహోత్తుంగద్విపేంద్రంబు
లు, ద్దండప్రక్రియఁ గ్రీడసేయుచు వియద్గంగా సువర్ణాంబురు

కాండంబు ల్వికలించుచో సుమపరాగంబు ల్మదిన్నెమ్మనల్
నిండం బంగరుకాఁడల ట్లలరు నున్నిద్రప్రభాలీలలన్. 38

తే. అగము లుర్వీధరారాతి యాపదలకుఁ, దలఁకి యప్పట్టణమునకు వలసవచ్చి
డాఁగి యుండినఁ బౌరులు నాగములని, కమ్మియునిచిరి నాఁగ నాగములు దనరు.

చ. తలఁపఁగ దక్షిణోత్తరపదంబుల కున్నతి నేగి యాఱువా
ఱ్ఱెలలకుఁ గాని క్రమ్మఱఁగ నేరక యేలిక నేటమంచు ని
చ్చలు నిను తేరిమావు లని సారెకుఁ గేరుచు దిక్కులన్నియుం
గలయని మేషమాత్రమునఁ గన్గొని వేమఱు లుంబు రాశ్వముల్. 40

చ. అనిలుఁడు లేడినెక్కి జవమారఁగ నప్పురి మేల్గుఱాలతోఁ
బనిపడి పందెము ల్చఱచి పర్విడుచోటఁ గురంగ మెత్తి వె
చినచెలు వాయె నిప్పలుకు సిద్ధము గాదనియాడినం బ్రకం
పనునకుఁ గేలుసాట్ట యనిపల్కుదురే కపలోకు లిద్దరన్. 41

తే. నాలుగును వేయివక్త్రంబులోలిఁగలిగి, శ్రుతులు భాష్యంబున దపుట ప్రతిభయనుచు
విధిఫణీంద్రుల నిరసించి వేదశాస్త్రములు పఠింతు రొక్కొక్క రాప్రోలిద్విజులు.

సీ. బుధవత్సలులు కళాపూర్ణులు పరచక్ర, హరణులు కువలయాహ్లాదకరులు
వసుసమన్వితులు సర్వజ్ఞశిరోమణుల్, శుభలక్షణులు పరిశుద్ధమతులు
సహజలక్ష్మీక లస్తమితతమస్కులు, మండలప్రభులు సన్మార్గచరులు
మిత్రానుకూలురు గోత్రాభ్యుదయులు జైవాతృక లౌషధీశ్వరులు సుప్ర

తే. సన్న తాభాస్వరులు పంకజాతదళన, చతురు లతిశీతలప్రవర్తను లుదగ్ర
మోహనాకార రేఖాసముల్లసితులు, రాజు లలరుదు రప్పుర రాజమునను. 43

తే. తనకుఁ దొమ్మిదిపాతఱ ల్ధనముగల ద, టంచు జక్కులఱేఁడు గర్వించుఁ గాని
లెక్కయిడరానిరొక్కంబు లేదు లేని, కొలుచుగల వెన్న నవ్వీటికోమటులకు. 44

క. అద్రులు లేజంబున నమ, రాద్రులు దానమునఁ గాంచనాద్రులు ధృతి సౌ
భద్రులు బవరంబున బల, భద్రులు భుజశక్తి నందుఁ బరఁగెదుశూద్రుల్ 45

సీ. శమగానములకు సంతసిలి పున్నాగము, ల్వ్యస్ఫుటభోగలీలలతఁ జెలంగఁ
పదమువిహారముల కెంతయు భుజనుల్ చొక్క, సుమనోవికాసవిస్ఫూర్తి నలరఁ
దమముఖాంభోజగంధములకు సరసాళు, లుప్పొంగి పదబుద్ధిఁ గప్పుకొనఁగఁ
దమమణినూపురధ్వనులకుఁ బరమహంసలు పోలి మానసాసక్తి దఱియఁ

తే. దమమృదూక్తి సుధారసధారలను స, శేషబుధపుంగవులు చెంతఁ జేరి నిలువఁ
జెలువముల కెల్లఁ బుట్టినచెలువు లనఁగ, మెఱయుదురు ప్రోలఁ బుణ్యభామినులు లీల

చ. అపరిమితానురాగమున నప్పురిలోనిబోజుంగుమిన్న లెల్లపు
డు దినాంతవేళల హొయల్మెఱయ న్విహరింతు రెంతయు
న్విపణిగృహాంతరాగ్రమణి నిర్మితకాంచన సాలభంజికా
లపనకపోలచుం బనకళావి వశీకృత హృత్సరోజులై. 47

సీ. చామల కెందు నీసరసతగలదె తో, య్యలియన వరియింపు నిలిచి చూడు
పడఁతి నిన్నంటి వెల్వడము కోర్కె ఫలించె. నన రాజభోగమే యతిశయిల్లు
నారుగన్నను జిత్తమలరెడిఁ జెలియన్న, మది కొప్పుగంటె వేమఱుఁ జెలంగుఁ
బలుకొల్లఱి చూపక నిలుమింతె యనిన న, వ్వలఁ గంది కైసైగ మెలఁపఁదగునె

తే. యనుచుఁ దమఁ జేరి నెఱజాణతనము వెలయఁ, బలుకు నెలకోడెప్రాయంపుఁ బాంథజనుల
కింపు దులకింప మాటామాటలిడుచునుంద్రు, శాలిపాలీవధూటు లాప్రోలఁ జాల. 48

సీ. సరసిజంబులు సారెసారెకు నెనయించి, యంబుజంబులు ప్రియం బలరఁ జేర్చి
చంపకమాలిక ల్సొంపెసంగ నమర్చి విచికిల స్తబకము ల్విస్తరించి
యుత్పలమాలిక లొఱపుగాఁ బొసఁగించి, కడుసుకేసరము లక్కఱఁ బెనంచి
లలి వెలయు నుపజాతులు నాడెముగ నిల్పి, మఱియుఁ జే రగువనమంజరులును

తే. గరము మెఱయించి సుకవులకరణిఁ బెక్కు, చందముల నీటుఁ జూపుచు సరసు ప్ర
బంధలీలల నలరింత్రు పటువిలాస; భాజనములందుఁ బుష్పలావీజనములు. 49

శా. వీట న్మాటి కనంగసంగరకళాప్రాక్లాంతకాంతామణీ
కోటిపీనపయోధరాగ్రవితతాంకూరన్నిదాఘోదక
వ్యాటీకాపహృతిక్రియారభటిఁ బెంపారుం బ్రభాతంబులం
బాటీరాచలకూటనిర్గతజగత్ప్రాణార్భకవ్రాతముల్. 50

చ. పనివడి పంటపైరులకు బాళి మెయిం జనుచిల్కమూఁకలం
జనులకుఁ గ్రమ్మఱం దఱిమి వైచు నుపాంచితశాలిపాలికా
స్తనకలశద్వయీనిహితసాంకవగంధమలిమ్లుచత్వభా
గనిలకిశోరవారము లనారతమున్నగ్రాంతికంబునన్. 51

క. ఆనగరికి నధిపతి యై, యానగరపుకరణి కీర్తి నలరుచు నుండెన్
భూనుతుఁ డర్చిమ్మంతుఁడు, నా నెసఁగు నృపాలవరుఁడు నయతత్పరుఁ డై 52

తే. కాని మఱియెందు నేరియుఁ గలుగకుండ, ధరణిఁ బాలించె నఖిలభూధవకులేం,
కోటికోటీరమణివిభాంకురవిరాజ, మానచరణాబ్జయుగళుఁ డమ్మనుజవిభుఁడు. 57

తే. దరికిఁ జేరిన నరికోటి దరికిఁ జేరు, శరముఁ బూనిన సహితాళి శరముఁ బూను
గొమరు మీఱిన మారాధకొమరుతోడ, సరియె శూరులు మనుజకేసరియు గాక. 58

వ. ఇట్లు సమగ్రలీలావైభవోపగుప్తుం డగు నమ్మహీపాలాగ్రగణ్యుం డమందానందకం
దళితహృదయారవిందుం డగుచు నొక్కనాఁడు. 59

సీ. పగడంపుగుంద్రకంబములు మేలికడాని, దూలముల్ జాబిరితాలమెట్లు
పులుఁగుఱాపచ్చబోదెలు తక్కుమగమారి, కెంపుగోడలు తమ్మికెంపువెడఁద
తలుపులు పటికంపుద్వారబంధంబులు, తెఱగంటిరాచ జాలిన్నియలును
వైడూర్యవలభిక ల్వాటంపుగోమేధి, కపుజలయంత్రముల్ కడిఁదిముత్తి

తే. యంపునేఁతలు పుష్యరాగంపుజాల, కములు రవికాంతమణివలీకములు రజత
ఫలకములు గల్గి నాఁడెంపుబలుబల్లా, రంగుల నవారతంబుఁ జెలంగి మఱియు. 60

సీ. జాలవల్లికలు పచ్చలగద్దెపీఁట హొం, బట్టుతివాసీలు పట్టివేళ్ల
సురటీలు మేల్పైఁడిసురిచీలు సెత్తంపు, పలక సిద్దాజరబాజుజీబు
చందువా ముత్యాలజాలీలు చికిలికొప్పె, ర్మించుటద్దము లెన మించుతగటు
షాలీసు రతనంపుకీలుబొమ్మలు చిటి, చాపలు వెడఁదవింజామరములు

తే. తమ్మపడిగలు మంచిగందంపుఁగోళ్ళ, చిఱుతముక్కాలిపీఁటలు రాచిలుకపంజ
రములు చిత్రంపుదివ్వెగంబములు గలిగి, జానదులకించుకొల్వుహజారమునను. 61

తే. రాజనుపబుధకవినుభాజనులును, మిత్రజాహీనకేతువుల్ మెఱసి కొలువ
నెంతయుఁ దేజ మెసఁగ ననంతపదవి, నయ్యుమఁడు నిండుకొలువున్న యవసరమున.

సీ. గొఱకయీఁటెలు మేటికఱకుబాకసములు, వంకకత్తులు పెషవంకవిండ్లు
నడునెత్తిసికలు గీర్వాణంబు లెసువాయు, పెట్టులు క్రొవ్వాడి మెఱుఁగుసురెలు
కాసెలాఁగులు నీరికాసెలు వాగురుల్, గుద్దుకత్తులు నల్లగొంగడీలు
నలువుమీఱినకాడిములుచయొడిళ్లు జుం, జురుగడ్డములు బలుకుఱుచద్రుళ్లు

తే. వలుపసొరకాయబుఱ్ఱలు తులసిసేర్లు, గండ్రగొడ్డండ్లు చిక్కము ల్దండికోల
మీసములు గల్గి కొండటుపృగయులు లెదుటఁ, జేరి పాడఁగని విఁగుల జోహారులొసఁగి.

సీ. పులిగోళ్లు గజదంతములు పిల్లిగడ్డలు, చారపప్పు వెడందచామరములు,
వద్దువాడేఁగలు పాండురాయలు నెమ్మి, పింఛెంపుఁగుంచెలు పిలికిచెండ్లు

బిత్తరంపుజవాదిపిల్లులు ముద్దులే, జింకకూనలు నవసంకుమదము
పచ్చకస్తురివీణె లచ్చంపుఁబూఁదేనె, గజనిమ్మపండ్లు ద్రాక్షాఫలములు
తే. పనసపండ్లీదపండ్లు కొమ్మనంటిపండ్లు, కప్పురము దబ్బపండులు విప్పపువ్వు
మొదలుగాఁ గానుకలు పెట్టి మ్రోల నిలిచి, పలికిరిట్లని కేల్మోడ్చి ప్రభునిఁగూర్చి.
క. వినుజియ్య శైలమునఁట్టున, గనుఁగొన నబ్రముగ నిపుడు కారుమెకములా
మునఁ బెల్లుమీఱి మెలఁగుచు, జనులకుఁ గడుభీకరత్వజాగం బెలుచన్. 65
సీ. కణుచు లీర్నాలుగు కాళ్లమెకంబులు, జెబ్బులుల్ తోఁడేళ్ళు బొబ్బమెకము
లెలుఁగులు గోఱపోఁతు లేదులు మనుఁబోఁతు, లెనుపోఁతులును గోఁతు లేనుఁగులును
దుప్పులు రేఁచులు చివ్వంగు లడవిపు, మెకములు సవరముమెకము లిర్లు
పందులు నక్కలుఁ బలుబూతకిల్లులు, కుందేళ్ళు దుప్పులు కొండగొఱియ
తే. లాది యగుదొడ్డమెకము లబ్బబ్బ యడవి, నెందుఁ జూచిన నెడలేక యేపుమీఱి
తిరుగుచున్నవి యింకేమి తెలుపఁగలము, సామి యవ్వాటి కెంబుల చందమిపుడు. 66
సీ. కౌఁజులు పూరేళ్ళు కన్నెలేళ్ళు నెమళ్ళు, లావుకల్దొరవాల్లకుముకులును
గొక్కెరల్ కక్కెరల్ గువ్వలు వెలిసెలు, నేలనెమళ్ళను బోలుగలును
గారుకోళ్లు పసిండికంటె లేత్రెంతలు, పాలలు పరుజులు పావురాలు
పికిలిపిట్టలు గడ్డిపిట్టలు గోవలు, బంగరుపిచ్చుకల్ పసపుముద్ద
తే. లాదిగాఁ గలపులుఁగు లయారె బిట్టు, నెట్టుకొని కోనలోఁ గనుపట్టియున్న
వధిపవేటకు వేంచేయ నర్హమిప్డు, డనుచుఁ బల్కినవారల నాదరించి 67
క. మృగయావిహారలంపటుఁ, డగుచు నపుడేచవరు డగ్గి యతిరయమున న
జ్జగతీరమణశిరోమణి, తగ నంతఃపురికిఁ జనినఁ దత్సమయమునన్. 68
చ. తడయక యూడిగంపుచెలులెల్ల నృపుఁ డగ్గఱి మావికెంపుబ
ల్లోడపులు వుచ్చి క్రొంపడపుదోవతి గట్టఁగ నిచ్చి పచ్చతా
బెడఁగుఁగడావిజీనిపసి పెంపగుముక్కలిపీఁటమీఁద సొం
పడర వసింపజేసి వినయంబునఁ బ్రియంబిగురొత్త నత్తఱిన్.
సీ. మురువైనహురుమంజిముత్తియంపు సరంబు, లుదుటుగుబ్బలమీఁదఁ బొదివియాడఁ
గరములరత్న కంకణములు గాజులు ఘల్లుఘల్లని తాళగతులఁ జెలఁగ
సొంపారుగడిత్రంపు సోగముంగురులు నె, న్నొసలిపై ముసరి పెంపెసలు గూర్చ
మహనీయతాటంకమణి గణద్యుతులు కొం, దళుకువేఁ జెక్కుటద్దములఁ బొదల

తే. గాను వర్తింప నూర్పులు గందళింప, నలఁతిచెమ్మట నెమ్మేన నంకురింపఁ
బసిఁడిగిన్నెయలోని సంపంగినూనె, వనజముఖి యొకర్తు దలయంటె మనుజపతికి. 70
సీ. గమగమవలచుచొక్కపుఁ గమ్మకస్తురి, నలుగిడె నొకమదనాగయాన
కలయ గంధామలకంబిడే సౌదలఁ, దలకొని యొకముద్దుకలికిమిన్న
దోరంపుఁబన్నీటఁ దొరలించి జలకంబు, లార్చె నొక్కసరోరుహాయతాక్షి
తడయక నెమ్మేనునిడుసోగ పెన్నెరుల్, దడియొత్తె నొక్కకాంతాలలామ
తే. జిలుఁగునిద్దపుమడుఁగువల్వలు ధరింప, నిడియె నొక్కమనోజ్ఞ రాకేందువదన
సికను నెత్తావి క్రొత్తగొజ్జెంగపరులుచుట్టె నొకనీలవేణి యాక్షోణిపతికి. 71
తే. సిలువుటద్దంబు ముంగల నిల్పి మేలికమ్మకస్తూరిరేక చొక్కముగ నొసలఁ
దీర్పఁగాఁజేసె నొకవధూతిలక మప్పుడోలపు ఠాణింప నానృపాలోత్తమునకు. 72
క. అగరుసితాభ్రజవాదీమృగమదచందనహిమాంబుమిళితంబై సొం
పుగ నలచు మేలికలపము జగతీపతిమేన నొక్కసకియ యలందెన్.
క. జిలిబిలివలిలేగాడుపు తెలియఁగఁ బూసురటి విసరె నిమ్ముగ నొకతై
వలకచ కరకంకణములు ఘల్లుఘల్లని మెఱయ రాజకందర్పునకున్. 74
సీ. పులుఁగురాపచ్చబల్చిలుకతాళియ నొక్క సుదతి పేరురమునఁ గుదురుపఱచె
సొంపారునాణిముత్తెంపుజోఁకటు లొక్క కలకంఠకంఠి వీనుల నమర్చె
గాటంపు నెరమావికపుటుంగరము లొక్క తలిరాకుఁబోఁడి యంగుళుల నునిచె
ముదగులు నవరంజిసురిడీగొలుసు లొక్క విమలాంబిహాస్తపద్మముల నిడియెఁ
తే. బసిఁడికమ్మిరువటయొక్కకిసలయోష్ఠి మొలను దవిలించి సరపిణిగొలుసు లొక్క
తెరవ వెరవార గుఱుతుగ నఱుత నించెఁ గలువదైవార నారాజశేఖరునకు. 75
తే. హరువు మీఱెడిపసిఁడిపళ్లెరమునందు రసరసాన్నము లిడి యొకరాజవదన
యింపుసొంపులు వెలయ భుజింపఁ జేసె మణిగృహంబున నారాజమణిని నిలిపి 76
క. ఎంగిలి వార్వఁగ నీళ్లిడె బంగరునెఱగిండితోడఁ బరుపడి నొకసా
రంగవిలోచన యానృపపుంగవునకు మదిని గూర్మి పొంగారంగన్. 77
తే. తాపికపురంపు బాగాలు తగటుఁబండుటాకులును మేలివలిముత్తియంపుఁ గ్రొత్త
సున్నమును గూర్చి యొకక్రొవ్విరిసుమ్ము మిన్న యన్నగాత్రిసునఁ పడెమిఁబట్టి యిచ్చె.
క. అంతట నానృపశేఖరుఁ డంతఃపురి వెడలి వేడ్కలంతంత కెదన్
దొంతరలయి పొదువఁగఁ గడు వింతగ మొగసాలకడకు వేంచేసి తగన్, 78

సీ. భేరులు కాహళుల్ బిల్లఁగ్రోవులు పెద్ద బూరలు తుడుములు ఢోరుకలుఁగ
మణికేతనములు చామరములు ముత్యాల గొడుగులు నరిగెలు గొఱిలి తరలఁ
గరు లశ్వములు శతాంగములు వరూథినుల్ గడు నేలయీనికరణి నడువఁ
గవులు గాయకులు మాగధులు వేశ్యలు నటుల్ పరిహాసకులు బ్రోలఁ బఁసిఁగొలువ
తే. బసిఁడిజెత్తులవారు దెసలఁ గ్రమ్మి జతన దేవ పరాకు హెచ్చరిక యనుచుఁ
గరము వేడుకతో బరాబరు లొనర్ప దొరలు ప్రెగడలు జనవరుల్ దొదరాఁగ. 82

తే. గడలు బాణాల్పటాలు నగ్గికలు బూని పరువడుల్ ద్రొక్కుకొనుచునిబ్బరపుబిర
ములు గనంబడ సామరుల్ ప్రోలఁ జెలఁగి సాదన లొనర్పబట్లు హెచ్చరిక వెనగ.

తే. వలలు బోనులు పెనుబల్లెములును ద్రుడ్లు గండ్రగొడ్డండ్లు వాగురు ల్గడక బూని
జాగిలంబుల డేగల జాలఁ గొనుచు మృగయు లొకకొంద ఱొకచెంతదగిలిచనగ

సీ. తెలిహురుమంజిముత్తియపుఁజౌకటులు క్రొందళతళల్ చెక్కుటద్దములఁ బొదలఁ
గలికిరాచిలుకరెక్కల లెక్కగొనకిసో యగపుఁబచ్చలతాళి యఱుత మెఱయ
నవరత్నమయకంకణము లుంగరము లంగదము లాది యగుభూషణములు వెలుఁగఁ
జలువక్రొందగటంచు జిలుఁగుమప్పటివలె వాటు నెమ్మేనువిఁ జనీటుచూప
తే. నిమ్మగా మేల్పసిండిపాగాతులు మొల్ల విసరు దట్టముగఁ జుట్టి వ్రేసినట్టి
ఱొరసికమీఁదఁ బైచెంగు లునిచి కట్టి, నట్టిబురుసారుమాల్వాయఁ బట్టు దనర 83

సీ. తీరుగాఁ గొనగోర దిద్దినవిడుదక స్తురికరేక నొసల మేల్సొగసు లీన
మొలకట్టుకాసె లోపల బిగ్గఁ జేర్చిన బలుతళుక్కెంపులబాఁకు మెఱయ
దండగా మగరాలు దాపినబలితంపు గండపెండెరము డాకాలఁ గ్రాలఁ
బస నించుసిద్దంపుబవిరిగడ్డము సొంపు రుచిరసీలోపలరుచులఁ దెగడఁ
తే. గప్పురము సాంకవము మంచిగంద మగరు గస్తురియుఁ జాదుఁ బన్నీటఁ గలసి యుడిన
కడిఁదిమైపూఁతకలపంపుఁగమ్మతావు లిమ్ముగా నెల్లదిక్కులఁ గ్రమ్మ గొనఁగ. 84

సీ. పసిఁడిపక్కెరజరబాజుమెత్తామత్తి యంపుజొంపములు చొక్కంపుఁ గెంపు
టంకవన్నెలు గిల్కుటందియల్ జల్లులు జిలుఁగుఁ గొంపళుకుఁగుచ్చులతురాయి
చికిలికల్లెనము క్రొత్తముకమాలువాగె హా రంగారుజరతారుటంగువారు
బిరుదుగంటలు గజ్జె లదిదిలకుంపటా ద్రిప్పదండలు భూరిదివ్యమణులు
తే. గలితశుభలక్షణము లురుగతులు గడిఁది తేజానందంబు జవమును దిటము గలిగి
రాణఁ దనరారు మేటిసామ్రాణి నెక్కి, హాళిఁ దైవార నపుడు వాహ్యాళి వెడలె. 85

చ. వెలువడ యోలిఁ బ్రోలినడువీథిజనంబులుఁ జారకామినుల్
వలకొని మేలిక ప్రిపునివాళులొనంగుచుఁ బొంగియొండొరుల్
దలఁగఁగఁ ద్రోచి యానృపవతంసముఁ జూచి మదిం జెలంగుచున్
జిలిబిలిక్రొత్తముత్తియపుసేసలు చల్లిరి పెల్లుమీఱఁగన్. 86

చ. జలధరవేణు లిందుమణిసౌధతలంబుల నిల్చి మించుఁ దీఁ
గలనిరసించుమైరుచులు గ్రాలఁగ ముత్తెపుసేసఁబ్రాలు భూ
తలపతిమీఁదఁ జల్లిరి ముదం బలరార ఘనాఘనంబు ల
గ్గలముగ నింగినుండి వడగండ్లు పొరింబొరి రాల్చుకైవడిన్. 87

ఉ. అన్నులమిన్నయొర్తు వసుధాధిపనందనుఁ జూడఁగోరి వా
ల్గన్నులఁ గుంకుమంబు నొసలన్నకజ్జలమున్ ధరించి లో
నెన్నఁగ రానితత్తఱము హెచ్చఁగ నచ్చుగ రాజపద్ధతిన్
గ్రన్నగవచ్చె దానిఁగని కామినులందఱు నవ్విరొక్కటన్. 88

క. పడఁతుక యొక్కతె యపుడా, యొడయనిఁ బొడఁగనఁగవచ్చె నొడ్డాణము వే
మెడ నిడి మొగపులతీఁగియ, నడుమున నిడి యలఁతివలపు నాటుకొనఁగన్. 89

క. వలఱేనిదెగడునానృపు, చెలువము నలువారఁ జూచి చెలియొక్కతె క్రొం
జిలిబిలివలపులఁ గులికెన్, జిలుజిల మరునిల్లు వెల్లువెమ్మగిలంగన్. 90

క. వనజాక్షి యొకతె కరముల, ననబంతులఁ ద్రిప్పికొనుచు నరపుంగవుఁ గ
న్గొనఁ జేరఁ బనమిటారపు, జనుగుబ్బలసొరుఁ దెలుపుచందము దోఁపన్. 91

సీ. గురుతరవక్షోజకుంభసంభవగంధ, సింధూరరాగంబు చెన్నుమీఱఁ
గమనీయమేఖలాఘంటామహోసుళం ఘళవిరావంబు లగ్గలికఁ జూపఁ
బ్రకటముఖభ్రమ భ్రమరకానీకని, స్తులవినీలద్యుతు ల్డళముకొనఁగ
భూరిశోభాప్రకీర్ణోరు శుండాదండ, విభ్రమం బభిరామవృత్తిఁ జెలఁగ
తే. మందయానవిలాసంబు సందడింప, నతనుపట్టంపుటేనుఁగో యనఁగ నొక్క
కామినీమణి శృంగారగరిమ వెలయ, వచ్చెఁ జెచ్చెరఁ గుంభినీవరునిఁ జూడ. 92

చ. కు . కుమిటారిగబ్బిచనుఁగుబ్బల బ్రేఁగునఁ గౌనుఁ దీఁగ కం,పిలి
యసియాడ ముంగురులు బిట్టుమొగంబునఁ జిందులాడఁ గం
చెళముడివీడఁ దత్తరపుఁ జెమ్ముల నించుక నీవియాడ వి
చ్చలవిడిఁ జూడవచ్చె నొకచంపకనాసిభాస్య నృపాలమన్మథున్. 93

తే. మీనలోచన యనుమాట మిథ్యగాక, యుండునట్టుగ నొక్కఁ డేసంజయైన
దండ దీయక నిల్చి యుద్దండలీల, ఱెప్పవేయక యస్నేలఁ జేనిఁ జూచె. 94

తే. అట్లు పురకామినీమణు లలమి చూడ గాయకుల్వాడ గణికాప్రకరము లాడ
బంట్లువెవ్వాడ నతులవైభవముతోడఁ, బురము వెలువడె రాజన్యపుంగవుండు. 95

క. వెడలి తపంతికమున నొక, యెడసెల్లర నిలువ నాజ్ఞయిడి డెందమునం
గడలుకొను వేడ్కఁ జేన, య్యెడయడుమృగయుంగయులును దానుసురుగతిఁ జనియెన్.

మ. చని యాభూపవరుండు గాంచె నెదురన్ జంబీరనింబామ్లికా
పనసాశ్వత్థ కపిత్థబిల్వబదరీ భల్లాతకీ కేతకీ
ఘనసారామలకర్ణికారపటమాకందాది నాచ్ఛోటచం
దనమందార ముఖాఖిలద్రుమ చయాధారంబుఁ గాంతారమున్. 97

సీ. పరిత్యగ్రఫలవల్లద్రాక్షాలతాకీర్ణ, తరుణామ్రశాఖాకదంబకంబు
హిమవార్ఘురీపాంత్రితసముదగ్రఘనసార, కదళీమహీరుహోద్గాఢకరము
పాటీరభూమిరుహోత్కట గాంతర్లగ్న, ఫణిఫణామణి విభాభాసురంబు
పరిఫుల్లచంపక ప్రసవరజశ్ఛన్న, నికటసరస్తోయ నిస్తులంబు

తే. గంధవేదండమండల గండయుగళ, గళితదానాంబుల హరికామిళితలలిత
పరిణతస్తోకమాకంద ఫలరసప్ర, వాహమధురవాత మవ్వనము పనరె. 98

తే. శల్యకవలిప్రియకశివాచమరకర్త, కుంభిరోహితనాగముల్ గొఱలునందు
శల్యకవలిప్రియకశివాచమరకర్త, కుంభిరోహితనాగముల్ గొఱలు నందు. 99

సీ. శక్రరంభాపారిజాతకైరావతః ఖ్యాతమై నాకలోకంబుకరణి
గాలవశాండిల్య కౌశికకపిలాది, వాసమై ధాత్రీనివాసనుట్లు
వృషకుమారకశివాప్రియశివాపకలి, తంబయి రజతభూధరముమాడ్కి
మదనసువర్ణకమాధవలక్ష్మీస, నాథమై వైకుంఠనగరిగను

తే. సంతతానందనాగేంద్రసహిత మగుచు, విలసితం బగునలరసాతలమువోల్కి
సెసఁగునక్కాననంబు మహీతలేశ, కుంజకున కాత్మఁ బ్రమదంబు గడలొన్చనపుడు.

తే. భోగినీగాఢపరిరంభ యోగమునఁ జె, లంగునచ్ఛోటి పేటిభుజంగకోటి
పక్షినీభస్వసంభోగ సాంద్రనృ, లీలఁ బుణ్యాకనికిరి [illegible] 101

క. పడఁగె న్వలి [illegible], సరభమృగ [illegible] తపృతపంబునా
నరిగి వయశల్యభల్లుక, హరిణవ్యాఘ్రాది మృగకులాకుల మగుచున్. 102

వ. ఇట్టివిచిత్రలీలావైభవంబులకు దానకంబైన యక్కాననంబు ప్రవేశించి యానృపాల
శేఖరుండు. 103

క. తమకమున మేల్పతాణిన్ దుమికించుచుఁ బరుగువైచి దోర్బలవిభవం
బరమ వనాంతరమునఁ జేసిమి మెఱయఁగ గొంతతడవు దిమ్మరుచుండెన్. 104

తే. భటులు నటులనె సిద్ధరాగ్భటులు నిగుడ లగుడశరభల్లఘనసర్వలాత్రిశూల
పరశుకరవాలికాచ్ఛురికప్రముఖనఖిల సాధనము లూని యాఱేనిజంటఁ జనిరి. 105

తే. పసిఁడిగొలుసులు జరతారుబట్టెడలును మేలిహొంబట్టుజాలును మెడల గొప్ప
వెండిమువ్వలు పొదలంగ గండుమీఱి సాగె వేగ దుటారంపుజాగిలములు. 106

క. మొరలు దివి కెత్తుచు భౌ భౌరవములతోఁ జెలంగె భషకము లపు డ
త్తారావధ మంతయు నొక తూరియె కబళింపఁ బూని తొడరె ననంగన్. 107

తే. అపుడు గొండఱు మృగయు లయ్యడవిఁ దూఱి ఘోరముగ నెల్లకడల గగ్గోలు గాఁగఁ
గూఁతలిడి చోఁపుటయు మృగకులము గలఁగి బయలు వెడలినఁ గాంచి యప్పార్థివుండు

శా. సారంగంబులఁ జెండిసింగముల నిస్సారంబుగాఁ ద్రుంచి భూ
దారవ్యాఘ్రతరక్షుఖడ్గశశగంధర్వంబుల న్గంధమా
ర్జాలశ్వావిదనేకపర్ణ రురులన్ జక్కాడెఁ గుంతచ్ఛురీ,
నారాచాసిగదాత్రిశూలముఖనానాదివ్యశస్త్రంబులన్. 109

సీ. పులులమొత్తంబుల బోనులఁ జొరఁదోలి, గండ్రగొడ్డండ్లచేఁ జెండి చెండి
వలలోఁ జిక్కి పోవంగ లేనికుఁదేళ్ళఁ, గదిసి పెన్గుదియలఁ జదిపి చదిపి
ఘుర్ఘురధ్వనులఁ బైకొనపచ్చుపందులఁ, గుఱుచబల్లెంబులఁ గుమ్మి కుమ్మి
బెదరి చెంగున దాఁటి చెదరి పాఱెడుతేళ్ళఁ, జెఱుగువేపుల కెర చేసి చేసి

తే. యసినిశాతాంబకంబుల నచ్ఛభల్ల, శల్యశంబరపంక్త్యృక్షశరభగవయ
చమరసృమరాదికంబులఁ జంపి చంపి వేఁట, గావించి రాఱేనివీరభటులు. 110

తే. ఖడ్గముల ఖడ్గములఁ ద్రుంచి కడిమి నచ్ఛ, భల్లముల భల్లములఁ జంపి పెల్లు మీఱ
శల్యముల శల్యముల బిట్టుచదిపి పలికి, మోప మొనఁగిరి గొంపఱు [illegible]జోదు లపుడు

సీ. అడకరియుడకిటియడ హరి సోసిక, పొడు పొడుం డని బొబ్బలిడెడువారు
పులిఁ గ్రమ్ముకొని పులిపులిగ నీఁటెలఁ గుమ్మి,యేపుతో మగటిమిఁ జూపువారు
శరభావలులఘోరశరభావలు లెలర్ప, నెలసి భూస్థలిఁ బ్రాల్చి నేయువారు
సారంగముల మనసారంగఁ బైకొని, కొట్టి పెన్గట్టలఁ బెట్టువారు

తే. కొండగొఱియల దుప్పుల గండకముల, ఖండఖండంబులుగఁ జేర్చి నండగొనఁగ
జెండుబెండాడి యుక్కునఁ జెలఁగువారు, ననుచుఁ గ్రీడించి రాకకొందఱధిపుత్రమోల.

సీ. పసిపట్టి తోఁకలు విసరి తారుచుఁ జెవుల్, రిక్కించుకొని దిశల్ రేసి చూచి
కొఱకోరఁ బరువిడి మఱలి మోరలు చాఁచి, పొదలు దూఱుచుఁ జుట్టి పొంగువారి
గొదకొని నెమకుచు ఘుర్ఘురధ్వనులతోఁ, బైకొని వచ్చుబల్పందిగమికి
మొనసి చివ్వనమీఁదికెగసి కొంతులు గోళ, ములు మెడ గ్రలయాయములువిడంగఁ

తే. గఱచి గీపెట్టుసెడల నిక్కుజపులావ్ర, లెరయఁ జీకొన నీడిచి యేపు జూపి
మృగయులకుఁ జాలఁ బ్రమదంబు నిగుడఁ జేసె, సరవి నయ్యెడ నాడెంపుజాగిలములు.

వ. మఱియును. 114

సీ. కొఁజుపోఁజులఁ బోవఁ గాసిక వాసియే, రణములఁ బఱపి శీఘ్రింబ తునిమి
పూరేళ్లపైఁ జెల్లు పొదలఁ జంచలపుడేఁగ లవైచి నెవ్వడి బిలుకుమాన్పి
కన్నెలేడులమీఁద గాటంపుబీరంపుఁ, గణసంబులఁ జొన్పి గం డడంచి
నేలనెమళ్లపై నేలాపుటేగల, విడిచి యేపునఁ బీఁచ మడఁపఁ జేసి

తే. పసవుముద్దయు బాలయుఁ బచ్చడెక్క, పసిడికంటెయుఁ బరజయుఁ బసులపోలి
గాఁడు ననువానిపై జలకట్టియలను, బంచి త్రుంచిరి కొందఱు బంటులపుడు. 115

తే. అట్లు దమకంబుచే వేటలాడి మృగము, దంబుఁ జామరములు గజదంతములును
బిల్లిగడ్డలు పులిగోళ్లు చికిలిచెండ్లు, నాదిగాఁ దెచ్చి యిచ్చి రయ్యవనిపతికి. 116

తే. అంత నవ్వేఁట చాలించి యవనివిభుఁడు, సేన గొలువంగ నవ్వనిచెంత నొక్క
పటకుటీరంబు వేయించి పాయ కెదను, మించువేడ్కలఁ దగ విశ్రమించి యుండె.

క. అని వనజాసనుఁ డెఱిఁగిం, చిన విని సురమౌని ముదితచిత్తుం డై యా
తని నవ్వలికథ యెల్లను, వినిపింపు మటంచుఁ దివిరి వేఁడుకొనుటయున్. 118

మ. పురుహూతాగ్నిపరేతరాట్పలభుగంభోధీశవాతార్థపాం
బరకేశాబ్జభవాచ్యుతాదికమహాబర్హిర్ముఖానీకభా
స్వరకార్తస్వరవిస్ఫురన్మకుటశశ్వత్పద్మరాగప్రభో
త్కరనీరాజితపాదపద్మయుగళా కాకోలస్వభాద్గళా. 119

క. దృక్కర్ణకర్ణభూషణ, వాక్కాంతకాంతముఖ్యవందితమిహికా
రుక్కోటికోటిభాస్వర, కుక్కుటలింగాభిధానకుతలనిధానా. 120

ఉత్సాహము. పురవిభంగ ధరనిభాంగ భూశతాంగ శశివిభా
కరరథాంగ ముకుటగంగ కరకురంగ సంహృత
స్మరదనంగ ధృతభుజంగ సుగుణసంగ మునిమనో
బురుహభృంగ వృషతురంగ భువనమంగళప్రదా. 121

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర కరుణాకటాక్ష నిరీక్షణాసంలబ్ధ సరసకవితా
సామ్రాజ్యధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యస గోత్రపవిత్ర కూచి
మంచిగంగనామాత్యపుత్త్ర సకలసంస్కృతాంధ్ర లక్షణకళా
కౌశలాభిరామ తిమ్మకవిసార్వభౌమ ప్రణీతంబయిన
రసికజనమనోభిరామం బనుశృంగారప్రబం
ధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

రసికజనమనోభిరామము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్ఘనీఘరక, న్యాయమానసపద్మభృంగ నయగుణసంగా
సామజదనుజవిభంగా, కోమలఘనసితాప్తృతాంగ కుక్కుటలింగా. 1

తే. అవధరింపుము కమలజుఁ డమరమౌని, శౌనకునకిట్టులని వేడ్కఁ జెప్ప, దొడఁగె
నవ్విధమున బుతుధ్వజక్ష్మాధినాథుఁ, డురుబలోపేతుఁడై వని నుండుటయును. 2

లయగ్రాహి. అంతట వసంత మసురాంతకతనూభవదు,రంతనిశిత ప్రసవకుంతహృతపాంథ
స్వాంతము శుకీపికశకుంత కలనిస్వనని, రంతరసమాపదిగంత మసకృన్ని
పాక్రింతమధుపానమదదంతురితషట్పదణ, సంతతివిసృత్వరలతాంతమువనాంతా
క్రాంతరతికాంతరణతాంతలలనాజనని, తాంతసుఖదావిలనిశాంతము దనర్చెన్. 3

క. శుకపికశారీముఖలి, ట్ప్రకరమహాసినదని బిడబధిరీకృతస
ర్వకకుప్పతికర్ణంబై, యకలంకగతిన్ ధరిత్రి నామని యొప్పెన్. 4

తే. జీర్ణపర్ణంబు లూడ్చి కెంజిగురుటాకు, జొంపములతోడఁ దరువ్రజము సొంపెసఁగెవ
సంతురాక దలఁచి వనికాంత మెఱుఁగు, దోదవు లెవలించి మణిభూషలిడెననంగ. 5

క. కుసుమితశాల్మలు లపుడిం పెసఁగె న్విరహిణుల గెలువ నేగుచు నెలమిన్
బిసరుహశరుఁ డంపించిన, పసఁ బొసఁగెడుతమ్మి కెంపుపనితేరు లనన్. 6

సీ. శుకరాజమాగధ ప్రకరముల్ గీర్తింపఁ, గలకంఠకంఠ కాహళులు మొరయఁ
బ్రఫుల్లకింశుకకరదీపికలు గ్రాల, సాంద్రపరాగరజమ్ము గ్రమ్మ
సహకారపల్లవాంచ త్కేతువులు మీఱ, ననుపరోలంబసైన్యములు గొలువఁ
గేతకీగర్భదళాతతాస్త్రము లొప్పఁ, బ్రసూనదున్నినదభేరికలు చెలఁగఁ

తే. బ్రసవచంపకరథకదంబములు మెఱయ, దర్పకునితోడఁ గూడి చైత్రప్రభుండు
విరహిణీపాంథ సందోహవిజయమునకు, కేళిదైవారనపుడు వాహ్యాళి వెడలె. 7

మ. బలవద్దర్పకవీరకాహళ రవప్రాయంబులై మించి సొం
పలరం బాంథనితంబినీ జనఘనస్వాంతంబు లెంతేనియుం
గలచె న్బాలరసాలపల్లవలవ గ్రాసావలేపోల్లస
త్కలకంఠ ప్రమదానిరంతర కుహూకారంబు లప్పట్టునన్. 8

మహిళాపున్నాగంబు, ల్రహిఁ గుసుమకదంబలీలఁ గ్రాలఁగనచ్చో
మహిళాపున్నాగంబు, ల్రహిఁ గుసుమకదంబలీలలం గ్రాలెఁ గడున్. 9

తే. పవనదుశ్శాసనుండు వనీపాండవేయ, లలనజీర్ణచ్ఛదాంశుకంబులు హరింపఁ
గలికి శుకసూక్తిఁ జీరఁ గిసలయ హేమ, మయపటములిడె యయ్యెడ మాధవుండు.

సీ. శుకముఖద్విజమండనకి మహాఫలదుఁడై, తవిలి వేడుకఁ మరుత్తతి భజింపఁ
గ్రూరపలాశసంహార మొనర్చుచు, సరసను బర్హిలాంఛనము మెఱయ
సాశ్రితాళులు నితాంతామోదమునఁ గ్రాలఁ, జెలఁగి వనప్రియశ్రేణి పొగడ
ఘనతరు ల్సుమనోవికాశలీల నెసంగఁ గలితశుభశ్రీప్రకర్ష వెలయ

తే. సమధికతరాగవహన ప్రశస్తియలర, వనజసాయకగురు వైభవంబు నెఱపి
భవ్యవనమాలి కాసముద్భాసి యగుచు, మహిమఁ జెన్నొందె నవ్వేళ మాధవుండు.

క. వనరమను న్మాధవునకుఁ, దనరఁగఁ బరిణయ మొనర్పఁదఱి యనుజపరా
లునిచినముత్తెపుఁ బ్రాలన, నొనసివనిం గొత్తమల్లెమొగ్గలు దనరెన్. 12

క. రాగము చిగురాకున కను, రాగము బొజుఁగులకు ఘనపరాగము వనికిన్
రాగము మధుకరములకు న, రాగము గృహులకును గల్గెనహి నవ్వేళన్. 13

సీ. శుకనాదములు ద్విజశ్రుతిఘోషములు గాఁగఁ, గనకకోరకములు లక్షతలు గాఁగఁ
దేఁటిపాటలు పురంధ్రిగీతములు గాఁగఁ, గిసలముల్ దోరణావసరములుగఁ
బలుకప్పురంపుఁదిప్పలు వితర్దులు గాఁగఁ, బుష్పాఢ్య ల్వలిగందపొదులు గాఁగఁ
జెలివెల్లమొగ్గచాల్పులు తలఁబ్రాల్గాఁగ, విరితీఁగెపొదలు పందిరులు గాఁగఁ

తే. బుష్పితపలాశనికురుంబములు సివాళి, హల్లకములుగాఁగ నిర్ఘోషనవచలిత
తరురవంబులు [illegible] గాఁగ, వనవధూమణిఁ జైత్రుఁ డుద్వాహమయ్యె.

సీ. వ్యాకీర్ణమదచంచరీకసిరోజయుఁ, బ్రచలితమంజరీకుచభరయును
గళదనూనమరందఘర్మాంబులేశయు, నతికామజాశ్లేషలాలసయును
బ్రకటితసంరక్తపల్లవాధరయు వి, స్రస్తప్రసవపరిమళరమణియు

కీరశారీరుతకింకిణీరవయు నం, చితసరఘూస్వన సీత్కృతియును

తే. నవపలాశ ద్రుకోరకనఖపదయును, గంధమారుతనిశ్వాస గాఢతరయు
నగుచు వనలక్ష్మి చైత్రసమాగమమున, నలఘుసంభోగ లాంఛనంబులఁ జెలంగె. 15

సీ. పల్లవశ్రేణి కబ్రాపురాగ మెసంగె, హితఫలంబులు ద్విజప్రతతి కొదవె
సుమనోవికాస మచ్చుగ భూషితల కబ్బెఁ, జాఁగెఁ బంభరరు మరుత్సంభ్రమములు
చండాలులకు బొల్పెసఁగె మధుపానాప్తి, యమితరసాల కాండములు మెఱసెఁ
బ్రసవాస్త్రక్రియాపరక నొప్పు పృథ్వీశుల్, ప్రబలె నర్చులు చిత్రభానునందుఁ

తే. గుంభినీవల్లభులకు మిక్కుటపుదాన, గుణమువాటిల్లెఁ ద్రిభువనప్రణుతనిఖిల
జంతుసంతానహృదయ రంజకమనోజ్ఞ, లీలనలరు వసంతర్తువేళయందు. 16

క. అపు డానృపుఁ డటఁ దరలెన్, విపినవిహారాను మోదవిచలితమతియై
తపనఘృణిప్రసరవిరహిత, విపనంబున నర్మసఖుఁడు వెంబడిఁ జనఁగన్. 17

వ. అట్లు దరలి దరీకుహరాంతర విహారమాణానంత కంఠీరవభైరవారవాకర్ణనాతి ప్రకంపితాఖిలహరిదంతదంతిసం తాఖిలహరిదంతి సంతానంబును నిర్భరనికుంజ సంజననాంగణానర్గళ మార్గనిర్గత జాగ్రన్మహోగ్ర వ్యాఘ్రకోటిఘాటి కపటాయితరురుకురంగప్రముఖనిఖిలక్షుద్రమృగకులాకులంబునుమదోద్దండ వేదండమండలగండస్థలనిస్సరద్దానధారాపూరాభిషిక్తాశేష ప్రదేశంబును బహుస్ఫురభీకరాఖాత ప్రభిన్నావయవస్రవద్రుధిర ధారాప్రవాహ పరివ్యాప్తవరాహ వాహయిత వ్యూహంబును గటుపటీరకూట స్ఫుటకోటీరవటీరాంతర్లగ్న భుగ్నభుజంగ పుంగవోత్తుంగ ఫణాగ్రరంగన్మణిగణ ప్రభాభాసమానంబును నిబిడజంఝాసమీర ప్రేరితధావద్దావ పావకాఖిలజ్వాలాజాల జాజ్వల్యమాన నానానోకహచ్ఛటాచ్ఛటచ్ఛటని నాదమేదురంబును నరస సరఘావిసరఖాదనావసర శిథిలవృథుల మధుకోశ విసర్ధళన్మధుర సాసారసర్గోత్కర్షంబును నవారిత మారుతానారత పూరిత భూరితరవేణుని నాదాకీర్ణంబును నభ్యర్ణధరాధరాధిత్యకాసముజ్జృంభిత స్ఫురత్స్వర్ఝురీతరం . నిర్ఘోషనితాంత గర్జారవమనీషాముహుర్నట దుత్కంఠ నీలకంఠానీకాస్తోకకేకారవాకాంతంబును విశంకటమృగయావిహార విలాసనముల్ల సద్భిల్లపల్లవోష్ఠీపిష్టరాలాప కోలాహలధ్వానబధిరీకృతరోదోంతరాళంబును బహుతరక్రూరోరగ మృగఖగసంఘాత సంకులంబును బహుశిలాకంట కావృతంబును బహువిచిత్రాకరంబు నగునమ్మహారణ్యంబు సొచ్చి విచ్చలవిడి నచ్చటివినోదంబులు గనుంగొనుచుం జని ముందట.

మ. కనియె న్భూపకులాధ్యుఁ డగ్రగవియద్గంగాతరంగోద్ధత
ధ్వనిసంఘాతనితాంతస వృతమహాపత్యర్థిశంకాముహు
ర్జనితకూర్ధరణన్మృగాధిపకులస్థాయద్దరీభాగముల్
ఘనగంభీరసనిర్ఝరీతటరటన్నాగంబు శీతాగముల్. 19

క. కని యన్నగాగ్రభాగం, బున కేగి తదీయచిత్రములు గనుఁగొనుచున్
మునుకొని తిరుగుచు నుండెన్, జనవరకుంజరుఁడు నర్మసచివుఁడు దానున్. 90

క. దరులం బూఁజప్పరముల, దరులన్ శృంగారలీలఁ దనరెడుకాకో
దరుల న్విద్యాధరసుం, దరులం బొడగాంచి యతఁ డెవం గడు నలరెన్. 21

సీ. భిల్లయోషిత్పదహల్లకోల్లిఖితకుం, కుమరసాంకితమణీకుట్టిమంబు
కాకోదరీకుచకలశద్వయీలిప్త, హరిదమ్రదిరిత్వాబ్జాకరంబు
కిన్నరీజనరతిక్రీడాంతరగస్రస్త, కుసుమోత్కరాకీర్ణకుంజగృహము
దివిషద్వధూపదతాడనదోహదక్రియా, వికసితామ్రనికోర్వీరుహంబు

తే. ఖచరవరవర్ణినీకరకమలనిభృత, సురమహీజాతజాతప్రసూనరచిత
తసుగంధాన్వితోదగ్రతాలవృంత, గంధవాహకిశోరమాక్ష్మాధరంబు. 22

సీ. అమరసరిత్కాంచనాబ్జపరాగసం, ఛన్నమహారత్నసానువులును
గిరిడాసమాసక్త కిన్నరీచరణలా, క్షారసాంకితఝురీసైకతములు
గంధద్విరదఘటాకటగళదానవా, ర్బిందుసంసిక్త దరీతలములు
శుకశారికాకోకపికరాజహంసమ, యూరస్వనోల్లసదుపవనములు

తే, సిద్ధవిద్యాధరోరగస్త్రీకుచాగ్ర, లిప్తహరిదభ్రచూర్ణసంశ్లిష్టభూరి
జీవనాంచత్ప్రకృష్టసరోవరములు, గనుఁగొని చెలంగె నప్పు డజ్జనవరుండు.

సీ. శిఖరాగ్రవిస్ఫురజ్జీమూతదర్శన, ప్రమదనృత్యన్మత్తబర్హిణములు
నిర్మలాసారనీరనీరజవాళ, కబళనోద్ధతహంసికాకులములుఁ
బరిఫుల్లమల్లికాప్రసవరసాస్వాద, నాళీకరోలంబజాలకములు
మృదులామ్రమనూతనచ్ఛదచర్వణోన్మాద, కూజితోన్మదనేకకోకిలములు.

తే. సారసహకారమంజరీసౌరభములు, కదబృందాచ్ఛమకరందబిందుసహిత
శీతలస్ఫీతమృదువాతపోతములును, హర్ష మొదవఁజెల్పె నృపాలి కయ్యద్రియందు

ఉ. క్రొన్ననతీవపందిరుల గొజ్జఁగినీటి విరుంపవాఁగులన్
జొన్నెలరాచఱాచలువపప్పులుపుంగులఁ గప్పురంపుఁబల్

దిన్నియలన్ హాయయత్మెఅయందిమ్మరునచ్చరవుప్వంబోండ్లురా
మిన్నను దద్ద వేడుకలు మీఱఁగఁ జేరి యన్న గంబునన్.

సీ. అశ్రాంతసుమనస్సనూజపూజితపాదు, డవిరళకాళికాసమన్వితుండు
రంగదుత్తుంగభుజంగమకటకుఁడు, ధ్రుతచంద్రరేఖావిభూషణుండు
సవమలభృంగీశసంగీతనిరతుండు, సుకముఖద్విజగణసూక్తిహితుఁడు
నిరుపమానంతధునీశిరోభాగుండు, లాలితవృషరాజలాంఛనుండు

తే. సురుచిరాగమవాహుఁ డతనున్ మూర్తి, యఖిలశుభఫలదాయకుఁ డగ్గిరీశుఁ
డతులితామోద మొనగూర్చెనపుడు మిగుల, నద్ధరిత్రీశవంశమహాగ్రమణికి. 26

సీ. గోత్రవర్ధములోన గురుతరుం డగుబల్లి, దుండు వంశోద్ధారకుండు గాఁడె
బహుళశైరికసమభ్యంచితుం డగుపోడ, సతతకళ్యాణభాజనము గాఁడె
యఖిలభూజనులఁ బాయక ప్రోచుధన్యాత్ముఁ డురుఫలంబులు విప్రవరులకీఁడె
తతవాహినీపరివృతుఁ డగునచలుండు, వరవశోన్నమాలనప్రౌఢిఁ గనఁడె

తే. యాతార మేలిధరాధీశుఁ డసదృశప్ర, భావశోభితుఁడై యెన్నఁబడియె నంచుఁ
బర్వతేంద్రుని నతితరప్రతిభ మెఱయఁ, బ్రస్తుతి యొనర్చునృపతులపవరుఁ డపుడు.

శా. తోరం బొప్ప నటించె నవ్వుడు వియత్కూలంకషోత్ఫుల్లక
ల్హారాంభోరుహహల్లకోత్పలసుగంధాశ్లిష్ట మాతృన్మరు
ద్వారంబుల్ కుసుమాస్త్రసంగరనితాంతక్లిన్నవిద్యాధరీ
హారిస్థూలకుచాగ్రసుస్మజలలేశాంతూర మింకింపుచున్. 28

వ. అట్లు భువనాద్భుతకరాదభ్రలీలావైభవంబులతోఁ బట్టైన యుగ్గటుపైనారాచపట్టి
నెట్టుకొని విహరించుచుండి యందు నొక్కచోట. 29

క. కనుఁగొనియె నెలమి దివిష, ద్వనితాకుచకుంభమిళితవరకస్తూరీ
ఘనసారచందనాగురు, ఘనసౌరభసంగ నభ్రగంగ నొక్కెలన్. 30

క. కనుఁగొని హర్షామృతశుఁలు, మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నాథమాపనుఁడు గడున్
వినయంబున నాస్రోత, స్వినిటిట్టు లటంచు నినుతి సేయఁ దొడంగెన్. 1

సీ. జయజయ సకలపజలజసంభవి, జయజయ నిశితమూజానపద్మి
జయజయ కైలాసశైలనికేతని, జయజయ భూలోకపుణ్యపావని
జయజయ కైవల్యసౌఖ్యప్రదాయిని, జయజయ భవసౌఖ్యసంప్రశమని
జయజయ దేవతాసదనప్రచారిణి, జయజయ శంకరప్రియవధూటి

తే. జయ మహాదేవి భగవతి జయ సమస్త, భువనజనయిత్రి జయ నిశాధవపటీర
శరశరచ్ఛ నఘనసారసదృశగాత్రి, సకలకల్యాణసంధాత్రి జహ్నుపుత్రి. 32

మ. మదనారాతిజటాటవీతటనటన్మల్లీగుళుచ్ఛాకృతీ
త్రిదశాధీశపురానిసాధిపసతీ దేవీ జగత్పావనీ
హృదయాహ్లాదకరీ సమజ్జనమనోభీష్టార్థసంధాయినీ
మది నెల్లప్పుడు సంస్మరింతు నిను నేమం బొప్ప మందాకినీ.

మ. అవని స్నానవుఁ డెవ్వఁడేని భవదీయాలోలకల్లోలవా
ర్లవసంసిక్తనిజప్రతీకుఁ డగు నాప్రాజ్ఞుం డమర్త్యేంద్రపూ
ర్ణవశాత్తీకరకంకణక్వణనమిశ్రప్రోల్లపచ్చామరో
ద్భవసిస్తంద్రమరుత్కిశోరములచేతన్ జొక్కుబో జాహ్నవీ.

సీ. బ్రహ్మహత్యాదిదుర్భరమహాఘవిభంగ, ఘనతరతరళరంగత్తరంగ
విపులసైకతభాగవిలసితచక్రాంగ, హరజటాజూటాగ్రరంగ
కనకారవిందసంగతదలన్మధుభృంగ, సూరిజనస్తుత సుప్రసంగ
యమరీకుచాలిప్తఘుసృణరక్తసంసంగ, సతతసమాశ్రిత శైలశృంగ

తే. యతిదయాపాంగ పుణ్యమయాంతరంగ, ప్రచురగంభీరనీరాంతరప్రమగ్న
మత్తమాతంగ నీకు నమస్కరింతు, దివ్యశోభాప్రదీప్తాంగ దివిజగంగ. 35

తే. పరుస మించుక సోఁకి యబ్రముగ నినుము,పసిఁడి యగునట్లు తావకప్రమిమలాంబు
కణ మొకించుక సోఁకినఖలజనుండు, మిగులఁ బరిశుద్ధుఁ డగుఁ గదా గగనతటిని.

చ. తమి నొకనాఁడు మానవుఁడు దప్పులఁ దావకవీచికానిసా
దము చెవిఁ గీలుకొల్పిన నతండు వినంపు గదా సురాపగా
శమనలులాయకంఠపరిసర్పితభూరితరోగ్రఘంటికా
సముదయలోకభీకరవిశంకటసాంద్రఘణంఘణధ్వనుల్. 37

క. యోగిజనానందకరీ, యాగమసంస్తుతలసత్పదాంబుజయుగళీ
భోగాపవర్గదాయిని భాగీరథి నేఁడు నను గృపం గనుఁగొనవే. 38

క. ధాతృపితృచరణతలసం, భూతా భువనప్రపూత బుధనుతసుబుధ
వ్రాతావిరజాసలిలో, పేతా నను ధన్యుఁ జేయవే గుహమాతా. 39

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థించి తదంభఃపూరంబునఁ గృతావగాహుండై సం
ధ్యావంద్యనుష్ఠానక్రియకలాపంబు నిర్వర్తించి తదంతికప్రదేశంబున విహరింపుచుండి
పురోభాగంబున నొక్కచోట. 40

తే. కనకమణిమయసోపానగర్భగేహఁ గుట్టిమాకరమంటపమధ్యగోపు
రేందుమణిపీఠికాసమన్వితము పేశ, భవన మొక్కటిఁ గాంచె సంభ్రమ మెలర్ప

తే. కాంచి యద్దేవలము ప్రవేశించి యాధు, విమలతేజస్సమగ్రత వెలుఁగుచున్న
దివ్యలింగంబుఁ బొడగాంచి నవ్యభక్తి, యమరఁ గరపంకజాతయుగ్మము మొగిడ్చి.

సీ. కాలకాలాయ దిక్పాలఫాలస్థక, స్తూరికాంకితపదాంభోరుహాయ
దేవదేవాయ రాజీవజన్మోగ్రదు, గ్గర్వనిర్వాపణకారణాయ
మారమారాయ సంసారవార్ధినిమగ్న, సేవకోత్తారణనావికాయ
వామవామాయ సౌదామనీదామన, మానమానతజటామండలాయ

తే. శూలినే భూరితరకృపాశాలినేసు, శీలినేశశ్వదఘతూలకీలినే క
పాలినే విశ్వలోకైకపాలినే'న, మోనమ, యటంచుఁ గేల్మోడ్చి మ్రొక్కి మఱియు

సీ. కరవీరమల్లి కాకమలోత్పలములచే, రమణీయబిల్వదళములచేతఁ
గౌశికసామ్రాణికాధూపములచేత, ఘనసారచందనాగరులచేత
సహకారకదళికాంచత్ఫలంబులచేత. నవ్యరసాలదండములచేత
మహనీయశర్కరా మధురసంబులచేతఁ, బ్రిచురహిమాంబు పూరముల చేత

తే. భవ్యగంగావినిర్మలాంభస్సుచేత, నారికేళోదకములచేఁ జారువీటి
కాదిసర్వవస్తువితతిచే నాత్మఁదద్ద, వేడుకలు మీఱఁ బూజఁగావించియంత. 44

క. నికటాగ్రసంస్థితుం డై, ముకుళితకరకమలుఁ డగుచు మొగి నతఁడు మదిం
బ్రకట మగుభక్తిఁ గందా, ష్టకమున నద్దేవునిట్లు సంస్తుతి చేసెన్. 45

కందాష్టకము. శ్రీమత్కులధౌతాచల, ధామ సుధాధామ తిగ్మధామ సమీర
వ్యోమాంబుయజ్వపావక, భూమహితాకార నన్నుఁ బోషింపుశివా. 46

క. శైలసుతాలోల హృతా, ఖీలకృతాంతావలేప పృథుకరుణాసం
శీలా తతహేలా ధృత, శూలావ్రతమూల నీకుజోహార శివా. 47

క. యతిగణ్యామితపుణ్యా, న్వితఫణ్యాభరణ సతతనిలయాకృతప
ర్వతశృంగా ధృతగంగా, తతశృంగారాంగ నను దయఁజూడు శివా. 48

క. నారదదరపారదశర, శారదశరద (భకరితుషారాభ్రఝురీ
తారాహితహీరామృత, ధారాసితదేహ నీకుదండంబు శివా. 49

క. కాలానలకీలావిల, హాలాహలభ యవిచలిత హరిదీశమహా
కోలాహల వేళాచల లీలావిలసనుని నిన్ను లెక్కింతు శివా. 50

క. హాటకపరఘోటకపుర, నాటకధరణీమణీ భవన్యాంబరగో
కోటీధన పేటీఘన, చేటీజన మబ్బ నిన్ను సేవింపశివా. 51

క. భీమా పరభీమా పుర, భామావరకంఠసూత్రభంగ సమంచ
ద్భామాశ్రితవామా హృత, కామా కృతకామ మాకు గతినీవె శివా. 52

క. సురదానవవరమానవ, వరమానవమందహాసపసనాబ్జ మరు,
ద్గిరిచాపా హతరోపా, పరితాపాపహరణనిన్నె ప్రణుతింతు శివా. 53

వ. అని మఱియును. 54

కందమణిగణనికరవృత్తము:—

జయజయ పురహరజయ గిరిశయనా, జయ తలవినిభృతసవమలహరిణా
నయగుణవిలసితనయశుభచయదా, జయ మునివరనుతచరణసరసిజా. 55

సగర్భస్రగ్విణీభుజంగ ప్రయాతద్రుతవిలంబిత వృత్తసీసము:—

నిగమాశ్వభూసురానీక సంపూజ్యశుం. భద్రశ్రీభావా వృషపతితురంగ
సురుచిరదోర్యుగఘూర్ణ ఖద్యోతసా, హస్రభాసా సమస్తాఘహరణ
జగతీశ మానసస్వత్వమామాన్యచం, చత్కృపాస్థి నతజనశరణ్య
మానితహాసరమ్యాననాబ్జాలస, న్మంగళాత్మా నిశానాథమకుట

తే. హర సరీసృపహార భయాపహార, పురసమూహనస్థ భూతిభూతిదాన
హరిహాయ ప్రణతాచ్ఛపదాంబుజాత, శరణు శంకరశాశ్వత సాధుపాల. 56

సగర్భమత్తేభకందసీసము:—

సమదవేదండశిశాచరోన్మథనధీ, పద్మోషకోద్యద్గ్ర మాతృహాద్ధి
ప్రమదితానేకసుపర్వ నిర్మలగుణాం, భోధీ జగత్కారణా ధరేశ
లసదురోభాగవిలంబితోరగపతీ, సామగ్రియా శంకరా మహాస్త్ర
ప్రపదదుగ్భాషిత పాకజిన్మకుటశుం, భద్రత్నదివ్యప్రభా కపర్ద

తే. శివ నిఖిలలోకపాలన భవవిదళన, శరధితూణ భయహర విజయ ప్రవిమల
హృదయ శశిధర త్రిభువనహితసుచరిత, శమితపురదితిజవరాప్రశస్తకీర్తి. 57

క. అని యనివారితభక్తిం, బ్రణుతించి మహేశుకరుణ వడసి కడున్ గొ
బ్బున ప్రాసాదము వెలువడి, జనవరుఁడు తపంతికముఁ జబియున్నడన్. 58

తే. సరసవైఖరిశ్రుతి పుటోత్సవము మీఱ, నాలకింపంగఁబడియె నత్యద్భుతముగ
సకలచేతనహృదయరంజకమనోజ్ఞ, మధురసంగీతరావంబు మలసి యెదుట. 59

క. ఆరవము విని నృపాగ్రణి, గారవపుంజెలిమికానిఁ గనుఁగొని యహహా
చేరువ నొకమృదుసంగీ, తారవము వినంగ నయ్యె నల్లదె వింటే; 60

ఉ. కిన్నరకన్యలో సురమృగీదృశలో గరుడాంబుజాక్షులో
పన్నగకాంతలో ఖచరభామలొ సిద్ధవధూటులో సుఖా
భ్యున్నతిఁ బాడఁ జొచ్చిరటఁ బోయి దిటంబుగ వారిచంద
ముల్, సన్నకసన్న నారసి వెసన్మరలం జనుదెమ్ము నెచ్చెలీ. 61

క. వేమఱు మది కింపుగ గజ, గామిని లామనికిఁ బాముగానము వినుచున్
సోమరితనమునఁ దడయక, సేమంబున మరలి యిపుడె చెచ్చెరరమ్మా. 62

ఉ. నావుడు, జెల్మికాఁడు నృపనందను వీడ్కొని వేశ్కనేగి శో
భావహలీలఁ గ్రాలునొకయబ్బుర పుంబువుఁదోటఁజొచ్చియ
త్తావునఁ బ్రోవు గూడి వితతంబుగఁ గ్రీడయొనర్చు దివ్యరా
జీవముఖీలలామములఁ జిత్రగతిం బొడగాంచు వెండియున్. 63

మ. తరుమూలంబులపొంతఁ బొంచి సచివోత్తంసంబు వీక్షించె
భా, స్వరకార్తస్వరవిగ్రహ న్సమదచంచచ్చంచరీకాలకన్
శరదిందు ప్రతిమాన చంద్రవదనం జక్రస్తని న్విస్ఫుర
త్సరసీజాతదళాయతాక్షి నొకకాంతాలోక చూడామణిన్. 64.

తే. అట్లు వీక్షించి దానిసమగ్రభువన, మోహనాకారరేఖ కామోద మంది
యహహ యియ్యిందువదనయయ్యసమశరుని, భూతిసామ్రాజ్యలక్ష్మి గాఁజొలుభళిర.

చ. కులుకుమిటారిగుబ్బలును గొప్ప పిఱుందునుగా విమోదియుం
దెలినిడువాలుఁగన్నులుఱు సిద్ధపుముద్దుమొగంబు తళ్కుఁజె
క్కులుజిలుగుంగవున్నెడఁ దళ్ళుమ్మడియుంగల యీచొకారపుం
గలికియలంతిజవ్వనము కన్నులపండువయయ్యె నియ్యెడన్. 66

క. చూడమె ముజ్జగములఁ గల, చేడియతలమానికములఁ జెన్నలరెడునీ
వ్రీడావతీకదంబక, చూడామణివంటిదానిఁ జూడ మొకండున్. 97

సీ. చందమామకు లోనఁగం దొనర్చినతప్పు, పసిఁడికిఁదావిఁ గూర్పనికొఱంత
దొండపంటికిఁ దీపి నిండఁ జేయనిరట్టు, తొగలఁ బెన్మదునఁ దోచువాదు
జక్కవపులుఁగుల జత విప్పనాడిక, మించుటద్దముల మాయించుకీడు
కంతుండరులకు వక్రత యిడ్డనేరమి, చివురులు గారొకనఁ జేయురవ్వ

తే. మలుపుకొనఁ జాలు పద్మరాజలజభవుఁడు, పూని యిమ్ముద్దుతలి రాకుఁబోఁడివదన
తనురదాంశుకలోచ నస్తనకపోల, సక్థిపదయుగ్మకము సొంపెసఁగ నొనర్చె. 68

సీ. వలుకులు నేర్చిన తళుకుఁబుత్తడిబొమ్మ, జగతికి డిగ్గినచంద్రరేఖ
నిలుకడఁగాంచిన తొలుకరిక్రొమ్మించు, తావి బేసుఱిన నెత్తమ్మికెంపు
నెన్నడు పొదవినఁ న్నెమామిడిగున్న, తనువూని మెలఁదుకెందమ్మికొలను
నగవుఁజూ పలవడ్డసొగసుఁ గ్రొన్ననచెండు, జేష్టలబ్బి మెలంగుచిత్రరేఖ

తే. గావలము నియ్యబల దీనిగాఢకాంతి, రూపలావణ్యశుభవైఖరులు గరంబు
నమ్మహారాజునకుఁ జెల్పి యతిరయంబ, తోడుకొని వత్తునని వేడ్కతోడ మఱి.

తే. మరలి చనుదెంచి యమ్మహీవరుని గాంచి, యంచితాలాపముల నిట్టులంచుఁ బలికె
భూతలాధీశ నీయాజ్ఞఁబూని యందుఁ, దరలి యొకయబ్బురపుఁదోవ నరిగి యవల.

సీ. పటికంపుదోనులఁ బరఁగుగొజ్జెంగపూ, నీటిబజ్జక్కరద్దాంటి దాటి
గుప్పుగుప్పునఁ దావు లుప్పతిల్లఁగఁ దోవ, నెలియుకప్రపుఁదిప్ప లెక్కయెక్కి
గాటంపునెఱపూఁత కమ్మసంపఁగిచెట్ల, నీడలనంతంత నిలిచి నిలిచి
యల్లిబిల్లిగఁ బ్రాఁకి యెల్లతావులఁ జెల్లు మీఱునేలకిపొద ల్దూఱితూఱి

తే. తెన్నుగ్రమ్మఁగఁ గడు నెడతెగకకురియు, నరిది విరిదేనెసోనలఁ బొరసి పొరసి
యొఱపులకు నెల్లనిక్కయై వఱలునొక్క, మేటిచెలువంపువలిపువ్వుఁదోటఁ గంటి

సీ. రామనామస్తుతిఁ గ్రాలి ఫలాహార, వృత్తిఁ జరించుశుకేంద్రమునులు
నీలకంఠాకృతి నెఱపుచు నానంద, తాండవం బాడుచంద్రకిచయంబు
నమృతాశయంబునఁ గమలజాన్వేషణే, చ్ఛఁ జెలంగుపరమహంసవ్రజంబు
వనములఁ బడి మాధవప్రసాదముఁ గోరు, కృష్ణవేష ద్విజబృందములును

తే. సతతవివిధాగమాంత వాసనలవలన, నావమెఱఁగి నిరంతరామోదలీల
నలరుసిద్ధాశ్రమంబునుగల్గి యవ్వనంబు, గనుఁగొనఁగ నబ్రమొదవించుఁ గదనృపాల.

క. ఆలీవనమున ఘన, హేలామార్గమునఁ దెలఁగి యిమ్ముగ సుమనః
కేళీరతి నలరారెడు, బాలారత్నములఁ గంటి భావజరూపా. 73

ఉ. ఆమహిళాలలామములయందు రహిం బొడగంటి దివ్యశో
భామృదుతా సుగంధపరిభాసిత రూపవిలాసలీలలన్
వేమఱు గోము మీఱఁ యరవిందశరాసనుచే వెలుంగు క్రొ
మ్మామిడిపండువంటియొక మత్తమతంగజ రాజగామినిన్. 74

ఉ. ఆయెలనాగసోయగ మయారె గణింప నొకింతకైన న
త్తోయజసూతిసృష్టిఁ గలతోయజనేత్రలందుఁ జెంపద
క్కాయజుఁ డబ్బురంబుగ జగంబులు గెల్వఁగ నేర్చెనిద్దరన్
జాయకటారి గాఁపలయుఁ జాపముగేమని యెంతు భూవరా. 75

సీ. కలికిబంగరుబొమ్మ గాఁబోలుఁ గాకున్నఁ బలుకనేర్చినది కాఁపఱుపఁగలదె
కల్కితొల్కరిమించు గాఁబోలుఁ గాకున్న, నెఱయవలుక్కని మెఱయఁగలదె
కన్నెగేదఁగిపూవు గాఁబోలుఁగాకున్న, జిలిబిలివలపులు చిలుకఁ గలదె
కడిఁదివెన్నెలనిగ్గు గాఁబోలుఁ గాకున్నఁ, గువలయామోదంబు గూర్పఁగలదె

తే. మేలిసెత్తమ్మికొలను గాఁబోలుఁ గాక, యున్నశృంగారరసయుక్తి నొనరఁగలదె
యహహా మనుజేశ మదనమాయాకిరాత, ముక్తలీలానురంగి యమ్మోహనాంగి. 76

సీ. కలికిబిత్తరివాలు తళుక్కుఁజూపులసౌరు హరిణీవిలాసంబు పరిభవించుఁ
బడఁతియబ్బురపుఁ బెన్దొడలనిగారింపు రంభాపటుత్వంబు రవళిఁ గెల్చుఁ
గొమ్మనిద్దపుముద్దునెమ్మొగంబు హారంగుచంద్రరేఖాస్ఫూర్తిఁ జాకసేయు
జాననాడెంపునున్మేనిచొకాటంబు హేమాతిశయలీల నెగ్గులెన్ను

తే. సారసామోదసార శృంగారగరిమ చిత్రరేఖా శుభాకృతిఁ జిన్నబుచ్చు
భళిర యాలేమ దేవతాభామ యేమొ కాకయయ్యంపమింక నెందుఁగలదు భువిని

సీ. కలకంఠిజఘనంబు కాంచికాస్థానంబు మధురామృతస్థలిమగువమోవి
యన్నుమిన్న పదాగ్రంబు కూర్మంబు పడఁతుకగ్గలుసెన్నడుము మాయ
నీలజీమూతంబు నెలఁతధమ్మిల్లంబు తాకేంద్రముఖి రోమరాజికాశి
నళిననేత్రనిన్ను నాభి కేదారంబు భామచన్దోయి శ్రీపర్వతంబు

తే. గాఁగ నృపచంద్ర సుక్షేత్రగరిమ నెపుడుఁ జెంగుచున్నది దానిభజింపఁగలుగు
పరమపురుషున కత్యంత భాసమాన నిరుపమానంద సంసిద్ధి దొరకకున్నె. 78

సీ. అతివచెక్కులు గొప్ప యద్దంబుల హసించుఁ బదములు గళములు నబ్జములమించు
బొలఁతినాభియుఁ గుచంబులుఁ జక్రముల గేరు గమనంబు దారునాగములమీరు
సతిమొగంబును నవ్వు జంద్రిస్ఫురణ నేలు దనురుచు ల్వాలపు కాంచనముఁబోలు
సుదిదచూపుఁ బిఱుఁదుఁ గువలయంబు జయించు రదనముల్ గొనుహీరముల నెంచు

తే. నధిప యయ్యన్నుమిన్న సోయగముఁ గన్న ననిలసలిలచ్ఛదాహారులగుచు ననులఁ
దద్దఁ గృశియించుజడదారి పెద్దలైనఁ దాలి మంతయుఁ దూలి విరాళిఁ గొనరె. 79

వ. మఱియును. 80

ఉ. చేరిక నెంతరాజుచెవి చెంగట ద్రేలుచునున్న నీలముల్
తీరిక నచ్చకోరదృశ క్రొవ్వెద సామ్యముఁ జెంద నేర్చునే
యూరక సారెకు న్మొఱయుచుండు మధువ్రత కోటులెంత ఝుం
కారము చూపిన న్ద్విరదగామిని వేనలిఁ బోల నేర్చునే. 81

క. ఘనమొకతఱి నొక్కొక దిక్కున వృష్టి యొనర్చుఁ గాని కోమలితుఱుమున్
ఘనము ఘన మగుచు నెల్లెడఁ గొనకొని శృంగారరసము గురియు నృపాలా. 82

తే. ఉవిద నెమ్మోము దమ్మికి నోడి క్రుక్కి తద్విరోధంబు సాధింపఁ దలఁచెఁ గాక
జనుల కెల్లను గడుఁ జల్లఁదనముఁ జూపు, తొగలఱేఁ డబ్జముల కేల పగతుఁడయ్యె.

క. అంగన కన్బొమకవతో, సింగిణు లెదిరించి గెలుపు చేకుఱ కవధిన్
పంగి శర మూని కడునా, ర్తిం గొఱలుచు నుండెఁ జువమ్మ నృపకులతిలకా. 84

క. అచ్చాన నాసతోఁదను, టెచ్చవడక మొనసి తుదిని టెకెత్తివడిన్
విచ్చెం జంపకముకళము, చెచ్చెర మఱి నవ్వుఁబువ్వు స్నేహం బూనెన్. 85

క. అప్పొలఁతికన్నులందము, తప్పక కన్గొనుచు నుండి తగ జేడిసమీ
లెప్పుడు నత్తెఱఁ గలపడ, ఱెప్పలు మోడ్పక యుండె రేపున్మాపున్, 85

తే. మీలు మేలోర్వలేకెంత మిట్టిపడిన, నేణము క్రొత్తదైమై నెంత యెగిరిపడిన.
దూపు లేపార నిల నెంత తూలిపడిన, జెలువనిడువాలుచూపుల గెలువఁ గలవె.

క, మఱి మఱియుఁ దోమ్మిత్రోమియు, మెఱుఁగిడక వెలుంగ నందుమృదుదర్పణముల్
తెఱవనునుఁ జెక్కుఁ గవ కెం. తెఱఁగున నెన వచ్చు వసుమతీవరచంద్రా. 88

క. తానురసనేత్ర వీనుల, తో మొనసి జయింప లేక త్రొక్కటమున నెం
తే వలకలఁ బడి క్రుక్కుచు, వేమఱు శష్కులులు క్రాఁగి వేఁగుచు నుండున్. 89

సీ. ననఁబోఁడియధరంబునకు సాటి గా కేమొ, బంధుజీవకము నిర్గంధ మయ్యెఁ
దెలివమెఱుంగువాతెఱ కెద్ది గా కేమొ, కురువిందమణిత్రాసగుణము పూనెఁ
బోఁటితిరదచ్ఛదంబున కెన గా కేమొ, కఱుకూని చిగురాకు కారు పాఱె
శుకవాణిముద్దుమోవికి జోక గా కేమొ, సడలి బింబఫలంబు చప్పఁబడియె
తే. నంబుజేక్షణపక్కెంపుకెంబెదవికి, నీడు గా కేమొ విద్రుమంబెల్ల పొద్దు
మ్రాసుపడియుండె నయ్యారె మాటలేటి, కన్నుదలమిన్న సోయంగ బెన్న నరిది. 90

క. చిగురాకుఁబోఁడినునుఁగ్రొం, జిగిబిగిపలుచాల్వ దొడరి సేమంబున గె
ల్వఁగొనం జాలక యెపుడును, మగరాల్జగడాలు పూని మట్టం గ్రాలెన్. 91

తే. లేమగళమున కుద్దిగా లేక యోడి, సుడివడుచు లోన బిగి చెడి యడుఁగు వట్టె
దరము దలమూని మొర సేయ దానికిపుడు, దరమనెడుపేరువిడువక తవిలియుండె.

తే. రతినోభవకేలికారామసీమఁ, బొదలునవచూతలతలు గాఁబోలు దాని
బాహులత లట్లు గా కున్నఁ బాణిపల్లవములు రాజిల నేర్చునే వానితుదల. 93

సీ. పట్టినప్పుడె కంది పస దప్పి కడుమెత్తఁ బాటూనుక్రొన్నన బంతు లెనయె
పట్ట నబ్బక రెచ్చి పాఱిజో డెడవాసి కలఁగెడు కోదమ జక్కవలు తులయె
పట్టినొక్కిన శిలాప్రాయంబులై నునుగోరు నాటక యుండుకొండ లీడె
పట్టి రాచినయంత బలువన్నియల గరంగెడు మేటిజాళువాగిండ్లు సరియె
తే. పట్టఁ బట్టఁగఁ దిరుగుడుపడుచు నుండు, మేలిరతనంపుపలుబొంగరాలు దొరయె
యహహ ధరణీశ యత్తలిరాకుఁబోఁడి, కులుకుసిబ్బెంపుపలిగబ్బి గుబ్బకవకు. 94

క. నీలాహి యనుచుఁ దుమ్మెద, చాలనుచు న్నల్లచీమచా లనుచు జనుల్
తొలుదురు గాని చెలిగో, మాళిప్రజ్ఞెలుఁచుమరునియసిధార సుమీ. 95

తే. చంపకామోదవళిన జయింపఁబూని, యేటితరగలు పెల్లున నెగసి తద్దఁ
బెరిగి విఱుగుచునుండె నిద్ధరణిలోన, నరయ జడభావులతెఱంగు లట్లు కావె. 96

క. సుడివడి కలఁగుచు స్రుక్కెడు, మడుఁగులు చెలినాభిపోల్ప మాదిరియగునే
యుడువుల బొబ్బలువెట్టుచు, నడలెడుహారు లింతికొను నాకృతిఁగనునే. 97

క. తరుణీమణిజఘనమునకు, దొరగాక తృణంబుపూని తుద లేక వసుం
ధరయొఢితొడుకులఁ బడి మహి, దరములు చుట్టుపడి తావుదరలక యుండెన్. 98

తే. పొలతియూరుద్వయంబుతో బోరి, మున్ను గెలుపుగొనలేకపొరమూనిదళము లెఱయఁ
కాచియుండియు గెలఁ జేవగలుగకుంట నంటులకునెల్లఁ దలవంపు లయ్యెఁ జుమ్మీ.

క. లలనామణిపిఱుఁదులతోఁ, దుల యగుభ్రమ నుఱుక దిరుఁగఁ దొడఁగె రథాంగం
బులు మఱియుఁ గుప్ప వడుచుఁ, బులినంబులు మెత్తఁబాటుఁ బూనెం జుమ్మీ.

తే. కలమగర్భంబులో మహోత్పలదళాక్షి, పిక్కలకు నోడి తద్దయుఁ బిఁకెపాఱి
వెన్ను చూపి తృణంబు పూని యెన్నరాని, నానఁ దలవంచుచుండె ననారతంబు. 101

తే. పొలఁతిమీఁగాళ్లతో నెఱఁబోలలేని, మోస మొదవిన వంతులు మునిఁగి మునిఁగి
మాటిమాటికి మేటితాఁ జేటిదాఁటు, గుట్టు చెడి పొట్టలోఁ దలఁగుక్కుకొనియె.

చ. రమణిపదద్వయంబుసరి రానెదఁ గోరి యనేకకల్పముల్
కమలము కంఠగాత్రగత గాఁగ జలంబుల నర్కువేడి యం
దమితవిభాసుగంధ మృదుతామలతల్ కమలాకరత్వముం, గమ
లభవాస్పదత్వమునుగాంచి తపంబులఁ బోల దింతయుఁకీ 103

తే. జలరుహేక్షణ పదనఖంబులను బోలఁ జాల కెంతయు రిక్కచాల్పెలపడియెఁ
గరనఖములకుఁ గేతకీ గర్భదళము లోడి కంటకభావంబు వీడకుండె. 105

తే. బాలతనుకాంతితో సాటి పోలఁ గోరి పృథ్వివనల ప్రవేశంబు పెక్కుమాఱ్లు
చేసి యొఱపులఁబడెఁ గాని పీసమైనఁ బోలఁగాఁ జాలదయ్యె జాంబూనదంబు.

సీ. వ్యాళము ల్దల వంచి నేలఁజొగిలఁబడెఁ బూని నీలపురాలు పూరిఁ గఱచె
నద్రులు పాదంబు లాడక పడియుండె, వాలెంబు సోఁగుల్ గేలు మోడ్చె
బెదరి చూచుచు లేళ్ళు చెదరి పాఱఁ దొడగెం, నీరజంబులు లోఁతునీటఁ బడిగెఁ
గోయిలమూఁకలు గొదకొని చెట్లకెక్కె, సింగముల్ గుహల నడంగి డాఁగె
తే. నవనినాయక నిఖిలలోకాద్భుతాభి, నవవిలాసవిభాసమున్నతిఁ దనర్చు
కలికిరోమాళికచకుచగమననయన, ముఖవచోమధ్యములతోడ మొనసి యోడి. 106

వ. పలుకు ల్వేయునిఁకేల భూరమణయాబంగారుకీల్బొమ్మయా
పలికపల్కింపుటనంటికొమ్మొలకయావాల్గంటియాశ్యామయా
యలివేణీజనచూళికాభరణ మయ్యంభోజపత్రాక్షి యా
తలిరుంబ్రాయపుఁగల్కిరాచిలుక యాతన్వంగి సీకేతగున్.

క. అని సంగడికాఁడెఱిఁగిం, చిన విని యత్యంతముదితచిత్తుం డగుచున్
జనవరుఁ డటఁ దరలి రయం, బునఁ జనియె వధూటిఁ జూచుబులు వెదఁ బొదలన్.

క. చని చని వని వనితం బెనఁ, గొన మోహం బాతకంతకు న్మనమున నూ
ల్కొన నజ్జనపతి సఖునిం, గనుఁగొని యిట్లనియె నర్మగర్భము గాఁగన్. 109

చ. కనుఁగొను సంగడీఁడ వనకన్యకుఁ గాలభుజంగుఁ డిద్దనూ
తననఖరేఖలోయనఁగ దద్దయు మోముగ మొగ్గలొప్పెడిన్
జనవర నీవు నవ్వికచసారసలోచన గుబ్బదోయిపైఁ, దనరు
నఖాంకు రాంకములు దద్దయు నించెదు కూర్మిమీఱఁగన్.

తే. అలరుగుత్తులపై వ్రాలి యదె మరంద మానుచున్నది మగతేఁటి యనుఁగ చూడు
సామి యాలేమకుచగుళుచ్ఛములమీఁద వ్రాలి కేమ్మోవి తేనియ గ్రోలెదీవు. 111

క. చెలికాఁడ గండుఁగోయిల నలిఁ గెందలిరాకు గంట్లొనర్చెడుఁ గంటే
భళిభళి యచ్చెలివాతెఱఁ బలుగంట్లొనరించెదీవుఁ బ్రమదమున నృపా. 112

క. పున్నాగముతోఁ బెనఁగొను చున్నది లతకూన చూడు మోహో సఖుఁడా
పున్నాగమ నీతో న చ్చిన్నెలగ్రొందీఁగ బోఁడి చెలిమిఁ బెనంగున్. 113

చ. పలుమఱుఁ గీరదంపతులు భావభవప్రధనక్రియారతిన్
మెలఁగుచు మింటిదాఁకఁ బోదమిద్దియఁ గేరెడుఁ జూడు నెచ్చె
లీ, భళిభళి రాజచంద్ర యపంకజపత్రవిశాలలోచనం
గలసి సువర్ణగేహమునఁ గామసుఖోన్నతిఁ గేరెదీవికన్.

క. కప్పురపుబోదిపైపైఁ గప్పుచు నున్నది యనంటిగనుఁగొనుము సఖా
యప్పొలఁతి సురతవేళలఁ గప్పును నీమేన వలపుఁ గప్పుర మధిపా. 115

క. కలరవ మల్లదె యింపుగఁ బలుకుచు నున్నయది చూడు ప్రాణసఖా నిన్
గలసి రతికేళివేళల గళరవ మొనరించు నట్లు కలికి నృపాలా. 116

క. పలుమఱుఁ బూఁదేనెలు మెయిఁ జిలికెడు నిదె చూడు పొగడ చెలికాఁడ మహీ
తలనాథ నీపయిన్ హిమ జలపూరం బిట్లు లలన చల్లెడుఁ జుమ్మీ. 117

క. లికుచము లివె చూడుము కేలికి సొం పొనరింపఁ జాఁగె లీలాసఖుఁడా
యెకిమీఁద యట్ల జవరాలికుచంబులు నిట్లు లలరు నీ చేతన్. 118

తే. హరిణి నల్లదె కాంచు మొయ్యన వయస్యపట్టనబ్బక వడిలేచి పఱచుచున్న
దహహ ధరణీశ యమ్మనోహరవిలాసహారిణి నీ కరంబునఁ జేతి కబ్బుఁ జుమ్ము.

తే. అనుచు నర్మోక్తు లాడుచు నవసిజాని వనవనవినోదములు గనుంగొనుచు నుండె
ననిన విని దేవముని నల్వ నవలికతయుఁ దెలుపవే యని తవిలి ప్రార్థించుట యును,

మ. దళితారాతినికాట భాసురవియద్గంగాజటాజూట మం
జులరాజార్ధకిరీట ఘోరసమరక్షోణీవిరాఘాట ని
స్తులవేదత్రయఘోట పాశితమహాదోషాటవీఘాట ని
ర్మలధాతాచలకూట దుష్టఖలభుగ్భ్రామ్యత్పురోఘాటనా.

క. డిండీరపుండరీకా ఖండలకుండాలచంద్రఖండపయశ్శ్రీ
ఖండాఖండయశోవృత కుండలిమండలవిభూషకుక్కుటవేషా. 112

మాలిని.

కథితశుభచరిత్రా గ్రావకన్యాకళత్రా మథితవిమతగోత్రా మానిసంస్తోత్రపాత్రా
ప్రథనదితిజజైత్రా భక్తచిత్తాబ్జమిత్రా ప్రథులధవళగాత్రా భీకరోగ్రాగ్నినేత్రా

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర కరుణాకటాక్షనిరీక్షణ సంలబ్ధసరసకవితా
సామ్రాజ్యధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి
గంగనామాత్యపుత్త్ర సకలసంస్కృతాంధ్ర లక్షణకళాకౌశ
లాభిరామ తిమ్మకవిసార్వభౌమ ప్రణీతంబయిన రసిక
జనమనోభిరామం బనుశృంగార ప్రబంధంబు
నందు ద్వితీయాశ్వాసము.

రసికజనమనోభిరామము.

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీ లలిత వృషతురంగా, శైలసుతాసంగ కలశజలధినిషంగా
కాలోన్మదభంగా ధృత, హేలాసారంగ కుక్కుటేశ్వరలింగా. 1

తే. అవధరింపుము సురమౌని కబ్జగర్భుఁ, డవలికథ దెల్పఁబూని యిట్లనుచుఁ బలికె
నట్టివనవీథిఁ దిరుగుచు నరిగి నృపతి యక్కజంబుగ ముందట నొక్కచోట. 2

సీ. గుజ్జులమావిమ్రాఁకుల నంటఁ బ్రాఁకిన, పరువంపుదాఁక పందిరులదరులఁ
జలువచెంగలువబావులకేళి జాల్గొను, వలపుగొజ్జఁగినీటిపంత చెంతఁ
బ్రోదికప్రపనంటిజోడె చాలుపు మోళ్లఁ, బొరలుపూఁదేనెజక్కరలపజ్జ
మొల్లపొదలను లీన్మల్లెక్రొన్ననతీవ, దెసగొన్న గున్నసంపెగలనీడ

తే. మెఱుఁగుచందురుఁరాసిగ్గుటకఁగు మీఁద, నీటుగాగోర వీఁశియ మీటుకొనుచు
బోటులను గూడి జిల్బిలిపాటఁ బాడు, చున్న యెలజవ్వనవుటన్ను మిన్నఁ గనియె. 3

చ. కనియెన లేసివేడ్క లెదఁ గ్రమ్మఁగ నమ్మగమిన్న మిన్నగా
వనజదళాక్షిచెంత కనివారణఁ జేరి జగజ్జనానురం
జన మొనగూర్చుదాని విలసన్మృదుగానకథా ప్రశస్తి కా
త్మనుగడుసోలి యిట్లను ముదంబున నబ్బురముం బెనంగొనన్. 4

సీ. సరససారంగాతిశయనిరూఢిఁ దనర్చెఁ, బొలఁతివాల్బొచ్చుపులు పొలుపు మీఱి
లాలితగలిని వరాళివైఖరిఁ బొల్చెఁ, బల్లవపాణిధమ్మిల్లగరిమ
శంకరాభరణంబు సౌష్ఠవంబును మించె, భామినీరత్నంబు రోమరాజి
రహిని బున్నాగాభిరామలీల నెసంగె, నీలనీలాలకనిమ్ననాభి

తే. యహహ యీచాన గానవిద్యావిధాన, మునఁజెలఁగి రాగ మొనగూర్చుచానరెదినిఁ
గన్న మృగఖగపన్నగాగమము లెలమి, నుల్లసిల్లవె యని సోలు చున్న యెడల. 5

క. అచలావల్లభుఁ గనుఁగొని, సచివగ్రామణి సితాంతసంతోషరస
ప్రచురత నెమ్మదిఁ బొదువఁగ, వచియించెన్ హితమృదూక్తివైఖరి మెఱయన్. 6

మ. తలుకార్మేల్మిపసిండిబొమ్మకరణిన్ దట్టంపునెమ్మేనిచా
యలు నల్దిక్కులఁ గ్రమ్మిపర్వఁగ వయస్యామధ్యభాగంబునం
బలుకుంగిన్నరవీణె మీటుచుఁ గథాప్రాగల్భ్యము ల్చూపుని
క్కలకంఠీజనచూళికాభరణముం గంటే నృపాలాగ్రణీ. 7

చ. ఉవిదవయోవిలాస విభవోజ్జ్వల రూపకళా ప్రచారముల్
తవిలినవేడ్కనీకు వితతంబుగ మున్నె యెఱింగించితిం గదా
ప్రవిమలలీల నీవిపుడు బద్మముఖిం గనుఁగొంటివే గదా
యవనితలేంద్ర నావచన మాత్మఁదలంచిన నిక్కమే గదా 8

ఉ. కూరిమి మీఱ నవ్వికచకోమలతామరసాయతాక్షి నిన్
గోరి వరించెనేని యిదుగో పరియాఱవన్నె మేల్మిబం
గారముతోడ దివ్యతరకాంతిసముల్లసదబ్జరాగముం
గూరిచినట్లు సుమ్ము నృపకుంజర మాటలు వేయు నేటికిన్. 9

చ. పలుకుల కేమి భూపకులపావన యీవనరాశివేష్టితా
చలఁ గలమేల్పొలంతుకల సారెకుఁ గన్గొనుచుందుమే కదా
భళిభళి యెందునేని యొకపట్టున నీభువనైక మోహనో
జ్జ్వలలలితాంగివంటి సెఱిచందపుఁ గుల్కుమిటారిఁ గంటిమే. 10

తే. కంజముఖి నీమనోహరాకారరేఖ, మంజుగతిఁ గన్గొనియెనేని మదనవిశిఖ
పుంజనిష్పిద్యమానయై పొదలియాత్మ, రంజిలుచునిన్నుఁ గవయుఁజో రాజచంద్ర.

వ. అనిన నాసచివగ్రామణికి నృపాలాగ్రణి యిట్లనియె. 12

సీ. అద్దిరా ఈచిన్ని ముద్దుక్రొన్ననఁబోఁడి, కలికికీల్దనుపుఁ గ్రొక్కారుమెఱుఁగు
మెఱుఁగుగాదిది యల్ల చెఱకుఁ ల్లొరచేతి, కఱఁచి సెత్తావి చెంగలువదండ
దండగాదిది నల్వదంటతనం బేరు, బడనొనర్చిన మేల్మి పసిడిబొమ్మ
బొమ్మగాదిది జగంబులకెల్ల మిన్నయై, సొంపారుబలుమానికంపుఁదొడవు

తే. తోటవుగాదిది వలరాచపడఁతిమిన్న, వలనుగానిడ్డ శృంగారవనములోన
వెలయుసెజ్జపూతపజ్జు లేమావిమోక, యహహ వనజాస్యఁ బొగడ శక్యమె వయస్య.

ఉ. అందనిమ్రానుపండులకు నాస వహించినరీతి దివ్యసం
క్రందనపట్టణద్విరదగామిని పొందు దెదఁ గోరి వేడ్కమై
నిందల కేగుదెంచుట కొకించుక నెయ్యమెలర్ప నీజగ
త్సుందరి దానసంగవయఁ జూచునొ లేదొ కదా సుహృద్వరా. 14

ఉ. కన్నియ వన్నియ త్కైరయఁ గ్రన్నన నన్ననవిల్తుకేళికిన్
నన్నెనలేనికూర్మి మది నాటుకొనం గవకూడ నున్నచోఁ
గ్రొన్నెలవెన్నెల న్సమదకోకిల కాకలికారవంబుల
జెన్నటియెన్ని బన్నములఁ జెందఁగఁ గూడునొ యేమి సేయుదున్. 15

ఆ. అని వచించి యిర్వురును దమకొకతూరి చనిన నవ్విశాలజలజనయన
సిగ్గుసంగ నెచట దిగ్గన జరుగునో యనుచుఁ దలఁచి మరల నతని కనియె. 16

ఆ. చెలిమికాఁడ నీవు వలనొప్ప ముంగలఁజని కడంకతోన యనుఁగుఁజెలులఁ
గూడి క్రీడసేయుచేడెల తలమిన్నఁ గాంచి వేగ దానికరుణ వడసి. 17

క. తిన్నని జిలిబిలిపలుకులఁ గన్నియ డెందంబు మిగులఁ గరఁగింపుచు నీ
వున్నయెడ న్నే నచటికి సన్నకసన్నన్ రయంబ చనుదెంతుఁ జుమీ. 18

శా. ఏచందంబున నింతిచెంత కఱ లేకీ వేగి దర్శించెదో
యేచందంబున మాటలాడి మదిలో నింపొందఁగాఁ జేసెదో
యాచంద్రాననపొందు నాకెటువలెన్ హత్తించెదో మేలనీ
వాచాప్రౌఢిమ నేఁడు చూతముగదా బాలేందులీలాసఖా.

తే. అని యతని వీడుకొల్పి యజ్జనవిభుండు గోర్కె దైవార నొకచోటఁ గూరుచుండె
నృపసఖుండును వేల్పుఁగన్నియల చెంత కబ్రముగ నేగి నిలుచున్న యవసరమున

ఉ. సామజరాజకుంభవిలసత్కుచకుంభభరానతాంగులై
నేమ మెలర్ప లేచి యతనిం బ్రియమారఁగఁ జూచి భూరిసు
త్రామమణిప్రభావళివిరాజితదివ్యసువర్ణపీఠికం
దామరసాయతాక్షులు ముదంబున నిల్పిరి రాజదూతునిన్. 22

వ. అట్లు గూర్చుండం జేసి యున్న సమయంబున.

సీ. నీలంపుగాజుల నెఱిమించుపచ్చల కీలుకడెంబుడాకేలు మెఱుఁగు
వలిగబ్బిగుబ్బచన్గెలనికిఁ దార్చుచు సొలపుఁ గ్రేఁగంటివాల్చూపు లలరఁ

జిన్నారితెలినవ్వుచెక్కుటద్దములు లేవెన్నెలనిగ్గుఁ విధ మొనర్పఁ
గమ్మచక్కెరపానకమ్ము లిమ్ముగఁ గ్రమ్ము ముద్దునిద్దంపుకెమ్మోవి గదలఁ
తే. గలికి యారాచనెచ్చెలిఁ గని నయమ్మెనయ వసంతాగమారంభనవరసాల
కిసలయగ్రాసమత్తకోకిలవధూస మంచితాలాపముల సిట్టు లసుచుఁ బలికె. 23

ఉ. ఎచ్చట నుండి యెచ్చటికి నేగెద వెవ్వరివాఁడ విచ్చమై
నిచ్చటికేగుదేరఁ బని యేమి యది నీవు వసించు నున్కిప
ట్టెచ్చట నిన్ను నేలుమనుజేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు దప్పకిన్నియుం
జెచ్చెరసంకమాకెఱుఁగఁ జేయుము మాటలు వేయు నేటికిన్.

చ. అన విని రాచదూత వినయమ్మున నమ్మృగనాధరోష్ఠిఁ గ
న్గొని యనియె న్సరోజదళకోమలచారుశరీర యేను స
జ్జనపరిపాలనప్రథితసారగుణాకరుఁడై సమున్నతిన్
దనరు బుధధ్వజప్రభువతంసము గారవపున్వయస్యుఁడన్ 25

క. పేరు మతిమంతుఁ డంద్రీ ధారుణిఁ గల్యాణపురము తరుణీమణి మా
యూరిచటికి వేఁటకు నాభూరమణుండు నేనఁ గూడి పొలుపుగ వచ్చెన్. 26

ఆ. వచ్చి కొంతతడవు వనవిహారము సల్పియున్న గాగ్రమున మహేశుఁ గొల్చి
చనుచు నీవిచిత్రసంగీతనాదంబు నుపీ లలర నిపుడు విని చెలంగి. 27

ఆ. నిన్నుఁ జూచి వేడ్క నివ్వటిల్లఁగఁ గొన్ని మాటలాడి చనఁగ మదిఁ దలంచి
వచ్చుచున్నవాఁడు వనజాక్షి మారాజు మునుపడంగ నన్నుఁ బనిచె నిటకు. 28

క. ఆపృథ్వీవరకుంజరు రూపవయఃప్రాభవములు రూఢిగ నీ విం
దేపారఁ జూచి మదిలో నోపైదలి యరిది వేడ్క నొందెదు సుమ్మీ. 29

శా. ఓరాజీవదళేక్షణాజనమణీ యోవాక్సుధాధోరణీ
యోరాకామిహిరాకరోజ్జ్వలముఖీ యోగానవిద్యానిధీ
యోరోలంబకదంబలంబకబరీ యోభవ్యదివ్యాకృతీ
మారాజన్యమహేంద్రుసొంపు వినుతింప న్శక్యమే యేరికిన్.

మ. తరుణాంభోజదళాయతాక్షి వినుమా తత్సౌఖ్యంబు నామాట కి
న్నరగంధర్వనిలింపమర్త్యవరుల న్నాఁకప్రోవ్వఁగా నేల యా
సరసాగ్రేసరుసోయగంబు దెగడం జాలు న్వసంతు న్నలుం
బురుహూతప్రభవస్మరైల బిలకూబరాదిరూపస్సోములన్. 31

ఉ. ఇంచుక సేపులోన జగమెల్ల వెలుంగఁగఁ జేయు తేజుచేఁ
బంచశరోపమానుఁ డగుపార్థివశేఖరుఁ డిందు వచ్చినం
గాంచి మనోనురాగమునఁ గామినులెల్లఁ గరంగి పొంకఁగా
జంచలనేత్రి నాపలుకు సత్యముగా నపుడాత్మనెంచుమా 32

ఉ. చెప్పెడి దేమి యానృపతిశేఖరుచక్కఁదనంబు కన్నులం
దప్పక చూచిరేని పటుదర్పకఘోరశిలీముఖార్తలై
యొప్పులకుప్పలైన గరుడోరగయక్షసుపర్వకన్యలున్
ముప్పిరి గొన్నమోహమున ముద్దియ తద్ద చలింపకుందురే. 33

క. చనఁ బూని యొక్కపలు కేననఁ బూనిన నెచటఁ గోప మగునో యని లో
ననుమానించెద నైననివ్వినుమా నావిన్నపంబు వికచాబ్జముఖీ. 34

మ. విమలాంగీ తతులన్యభాకృతులము న్వీక్షింపమో తత్ప్రకా
రము లెల్లం బరికింపమో యహహ యేరాజాస్యలందైన నీ
రమణీయోజ్జ్వలరూపవిభ్రమకళాప్రాగల్భ్యముల్ గంటిమే
రమణీ సంతతసంశ్రితామరమణీ రామాజనగ్రామణీ. 35

క. తలుకారుకుందనముతోఁ దొలుకాపు మెఱుంగుదీఁగెతోఁ దుల యగునీ
చెలువంపుమేని కారా నెలపొం దలవడకయున్న నిష్ఫలము గదా. 36

తే. వెలఁది నీరూపలావణ్యవిభ్రమముల కమ్మహారాజుతోఁ జెల్మి యబ్బెనేని
కోరి పదియాఱువన్నె బంగారుతోడఁ బద్మరాగంబుఁ గూర్చినపగిదిఁ జువ్వె. 37

క. బంధురతేజస్సరసిజ బంధుఁడు గుణసింధుఁ డగుచుఁ బరఁగెడుభూభృ
ద్గంధగజేంద్రము నిప్పుడు గాంధర్వవివాహమునను గైకొను మబలా. 38

చ. పలుకులు వేయు నేటికిఁక భావభవప్రతిమానుఁ డైనయా
చెలువునితోడుతం జెలిమి చేకుఱ కున్న నయారె నీమెయిం
గలయలజవ్వనం బడవిఁ గాచినవెన్నె లసుమ్ము ముద్దులే
జిలుకలకొల్కి నాపలుకు చిత్తమునం దలపోసి చూడుమా.

సీ. కనకంబునకుఁ దావి గలుగంగఁ జేయక పిల్లిగడ్డలకుఁ గల్పించినట్లు
పనసపంటికి మంచిపస యొదఁ గూర్పక ముసిడిపండ్లకుఁ బద్ద యొసఁగినట్లు
బుధపుంగవులకు డంబుగఁ గల్మి యొసఁగక కూళల కిరవారఁ గూర్చినట్లు
చిలుకను దడవేండ్లు జీవింప నీయక మఱిమఱి కాకుల మనిచినట్లు

తే. గాక యుండక సత్కళాకౌశలమునఁ గోరి యారాజుతో నిన్నుఁ గూర్చెనేని
తమ్మిపూచూలిప్రోడతనమ్ము మిగుల మెచ్చవచ్చుఁ గదా వేడు మచ్చకంటి. నిఁ

తే. అనుచు నతఁ డిట్లు వలికిన నాత్మలోనఁ జాన యొకకొంత మెత్తఁబాటూని పే 40
గనుఁగొనఁగఁ గోరి యత్తెఱంగనుఁగుఁ జెలులకగుపడకయుండఁ గ్రమ్మఁ జూచు నతనికనియె

చ. అవు నవుమంచిప్రోడవె బళా యళుకించుకలేక మానినీ
నివహసభాగ్రభాగమున నిల్పి వినం గొఱగానివాక్యముల్
తవిలి వచింపఁ జాగితివి తాళుదుమేమఱియొక్కఁడైన దూ
తవు నిను నేమియుం బలుకధర్మముగాదనియుంటి మిత్తఱిన్

క. సురనారీమణు లెచ్చట ధరణీజను లెచట నహహ తరతమభావం
బరయంగ హస్తిమశకాంతరమిట్టి వెడంగుపనులు దలఁపం జనునే.

తే. దూత పగుటను నోరికిఁ దోఁచినట్లు దివిరి మోమోడ కాడెదె దిట్టవగుచుఁ
గటకటా ధూర్త మేము నీకంటి కిప్పుడింత యెల్లిదమైతి మింకేమి చెప్ప. 44

ఉ. మాటికి నొక్కభూవరకుమారుని నీ విపు డేమొ తద్దయున్
మేటి యటంచు నెంచెదవు మే లహహా యతఁడెన్న మామరు
త్కోటులలోన నేరి కెనగూరుపఁగా దగుఁ జాలుఁజాలు నీ
మాటలు గట్టిపెట్టి చనుమా మును వచ్చినత్రోవఁ జొప్పునన్.

తే. అనుచు నవ్వెల్వఁ గెందలిరాకుఁబోఁడి పలుకుటయు నాతఁ డెదఁ గొంత గలఁగుచుండె
నపుడు నృపుఁ డచ్చటికి వేగ నరిగి దాని పజ్జ నిలిచిన నబ్బురపాటుదోఁడ. 46

సీ. జిలుఁగుపైటాణికంచెల పిక్కటిల్లి వలికులుకుసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బ లుబ్బ
బిత్తరంపుఁ బిసాళి బెళకువాలుఁజూపు మొత్తమ్ములు తమ్ములఁ గ్రుమ్మరింప
గాటంపు నిడుదకీల్గంటు పెన్ వ్రేఁగున నసదు నెన్నడుము జవ్వాడి వడఁకఁ
గట్టాణిముత్యాలకమ్మలనునుడాలు తళుకులేఁ జెక్కుటద్దములఁ బొదల

తే. మంపు దులకించు ముత్తిగ మానికముల మొలక నిద్దాకడానిసొమ్ముల మెఱుంగు
లుమ్మడిగఁ గ్రమ్మి నమ్మెననొఱపు చూప రాజవరుఁ గాంచె లేచి యారాజవదన.

తే. కాంచి యాతని మోహనాకారరేఖ కద్భుతం బంది మేల్మేల లయారె యిట్టి
సొగసుకానిమఱెందైనఁ జూచియెఱుఁగ, నంచుఁ జలయూఁచియవ్వెల్వ మించుఁబోఁడి

తే. చెలఁగి జగమెల్ల మోహింపఁ జేయఁజాలు నవవిలాసాప్తి నెసఁగుచున్నాఁడుచూడ
నహహ యారాచమిన్న సోయగముఁ గన్నవలసి పైవ్రాలరే యెట్టిపొలఁతులైన.

ఉ. కన్నులవింటిదంటయును గల్వల నెచ్చెలియు న్వసంతుఁడుం
గిన్నరరాజనందనుఁడు గిమ్మనఁ జాలరొకింత యైన ని
వ్వన్నెల ప్రోకమేని చెలువమ్ము గనుంగొని మేలుమే లహా
కన్నులపండువై యలరుఁగా జవరాండ్రకు వీనియందముల్.

ఉ. తుమ్మెదదిమ్ముఁ బొమ్మనుచుఁ ద్రోచునిగారపుసోగపెన్నెరుల్
కమ్మనితమ్మిఁ ద్రొన్ననలఁ గాదనుముద్దుమొగంబు మించుట
ద్దమ్ములనిమ్ములన్ గెలువఁదారొక్కనునిద్దపుఁజెక్కుదోయిడా
లమ్మకచెల్ల! వీనిచెలు వమ్మకరాంకుని నేలఁ జాలెడిన్. 51

సీ. మొలకనవ్వులవాఁడు తళుకునిద్దామేల్కడానిడాల్గఱచు మేజానువాఁడు
తొగరువాతెఱవాఁడు తొగలసంగడికానిఁ, దెగడునుద్దునెమ్మొగమువాఁడు
వెడఁదకన్నులవాఁడు వెల్పురారాసౌరు, నిరసించుసోగపెన్నెఱులవాఁడు
మెఱుఁగుఁజెక్కులవాఁడు మేటిసింగపుగున్న నడలించుజినుఁగునెన్నడుమువాఁడు
తే. డంబు మీఱినబవిరెగడ్డంబువాఁడు, కంబునిభమై తనర్చుకంఠంబువాఁడు
భళిర యీరాజకందర్పుచెలిమి నాకుఁ, గలుగ వలవదె తొలిపుణ్యఫలము కలిమి.

క. అని యగ్గించుచు నెదుటం, గనుపట్టువధూలలామఁ గనుఁగొని యెకిమీఁ
డనుపమహర్షాన్వితహృ, ద్వనరుహుఁడై యిదివలపువలనం బలికెన్. 53

క. నవ్వములప్రోక యతనుని, క్రొవ్వాఁడిలకోరి పూఁతగొజ్జఁగివలపుల్
బువ్వులచెండహహా యీ, జవ్వని యెవ్వనియనుంగుఁజానయొ కదరా. 54

ఉ. వాలికెమీల నేలునిడువాలుకనుంగవ మేలిజాలువా
డాలు గఱచు మేనుపగడాల నిసీ యను మోవి వెల్పురా
ఱాల జయించువేనలి తెఱంగుహొరం గవురయ్య ముజ్జగం
జేలుట గాదె యీకువలయేక్షణఁ గౌఁగిటఁగూర్పఁగల్గినన్. 55

ఉ. దీనమెఱుంగుఁజెక్కులును దీనివెడందపిఱుందునందముల్
దీనిచొకారపుందుఱుము దీనిమిటారపు గబ్బిగుబ్బలున్
దీనినిగారపుందొడలు దీనిమొగంబును దీనికన్నులున్
దీనివిలాసముం గని మదిం గడు సోలరె యెట్టివిట్టలున్. 56

క. ఈహాటకనిభవిగ్రహ, నీహాపరితృప్తి యొదవ నెనసినయెడలన్
బాహాళింగనసౌఖ్యం, బాహా యింతింత యనుచు నలవియె తెలుపన్. 57

ఉ. అద్దిర దీనిచక్కఁదన మద్దివిజాంగనలందుఁ జెంద దీ
ముద్దులగుమ్మకౌఁగిటఁ బ్రమోద మెలర్ప వసింపకున్న రేల్
నిద్దుర వచ్చునేమరు,ను నిల్వఁగనిచ్చునె కోర్కెహెచ్చునే
సుద్దుల కేమిదీనిఁగొని సూనశరాహవకేళిఁ దేలెదన్. 58

ఉ. ఉబ్బుచు మాటిమాటికి సముద్ధతమోహనిబద్ధబుద్ధియై
గొబ్బున నీసరోజదళకోమలవిగ్రహ మోవిచక్కెరల్
జుబ్బనజాఱఁగాఁ దవిలి జుఱ్ఱక కానిక నించుకైన న
బ్బబ్బ నితాంతకంతువిశిఖాగ్నిశిఖాపరితాప మాఱునే. 59

మ. తలిరుంబోఁడులు లేరె రూపవతు లిద్ధాత్రీస్థలిన్ నారిని
గ్గుల సౌందర్యవయోవిలాస విభవప్రాగల్భ్య మేయెక్కు డీ
యలివేణీజనచూళికామణిని గన్నంతన్ మనోజాస్త్రసం
చలతస్వాంతసరోజులై తిరుగరే సన్యాసులున్ వెంబడిన్. 60

సీ. పుండరీకాక్షి యీభువనైకసుందరి, యాత్రేయవదన యీయబ్జగంధి
పర్వతజకుచ యీభామాశిరోమణి, మాతంగగమన యీమంజువాణి
శాండిల్యకుచ యీ[illegible]ండతేజోనిధి, శుకవాణి యీమణిప్రకరవదన
భృగుకటిభాగ యీబింబఫలాధర, నారదవేణి యిన్నాతిమిన్న
తే. యారయ యియ్యింతిపరమహంసాకృతిని బో, సంగియున్నది మది నరయంగ దీని
నెయ్యమొనగూడువానికు న్నిద్రనిబిడ, నిరుపమానందయోగంబు దొరకుటరుదె.

సీ. మొగుడచూపులు శిలీముఖముల నిరసించు, గచపాళి ఘనలీలరుచుల నెంచు
నతిమోము కమలలక్షణలీల నలరారు, మధురాధరము విద్రుమముల గేరుఁ
గలికిపాదములు సౌగంధికంబులఁబోలు నఖరాళి తారాళి నవ్వఁజాలు
నతివపిఱుందు ధరామితోన్నతిఁ బోల్చు, గళసీమ శంఖపూగముల గెల్చు
తే. నలిరాఘ్రేంద్రమణిశశిజలజకిసల, యపద్మాళిబ్జరాగకల్హారమౌక్తి
కర్షనగభూధరక్రముకములు సంగ్రహించుకొని నలందీని సృజించెనేమొ 62
సీ. తరుణివేనలి పయోధరముల యోధరంబులు బల్గిగాంధికముల
నదలించు నెఱి యధరాధరం బెన్నఁబల్లవముల మఱియుఁబల్లవము లంబు
జంబుల గెల్చు భుజంబులు బిసనిక, రంబుల గేరుఁ గరంబు లెపుడుఁ
గలఁగించు హల్లకావళులను పలు లుడుం, చితజలరాశివీచికల మించు

తే. మించునెమ్మేనిడాలు గళించుఁ బసిఁడి, సౌరయారగమహిలలసౌరు సౌర
సారసాక్షులచెలుపంబు సవతు సేయు, నీలలనయంఘ్రినఖములఁ బోలఁ గలవె. 63

తే. పస నెగంగెడుగజనిమ్మపండ్లు, సిరులఁ జెన్నారుకుసుమమంజరులు గిరులు
నరయ నిమ్ముద్దుకెందలిరాకుఁబోఁడి, కులుకుసిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బలకు దొరయె. 64

సీ. అవిరళవజ్రప్రహారంబులకుఁ దద్ద, చలియించునుత్తాలశైలములును
దుహినాంబుబిందువు ల్దొరలిన బిగిచెడి, క్రుంకెడురాజీవకుట్మలములు
నగ్నిశిఖావాప్తి ననయంబు బిగిదప్పి, కరఁగి హాటుసువర్ణకలశములును
జంద్రయోగమునకుఁ జాలఁ దల్లడమంది, జతవీడి చనువలిజక్కవలును

తే. సాటియే వజ్రిహారతు పారసీర, కుంకుమసితాభ్రయుతములై కుదురుమీఱి
జిగియుబిగిగల్గి యెడయక నెన్నొసంగు, కన్నియలమిన్న యిఱిగుబ్బ చన్నుఁగవకు.

తే. కమలభవలీలఁ గాంచె మొగంబు నడుము, హరివిలాసంబుఁ దాల్చె బిత్తరపుగుబ్బ
చన్నులు గిరీశవైఖరిఁ జెన్ను మీఱె, నహహ యియ్యంతిమూర్తి త్రయాత్మిక గద

సీ. అలిశశికార్ముకతిలకుసుమోత్పల, కుందసౌగంధికకందుకములు
దర్పణశ్రీకారదరబిసాంబుజచక్రి, వాకగుహోరగావర్తములును
గగనతరంగసైకతశష్పలచ్ఛదా, చలకరితుండనిషంగములును
గచ్ఛపవటఫలకహ్లారతారకా, వసుపటీరశిరీషకుసుమములును

తే. కూర్చి నలువ వార నలువ యీక్రొమ్మెఱుంగుఁ, బోఁడిఁ బోడిమి
నొనరింపఁ బోలునట్లు
గాక యుండిన నీభువనైకమోహ, నాద్భుతాకారరేఖ యెందైనఁ గలదె. 67

క. నదమా పొక్కిలి జాంబూ, నదమా మెఱుఁగుచాయ కోకనదమా పద మా
పదమా జడ నడుము వియ, త్పదమా నూఁగారు గూఢపదమా చెలికిన్, 69

క. రాజీవముఖికనుంగవ, రాజద్గతి నెప్పుడుం దిరస్కృతి సేయున్
రాజీవముల న్నివిచలిత, రాజీవములం బ్రఫుల్లరాజీవములన్, 69

తే, సరసలీలమహాఘనచయమునాత్మ, దర్శకశ్రేణియును గూడి తరళనయన
కచకపోలవిలాసవైఖరులు పొడగ, మొగి ననేకశతాబ్దంబు లగుమనుంచు. 70

మ. గజయానం గుముదాక్షిఁ గేసరివలగ్న న్నీలనీకాశమ
స్తజఁ బారేశముఖిన్ ఘనాంగదవిరాజద్బాహ నుద్దీప్తతో
యజగర్భప్రసవోపమానరద రామాంగిం దగన్ దీని వే
ఘజియింప న్మనసౌకపంబవరదర్పం బెల్లఁ జల్లాఱెడే. 70

సీ. చంద్రబింబస్ఫూర్తిఁ జానొప్పె నీనాతి, హసాధరంబులు నానసంబుఁ
గోకనదాకృతిఁ గొనబారె నీకొమ్మ, స్తననాభిబిలములు చరణయుగముఁ
గమలభరోద్వృత్తిఁ గనుపట్టె నీయింతి, కరజఘనంబులు కచభరంబు
మధుకరసాదృశ్యవిధి నొప్పె నీలేమ. మృదువచనోరువు ల్మెఱుఁగుటారు

తే. వజ్రిపుష్పాతిశయలీల వఱలె నీవి, లాసినిరవాంగక ములు నాసికయును
భళిర యీరామసౌందర్యపటిమ యెన్న, నన్నలినగర్భునకునైన నలవి యగునె.

క. అని యితరేతరమోహము, లనివారితగతులఁ బెరుఁగ ననిమిషనారీ
జనరత్నంబును భూభృ, త్తనయశిఖామణియు వగలఁ దగిలిరి మిగులన్. 73

శా. ఆవేళం జిగురాకుబాకుదొర ప్రత్యాలీఢపాదస్థుఁడై
జేవ వీరెడుతుంటవింట మధుసంసేవాంచదిందిందిర
జ్యావల్లీచిలడార్భటుల్ నినిచి కోఘాటోప మేపారబల్
పూవుందూపులు చిమ్మెనిర్వ్వరపయింబుంఖానుపుంఖంబుగన్.

తే. లేమవీక్షణమాలాళిలిముఖములు, శంబరారాతిశితసుమసాయకములు
గాటముగఁ బర్వియు స్మరిఁ గాఁడుటయునుఁ వసుమతీజానిపరవశస్వాంతుఁ డయ్యె

క. అత్తఱి బిత్తఱిఁ గని భూ, భృత్తనయోత్తముఁడు దత్తరిలు చిత్తమునన్
మెత్తఁబడి క్రొత్తవలపులు, హత్తగ నత్తెఱవ కిట్టు లనియెం బ్రేమన్ 66

క. ఎవ్వరిదానవు నీపే, రెవ్వతె యేమిటికి వచ్చితిచ్చెంగటికిన్
నెవ్వడి నీతెఱఁగంతయుఁ బువ్వారుంబోఁడి నాకు జొంకక చెపుమా 77

చ. తొలకరిక్రొమ్మెఱుంగుక్రియఁ దోఁపఁ దళుక్కనినీవు ముం
గలన్ నిలిచిన గుండె ఝల్లు మనినీసొగ సెల్లఁ గడంక మీ
ఱఁ గన్నులఁ గనినంత నుండియు మనోభవుఁ డేమియు ని
ల్వనీఁ డహా, చిలుకరకొల్కి నన్నెదను జేర్చి కృపామతి
నుద్ధరింపవే.

క. అకటా మరుఁ డిపు డుల్లం, బకటా వికటముగఁ జేసి యడలూన్చెనునీ
నికటాగ్రసీమ నిడువూ, నికటాక్షవిలోకనమున నెఱిఁ బ్రోవు చెలీ. 79

క. పీటీపాటీరాగరు, హాటకతాటంకమణిమయాభరణంబుల్
గూటువలుగ నిడియెదనిఁక, బోటీమాటాడి ముద్దు చూపం గదవే. 80

క. ఈరేడుజగములం దిఁక, నేరీ నేరీతిగోతు లెన్నిక గనునో
య్యారీ లీ రగుకులుకుమి, టారీ వలతేనిమేల్కటారీ నారీ. 81

క. అలికీలవికచమాలా, వలికిం గరువలికి మరులివాలాయంబా
ములికితవిసోఁకులకు నో. కలికీ మదిఁ దాళఁ జాలఁ గలఁత లి కేలా. 83

క. కులుకుచు జిలిబిలిపలుకులు' చిలుకుచు వలిగుబ్బ లెదను జేర్పవె మరుభూ
ముఁకీ కలికీ చిలుకల, కొలికీ మది నూలుకొనెడుకోఁక దీరన్. 89

క. కొమ్మా సమసుమశరాస్త్రం, గొమ్మా నెమ్మది యెలర్పఁ గొమ్మా కమఁ దో
రమ్మైనసొమ్ము లిడియెద, రమ్మా ననుఁ గూడి మాపురమ్మాన కెలమిన్. 84

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థించిన నమ్మించుబోఁడి యించుక దల వంచి మి
న్నకున్నసన్న యెఱింగి యెన్నెలంతుకజోడికత్తియ యగు మదనమోహినీ యన్న
రేంద్రచంద్రుంగాంచి యిట్లనియె 85

తే. అవనిలాయక సుశ్యామ యనెడు పేర, వలదు గంధర్వరాజకన్యాలలామ
యివ్వెలందుక దీనికై యిట్లు వగలఁ, దగులఁ దగునయ్య మీవంటితగవరులకు. 86

తే. కన్నవా రెల్ల నగఁ దముఁ గన్నవారి, మిన్న కెంతయు, బోనాడి యెన్నరాని
మన్నికెల మెలంగుట చన్నె యెందుఁ' జిన్నిప్రాయంపుముద్దురాకన్నియలకు

తే. అని పలికి కల్కిఁ దోడ్కొని యనుఁగుఁజెలులు, వెసఁ దదంతికలీలావివేశమునకుఁ
జని రటుల్చనుచున్నఁ గన్గొని మహీవిభుండు డాయంగఁ బోయి పూఁబోఁడికనియె

చ. నిలు నిలు పోకు బాల హరినీలనిభాలకజాల నీకు నే
పలసితిఁ జాల నన్నిటుల వంచన సేయఁగ నేల చూపంబుం
నిలుతుఁడు కూళ వాఁడిడెపువేదననోరువఁజాలఁ బ్రేమన
న్గలయుము వేళ నమ్మరునిగర్వము దూల విలాసలీలలన్,

ఉ. చక్కఁదనంబు జవ్వనము జాణతనంబులు గల్గి తీపిఁ బెం
పెక్కినదానవంచు నొకయించుకగర్వము పర్వన్నటుల్
గిక్కురవెట్టఁ జూచెద చెలీ పదమా ముదమార నింక నా
చక్కెరవింటిదంటనురుఁజాయలకోరుల నేమి యయ్యెదో.

క. బాలా వేలాగుల బలి, మాలిన విన క్గియాళివడఁతులవెంటన్
బేల వయి చనెదు మరువిరి, గోలలపాలై కరంబు గుందెదు సుమ్మీ. 91

సీ. నీవు మాటలు నేర్చి నెమ్మితోఁ బోచిన, చిల్కచిల్కఁగుఁజుమ్మ చిగురుఁబోఁడి
నీ వాట దిద్ది మన్నించి పెంచినబర్హి, బర్హి యగుఁ జుమ్మ తంపాలతాంగి
నీతొలంకులఁ జేరి నెక్కొన్నకోకంబు, కోక నగుఁ జుమ్మ చకోరనయన
నీతోఁటమధు వాని నీటు గాంచినయలి, యలి యగుఁ జుమ్మ మత్తాలివేణి

తే. దైవబల మేరికి నొకింత దప్పెనేని, ప్రాణబంధువు లైనను బగతు లగుదు
రింతి యటు గాన వేగ నేన్నలుకొనుము, కాయజుఁడు నిజ్జనేఁకకుండఁ గాచువాఁడఁ

క. అనుమాన మడిగి విన్నుమా, నను మానని బాలిఁ దోచి ననఁబోఁడి వెసం
జనఁ జూచెద వలవిథి నె, క్కొనునక్కల నిన్నుఁ గట్టి కుడిపెడిఁ జుమ్మీ. 93

సీ. వలఱేఁడువాఁడిపూవములికి మొత్తములేయఁ, జిలివెలుం గుడుకువెన్నెలలు కాయ
గద్దెజమిలిముత్యాలకొలుమోచియు, బలితంపుగంధముగోయిలలు గూయఁ
దులువరా చిలుకబోదలు హళాహళి సేయఁ, గొంకుజక్కవపోఁజు లెలసి రేయఁ
గొదమనట్టువపిట్టరొదలు తాలిమిఁ దోయఁ, వెలిలావ్రపులుఁగుచాల్వసముగాయ

తే. గమ్మకపురంపుపెనుదుమారమ్ము రేఁచి, పొరిబొరిఁ బిసాళినాళితెమ్మెరలు డాయ
నయ్యయో గోల నలువకు నలవి గాని! కడిఁది వలవంత నెకకోర్వఁ గలవె చెపుమ.

తే. చాన ననుఁ జూడు గడితలపువాన వీడు, కేళి మాటాడు కుసుమాస్త్రకేళిఁ గూడు
చెలులఁ దగనాడు నీకు నీ చేత నాడు, తలిరుఁబ్రాయంపుముద్దురాచిలుకతోడు .95

క. అనుమాటలు వినిమానిని, యనుమానింపుచునటున్న నపు డానృపుఁడున్
పిన రొదవ మదనమోహిఁ గనుఁగొని యిట్లనియె నేర్పు గడలుకొనంగన్. 96

ఉ. మోహనమగ్రితం బ్రియుఁడు ముద్దియ యుంగవగూడికోగి
యుత్సాహమునం జెలంగునెడ జందదొఱంగి చనంగఁ
జేయుటల్, ద్రోహము గాదె హెచ్చరికతో నిను వేఁడెద
నాకు నీజగ, న్మోహినిఁ గూర్పవే మదనమోహిని శాశ్వతపుణ్య మబ్బెడిన్.

ఉ. కామదురాపతాపహతిఁ గ్రాఁగుచుఁ జక్కిలికోడె కాఁడెదన్
వేమఱుఁ బ్రేమ ముల్లసిల వేఁడుకొనంగ ననంగసంగరో
ద్దామవిహారలీలల ముదం బొనరించి కఱంచ లేనియా
కామినిపోయగంబడమిఁ గాచిన వెన్నెలగాదె చూడఁగన్. 98

క. మీరామామణి కడిఁదియొ, యారముతో మమ్ముఁబొంట్ల కాసకొలుపుచున్
గారా మారఁగ గడితఁపు, టారామములన్మెలంగు టర్హమె చెపుమా. 09

తే. తలిరుఁబోఁడికి గాదిలిచెలులుమీర, లింపలుసు గల్గుటనుఁ జేతి కందిట్టి
మేలు నోఁ ద్రోచెదరు గాని మీవపచ్చు, వెకు గొకెంచుకయైనఁబోనిడగఁగలరె

క. శుకవాణికి నాపై నిం, చుక కూరిమి గలిగి యున్న నాప్పరయక యు
రక యెడ సేయఁగ జూచెద, వకటా ముకురాస్య సరసురాలవు గదవే. 101

తే. అద నెఱిఁగి యిందు నీయిందువదనపొందు, నాకు సమకూర్చితేని యనేకమణివి
భూషణాదు లొసంగి యెప్పుడును మదిని, మదనమోహిని నీమేలు మఱువనమ్మి.

క. అని పలుకునెడలఁ జెలులెల్లని దేమిటిజోలి నరి బళా పదపదరే
యని చెలిఁ దోడ్కొని గొబ్బునఁ జని రంత విభుండు గుండెఝల్లున లీలన్ 103

వ. అచట నొక్కచొక్కటంపు టొక్కరారావచట్టుపయిం జలికిలం బడి నెమ్మొగం
బున దైన్యంబిగురొత్త వెచ్చ నూర్చుచుసంగడికాని మొగంబు జూచియిట్లనియె 101

ఉ. అక్కటమిక్కటంపుగొనబారతఱుకన్నితొల్మెఱుఁగున
ట్లక్కజమొప్పఁ గానబడియాసలు చూపి కఱంచియిప్పుడా
చక్కెరబొమ్మ యెచ్చటికి, జాఁగెనొ నన్గికరించి యింకనా
చక్కెరవింటి కూళనునుఁ జాయల కోనురకోర్వవచ్చునే, 105

చ. ఎటువలెఁ దాళువాఁడ నిపుడెవ్వరి నేమని దూరువాఁడ న
క్కటిలశిరోజ నెయ్యెదల గొబ్బునఁ గన్గొనువాఁడ నెట్టులె
క్కటితలిరాకు మొనగాని హాళాహాళి కోర్చువాఁడ వ
క్కటకట చెల్మికాఁడ నలకాఁకలఁదాళ నికేమి చేయుదున్. 106

సీ. పొలఁతుకజిలిబిలి సోలపుఁబాటలకు మగువ నిద్దపుముద్దు మాటలకును
ననబోఁడిచిన్నారి నగవుచూపులకును గొమ్మవేడబపుట్టి మేల్కొలుపులకును
రాకేందుముఖి చొకారంపువెన్నెలకును చేడియమురిపెంపుఁ జిన్నెలకును
గలికి చన్గబ్బిగుబ్బలులనిక్కులకును జెలువచొక్కపుఁ దళుక్కఁ జెక్కులకును

తే. వలసి సొలసితి నదినన్నుఁగలసిమెలసి బలసి కోర్కెలుదీర్పక తులువకలువ
విరికోరివజీరు బల్వైతలఁదోఁచి చనెనయారు యిఁకేజావ సైఁపువాఁడ

సీ. బలితంపుగడుఁగోయిలలకూఁకలకును దలిరు వాల్తులు పబల్గాఁకులకును
గొలకునెత్తావి సోఁకుడుల వీకలకును వలపుగొజ్జెఁగ సీటివాఁకలకును
మొదలుటాటోటు తుమ్మెదలపోఁకలకును గలువనంగడికానికాఁకలకును
జెన్నెందుకలికిరా చిలుకమూకఁవిలకును మురిమించు క్రొమ్మామెఁకలకును

తే. జాలఁ దూలెద నికఁ దాళఁజాలఁ జాల మేనమేలురసమ్ముద్దుబాల లీల
వైళ మిన్వేళఁగూర్చి నన్నేలుకొనుము చెలిమిగడు డెందమున నిండఁ జెలిమికాఁడ.

వ. అని యనేకప్రకారంబులం దనిలి వగలం బొలుగుచున్న యారాచమిన్నం గనుం
గొని నర్మసఖుండిట్లనియె. 109

క. ఓతేఁడ నీపుపలుమఱుఁ గాఱడవులవెంటనన్య కామినికొఱకై
తారియలఁబడుచు వలపులు మీఱఁగనవియింపఁ జనునె మే నలయంగన్.

క. పలుదెఱంగులఁ బెఱచెలికై వలకాఁకలఁ గ్రాఁగివేగ వలవదు నీకున్
వలసినమఱి యెందును వలికులుకుం బ్రాయంపుముద్దు గుమ్మలులేరే. 111

చ. పటుమతిఁ జిత్తగింపుము నృపాల విరోధివరూథినీ ధవ
స్ఫుటమకుటాగ్ర రత్నఘృణి శోభిత పాదసరోరుహుండ వీ
విటులొక యన్యపంకజదళేక్షణకై పలుమాఱు సోలుచున్
గటకట యింతగాసిబడఁ గారణమేమికడింది మీఱఁగన్. 112

క. వేలాగుల నవ్యగవధూలోలుఁడవై నాన యుడిగి లోఁగెదు ధరణీ
పాల విను కాముకన్యకులతో లజ్జా, యనెడు నుడువు తుదినిజమయ్యెన్.

క. కొదలేని వగలఁబొగులుచు గొదకొని వనిఁదిరుగనేల గొబ్బునరిపుడో
సుదతీజననవమన్మథ పదమాముదమార వసనభ వనంబునకున్. 114

వ. అని యనునయింపుచు నర్మసఖుండతనిం గ్రమ్మఱఁ దోడ్కొని వచ్చుచున్నయెడ
నారాజన్య పుంగవుండు మున్నన్నిలింపనితంబినీమణులు విహరించి చనిన వనం
బు చొచ్చి. 115

సీ. పద్మరేఖావృతాంబర చరప్రమదాంఘ్రి పద్మలాక్షాంకిత ప్రాంగణములు
దివిషన్నితంబవతీక బరీభర ప్రస్తామరద్రు ప్రసవచయములు
గంధర్వకులరాజ కన్యాస్తనాలిప్తహారిద్ర ముద్రితాబ్జాకరములు
సౌరనారీమణీ సరసవిహార క్రియా ప్రఫుల్ల మనోజ్ఞాగమములు

తే. క్రతుభుగంభోజలోచనా కృతమనోజ పూజనాయత్త ఫలగంధపుష్పధూప
దీపనైవేద్య ముఖ్యవిస్తీర్ణవస్తు సంతతతులు చూచి పరవశస్వాంతుఁడగుచు. 116

సీ. ఈ కెళాకుళిచెంత రాకేందుబింబాస్య లివిరియంచకు నడల్దిద్దుచుండె
నీమహీజమునీడ నిందీవరేక్షణ చిలుకకుఁ బలుకులు చెప్పుచుండె
నీదరీతటిదరి నిభరాజగామిని నెమ్మికి నాటలు నేర్పుచుండె
నీనికుంజముదండ మానినీతిలకంబు తొడరిశారికి మేఁత లిడుచునుండె

తే. నీనిశాకాంతకాంతమణీ నిశాంత కాంతనవరత్న మయవేది కాంతరమున
గాంత యలిబిలిబాట లేకాంతలీలఁ బాడుచుండెఁ గదా చెల్మిపడఁతు లలర. 117

సీ. సకియ క్రొందళుకుపిసాళి చూపులకొప్పు ముగువనిద్దపు ముద్దు మోముగోము
కొమ్మనిబ్బపు గబ్బిగుబ్బచన్నులచెన్ను కోమలాంగి వెడందకొప్పుకప్పు

రాకేందుముఖి నిగారంపుఁ జెక్కులటెక్కు సుందరిపలుఁద పిఱుందునందు
గంధసింధుర యానఘనతరోరుల తీరు హరిణనేత్ర మెఱుంగుటారు సౌరు
తే. దలఁచుకొన్న జగంబెల్లఁ దన్మయముగఁ గనఁబడుచున్న దింక నక్కలికిమిన్న
నెందుఁ గన్గొనువాఁడ నాడెందమునకు నక్కటా మిక్కుటంబైన యార్తి వొదవె.
కం. ఏలా హేలాలీలల నోలింగ్రీడించు నద్దివా కఃకులరా
డ్బాలామణిఁ బోఁ బసిచితి చేలతనం బొడవ రిత్త బెదరించి యయో. 119
క. నిర్భరపుణ్యఫలప్రాదుర్భవు లగుసుజనులకును దొరకుం గాకా
స్వర్భామాసాంగత్యము నిర్భాగ్యుఁడ నైనవాడు నేఁ డెటు లబ్బున్. 120
వ. అని తలంచుచుండి మఱియు సంగడికాని కిట్లనియె. 121
క. చెలికాఁడ యొట్టినోములు సలిపెనొ యిగ్గోఁగు ప్రాను జలజేక్షణ నన్
జలిబిలిముద్దుంబలుకులు సలరించిన పెంపుఁగాంచె నభినవలీలన్. 122
చ. చెలిమి దలిర్ప నానవకు శేశయపత్ర విశాల నేత్రను
న్గలపపుఁ గమ్మఁదావులు ఘనమ్ముగ నిమ్ముగఁ గ్రమ్మరించు బ
ల్కులును మిటారి గబ్బిచనుగుబ్బల నొత్తి కవుంగలించె నా
భళిభళి యక్కురంటకము భాగ్యము చెప్పఁదరంబె నెచ్చెలీ. 193
చ. వలఁతితనం బెలర్పనల వారిజపత్ర విశాలలోచనా, తిలకము
న న్నొకించుకయుఁ దేఱి కనుంగొన దయ్యెఁ గాని యీ
తిలకమహీజరాజము నతిప్రియతం దనసోయగంపుడా
ల్నాలపుఁ బిసాళి క్రొందళుకుఁ జూపుల బిట్టలరించెఁ బో సఖా. 124
క. విధుబింబానన పుక్కిటి మధువిడి యిప్పొగడద్రాను మన్నించెఁ జెలీ
మధురాధరాంచ న్మధురస మిడి కనికరమున నన్ బ్రోవదుగా 425
క. మహిలామణిపాణి సరోరుహ సంస్పర్శం జెలంగి క్రొన్నన లెత్తెన్
సహకారభూజరాజం బహహా నా కిట్టిభాగ్య మబ్బునె సఖుఁడా. 127
క. వలనుగ నమ్ముద్దుం బైదలివలి విట్టూర్పు కమ్మతావులచే వా
విలి ననిచెననఁగ నిదివేల్పుల మున్నెవ్వారి పూజించెనొకో. 127
తే. చేడియలమిన్న మృదుపదతాడనంబు గాంచి యుచితసుమనోవికాసలీల
నలరుచున్నది కంకేళి యహహ దీనిపుణ్యఫల మెన్నఁదరమె యింపుగ వయస్య 128
క. పాటలగంధిచాతారపుఁ బాటలసీప్రేంఖణంబు బహుతర సుమనః
పాటనమున నలరెడు ని ప్పాటలిఁ బొడింప నెంతభాగ్య మనుంగా. 129

తే. కన్నియలమిన్న చిన్నారి క్రొన్నగవుల వన్నియలు మీఱనిప్పొన్న గున్ననలరఁ
జేసెఁగాని యయో నేఁడు చెలిమికాఁడ నన్నుఁ గన్గొని యొక్కింత నవ్వదయ్యె.
క. చెలిమోము కళలసంపఁగి నలరొందంజేసె నదివయస్యా ననుఁ దాఁ
దలయెత్తిచూడ దయ్యెను జెలువకు నేనేమి తప్పు చేసితిఁ జెపుమా. 131
వ. అనుచు వెండియు. 132
క. అమ్మానిసిఱేఁడు వనింద్రిమ్మరుచో నొక్క పువ్వుదీవియపై జుం
జుమ్మని మొఱయుచు నాడెడు తుమ్మెదఁ గనుఁగొని గడంకతో నిట్లనియెన్. 133
చ. అమరనితంబి నీసురుచి రానన సారస సారసౌరభ
భ్రమనుఁబఱతెంచెదేమొ మదబంభర రాజమశంబరాహితా
సమసుమ సాయకవ్యథలఁ జాలఁ గలంగుచునున్న నా తెఱం
గమలకృపాంతరంగమున నప్పువుఁబోఁడికి తెఱుంగఁ జెప్పుమా. 13
క. అలికులతిలకను నినుఁగన్నులఁ జూచిన యంతలోనె నూల్కొను ప్రేమం
జెలితుఱుమునారఁ జూపులఁ దలఁపయ్యెడు నింక నెట్లుదాళుదుఁ జెపుమా. 135
చ. క్రతుభుక్కుంజముఖీ వియోగ భరపిక్లాంతుండనై యివ్వనిన్
వెతలంగుందుచు మనున్న నన్నుఁ గరుణన్ వీక్షించి నీవీయెడన్
బ్రతికింపంగ దలంచి వచ్చితివి మే ల్భవ్యాంగశోభాధరీ
కృతజంభారి శిలావినిర్మలఘృణీ యిందిందిరగ్రామణీ. 136
ఉ. అక్కట మిక్కుటంపు విరహానల వేదన కోర్వలేక ని
న్నక్కఱతోడ వేఁడెద దయాగుతి నోయలదేఁటిమిన్న నీ
ఱెక్కలమీఁద నన్ను నిడి ఱెంగున నుప్పరవీధి నేగి యా
చక్కెరబొమ్మ పాదజలజమ్ముల సన్నిధిఁ జేర్పు నేర్పునన్, 137
తే. అక్కటా నీకుఁ గల్గిన ఱెక్కలిడు, నాకుఁ గల్గి నమింట నందముగఁ బఱచి
యప్సరోభామినికుచగుచ్ఛములమీఁద, వ్రాలి సుఖియింతుఁ గద మధువ్రతకులేంద్ర
సీ. అవనిఁ బరోపకారార్థ మిదంశరీ, ర మ్మని రార్యజనమ్ము లెపుడుఁ
బలికెడుమాట యేర్పాటుగా దీవు మఱి న్నిని యుంపుదువె కద విను మళీంద్ర
నాకొఱకిపుడు క్రొన్నన నేగి గంధర్వ, కాంతాలలామంబు గాంచి వెరవు
మెఱయ నిత్తెఁ గెల్లనెఱిఁగించి దాని నె, ట్లును బుజ్జగించి తోడ్కొనిరమ్ము
తే. కాకయుండిన నామాఱుఁ గాఁదరంఘ్రి వనజయుగ్మంబు పైవ్రాలి వినతులొసఁగి
యడుగుకొనియైన నిచటి కప్పడఁతిఁ దెచ్చి యనుపమాగణ్యపుణ్యావతరణమును

వ. అని యనియెడరుల బడలి యడలుచున్నయొడయని మెట్లన యూరార్చి సఖుండె
ట్టకేలకుఁ బటకుటీరాభ్యంతరంబునం జేర్చిన నమ్మహారాజచంద్రుఁడు. 140

సీ. పగడంపుఁగంబము ల్పచ్చరాబోదెలు, గొనబారుమొకమాలుగోడబారు
కలికినిగుడారు తళ్కుపసిడికుండలు, జరబాబుచదువా సౌరుమీఱు
గుజరాతికెంపురాగుంపుజొంపములు ముత్తెంపుజాలీలు దట్టంపుతా
నింపు నున్ననిగంటపుమేకులు జగా దంబారుహొంబట్టుపంపడ ట్లు

తే. గలిగియభినవ శృంగార గౌరవమునఁ జాల నలరారు డేరా హ రమునను
గడిఁదివంతపుఁ గోళ్ల చెక్కడపుఁబనిక డానినుంచమునింప నె మ్మను చేర్చి. 141

క. ఊసు రసు రంచు బొరలుచుఁ గసరుచుఁ గ్రొవ్వాడియూర్పు గాడ్పులు నిగుడన్
బసచెడి బుసగొట్టుచు వెసమునుఁగిడి వలకాకఁ కడలి మునుఁగుచు నుండెన్. 142

వ. మఱియు నద్ధరావరపుంగవుండు నిజాంతరంగం బయ్యంగనా, మణి జగన్మోహ
నాంగ శృంగారరసాభంగ రంగత్తరంగిణీసంగతంబై, మునుంగ నింగితం బెఱుంగక
నొంగికలంగి,బెంగగొనినింగియుఁబుడమి యుంగన రానియంగభవదురాపతాపాటోప
మాయాంధకారంబు ఘోరంబుగఁ దొరఁపుఁగన్నుతెఁ గవంగుప్పునంగప్పుకొన్న నేమి
యుంగానరాక చీకాకుపడి వీఁకచెడియడలి బడలి యొడలిబిగి సడలిగడగడవడంకు
చుఁగొంకుచుబెగడి దైవంబుఁదెగడి నిగనిగజిగిదళుకొత్తు క్రొత్తనెత్తమ్మి టేకులపస
న్నిరసించునిడువాలుకన్నుంగవం దొఱంగు 'బుడిబుడివేఁడికన్నీరు బడిబడి నిద్దంపు
టేఁజెక్కుటద్దంబులం జాలువాఱ రాకానిశాకరబింబ ప్రతిమానమానిత వదనార
విందంబు వాడుదేఱ గుజరాతి పచ్చరాతి మెఱుకగు హారంగులం బొంగారు
బంగారుచిలుక తాళిమేలి పసిండివన్నియ జన్నిదంపు గుంపుతోడం బెనంగొని కరం
బునురంబు నందారజగాని గారంపుసొంపు పెంపునం గనుపట్టు హొంబట్టుబొందు
పొందుపడం జుట్టి కట్టినవెడఁద క్రొమ్ముడి సడలి నెత్తావిక్రొత్త చెంగలువక్రొవ్విరు
లుర్వింగూరఁ జిన్నారిక్రొన్నెల నెన్ను నెన్నొసలం జెన్నారుతిన్నని సన్నంపుకమ్మ
కస్తురిరేఖ యొక్కుమ్మడి ముమ్మరంపు చెమ్మటలం బదనెక్క నెమ్మొగంబునం
గ్రమ్మిపాఱ హారకేయూరకటకకంకణక్షుద్రముద్రికాది మహాభరణంబులు సడలి
జాఱ బరితంపువేఁడి నిట్టూర్పుగాడ్పు సెగలంగంది కెందలిరుటాకుబ్బొందంబులం
దెగడుతొగరువాతెఱ తెలుపుమీఱ నుస్సురనుచు నుమ్మలింపుచు సుదరిపడుచు
బెదరిబెదరిన డెందంబుతోడం గళవళింపుచుం గటకటాయనుచుం గ్రన్నన లేచి తల
యూఁచి దిశలుచూచి వివేకంబుద్రోచి విరిసరంబు లవనివైచి యేచినతమకంబున

నాచిగురుటాకుం బోడివాడెంపుఁగడాని మేనిజానుమానసంబునం దలపోసి గాసిలి
వాసిందాసి చెయివులురోసి కఱకుబెఱకు చెఱకు విలుకాఁడు బిఱబిఱం బఱగించు
చుఱుకు విరిచిలుకు మొత్తంబులు చుఱచుఱ నదరంటం గాఁడిన సోలితూలి తాలిమి
వ్రీలి పర్యంకభాగంబునవ్రాలి ఘోమారవికారాపస్మార దూరిత, వివేకుం డగుచు
నంత నప్పంకజాక్షి సమక్షంబున సాక్షాత్కరించినట్లు గనఁబట్టినఁ బట్టరాని యా
శాపాశంబులం గట్టువడిగుట్టు చెడిబిట్టువడి నెట్టకేలకు హాబాలధాలతలాలోలనీలనీ
లాలకజాల! జాలమేల? జాలిందాళఁ జాలఁ జాలనిక్కరాళి మయూరకీరశారి హా
రీత పారావత పరభృత ప్రముఖవివిధవ్రాత సమేతాయాత మనోజాత కిరాతక
రాతతాతిశాతస్ఫీత చూతాబ్జాతశిలీముఖ సంఘాత యాతనోద్ధూత భీతభీతచేత
స్కుండనైననన్ను నన్యంగాఁ గానుంగొనక జనకకలశోప మానానూన పీనపయో
ధరద్వయం బురంబునం గదియించి కుదియించుచు కౌఁగింబైకొని మనోజ సరోంత
రాళ నాళీకమృణాళ నాళసదృద్భుజలతాయుగంబున బిగ్గఁ గౌఁగిలించుచు ధగద్ధ
గాయమాన మానితహీరప్రభాపుంజరంజిత హాటకతాటంకంబులు మకరకేతననూతన
ముకురఫలకోపమానంబులగు గండభాగంబులం దాండవంబాడ సురేంద్రనీలనీకాశ
కేశపాశం బవటుప్రదేశంబునం జిందాడఁ దిన్నసిసన్నంపు నెన్నడుము గడగడవ
డంకఁ గ్రొత్తహురుమంజిముత్తియంపు సరంబులు దిరంబుగఁ గులుకుసిబ్బెంపు గబ్బి
గుబ్బలపయిం బరిపరి గతులనర్తింప మంజుమంజీరకంకణ కింకిణీరావంబులును గళ
రవసీత్కారంబులం జెలంగనఱమోడ్పు కన్నుంగవం జూఱునుఁదళుకు వాలుంజూపు
లేపుచూపఁ గమ్మకస్తురి కలపంపుఁబూఁతదట్టంపు జెమ్మటసోనలంగరగి నెమ్మెయిం
జాలువాఱఁ గేరి డాకేలం | జెక్కిలిగొట్టి ధట్టించి రెట్టించుతమకంబున నుప్పొంగి
విప్పగ నాగొప్పకన్నుంగవం గప్పుకొనం గప్పురంపురజం బొప్పగ గుప్పు గుప్పున
గుప్పిళ్ళకొలందిగ గుప్పుచుం జక్కెరకెమ్మోవి పంటంబట్టి చుఱుక్కనొక్కి చొ
క్కుచుఁ గులికి కిలకిలనగి కిలికించితరసంబు చిలుకుచుఁ దేనియ లొలుకంబలుకుచుఁ
బలుదెఱంగులఁ బుంభావసంభోగ క్రీడావినోదంబుల మోదంబొడఁగూర్చి యాద
రించెమనుచు మనుచుం బాణియుగంబత్తి మ్రొక్కి బతిమాలుచు బయలుకౌఁగిలిం
పుచు బలుకరింపుచు బాష్పాంబుపూరంబు నించుచుఁ బ వరింపుచు నుండి కొంత
సేపునకుఁ దెలివిందెచ్చుకొని మరునిప్రభావంబునకు మెచ్చుకొని తనుఁదానెనొచ్చు
కొని యింకనెవ్వారివ్విధం బప్పువ్వుఁబోఁడికి నెఱింగించి మది కరంగించి కూర్చి
పేర్పునిమ్మదన వేదనానలంబు చల్లార్పం గలవారని యనేకప్రకారంబుల మనోవి

కారణిబులం బొరలుచుండి దానహీన భూనాయకుండునుంబోలె నాశుకవిసంభా
షణ ప్రసంగవిముఖుండై శాస్త్రజ్ఞానానభిజ్ఞ భిషగ్వరుండునుంబోలె సంపూర్ణచం
ద్రోదయలక్షణ పరీక్షానపేక్షితుండై కుకవియుంబోలె సుశబ్దాలంకార మార్గరహి
తుండై సమరభీరుండునుంబోలెఁ బరశిలీముఖగరున్మరు ఝుంకారవికంపిత స్వాంతుం
డై బలవంతం బగువలవంతం బొగలుచుండె నెండియు. 143

ఆ. పరవశాత్ముఁడై ప్రపంచంబు మఱచి జగంబు దన్మయంబు గాఁగఁ దలఁచి
గుణవిహీనుఁ డగుచు గణుతింప నతఁడు వియోగి యై కృశింపుచున్న యెడల. 144

క. మతిమంతుఁ డట్టిగాటపు వెతలం బడి పొరలునవనివిభుఁ గన్గొని హా
క్షితివర నీ విత్తెఱఁగున ధృతి చెడి యడలంగఁ గుదనె దీనతతోడన్. 145

క. పురములు విడి పాఱవె కుల తరుణులు వెత పడరె బుధులు తప్పెన్నరె నీ
సరిదొరలు నగరె వంతలఁ గరమడలరె ప్రజలు నీప్రకారము విన్నన్. 146

మ. అకటా భూపకులాగ్రగణ్య నయవిద్యాభ్యాసపారీణతా
ధికసంశుద్ధమనస్సరోరుహుఁడ వై దీపించునీ విట్లు నేఁ
డొకసీమంతవతీ వంతసమునకై యో గ్వింతయు న్లేక యా
రక చింతాకులవృత్తి నుండఁ దగునే ప్రజ్ఞావిహీనుండ వై.

మ. కరు లశ్వంబులు నందలంబులు శతాంగంబు ల్మణీభూషణాం
బరవీటీమృగనాభి చందన ధనప్రాసాద దాసాదులుం
దరుణు ల్కాశెలు ఛత్రచామరము లుద్యల్లీలలం గ్రాలుని
ర్భరసామ్రాజ్య భరంబు వోవిడిచి చేడ్పాటొంద నీకేటికిన్.

క. ధరణిం గలజను లందరు దిరముగఁ దమయాజ్ఞ మెలఁగఁ దృఢతరసామ్రా
జ్యరమాయుతు లగునర పాలుర కెందును దైన్యవృత్తిలోఁ గం దగునే. 149

క. వసుధాధిప మృగయాద్యా తసతీముఖ్యంబు లగుచుఁ దనరెడుసప్త
వ్యసనములఁ బొరలుమనుజుండు సెడుం గడుసౌఖ్య మెన్నఁడుం గనకార్తిన్. 150

క. భళిభళి విను మీ వెవలోఁ దలఁచినఁ బదివేలు ముద్దుతలిరుంబోఁడుల్
గలిగెద రిటువలె గడితపు వలవంతం జెంది కందవలదు నృపాలా. 151

క. మదిరాక్షుల వలలంబడి మొదలం బెక్కండ్రు బన్నములఁ జెంది రహా
పదివేలు వచ్చె న్గింకం బొదమా రొప మాని వేగఁ బురవరమునకున్ 152

వ. అనిన నతని కానృపతి యిట్లనియె. 153

మ. పురము ల్పోయినఁ బోవనీ బుధులు తప్పు ల్వట్టినం బట్టనీ
తరుణు ల్గుందినఁ గుందనీ ప్రజలు వంతం జెందినం జెందనీ
సరివార్న ల్విన నవ్వనీ సచివ నే సంప్రీతిఁ దద్దేవతా
హరిణాక్షీనిబిడోపగూహన సుఖాయత్తుండనై యుండెదన్.

సీ. కలకంఠిసిబ్బెంపు గబ్బిగుబ్బలసోరు తరుణిలేఁ జెక్కుటద్దములతీరు
నెలఁతనిద్దపు ముద్దునెమ్మొగంబు హొరంగు చానసాడెంపు నున్మేనిరంగు
కలికిబిత్తరి వాలుతళుకుఁజూపుల యొప్పు విరిఁబోఁడి మెఱుఁగు పెందుఱుమువిప్పు
కరిరాజయానచక్కెరకెం బెదవిసొంపు సుందరివలు దటియుందు పెంపు
తే. డెందమున నాట మిగులఁ గడిందివలపు గందళించుచు నున్న నమ్మందయాన
బొందు చేకూర కెవ్వ రేచందమునను మందలించిన సడల దేమందు సఖుడ. 155

క. వారుపము లందలంబులు వారణరమణీ మణీని వసనవసనభూ
షారజిత కాంచనము లానారీమణిజోక లేక నా కేమిటికిన్. 156

ఉ. సంగడికాఁడ చేడియలు చాలఁ గలా రని నీవు నిప్పుడీ
భంగి వచింపఁగా దగునె భావమునం బరికించి చూడుమా.
యంగన లెందఱైన సరియా మరె యాపడియాఱుపన్నె ల్మే
ల్బంగరు బొమ్మకున్ దలిరుఁ బ్రాయపు వేలుపు ముద్దుగుమ్మకున్. 158

చ. సచివకులేంద్ర యవ్వికచసారసపత్త్రవిశాలనేత్ర పొం
దచిరగతి న్ఘటించి నను నక్కలిఁ జొప్రపుము కాకయున్న నీ
యచల గృహప్రదేశమునయందుఁ దపం బొనరించుచుందు నీ
విచటఁ దొలంగి వేగఁబురి కేగుముమాటలు వేయు నేటికిన్. 159

తే. అనుచు నెయ్యుఁడు వెఱఁగంది యకటయితని కగ్గలంబయ్యె విరహార్తి యంతకంత
కింకఁ జానకుఁదోడ్కొని యేగిపొంతవంత మరలింతు ననియంత సంతసమున.

వ. అనునిం దోడ్కొని చని వనిం బ్రవేశించిన నమ్మహీమహేంద్రుండు. 160

సీ. పొలఁతిపాలిండ్లంచుఁ బొన్నగాయలు పట్టి హా యివిపొన్నకాయలె యటంచు
నతివ పెన్దొడలంచు నంటికంబములంటి భళియివి యంటికంబములె యంచు
గలికిముంగురులంచు నెలదేటుల్లఁ బట్టియయో యివియెలదేటులేయటంచు
మగువకేల్గవ యంచు జిగురుటాకులుముట్టిచెల్లఁబో యివిలేఁజిగుళ్లె యనుచు
తే. వనితవాతెఱయని పరుపంపుదొంప దాడుట్టియహా యిది పరువుగుఱి
యెఱుపు మీఱినదొండపండే యటంచు నెంచుకొంచు విరాలిం జలించుచుండె.

తే. అపుడు చిలికాఁడునృపతి కయ్యతివమీఁది తలఁపులొకించుక మఱలింపఁదలఁచికొని
యునచటనచటఁ జరించుచుఁ బ్రచురఫణితి నింపురాణింప నాతనికిట్టులనియె. 162

క. అవెచూతలతలు నునుఁగెం జవురులతోఁ దేజరిలెను క్షితవరకంటే
యవునవు ననుంగయివి యయ్యువిద కరాబ్జములఁదోలి యున్నవి సుమ్మీ. 163

క. వసుధాధీశ శిరీష, ప్రసవము లవె చూఁడు సిరులఁ బరగెడు నానా
రసికుఁడ లుత్తెఱఁగునఁబో, ల్పఁగుం గద దాని మేనిమృదులత మిగులన్.

ఉ. మారెడుపండ్లు చూడు మవె మానవనాథ కులావతంస సొం
పారుచు నెమ్మనంబునకు హర్ష మొసర్చుచు నున్న వౌ భళా
కూరిమిసంగడీఁడ యలకోకిల కాకలి కానులాపవ, క్షోరుహ
యుగ్మ మిప్పగిది సొంపు వహించుఁ గదా యుదారతన్.

[illegible]. జననాథ మొల్లమొగ్గలు నినుఁగొనుచు వె మదికిముదముగదియించుచు సొం
పునఁ దనరెడు నౌనిట్టులె తనరుం గద సఖుఁడదాని దంతాళిరుచుల్. 136

క. రంభా స్తంభములవెసం రరిభంబలరారఁ జూడు రాజోత్తమ య
య్యంభోజవదనయూరు, స్తంభము లిట్లలరుజుమ్ము సంగడికాఁడా. 167

చ. కనుగొను కేతకీకుసుమగర్భదళంబు లుదగ్రవైఖరిన్
దనరుచు నున్నవల్లవె శతక్రతుసన్నిభ మేలయారె య
వ్వనజముఖీ శిరోమణియవక్రిన ఖాంకురపంక్తి యివ్విధం
బునఁ దనరుంగదా సచివపుంగవ నవ్యవిలాసలీలలన్. 168

తే. ప్రభుజనోత్తమ చూడు జపాప్రసూన, మదె మనోహరలీలచే నలరుచున్న
దౌభళా సంగడీఁడ యయ్యబ్జమిన్న, ముద్దుకెమ్మోవి యివ్విధంబుననె యలరు 169

క. ఎకిమీఁడ చూడు మిదెచం, పకముకులము నెదకుఁ జాలఁ బ్రముదమిడెడు న
వ్వికచాంబుజాతముఖినా, సిక యిట్లలరారుఁ జుమ్ము చెలికాఁడ కడున్. 170

క. పున్నాగము కనుఁగొను మదె, పున్నాగము ననిచి సిరులఁ బొలుపారెడు నా
నన్నాగయానపొక్కిలి,యన్నా యిన్నలపగిది నలరారుఁ గదా. 171

తే. అని వచించుచు వార లవ్వనిఁ జరించు, చున్నచోఁ గీరశారీమయూరపికమ
రాళరోలంబజాలంబు ప్రాణి కదురు హా, శాహాళి యొనర్ప నులికి యిలావిభుండు.

వ. వెండియు నతని కిట్లనియె. 173

సీ. కొఱవిదయ్యమ్ముల తెఱఁగునఁ జిగురాకు, గుబురులయందున్న కోకిలములు
బమ్మరాకాసులభంగిని జెట్టెక్కి, పదరుచు నున్నట్టిబర్హిణములు

పురటిండ్లబూచులపోల్కెఁ బూఁబొదలపై, నొదడి నెఱపునిందిందిరములు
వెనుసత్తులట్ల కంపిలఁ జేయుచును గోనఁ, బొదలి యావడి సేయుమదశుకములు

తే. మఱియుఁ గపురంపుకమ్మనుమార మెలయ,వీఁకఁ బైకొనుచిఱుగాడ్పుసోఁకుడులును
నలముకొనఁగ భూతాక్రోశమైనయిట్టి, వనికి నన్నేల తెచ్చితి వనుఁగ యిపుడు.

తే. కుసుమబాణున కెప్పుడు కువలయనవ, మాలికాశోకకమలరసాలములను
సాయకము లైదు గలవందు సఖుఁడ యిపు డి, దేమి వని యెల్లఁ దూపులై
హెచ్చు మీఱె. 175

తే. మరునిపూఁదూపు లిందాఁకఁ గెరలి వెలికిఁ, గానరా కుండ నెదలోనఁ గాఁడుఁ గాని
కడఁగి యిపు డేమి మేనెల్లఁ గాఁడఁ జాగె,ననుఁగ యని సోలెఁ దైర లునవల కులికి.

వ. అట్లు సోలినధరావరామరాధీశ్వరుం గ్రమంబున శిశిరోపచారంబులఁ జేసేదఁ దీర్చి నర్మసఖుండు యథాస్థానంబునం జేర్చె నని నారదునకు శారదామనోహరుం డెఱింగించిన నతం డతని నవ్వలికథావిధానం బడుగుటయును. 176

చ. పరమకృపానివేశ మృదుభాషణ భోగికులేంద్రభూషణా
హరిహయముఖ్యనిర్జరగణావన సంతతవిశ్వభావనా
కరిదనుజేంద్రదర్మదవిఖండన బాలశశాంకమండనా
యరిబలహృద్భయంకరమహాగ్రహ కుక్కుటరాజవిగ్రహా. 178

క. స్వర్గాపవర్గఫలదని, సర్గా దుర్గాధినాథసంభృతసుమనో
వర్గా దుర్గాయితనగ, భర్గా గర్గాదివినుత పటుసన్మార్గా. 179

సుగంధివృత్తము.—
తారకాశతారకాశ తారకాశ రాట్ప్రియ, స్ఫారదాభ్రసామజామరద్రుసీ
హారఫేనహార ఘేరహారిభూరికీర్తివి, స్తారఘోరబాహుసార దారితారిమండలా. 180

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరకరుణాకటాక్షనిరీక్షణసంలబ్ధ సరసకవితాసామ్రాజ్య
ధురంధరఘనయశోబంధుర కౌండిన్య సగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగ
నామాత్యపుత్త్ర సకల సంస్కృతాంధ్రలక్షణకళాకౌశలాభిరామ
తిమ్మకవిసార్వభౌమ ప్రణీతంబయిన రసికజనమనోభి
రామం బను శృంగారరస ప్రబంధంబునందుఁ
దృతీయాశ్వాసము.

రసికజనమనోభిరామము.

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీవిజితశూచిమంచిమ, హావంశాభరణగంగనార్యమనోరా
జీవాకరచక్రాంగా, గోవల్లభశుభతురంగ కుక్కుటలింగా. 1

వ. అవధరింపుము వారిజాసనుండు నారదున కిట్లని చెప్పందొడంగె నట్లు ఋతుధ్వజ మహీమండలాఖండలు డఖండపుండ్రేక్షుకోదండప్రచండ కాండపరంపరాకంపితస్వాంతుండై కలంగుచుండె నంత నక్కడ. 2

తే. వేల్పుకన్నెయు నద్ధరావిభునుదగ్ర, మోహనాకారరేఖ సమ్మోహ మొదవ
డెందమున నిల్పి మిగులఁ గడిందివేఁపు, మొలక లెత్తఁగ నిజగృహంబునకుఁ జేరి. 3

సీ. పగడంపుఁగోళ్ల హొంబట్టెమంచము దోమ, తెర జరతారు మేల్పరపు తగటు
చందువా ముత్యాలజాలీలు కుతిసీత, లాడ దంతఁపుబావజోడు పసిఁడి
దువ్వెన చిటిచాప తూఁగుటుయ్యెల దివ్వె, గంబము ల్పచ్చలగద్దెపీట
జాళువాచందువ జ్జాలవల్లిక తమ్మ, పడిగము నెత్తంపుబల్లక రుచిర

తే. వీణె పింజామరలు వట్టివేళ్లసురటి, తబుకు కపురంపుబరణి గంధంపుఁగుడుక
చిన్నియడపంబు రతనంపుఁజలుకపంజ, రమ్ములును గలయేకమిద్దెటిమ్మునందు 4

తె. తొడవు లన్నియు నెడలించి యడలుమించి, యొడలు బడలంగ మదిజాలిగడలునొనగ
మెఱుఁగుకొనగోళ్లఁ గన్నీరు మీటుకొనుచు. వెడఁదచిటిచాపపై వడి నొడలువైచి. 5

తే కళవళింపుచు మేన్నడగడ వడంకఁ, బాడ్లు గొఱుకుచు మూల్గుచుఁ బదరి నగుచు
నోలిఁబండుచు లేచుచు నలికిపడుచు, నుండెను వలరాచబలుబూచి యొదవియబల 6

వ. మఱియును. 7

సీ. తలయూఁచు నెదలోనఁ దలఁకి గుప్పువలేచుఁ, జిలుకలఁ గొట్టు నెచ్చెలులఁ దిట్టుఁ
దనలోనఁదా నవ్వుఁ గినిసి యంచలఱువ్వుఁ, గన్నులు మూయు నల్గడలు రోయుఁ
దైవంబు దూఱుఁ జిత్తవికారమునఁ దారు, దహతహ చెందు వేదనలఁ గుందుఁ
బిలువకే పల్కుఁ గోయిలకూఁకలకు నుల్కుఁ, గలవరించు నభంబుఁ గౌఁగిలించుఁ

తే. గలఁగుఁ బిమ్మటఁ గుడుచు బెగ్గిలు వడంకు, బెదరుఁ గన్నీరు నించు దూపిలుఁ గృశించు
బంచశరఘోరశితచూతభల్లభగ్న, మానసాంభోజ యగుచు నమ్మంజువాణి 8

క. అటు లుండి కొంతవడి కా, కుటిలాలక యంతకంతకు న్మనమున మి
క్కుటమై పెరిఁగెడు వెతలం, గటకటపడి యిట్లనుం దగం దనలోనన్. 9

ఉ. అక్కట పాపజాతిచెలు లక్కటికం బొకయింత లేక తా
రక్కడ నడ్డు దాఁకి బిగి యారఁగ నవ్వగ కానికౌఁగిటం
దక్కఁ బెనంగనీక మగుడన్ గొని తెచ్చి మనోజవేదనన్
జిక్కువడంగఁ జేసి యఱఁజేసి రహా యిఁక నేమిసేయుదున్. 10

ఉ. ఎవ్వరి వేఁడుకొందు నిఁక నేగతి నివ్వెత వీడుకొందు నేఁ
డివ్విధ మెల్ల నెచ్చెలుల కేర్పడ జెప్పిన దిట్టకూళ లై
నవ్వులఁబెట్టి యందఱు వినంగ దునామునఁ ద్రవ్వుకొంచుఁ దా
నవ్వల నవ్వలం బఱపి యంకిలి సేయక మాననేర్తురే. 11

ఉ. అద్దిర వానిచెల్వము జయంతునిఁ గంతుని నవ్వసంతునిం
దద్దయు గెల్వఁగాఁ దివురుఁ దప్పక యొప్పులకుప్ప లైన లే
ముద్దులగుమ్మ లాభువనమోహనవిగ్రహుఁ గాంచినంతలో
నుద్దియుడంగ రానివిరహోదధి బిట్టు మునుంగ కుందురే. 12

ఉ. పున్నమచందురుం దెగడుఁ బూపనిగారపుముద్దుమోము వా
ల్గన్నులు తమ్మిరేకులచొకారము దూరము సేయు జాళువా
వన్నియఁ గేరుఁ జెక్కులు కవాటముదీటు వెడందఱొమ్ము హా
కన్నులఁగట్టి నట్టిపుడు గానఁగనయ్యెడు వానియందముల్. 13

ఉ. పంటికొలందిఁ జక్కెరలపానక మూరెడు కావిమోవి పె
న్గంటి యొనర్చి గుబ్బ లెద గట్టిగఁ జేర్చి కవుంగిలించి ప్రా
వింటి వజీరునాలమున వేమఱుఁ బ్రేమ దలిర్ప వానితో
జంటఁ బెనంగ లేనియెలజవ్వన మేటికి మవ్వ మేటికిన్. 14

క. అని యిటు లనివారిత మగు మనసిజవేదనఁ గలంగు మహిలామణిఁ గ
న్గొని యనుఁగుం జెలు లందఱు ఘనతరచింతాభరంబు గడలుకొనంగన్. 15

ఆ. పొలఁతులార యిపుడు నెలఁతకు విరహార్తి బలిత మయ్యెఁ జేయుపని యిఁకెద్ది
గలదు చూడుఁ డంచు వలగొని యందఱు నిందువదనఁ జూచి యిట్టు లనిరి. 16

క. నీహారకరముఖీ యిటులాహా మోహాతిరేక మలరారఁ గడున్
హాహా యని సొలయుచు ఘన సాహసవృత్తిన్ మెలంగఁ జనునే చెపుమా. 17

తే. కన్నియవు గాని ప్రౌఢవు గావు నీవు కువలయాక్షిరో సిగ్గెల్లఁ గొల్లఁబెట్టి
పలుదెఱంగుల నొఱలంగఁ బాడి యగునె యహహ నీడెందమున నింతయఱుకులేక.

క. బాలా నవమృగమదజం బాలాతతమృదుకపోలఫాలా మేలం
బేలా జేలా యిటువలె మేలా మేలాగు సడల మెలఁగఁగ నీకున్. 19

చ. తలఁపున నొక్కయన్యవసుధాతలనాథకుమారుఁ గోఁగ క్రొం
దళుకుఁబసిండివన్నియలఁ దద్దయుఁ గేర్నెఱసోయగంపు మే
న్వలువలకాఁకలం గరఁగి పాఱఁగఁ జేసె దిదేమి మేల్భళా
చిలుకలకొల్కి నీవెడఁగుజన్నియ లెన్నఁగఁ గ్రొత్తలయ్యెడిన్.

సీ. పెంపార వలిజిలిబిలిపాటఁ బాడుచు నింపుగా వీణ వాయింప వేమి
గమగమవలచు చక్కని మంచిగందంబు వలుదచన్గుబ్బల నలఁద వేమి
జిగిమించు క్రొత్తగొజ్జఁగివిరిసరములు సొగసుగాఁ గ్రొమ్ముడిఁ జుట్ట వేమి
తళుకుఁగ్రొమ్మించుటద్దము చూచి నొసలను దీరుగాఁ గస్తూరి దిద్ద వేమి

తే. చిలుకబోదల మచ్చికఁ జేసి ముద్దుచిలుక మురిపెంపుమాటలు చెప్ప వేమి
కడిఁదిరతనంపుఁ దొడవులు దొడుగ వేమి తెఱవ నీ కిది యేలాటితెఱఁగు చెపుమ

ఉ. చెంత మెలంగునూడిగపుఁ జేడెల బిట్టవలించె దేమి ము
న్నెంతయుఁ బ్రేమతోఁ బెనిచి యిడ్డమయూరమరాళశారికా
సంతతులం గన న్మెఱయ సారెకుఁ బాఱ నడంచె దేమి సీ
మంతవతీలలామ యదిమంచిదె నీమది నెంచి చూడుమా. 22

చ. మదనసమానమూర్తి యని మానవనాథకుమారశేఖరున్
మదిఁ దలపోసి యిట్లు పలుమాఱుఁ గృశింపఁగ నేల నీకు స
మ్మద మగునట్లొనర్చెదము మాపలుకిమ్ముగ నాదరించి యో
మదకలహంసయాన వినుమా యనుమాన మిఁకింతయేటికిన్. 23

ఆ. అనుచు నిటు లనుంగునఁబోఁడు లాడిన, పలుకు లాలకించి కలికిమిన్న
కడఁకతో నొకింత కలఁకలో నుడిగి య, య్యిగురుఁబోండ్లఁ జూచి యిట్టులనియె. 24

సీ. చెలులార వినుఁడు కల్వలఱేని వలఱేని, నలువారఁ బలుమాఱు గెలువఁజాలు
నలఱేనిసోయగం బెలమిఁ గన్నులఁజూచి, నంతనుండియుఁ డెంద మతనియందె
తవిలి క్రమ్మఱక వంతలఁ గలంగఁగఁ జాఁగె, నహహ మోహము నిల్పనలవిగాదు
శుకమయూరమరాళ పికశారికామధు, వ్రతచమూసహితుఁడై రతివరుండు

తే. వెతలఁ బఱచుచున్నాఁడు వేయుగతులఁ, దఱచులింకేల యీవేళఁ దాళఁజాలఁ
జక్కఁగామీకుఁ గేల్మోడ్చి మ్రొక్కులిడెదఁ, జెలిమిదైవార నుసురులునిలుపరమ్మ.

చ. వినుఁ డొకమాట చెప్పెద నవీనకృపామతి నాదరించి యి
ప్పనియొనరించి వేదనలఁ బాపుఁడుమీరిటుగాక యున్నచో
నెనరెడలించి నాయెడల నేరములెంచి చలంబు మించ నో
యనుఁగు చెలందులార కడునారడిఁ బెట్టను రమ్మ వేఁడెదన్. 26

ఆ. అనినబోటికత్తె లమ్మనీకిపు డింత, చింతయేల వట్టిఱంతు లేల
నెమ్మినుండినీకు సమ్మదం బొనఁగూర్తు, మనుచు నూరడించి యనిచిరెలమి. 27

తే. అటులఁ జెలు లూఱడించిన నానఁదవిలి యన్నిలింపాంబుజాతదళాయతాక్షి
యతితరాభీప్సితావృతస్వాంతయగుచుఁ, గొంతదిట మూని యున్నయనంతరమున.

సీ. చెఱకుసింగిణివింటఁ గఱకుతుమ్మెదనారిఁ, దవిలించివిరిదొన లరివఁ బూని
కడిఁదిగేఁదంగిరేకడిదంబు మొలఁ జెక్కి, సురపొన్న క్రొన్ననజోడు దొడిగి
పలుమొల్లసరములపాగ బాగుగఁ జుట్టి, మేలినెత్తమ్మిపూడాలు వట్టి
రాణించుచిలుకపతాణి తేజీ నెక్కి, గండుఁగోయిలదండు నిండికొలువ

తే. నలరువిలుకాఁ డనెడిపేరిబలుసిపాయి, హాళిఁబైకొని కోయని యార్చి పేర్చి
కలికివలిగబ్బిగుబ్బగుబ్బలులనడుమ, వాఁడివిరిముల్కి డుస్సిపోవంగ నేసె. 29

క. ఏసిన హాయని సోలి ని, లాసినివడిఁ దెలిసి పెక్కులాగుల వెతలన్
వేసరి యేమియుఁ దోఁచక, గాసిలుచుం జెలిమివెలఁదుకల మొఱఁగి వెసన్ 39

సీ. పట్టెలఁ గేలూని పాన్పు మెల్లనడిగ్గి, గిలుకుపసిండిపావలు దొడుగక
మినుకు చేలచెఱంగు మేలుముసుం గిడి, పుడమిపైఁ దడఁబడ నడుగు లిడుచు
నీడిన నెఱికొప్పు వీఁపున జీరాడ, గాటంపుటూర్పులు గడలుకొనఁగ
బిలిబిలిచెమటసోనలు మేన జాల్గొన, జిలుగు సన్నదుముసు జేయిఁ జేర్చి

తే. జంటఁ బిలపిలఁ జనుశుకశారికామ, యూరకాదంబవితతుల నులికి పాఱఁ

దఱుముకొనుచు నొకర్తును దారి వట్టి, తరలెఁ దరలాక్షి యలరికోద్యానమునకు. 31

వ. అట్లు తరలి చని వనిం బ్రవేశించి. 32

సీ. కమ్మపుప్పొడి ముల్లకరణి సంఘములు గాఁడ, నలరులు మరుతూపులట్ల తగులఁ
బికరావములు పెద్దపిడుగుల ట్లదలింపఁ, గేకులు పులులట్ల ధాక చూపఁ
గొదమతేంట్లు తుపాకిగుండ్లపోలికఁ గాఁక, నలఁతిగాడ్పులు బూచులట్ల పొదువఁ
దలిరుటాకులు కటారులమాడ్కి మెయి సోఁక, గపురంబు పెంధూళిగతిని గప్ప

తే. నడలి యెచ్చోటఁ గాలూన నలని దా, మరలి పూఁదేనె సోనలు గురియుచున్న
తలిరుజొంపంపు లేమావితరులనడుమ, మేలికపురంపుదిన్నెపై మేను చేర్చి. 33

తే. ఏమి సేయుదుఁ గటకటా యించువిల్తుఁ, డేఁచ నిలువెల్లి వనిఁ జేరు టెల్ల నిపుడు
గన్గొనఁగఁ బీడ విడచి బిగాది పట్టి, నట్టు లయ్యె నిం కెచ్చోటి గరుగ వలయు 34

సీ. గడితంపు మొగిలిరేకడివంబు అమ్మినఁ, గదియించి దుస్సిపోనదుముదాన
మేటిగొజ్జెఁగనీటియేటికాలువలోనఁ, జుఱుకూని చివ్వన నుఱుకుదానఁ
దాకతీవను బూవుదండ చేరిచి మెడ, యుఱియంగ నురి బిగియించుదాన
విరిదేనెలోనఁ గప్పురము వోసి మెదించి, తడయ కొక్కుమ్మడిఁ ద్రావుదాన

తే. గాక యుండిన సితగరుత్కోకకౌక, కోకిలానీక మత్తమధూకచంచ
రీకశారీకదంబంబు లేక హేళి, దాఁకి పైకొన నీక నిల్వఁ దరమె యిందు. 35

చ. అళులఁ బికంబులున్ శుకము లంచలు శారికలు న్మయూరముల్
గొలగొలలాడుచుండ నివిగూఁతలిడన్ బెగడొందియయ్యయో
చెలుల మొఱంగి యిచ్చటికిఁ జేరుట యెల్లఁ దలంచి చూడఁగా
ములువెడలించికొట్టుబి మొత్తినచందము వోఁచెనియ్యెడన్. 36

వ. అని మఱియును. 37

తే. హరహరా యంచు రామరామా యటంచుఁ జక్రధర యంచుఁ బలుమాఱు సంస్మరించు
మకరకేతనపరభృతమందగంధ, వహులదాడికి నోడి యావన్నెలాడి. 38

సీ. ముద్దుగుమ్మకు శిలీముఖమయ్యెఁ దుమ్మెద, యలికుంతలికి సోఁకు డయ్యెఁ గాడ్పు
కలికికిఁ బుండరీకం బయ్యె నెత్తమ్మి, యంబుజాక్షికి బర్హి యయ్యె నెమలి
యలివకుఁ బున్నాగ మయ్యెను సురపొన్న, కొమ్మఁ గాండం బయ్యె హిమజలంబు
కంబుకంఠికిఁ బరాగం బయ్యెఁ బుప్పొడి, తికిఁ గోకం బయ్యెఁ జక్రవాక

తే. మంగభవఘోరసాయక కాయాతమాత, నావికంపితహృదయరాజీవ యగుచు
నంతకంతకు సంతాప మతిశయిల్ల, నుపవనంబునఁ బరిచరించుచుండునపుడు. 39

క. అత్తరిఁ బుత్తడిగీమునఁ, బిత్తరిఁ గానక కరంబు బెగ్గిలి యనుఁగుం
గత్తియ లందఱు నొకచో, మొత్తములై తత్తరిలుచు మురిసడలంగన్. 40

ఉ. హా లలనాశిరోమణి గృహంబును వెల్వడి మన్మథానల
జ్వాలల కోర్వ కెచ్చటికిఁ జాఁగెనొ యెయ్యెడ నేమి యయ్యెనో
వైళమ చూడరే యనుచు వావిరి నారయుచున్న యప్పుడా
బాలికచంద మంతయును బంజరకీరము దెల్పరించినన్. 41

క. విని వనిత లహహా నిర్భయ, మున నేమఱియుండి మోసపోతిమి గదరే
యని వని కందఱు నొబ్బురఁ జని చెలి నందంద వెదుకఁ జాఁగి కడంకన్. 42

సీ. ఈకప్పురపుఁదిప్ప యెక్కి యొక్కింతసే, పెలనాగవల నొప్పి నిలిచియుండె
నీగుజ్జులేమావి యొఱపురుజొంపము నీడ, బడఁతి యించుకసేపు పవ్వళించె
నీమిటారపుఁ జందమామ రాతిన్నెపైఁ, గొమ్మ యించుకసేపు గూరుచుండె
నీవేడబపుమొల్లపూవు క్రొంబొదరింటఁ, జాన యించుకసేపు సంచరించె

తే. నీనిగారంపు ద్రాక్షాలతానికాయ, కాయమానాంతరంబులకడ నొకింత
సేపు నాళీకపత్రాక్షి సేదఁ దీర్చి, కొనియెఁ గన్గొనరమ్మ యో కొమ్మలార. 43

సీ. పాను పెక్కఁగ లేక బడలుచేడియ యెట్టు, లీకప్పురపుఁదిప్ప లెక్కనోపె
విరిదీఁగెసోఁకి వేసరుబాల యెట్టులీ, కారుపూఁబొదరిండ్లు దూఱ నోపెఁ
వీణాధ్వనుల కుల్కువెలఁదుక యెట్టులీ, ఘనపికారావము ల్వినఁగ నోపెఁ
దాలవృంతములకుఁ దలఁకు పైదలి యెట్టు, లీసురుగాడ్పుల కెదుర నోపెఁ

తే. కేళికాగారములపొంతఁ గేళికులఁ జొరవెఱచు జోటి యెట్టు లిచ్చోటిమేటి
తేటగొజ్జంగి పూనీటి యేటికాల్వ దాఁట నోపెనొ కదరమ్మ బోటులార. 44

సీ. ఎద వ్రియ్య లాదవంగ నీదుండగపుగండుఁ గోయిల రాపిండు గూయుచుండ
మేను చిల్లులు వోవ నీనాలివలిగాడ్పు ముల్కులు పైపైని సోఁకుచుండఁ
దలదిమ్ము ఘటియిల్లఁ దవిలి యీ తాటోటు మొకరితుమ్మెదదిమ్ము మొరయుచుండఁ
గనుదోయి నెఱిఁ గప్పఁ గ్రొందగి యీబలితంబు చుఱుకుఁగ ప్రిపుబూది పఱచుచుండ

తే. నొక్కతె యెఱుఁగొనఁ ద్రిమ్మరుచుండి మెండుకొను దొసంగులఁ బిమ్మటఁ గొనుచు (మనలఁ
దలఁచి యమ్మకచెల్ల యవ్వేలఁది యెంతవంత నడలెనో కదరమ్మ యింతులార. 45

సీ. ఈబిసంబులు చూచి హేలావతీమణి పాఁపకూటువ లంచు భ్రమసె నేమొ
యీపికంబులఁ జూచి యిందీవరేక్షణ చెడుగునోఁకుడు లంచు జడిసె నేమొ

యీనెమళ్ళను జూచి మానినీతిలకంబు బలుకార్ముకము లంచుఁ బఱచెనేమొ
యీకెందలిరుఁ జూచి రాకేందుబింబాస్య దవవహ్ని యనుచు లోఁదలఁకెనేమొ
తే. యహహ పసిబిడ్డ కిట్టిఘోరార్త్రి యెడదవెనేమి సేయుద మే మంద మెట్లకుఁ బోద
మెవ్వరిని వేఁడుకొంద మింకిపు డటంచునోలిఁ దిరుగుచుఁ జనిచని యొక్కచోట

సీ. ముసుఁగువాయఁగఁ దోఁచి కసరి దిగ్గనలేచి యజ్ఞెత్తి నలుగడ లరయుదాని
మాటికబ్రపుజాలి నాటి క్రొవ్వేఁడిక న్నీటిజాల్గొనగోట మీటుదాని
హెచ్చారుమరునంపచిచ్చుఱసెకఁ గందియుసురంచు నిట్టూర్పు లుచ్చుదాని
బెడిదంపుమదకీరపికరావముల కుల్కి పెల్లుగా మదిఁ దల్లడిల్లఁదాని
తే. నుసురుసూడాడ విసవిస విసరి ముసరి దోసఁగు లెసగించుసురుగాడ్పుతుటుముదాడి
కడలి తద్దయు గడగడ వడఁకుదాని వేల్పుశాకన్నెఁ గాంచి రావెలఁదు లపుడు 47
తే. కాంచి దవ్వుల నుండియే కడఁకఁ బఱచి పొదవికొని యశ్రుజలపూరమున మెఱుంగు
బోఁడిమై తాపమార్చుచుఁ బ్రోడలైనయనుఁగుఁ గెందలిరాకుఁ బోం ప్లావరమున.
తే. చెంగలువపూలు మేలిసం పెంగనిరులు పడఁతిమిన్నకుఁ జుట్టి రా బడిసిపైచి
కప్పురపుబూది నిటలభాగమునఁ బెట్టి యఱుతఁ గురువేరుగట్టి నెయ్యమున ననిరి.
ఉ. కొమ్మరొ ముమ్మరంపు వెతఁగుందుచు నిల్లెడఁబాసి యిమ్మెయిన్
మమ్మఱచేసి యొంటిగ వనంబున కేటికివచ్చితమ్మ నె
త్తమ్ములఁ గేరునీమృదుపదంబులు గందెఁ గదమ్మ మేలు మే
లమ్మకచెల్ల నీబలు గయాళితనమ్ములు చెప్పఁ జిత్రముల్. 50
క. కన్నెల నెందఱినేనియుఁ, గన్నులఁజూచితిమి గాని కటకట యిటులన్
మున్నెన్నఁడు నీపగిది, న్మన్నఱికలఁ బొరలుమానినులఁ జూచితిమే, 51
సీ. కుజనులఁ జేరి చొక్కుచు మధుపానంబు, సేయుచుండారు లీచెనఁటితేఁటు
లడవులఁ బెరువరు లడలఁ గేకలు వెట్టి, పఱచు శిఖండు లీబర్హిణములు
పలుగాకిమూఁకలో ప్రతికి పంచమరీతి: నెసఁగుకాలాకృతు లీపికములు
విషము విడుల్చుచు నెన ఘనవిముఖతఁ, జనుజాలపదము లీసారసములు
తే. పూని నిరతంబు చెలరేగి పుణ్యతరుల, ఫలము లెల్లను బడఁ దోయు పక్షిజాతు
లీశుకంబులు హా వెఱ పింత లేక, వనజదళనేత్ర యిం దేల వచ్చితమ్మ 52
తే. ఆయెఁ గానిమ్ము మంచిది యబల యింకఁ, గొంక వలవదు నీమదికోర్కెలెల్లఁ
దీఱ నిప్పుడు వనిలోనఁ దూఱి పూలు, గోయదము రమ్ము తహతహ కొంతదీఱ

తే. అనుచు వనజాతలోచన నత్తెఱఁగున, నాడి సంగడిపూఁబోఁడు లంత నచటఁ
దరలి పుష్పాపచయబుద్ధి దలముకొనఁగ, వరుస నందఱు శృంగారవనము చొచ్చి 54
తే. క్రొమ్ముడులు దిద్ది కంచెలల్ గుదియఁగట్టి, మొలల నవరత్నమయకాంచికలు బిగించి
యందియ ల్పాదకటకము ల్పొందుపఱచి, యొండొరుల మీఱి వేడుక ల్మెండుకొనగ
మ. అళులం జోపుచుఁ బువ్వుఁ దేనియల నెయ్యం బొప్పఁగాఁ
గ్రోలుచున్, ఫలముల్మెక్కుచుఁ దీవపందిరులలోఁ బల్మాఱుఁ
గ్రీడించుచున్, గలకంఠంబులఁ దోలుచున్ సమపరాగం
బుద్ధతిం జిమ్ముచుం,దలిరుల్ జొంపములెల్లఁ ద్రుంచుచు సుధాధామాననల్ నెమ్మదిన్
మ. పలిగప్రింపుటనంటిబోదియలకేళ్రీవ న్గజ్జులేమావిమ్రాఁ
కులనీడన్ బలుదాకపందిరులలో గొజ్జెంగపూనీటివాఁ
కలపొంతం గురువిందపెన్ బొదలలో గాటంపుఁ జెంగల్వబా
వులపజ్జన్నెలరాలదిన్నియలఁ బ్రోవుల్గాడి క్రీడించుచున్. 57
సీ. మిహికాంశుముఖి యొర్తు సహకారభూజంబు, కలికి యొక్కతె తిలకద్రుమంబు
కరిరాజయాన యొక్కతె సింధువారంబు, కోమలి యొక్కతె కురువకంబు
శతపత్రపత్రలోచన యొర్తు వకులంబు, సుందరి యొకతె యశోకతరువు
కలకంఠకఠి యొక్కతె ప్రేంఖణంబును, సన్నుతాంగి యొకర్తు పొన్నమ్రాను
తే. సఖియొకతెగోఁగు కొకయింతి చంపకంబు, నలరులెత్తించి రెలమిఁ జేనంటి చూచి
యూర్చి కౌఁగిటఁ బెనఁచి కల్లుమిసి తాఁచి, పాడినగిపల్కి యాననప్రభలు నెఱపి.
తే. మఱియుఁ వనియెల్లఁగలయ భ్రమ్మరయుఁడుగక, మెదలుటక్కరిగండుఁదుమ్మెదలువా
లయఁ, బొదలుగాటంపుఁ గ్రొవ్విరిపొదలు దూఱి, ననలుగోసిరి సరసిజాననయిచెలఁగి.
సీ. పొన్నపువ్వులుగోసెఁ బూఁబోఁడి యొక్కతె, మొగలిరేకులుద్రుంచె ముగుదయొకతె
కుందముల్చిదిమె నిందిందిరాలక యొర్తు, చంపకంబులు గిల్లెఁ జాన యొకతె
స్థలజలజవ్రజంబులు గోసెఁ జెలియొర్తు, భండీరములు ద్రుంచెఁ బడఁతియొకతె
దాసనంబులుగోసెఁ దరుణీమణి యొకర్తు, పాటలంబులుగోసె బోటియొకతె
తే. హాళిదైవార దైవతాబ్జాస్య లెల్ల, రేసి తమబాహునఖపంత నాసికాంఘ్రి
భుజరదచ్ఛదతనుగంధములకు సాటి, గావివియటంచు నిరసించు కరణి నపుడు. 60
తే. చెఱకువిల్లును గ్రొమ్మావిచిగురువాలు, నలరుఁదూపులుఁ బూని కోకిలశుకాళి
బలములోఁ దూఱితా మనోభవుఁడ నంచు, సతుల బెదరించె నొకసరోజాతవదన.
తే. కురులు జడయల్లి మందారకుసుమ మునిచి, కప్పురపుబూది మైఁబూసి గొప్పమత్తె

విరిసరుల్దాల్చితా మహేశ్వరుఁడ నంచు, దానినదలించె నొకమత్తదంతియాన. 62

వ. వెండియుఁ దమలోన.

రగడ.

వనిత వనితరు లలమి నేరుపు, వలన వల నగునసలు ద్రుంచుము
తనరుతనరుచి నెఱపుచున్నది, దబ్బ దబ్బఱ గాదు కాంచుము
వలదు వల దురుగతి యనంటుల, వంత వంతల కెల్ల నీరము
కలికి కలికివెడందకన్నులఁ, గప్పుఁగప్పురపుఁ దుమారము
మేల మేల లతాంగి వలదు, మ్మెదలు మెదలెడుపొదలఁదూఱెదు
చాలఁ జాలగుచున్న బొలర, సాలసాలము లెక్కి జాఱెదు
పూని పూనిలువెల్ల ననచిన, పొన్న పొన్నల నీడ నాడక
మాని మానిను లెల్ల మెల్లన, మల్లిమల్లియ లాఁగి రోడక
తెఱవ తెఱవడిఁ బూని కదలిచ్చి, తేని తేనియసోనవానలు
నెఱియు నెఱయువిదలకు వేడుకనించునించుక యలరుఁ గోనలు
సారసారససౌరభము వెదచల్లు చల్లనికొలని చెంతను
జేరి చేరిక నాడుకొందము చెలువ చెలు వలరఁగ నొకంతను
దలరెఁ దలరెడువిరులు దొరకినదాఁక దాకఫలంబు లేరక
యలసి యలసి కతామయంబుల యంద యందఱు నుంటి రూరక
మాను మానును మొల్లక్రొంబొద మఱుగు మరుగురుపదముభామిని
కాన కాననఁబొండ్లు చనియంగదలఁ గదలక నిలిచి రామిని
నెన్న నెన్నఁడు జూడ మిటుపరువేల వేలతరంబు పువ్వులు
కన్నెకన్నెఱఁ జేసి కోపము గ్రిమ్మఁ గ్రమ్మఱఁ జనెదు దవ్వులు
కొమ్మ కొమ్మదుపూతసంపెఁగ కొమ్మ కొమ్మని తఱమి చూపకు
మమ్మ మమ్మఱచేసి తేఁటుల మాటిమాటికి నెడలు వాపకు
మహిల మహిల కడిందియలరుల మనికి మనికిక ముడిగి చూడుము
బహుల బహులలకొఱకు నెల్లెడఁ బర్వి పర్విడఁ బోక వీడుము
సేన సేనలు గూడి ముద్దులు చిలుకఁజిలుకలు మొఱయు నిచ్చటఁ
జాన జానగునసలు వెదుకఁగఁ జాఁగి జాగిటు లేమి ముచ్చట
యేమె యేమెడ యైనఁ జని వనమెల్ల మెల్లన గాలి చేసెదు
రామ రామకలీలఁ గ్రాలుసర మ్మురమ్మునఁ దీసి వేసెదు

పొగడ పొగడఁగఁ దగు సహా నిను బోటిబోటికి దీనితావులు
తగవె తగవె మరుండు పొదలకుఁ దాకి తారి తొలంగుదీవులు
మధుప మధుపననేందులను బగమాన మానసమునఁ దలంతమె
మధుర మధురసకుసుమములు పలుమాఱు మారున కిడి భజింతమె. 64

తే. అనుచు వనకేళి సలిపి లతాంగు లెల్లఁజాల నలరులు దలిరులు సంగ్రహించి
ఘర్మజలబిందువులఁ దోఁగి కడఁక మెఱయనంత జలకేళి గావింప నదను దలఁచి

సీ. యక్షనాయకుని భాండాగారమునఁ బోలె మకరకచ్ఛపవర మహిత మగుచుఁ
గమలామనోహరుకరతలంబును బోలెఁ బటుశంఖ చక్రవిస్ఫార మగుచు
బృందారకాధీశు మందిరంబును బోలె ననిమిషామృతపరివ్యాప్త మగుచు
గామనీయకతార కాపథంబును బోలె ఘనరాజహంససంకలిత మగుచు

తే. భూరిదిఙ్మండలముఁ బోలెఁ బుండరీక కుముదసంసక్త మగుచు నక్షుద్రలీలఁ
జాల నొప్పారుసార కాసార మొకటిగాంచి రపు డప్పియచ్చరకమలముఖులు. 66

సీ. సమదరథాంచభాస్వరపయోధరయు సమీచీనపాఠీనలోచనయును
శైవాలవల్లరీజాల ధమ్మిల్లయు వికచనవీనారవిందముఖియు
నతులగంభీరతరావర్తనాభి యురంగదుత్తుంగతరంగవళియు
విలసన్మహోద్రపులిన నితంబయు డిండీరదరహాసమండితయును

తే. గంబుకంఠియుఁ గలహంసగామినియును రామకమిళిందమాలి కారోమలతయు
నగుసరోవరలక్ష్మి యయ్యబ్జముఖుల కతులితామోద మొసఁగె నయ్యవసరమున.

తే. అమరనారీశిరోమణు లతితరప్రహర్ష మానసలై యపు డక్కడింది
తమ్మికొలను నిరీక్షించి తత్తటమున వసనమణిమయభూషణావలులు పెట్టి.

చ. గడితపుఁగావిపావడలు గట్టి కుచంబులబంటి నీటిలోఁ
దడయకచొచ్చి హెచ్చరికదార్కొనునమ్మడినోలలాడుచుఁ
దొడరి పిసాళిజక్కవలఁ దుమ్మెద దాఁటుల నంచబోదలన్
మడువునఁబొఱఁబోలుచు సముగ్రవిలాసవిహారలీలలన్. 69

చ. కరివరయాన యొర్తు బిసకాండము చిమ్మనగ్రోవి చేసి య
బ్బురముగ నొర్తు మీఁదఁ దనపుక్కిటినీరము చల్లి నీటిలోఁ
సరగ మునింగె దానిశచసంతతి యంచును నాఁచుఁదీవ ని
బ్బరముగ లాగెనచ్చెలువపై దలులందఱునవ్విరొక్కటన్. 70

తే. ఉవిద యొకర్తె వెలికిల నుండి నీటఁ దేలుచో నొక్కరాయంచ తివిరి తమ్మి
మొగ్గయంచును దానిచ న్మొగడ వాడువఁ గలిగి యలికి యొకించుక యులికిపడియె

క. నలినకుముదాదికము లత్తలునీమణు లెల్లఁ గోయుఁ దఱి నొకచెలిచే
తుల ముట్ట దయ్యె నలినంబులు కన్నులఁ జూడ దయ్యెఁ బో కుముదంబుల్. 72

ఉ. చంపకగంధి యోర్తు మదషట్పదపంక్తులఁ దోలె నంచలన్
బెంపఱఁ జేసె నొక్కజలభృద్ఘనవేణి మృణాళనాళముల్
ద్రుంపఁ దొడంగె నెచ్చరికతో నొకమత్తగజేంద్రయాన కం
పింపఁగఁ జేసె నొక్కశశిబింబనిభాననచక్రవాకులన్. 73

చ. మెలఁతుకయోర్తుతమ్మివిరిమీఁదటి తేఁటులఁ జోపనయ్యళుల్
చెలివదనాంబుజంబునకుఁ జేరినఁ గేళిసరోరుహంబుచేఁ
బలుమఱుఁ దోలుకొన్నవిడిపాఱక యున్నఁ గలంగి దానిపైఁ
గలఁగక చల్లె వేనలిని దాల్చిన గాటపుఁగ్రొత్తసంపెగల్ 74

క. అలివేణి యొకతె యొకతొయ్యలిపై నోల యిడి పఱచి యంబుజషండం
బుల నడుమ డాఁగె దానిం బలిమిం బోనీక పట్టి పడఁతి గలంచెన్

క. అప్పులఁబడి యొకచేడియ తెప్పునఁ దేలంగ వేక తిరుగుడుపడుచోఁ
గొప్పూడిసిలిగిచెనొకచెలి యప్పులఁ బడువారి బ్రతుకు లట్టివ కావే. 76

తే, ముగుదలుమ్మడి సరసిలో మునిగి తేలునపుడు కచములజాఱు నీరనువు మీఱెఁ
గలికిమిన్నల క్రొవ్వెద ఘనములగుటఁ బెరసి ధారాళవర్షము గ్గురిసె ననఁగ.

చ. వెలఁతలు నీటిలోనఁ దమనీడలు గన్గొని చిల్వదెల్వలం
జెలిమిని గౌఁగలించుకొన నేగెడుచందము దోఁప బాహుశా
ఖలు సెఱఁజూచి యీఁదుచును గ్రన్నన లోనికిడిగ్గి డిగ్గియం
గలఁగఁగఁ ద్రొక్కి యేమియును గానక యబ్బురమంది రందఱున్. 78

సీ. కరిరాజయాన యొక్కతె గాసివెట్టఁ దామరసాక్షి హరిమధ్యమఱుగుదూఱెఁ
దుహినాంశు వదన యోర్తుగలంపఁ జక్రసుస్తని యిహిరోమాళి వెనుకనీఁగె.
మదకీరవాణి యోర్తు దలంకఁ జేయ బింబోష్ఠి సాంకవగంధియొద్దఁ జేరెఁ
గలకంఠకంఠి యొక్కతె నొంపఁ దలిరాకుఁబోఁడి రామాంగి దాపున వసించెఁ

తే. గమలకల్హార కువలయ కుముదసముద యాంచితామోద మేదురోద్వృత్స రోవ
రాంతరంబున లీలావిహారసరణి సమర హిమరుగ్వదన లోలలాడునపుడు. 79

క. మునుఁగుచుఁ దేలుచు నీఁదుచు ననువుగ నుదకంబుఁ జల్లులాడుచు, బరువుల్

గొనియోలలిడుచు చొండోరుఁ జెనఁకుచుఁ జేడియలు క్రీడఁ జేసిరి నెమ్మిన్

ఆ. అంతఁ గొలను వెడలి యింతులు దరిఁ జేరికుంతలంబు లార్చుకొని విభూష
ణాంబరాదికంబు లలరించుకొని సంతసమున మరలవనిఁ జనియె కెడల. 81

తే. వలపుఁ గ్రప్పుంట నఁటి క్రమాకుర కెలఁకుల జాలువాఱెడు చలువ గొజ్జంగినీటి
యేటికాల్వల నేపొందు మేటిదాక తీవ వలిగొన్న గుజ్జు వేమావి క్రింద. 82

తే. కొమరుదళుకొత్తఁ జెఱకుఁగంబములు నిలిపి యలరుపందిరి వైచి కెందలిరుటాకుఁ
దోరణంబులుగట్టి సింగారమెలయఁ గమ్మగేదంగి రేకుల ల్లిమ్ము పఱచి. 83

క. నును పగుమృగమదపంకం, బున దీనియ దద్ది కప్రపుంబొడి ముగ్గుల్
నిలిచి లవలిదళములపై, మనసిజరతిసతుల వ్రాసి మఱి యద్దరులన్. 84

తే. తద్బలంబుల వ్రాసి గంధప్రసూన, ధూపదీపప్రముఖషోడశోపచార
ముల నిరంతరభక్తిచేఁ బూజ సేసి, చిగురుఁబోఁడులు డాకొని పొగడి రపుడు. 85

క. దండము నీ కిదె జగదు, ద్దండభుజాదుడనిహితతసుమనఃకో
దండవినిర్జిత సకలా, జాండస్థితజంతుజాత హరిసంజాతా. 86

సీ, ఎడప కెప్పుడుఁ గన్ను లెత్తఁ జేయుబలంబు, గంటి సేయక యెదనంటుతూపు
వట్టిమాఱఁకులు చివు ర్వాట్టించుదళవాయి, మిన్నంది యేపున మెలఁగు తేరు
తునిఁగియు మొలచునద్భుతపుఁగన్నులవిల్లు, తనకుఁ దా మొఱయుబిత్తరపునారి
చుఱుకు మీఱఁగఁ బండ్లుగొఱుకుటెక్కులజక్కి, నీళ్లలో జాదలు నెమకు సిడము

తే. గలిగి యలిగిసపతుల శృంగారవతుల, రతులఁ బెనయించి హాళిమై నతుల గతులఁ
గేరు నేరుపు నీకె చేకూఱె నార! మహితసుకుమార రమాకుమార. 87

క. కొంకక యెపుడును నీపద, పంకరుహధ్యానరూఢిఁ బరఁగుదు మదనన్
సంకల్పసిద్ధి యిడుము వి, శంకటశృంగారవిభవసంకల్పభవా. 88

క. కమలభవభవముఖామర, సముదయ మఱు కొందు నీనిశాతప్రసవా
స్త్రముల కిఁక నన్యు లెదురే, సమదోద్యత్కీరగమన శంబరదమనా. 89

తే. హాళిఁ జలపట్టి మృదుకుసుమాశుగముల, యతులదృఢమానసములు వ్రయ్యలుగఁ జేయుఁ
నీపరాక్రమరూఢి వర్ణింపఁ దరమె, విరహిణీపాంథజనజైత్ర విష్ణుపుత్ర. 90

చ. పనివడి యింతనీయెదురఁ బల్మఱుఁ దెల్పఁగ నేల బాలన
జ్జనవరసార్వభౌముఁడు వశంవదుఁడై కడు గారవించి నీ
పనులఁ గరంగఁ జేయుఁ నెడ బాళిదలిర్పఁగ నీకు నెంతయున్
వనిచిన కూర్మి నుత్సవ మొనర్చుఁ జుమీ సరసీరుహాంబకా. 91

తే. అనుచు నతని బ్రార్థించుకొని మెఱుంగుఁబోఁడు లక్కన్నఁ దోడ్కొనిపోయి నిజని
కేశనము చేర్చి యతితరప్రీతి మెఱయ, నరయుచుండిరి మఱి తదనంతరమున. 92

తే. అనుచు నతని బ్రార్థించుకొని మెఱుంగుఁబోఁడు లక్కన్నఁదోడ్కొనిపోయి నిజని
కేచనముచేర్చి యతితరప్రీతి మెఱయ, నరయుచుంచురి మఱి తదనంతరమున. 92

క. బంధూకప్రసవతిభా, బంధురుఁడై యపుడు పద్మబంధుఁడు గ్రుంకెన్
సింధుపరమణీవేణీ, బంధంబున జాఱుపికిలిబంతియుఁబోలెన్. 93

సీ. చరమాద్రిశిఖరపంచరనభశ్చరవధూ, శ్రేణి గట్టినతోఁపుఁజీర లనఁగ
నంబరాకన్యాభాగంబునఁ దఱుకొత్తు, గుజ్జులేమావి చిగుళ్లనంగ
సంబుధీశ్వరురాణి హర్మ్యాగ్రభిత్తిపైఁ, బొలుపారు జేవురుపూఁతలనఁగ
దిక్సతీమణులు మత్తిలి చల్లులాడెడు, గడితంబగ్గుండి పొడులనంగఁ
తే. దిమిరమత్తేభరాజ ముద్వృత్తిబయలు, వెడలుచో మేనఁ గనుపట్టు వితతగైరి
కప్రభాచ్ఛట లనఁగ నఖండలీల, సంజకెంజాయ లలరె దిశాముఖముల. 94

చ. తఱియనులోహకారకుఁ డుదగ్రతఁబశ్చిమశైలశృంగముక్
గుఱికొని వేలుపుం దెరువుగొప్ప పిరంగునఁ జాయమందులోఁ
గొఱలెడు విన్ను మానికపుగుండుఘటించి యగాదుచేసినం
దఱచుగఁ గ్రమ్ముక్రొంబొగ లనంగ జగంబునఁ బర్వెఁ జీఁకటుల్. 95

తే. రవళిఁ గువలయహితుఁ డగురాజు స్వారి,వచ్చునెడల విభావరీవనరుహాక్షి
చెలఁగి చల్లినముత్తెంపుసేసఁబ్రాల,నంగఁ జుక్కలు దట్టమై నింగిఁ బర్వె. 96

చ. విరహుల గెల్వఁ గోరి ననవిల్తుఁడు బల్తుఱు తూని పృష్వలి
ట్వరభృతకేకిసంఘములఁ బంపిడి తానును విశ్వరూప మ
చ్చెరువుగఁ దాల్చెనోయనఁగఁ జీకటి లోకము లెల్లనిండెఁ
ద, త్కరపరిముక్తమందవిశిఖంబులనం దనరారెఁ దారకల్. 97

క. చిత్తజుఁడు జగముపై దం, డెత్తుచు నని యిడ్డ మదపుటేనుఁగ నంగా
హత్తుకొని దిశలఁ దిమిరము, ముత్తెపుఁజౌడోలి యనఁగ మొనసెం దారల్. 98

ఉ. కోకతతు ల్వియోగహతిఁ గూయఁ దొడంగె దివి న్సుధాం
శుమే, లా్రక మదిం దలంచి దినలక్ష్మి వడిం దమఱేని హేళిను
గ్రాకృతి మీఱునుష్ణకరుఁ డంచు సహింపకయేటఁ ద్రోచెనం
చాకులవృత్తి విష్ణుపద మంటి మొగిన్మొఱ వెట్టుకెవడిన్. 99

సీ. గురులఘువర్ణవైఖరులు గణింపక, విశ్రమస్థలములు వెదుకఁ బోక
కనదలంకారలక్షణము లెఱుంగక, పదములఁ గదుఁ దొట్రుపాటు విడక
సాధుసుశ్లోకప్రసంగము ల్గానక, సరసనన్మార్గ చర్చలు దలఁపక
కర్తృకర్మక్రియాగతులపై మతి లేక, లలితప్రబంధలీలలు తెలియక
తే. తమము నిండార ధూర్తవర్తనులఁ గూడి, తవిలి విహరించి రప్పు డుద్దామవృత్తిఁ
గుకవులకుఁ జోలె గణనఁ జెందక యభాగ్య, భాజనము లైనజారనారీజనము. 100

చ. ఎసయఁగ మచ్చు చల్లి భ్రమియించి కడుం గివరంబు సించిలోఁ
గొని మఱి యిక్కువ ల్దడవికొంచు సుఖోన్నతిఁ జొక్కియున్నచో
ననువు దలంచి దోఁచుకొని రప్పుడు ముచ్చిఁగొన్న వేడ్కలన్
ధనికులసొమ్ము లుమ్మడిని దస్కరులున్ వెలముద్దుగుమ్మలున్. 101

సీ. అనిమిషేంద్రవధూటి హర్మ్యాగ్రవీధిపైఁ గొఱలు మేలుపసిండికుండ యనఁగఁ
బ్రాచీదిగంగనాఫాలభాగంబునఁ బొదలుకుంకుమ చుక్కఁబొట్టనంగ
రజనీజలజపాణి రక్తిఁ గేల నిడి యాడు, బలుదమ్మికెంపురాబంతి యనఁగ
విరహులపై దాడి వెడలుచు మరుఁడెమ్మి, కొలిపినసకలాతుగొల్లెన యన
తే. విన్నుదిమ్మరి ననఁబోండ్లు వెన్నునజ్జ, బూజనల్పిన కెందమ్మిపూవనంగఁ
గొమరుదఱుకొత్తఁ దూరుపుకొండమీఁద, డంబుమీఱుచు నిందుబింబంబు వొడమె.

క. వినుపుడమిం జిగిరెచి జిగి, ననువాడుగుజ్జుమావి యన శశిబింబం
బొనరార నంచుబొందుగ, గొనబారెం గందు గండుఁగోయిల యనఁగల్. 103

మ. సరసంబై వసుగంధసంకలితమై సన్మార్దసంఘర్తియై
పరరుజ్మండలహారియై శతభిషక్ప్రాణప్రియంబై విభా
స్వరలీలం దమమెల్లఁ బోనిడుచు తేవం బూర్ణచంద్రోదయం
బరుదై శోభిలె సత్తఱిం గువలయాహ్లాదంబు గావించుచున్. 104

క. మరుఁ డొకట నఖిలపథికాం, బరుహాదశేషణల నేయఁ బూనిన తెలిదా
మరనికి యననంత సుధా, కరబింబము ధవళరుచులఁ గర మలరారెన్. 105

క. తిమిరపిశాచం బాశా, రమణీమణి నాక్రమించి రాయిడిఁ బెట్టన్
సమయోగ్రమాంత్రికుఁడు వే, గమ చల్లినబూది యనఁగఁ గౌముది యొప్పెన్. 106

సీ. బహుళజీవంజీవపటలి దూపలు దీఱెఁ, గపపీడి జక్కవల్ కదలఁబాఱె
గడితంపుదిమ్మచీఁకటులు దిగనజాఱె, శశికాంతమణితతు ల్జాలువాఱెఁ

చెరువగిగిములపై మరుఁడు నైదువునూటె, విరహిణీనికరంబు వెతలఁ దూరెఁ
గులటలకాత్మ నగ్గలపుఖేదం బూరెఁ, దొంగలేమ కరిదిసోయిగము మీఱెఁ
తే. గమలముకుళాంతరముల భృంగములు దూఱె, దవిలి గ్రీడించుభోగులతాపమాఱె
ధర నశేషజనామోదకరము లగుచుఁ, బండువెన్నెల లెల్లెడ నిండుటయును. 107
తే. అప్పు డమరాంగనలు మనోహరవిలాస, లీలఁజెలరేగి మద్యంబు గ్రోలఁగోరి
కనకపాత్రిల శీధువు నునిచి యునిచి, కూర్మినందఱు నొక్కచోఁ గూరుచుండి.
ఆ. కనకమయగలంతికల నాసవము ముంచి యానుకొనుచు సొలసి వీనుగవలు
మూనికొనుచుఁ గందముల నిచ్చగించుచు, విప్పుమీఱ గ్రుడ్లు ద్రిప్పుకొనుచు. 109
క. అహహాయని సొలయుచుఁ గడు, నిహిహీయని నవ్వుకొనుచు హేలాగతిమై
నుహుహూయని వడఁకుచు న, మ్మిహికాకరవదన లాముమీఱఁగ మఱియున్.
తే. సుధ యిఁ కేటికి నిపుడివ్వసుధఁ దనర్చు, మదిర దొరకెను మనభాగ్య మదిరయనుచు
నమరవరవర్ణినులు కోర్కెలమర నప్పు, డానఁదొడఁగిరి మధువెవ వాన వెడలి 111
క. ఆసవముచవి యెఱుంగక, యాసవభాగములుగోరి యడలొందిరహా!
వాసవముఖులైన స్వరా, వాసవరుల్ దెలివి లేనివారలు గారే. 112
సీ. మధుదైత్యమతనుఁ డిమ్మధువు గ్రోలకకదా, యతితరంబైన కార్శ్యంబు నొందె
మదనవిద్వేషి యిమ్మదిరయానక కదా, కడిఁదిమీఱఁగ నీలకంఠుఁడయ్యె
వాసవుఁ డీయాసవంబు ద్రావక కదా, తనువున దుర్భగత్వము వహించె
నరుణగభస్తి యీ సురభజింపక కదా, వ్రిబలచుక్కొమయబాధఁ గుందెఁ
తే. గరటిముఖునకుఁ గడుఁ బెద్దకడుపు యక్ష, నాథునకుఁ గుష్ఠరోగంబు నాటుకొనియెఁ
జెనఁటులై శీధుపానంబు సేయకున్న, కతన మనభాగ్యమననిది గలిగె భళిర 113
వ. అని మఱియుం దమలోన. 114
తే. చంద్రికలుగాయుపరిపూర్ణ చంద్రుఁజూచి, యోయివెన్నెలదొర బావయురకనన్నుఁ
జూచినగియెద వేమంచు సుదతియొకతె, యెంచి పకపక యిహిహీ యటంచునవ్వె.
క. తనమదిరా కలశంబులు, గొన నీకేయోజ యనుచుఁ గొమ్మయొకతె యా
మున నొకచెలికుచకలశము, లనివారణఁ బట్టి లాగులాడుచునుండెన్, 116
సీ. కుమ్మరిసారెలాగున నేల దిర్దిరఁ, దిరిగె నంచును వ్రేలుద్రిప్పెనొకతె
వలరాచబావ కన్నులుమూసి గిలిగింత, లిడియెనంచును బొబ్బలిడియె నొకతె
చోరుఁడై కోరలోఁ జొచ్చి యాసవమెత్తు, కొని చనెనిధుఁడంచుఁ గుందెనొకతె
వలిగాలిపయ్యెద ద్రోలఁగించి కులుకుగు, బ్బలు నొక్కెననిరిత్త ద్రుయులికెనొకతె

తే. రిక్కచాల్మితట నంటి యమ్మక్కదన్ను, వెక్కిరించె నటంచు నామెక్కి మిగులఁ
జొక్కి విక్కుచు దిక్కులు నిక్కిచూచి, వెక్కసంబుగ నపు డొర్తు వెక్కిరించె
క. అల్లదె జాబిలి దస కీ, కల్లిదు మని మ్రొక్కి నన్నుఁ గన్గిలిపెడి నో
చెల్ల కనుంగొను మన్ని యొక, పల్లవకర వలుక నొర్తు పకపక నవ్వెన్. 118
చ. వెడవిలుకాఁడ పోఁకముడి విప్పకు గుబ్బలు ముట్టరాకు క్రొ
మ్ముడి సడలింపఁబోకు జిగి మోవియు నానకు మేలయారె రే
యొడయఁడు చూచుచుండ నిది యోజయె నీకనినిల్వరింపఁగాఁ
దొడఁగెనొక ర్తు మైమఱచి తూరెకు మద్యమదంబు పెంపునన్. 119
తే. అపుడు నాశ్యామసాంద్రచంద్రాతపంబు, హాళిఁ బొడగాంచి చాల విరాళి మించి
నింగిఁ బొంగి కరంబు వెలుంగుచున్న, నీరజారాతి నిట్లు నిందింపఁ దొడఁగె. 120
క. రాజీవలాంఛనుఁడ వగు, రాజవు నీ విట్లు క్రోధరససహితుఁడవై
రాజీనరిపుఁడ వంచున్, రాజీవాక్షులఁ గలంప రాకు శశాంకా. 121
సీ. క్షీరవారాశికి గారాపుకొమరుండ, వాదిలక్ష్మికిఁ బ్రియసోదరుఁడవు
నురదానవారికి ముద్దుమఱందివి, హరున కుదగ్రచూడాగ్రమణివి
దక్షప్రజాధినేతకుఁ గూర్మియల్లుఁడ, వక్శాంతబుధజనాహ్లాదకరుఁడ
వసమబాణునకు నెయ్యఁపు మేనమామవు, జగముచుట్టమునకు దంగడీఁడ
తే. విట్టివీ వయ్యుయో నయ మింతలేక, సారెసారెకు నజ్ఞులచందమునను
సుందరులమీఁద వేఁడిమి చూపఁ దగునె, గురుజనాత్యంతనుతిపాత్ర కుముదమిత్ర
క. శ్యామావధూప్రియుండవు, శ్యామలపక్షంబు నీకు సైఁప దటంచున్
శ్యామల నేఁచకు మే మ, శ్యామఁ జుమీ తుహినధామ జగదభిరామా. 123
సీ. కువలయప్రియుఁ డని కొనియాడుటకుఁ జాల, చక్రాహితత్వంబు సలుపకున్న
బుధవత్సలుం డని పొగడుట కెంతేని, గురునిరోధంబున. గొఱలకున్న
గోత్రాభ్యుదయుఁ డనుకొనుటకు నాత్మ స, త్సంతతి నడఁగింపఁ దలఁచకున్న
మనుమార్గవర్తి యంచు నుతించుటకు రాజ, కాంతావలుల బిట్టు కఱచకున్న
తే. రాజశబ్దంబు నీకు సార్థముగఁ జెల్లుఁ, గాక యూరకె లోకాపకారి వగుచు
సెఱయఁ నీ రాజశబ్దంబు నేతిబీర, కాయచందంబు గాదె ప్రాలేయకిరణ. 124
క. వీచి తమిం జకోరవళి, నేఁచెదు తెరువరులు సతులు నిల నడలొందన్
హా చంద్రయేమి చెప్ప నిశాచరకృత్యములు నీకు సహజములు కదా. 125

చ. గురువర వర్ణినీమణిని గూడిన ద్రోహి వటం చెఱింగియున్
బరువడి లింగధారి వని భావమునం దలపోసి యేమొ ని
న్గిరిశుఁడు నెత్తిఁ బెట్టుకొనెఁ గీడు దలంపక చంద్ర యెట్టి దు
శ్చరితులనైనఁ బ్రోచుఁగద శంభుండహా తనుఁగొల్చువారలన్

సీ. బడబానలంబుతో జడధిలోన మెలంగి కాలకూటంబుతోఁ బ్రైలు వెడలి
సెకకంటియెకిమీని సికలోన నెలకొని యుదయాద్రి దవశిఖి నొరసి వెలికి
రాహు దంష్ట్రాంకురోగ్రవిషాగ్నిఁ బెనఁగొని ప్రతిమాసమును జండభానుఁ బొడివి
యత్యుగ్రతాప మహాతాపమునఁ గ్రాఁగి మునితపోవహ్నిచే మును జనించి
తే. నట్టి నీ కెవ్వరికినైన నహహ మహిని జల్లనై యుండు వనుటెల్ల గల్లఁ గాదె
యజ్ఞు లెఱుఁగక శీతాంశుఁడందు గాని గురువధూటీ మనోహారి సరసిజారి. 127

సీ. అలరునాశుగలీల నలరుట కబ్జచక్రమును జేఁబట్టుట గాంచినావా
శ్రీ వత్సలాంఛనసిద్ధి వహించు సత్సంతతిఁ బ్రభవింపఁ జాలినావా
విధుసమాహ్వయము వావిరిఁ బూనుటకు నేపుచెడిపోవఁ గుజనుల నడఁచినావా
విష్ణుపదారూఢి వెలయుట కేడ్తెఱ మధుమదోన్మదంబు మాన్చినావా
తే. కువలయోద్ధారకాభిఖ్యఁ గొఱలుటకును గరుణమీఱ వియోగులఁ గాచినావా
హస్తి మశకాంతరము గాఁగ హరికి నీవు జోకయగుదువె మది జనించుటనె చంద్ర.

క. హరునితల మట్టితివి గురు తరుణిం బట్టితివి నీకు దైవము గురుఁడుం
బరికింప నాస్తియగుచో విరిఁబోడుల నేచు టెంతవింత శశాంకా. 129

తే. జనులు శ్రీతోడఁ బుట్టితి వనుచు నిన్ను నెన్నుదురుగాని యామర్మ మెఱుఁగ లేరు
కాలకూటంబుతోడ నాభీలలీలఁ బుట్టినాఁడవుగద నీవు భువి మృగాంక. 130

సీ. చెలియలియింటి బల్సిరి యెల్ల హరియించి తండ్రికి భంగంబు తగులుపఱచి
సత్సంతతులఁ బ్రకాశం బంతయు నడంచి కడు సడ్డసని గ్రిందుపడఁగఁ జేసి
తమ్ముల కార్తి దట్టమ్ముగ నొడఁగూర్చి వదినెబిడ్డనితోడ వాదు పూని
యేవు మీఱ మఱంది హృదయమ్ము ఛేదించి గురుని సంసారంబు గూలఁద్రోలి
తే. కుజనులను బెంపు సేయుచుఁ గొఱఁత లేక తమిని విహరించు దుష్టవర్తనుఁడ వీవు.
తెరువరులచోట నీకుఁ జుట్టరిక మింక, నెవ్విధంబున సమకూఱు హిమమయూఖ

తే. గురునిసతిఁ గొని రమయింటి సిరిహరించి, చెలఁగి విషబిందుబృందముల్ చిలుకుచుండు
నాతతాయివి నీకుఁ దొయ్యలులమీఁద, నగ్గిగల్లుట యరుదె నీహారకిరణ. 123

తే. సతుల నేఁచకు నీ సొమ్ము సన్నముగను, గదిసి నినుఁ బట్టికొని పెద్దగాము మ్రింగ
నీనిలువు నీరుగాను నీ మేను పెక్కు, తునియలుగ దొండి నీ మేను నెనయఁ జంద్ర

తే. అనుచు సురనారి సరసీరుహారి దూఱి, జేరి తనుఁ జేరి పూవులకోరు లేయు
నించువిల్కానిఁ దద్బలోపేతముగఁ గు, రించి యిట్లని మిగుల నిందించి పలికె.

క. వలఱేఁడ కడిఁదిసిరి గల, బలుదొరకొమరుఁడ నటంచు భామామణులం
గలఁచకు నీపని యీశుఁడు, చలపట్టి యొకింతలోనె చక్కం జేయున్ 135

సీ. అచలకార్ముకము నారాయణాస్త్రంబును, బడగతాలుపు నారి పుడమి తేరు
ప్రాఁబల్కుతేజీలు ప్రమథబలంబును, వెలుఁగొందనలరు బల్చేల్పుమీఁదఁ
బెఱకువిల్లును విరిచిలుకును జమిలియుఁ గ్రాలినారియు వలిగాడ్పు తేరు
చిలుకతత్తడియుఁ గోయిలమూఁకయును గ్రాలఁ, జలమున మార్కొని గెలుపుగొన్న
తే. జగమగండవు నీవిట్లు తగవుమాలి, భీరువులమీఁదఁ దొడరుటే పెద్దతనము
వలదు తెల్సగ మరిలోనఁ దలఁచుకొనుము, నిరుపమాభంగశృంగార హరికుమార 136.

క. జగములకుఁ దల్లి దండ్రియు, నగుసిరికిన్ హరికిఁ బుట్టినట్టిదొరవు నీ
కగునే తోఁబుట్టువు లని, తగవెన్నక సతుల నేఁపఁ దతనుమచాపా. 137

సీ. వసుమతీజనుల సువర్ణకలాపము, ల్హరియించుతులువ నీవరసచివుఁడు
గురుతల్పగముఁడై సరవిఁ జక్రద్వేష, మూనుఖలుండు నీమేనమామ
మాన కెల్లప్పుడు మధుపానమదమునఁ బొదలుదుర్మదులు నీమొనలిబంట్లు
జగము లెఱుంగ హెచ్చరికఁ బైకొని బ్రహ్మ, ఘాతయొనర్చు టక్కరి వినీవు
తే. జాతివైరస్యరతుఁడు నీసంగడీఁడు, భళి మహాఘోరదురితాన్వితులరు మీరు
విరహిణుల నేచుటిది యెంతవింత తలఁప, వంచితాశేషగీర్వాణ పంచబాణ. 138

తే. నెకట భవదంబలీలాగ్రహంబు సిరి హ, రించు తెక్కలి శశి నావసింపఁ బోకు
మదన ముఖ 'సర్వనాశాయ మాతుల' యని,చిందు రాణింప స్మృతులు వచింప వినవె.

సీ. విషయలిప్తంబులై వెలయు నారాచంబు, లూరక మొఱయుచు నుండు నారి
యిలఁబడి నూర్కాల్లు మొలచునబ్రపువిల్లు, పెల్లార్చి పొదలెను నల్లమూఁక
నీళ్లలోజాడలు నెమకెను టెక్కెంబు, కడు నగ్గి చాయల నడరు సుతము
యడవిఁ గాచుకయుండు గడుసు సంగాతి, యీలవెట్టిన నొద్దమ్రోలఁ సచివుఁ
తే. డొరులకేరికిఁ గనఁబడకుండు రూపు, దనరఁ బాంధులచిత్తవిత్తమును దోఁచు
తస్కరుఁడవీవు ముగుదలఁ దఱుముటరుదె, కుంతితాపూర్త్యనగచాప కుసుమచాప.

సీ. హరికిఁబుత్రకుఁడవై యవతరించుటయును, శివునిచేఁ బన్నంబు జెందుటయును
విషమకాండప్రాప్తి విహరించుటయు ఘన, కాలరూపంబునఁ గ్రాలుటయును
సజితపరాక్రాంత వాహుఁడ వగుటను, భయదాతనూవృత్తిఁ బరఁగుటయును
బ్రజలమారకుఁడవై బాధించుటయు సదా, ఖండధర్మనిరూఢి నుండుటయును
తే. దలఁచిచూచిన నీకును ధర్మరాజు, నకును భేదంబు కెద్దియెన్నఁడు వియోగి
జనుల గారింపఁబోవఁడా ఘనతరుండు, చంచలాక్షీమనోహర శంబరారి. 141

సీ. శిరమున నిద్దంపుఁ జిన్నిక్రొన్నెల గాదు, పొలుపారు గేదంగిపువ్వు గాని
గళమున నాఖీలకాలకూటము గాదు, శ్రీమించుమృగమద రేఖ గాని
తనువున భూతిగంధవిలేపనము గాదు, మలయజచందనకర్దమంబు గాని
వీఁపున గాటంపువెడదకెంజెడ గాదు, డంబారువేణీభరంబు గాని
తే. రహి నురమ్మున భుజగహారములు గావు, మల్లికానూన పుష్పదామములుగాని
యకట మకరాంకశంకరుఁ డనెడుశంకఁ, జెలఁగి నామీఁద నిటుదాడి సేయవలదు.

వ. అని మఱియుం గోపావేశంబున. 143

సీ. నెఱిమించినీవిల్లు విఱిగి ధూళినడంగ, మలయక నీరూపు మాసిపోవ
బడిబడి నీబలం బడవిపాలై చన, నేపైన నీటెక్కె మేటఁగలయఁ
గొమ్మలఁబొదవు నీయమ్ము దుమ్మైపోవఁ, దూలి నీయరదంబు పూలపట్టఁ
గదిసి నీచెలికాని గాముపట్టుక మ్రింగ, నిలఁబాసి నీగుఱి పొగసిపోవ
తే. నకట దర్పక ఘోరదర్పాతిరేక, మెనయఁ బనిపూని విరహిణీజనవధంబు
సేయుచుండెదు నీ కిది చేటుసుమ్ము, పెల్లుపడి యింక నామునఁ ద్రుళ్లవలదు.

తే. అని మనోభవు నాడి యయ్యలరుఁబోఁడి, వేఁడి మీఱంగఁ బయిపయి వీచుచున్న
మలయధరణీధరాలయ మంద గంధ, వహుని నిందింపఁ దొడఁగె భావమునఁగినిసి.

క. ఇల మరుదాఖ్యుఁడవు మహా, బలుఁడవు శూరుఁడవు నీకుఁ బౌరుషమె చలం
బెలయఁగ నబలలఁ గలఁచుట, మలయమహీధరసమీర మందవిహారా.

తే. విషధరము నిన్నుఁ గబళించి విడువ దానిఁ, జెనఁకి సాధింప నేమియుఁ జేతగాక
విషధరాభిఖ్య గలమేఘవిసరములను, దరమెదపు శూరుఁడవె నీవు ధర సమీర.

సీ. మున్ను మహాబిలంబున సముద్భవ మొందె, శైలాగ్రమున నుండి బైలు వెడలి
ఘనవనాంతరముల ననయంబు మెలఁగుచు, నమితనికుంజగుల్మములఁ దూఱి
జంతుకోటికిఁ బ్రభంజనలీలఁ జూపుచు, విస్ఫుటమృగచరవృత్తి నలర
పాంథులగుండియ ల్పగులంగ నడఁచుచు, వితతమహాబలోద్ధతి నెసంగి

తే. చెలఁగి విహరించుగబ్బి బెబ్బులివి నీవు, దాడి మెఱయంగ భీరులఁ దఱుము టరుదె
యజ్ఞులెల్ల జగత్ప్రాణుఁ డంద్రుగాని, కామినీమారణోత్సాహ గంధవాహ. 148

ఉ. మానక మానినీమణుల మాటికి నేఁచెదు నాలిగాడ్పవై
శ్వానరుఁ గూడి నీబ్రమ్మను బైలుగ నేల చరించె దిట్లు నీ
మేను దునింగిపోవ నెఱి మీఱెను నీమురి పూల ముట్టనీ
పూనిక బుగ్గిగాను నిను బొంపఱఁ బాము మెసంగ నక్కటా. 149

వ. అని యనిలుం బలికె.

సీ. ఇలమీఁద నిల్వక యెగిసి పోయెద వేమొ, కీరమా నిన్ను సంకెలల వేయ
నెపుడు చూచినఁ గన్ను లెఱ్ఱఁ జేసెద వేమొ, కోయిలా నీయిల్లు గూలిపోను
గేకలు వెట్టుచుఁ గేరి యాడెద వేమొ, బర్హి నీమురి చెట్లపాలుగాను
గొమ్మలఁ గదపుచుఁ గోరి మ్రోసెద వేమొ, తుమ్మెదా నీతుత్తి తుప్పలెక్క
తే. ఘనములఁ గన నోడి కడలకుఁ జనియె దేమొ, యంచ నిను శ్వేతరుగ్భార మలమికొనన
టంచుఁ బలుచందముల శపియించి పలికె, చంచలేక్షణ కడు సంచలించుటయును.

క. ఆళిజను లపు డింతికి, హాళిని శిశిరోపచార మలరించి రొగిన్
నాళీకనాళకిసలయ, ధూళీపాళీసితాభ్రధూళిచ్ఛటలన్. 152

సీ. శైలస్తని యొకర్తు చందనగంధంబు, రంభోరువొకతె కప్పురజంబు
హిమకరాననయొకర్తు హిమజలపూరంబు, లతకూనయొకతె పల్లవచయంబు
వరపర్ణినియొకర్తు సరసకాశ్మీరంబు, ఘనవేణియొకతె ముక్తాసరములు
ప్రసవగంధియొకర్తు మసృణమరందంబు, జలజాక్షియొకతె కింజల్కధూళి
తే. కలితశృంగారసరసి యొక్కతె మృణాళ, నాళశైవాలవల్లరీ జాలకములు
గూర్చి యచ్చానమైతాప మార్చుకొఱకు, సలిపిరెంతయు శిశిరోపచారవిధులు. 153

సీ. బంగరుగిండ్లపైఁ బటికపుఁ బోసినరీతి, గబ్బిగుబ్బల మంచిగంద మలఁది
యిందీవరములపై హిమజలంబులు నించు, దారిఁ గన్దోయిఁ బన్నీరు చిలికి
యజ్ఞరాగములపై హరినీలములుగూర్చు, గతిఁ గేల శైవాలలతలు పెనఁచి
రతనంపుటరఁగుపై రంగవల్లులుదీర్చు, సరణిఁ బేరెద ముత్తెసరులు వైచి
తే. మేటితుమ్మెదగముల కామెతలు వెట్టు, కరణిఁ గురులను బుప్పొడి గలయఁజల్లి
తరుణరంభాదళోత్కరతాళవృంత, జాలముల వీచుచుండిరా జలజముఖులు. 154

తే. మంచిగందంబు బూదియై మసిని రాలె, నింకె బన్నీరు చూత్కార మెసఁగ మేన
నలరులుఁ జివుళ్లుఁబొడిపొడి యయ్యెఁ గమలఁ, నాళములు వాడిపత్త్రలై జీలువడియె

క. అపుడందు మదనమోహిని, చపలేక్షణ కేలుపట్టి సరభసముగ నా
డిపరిషు చేసి ఘనవా, జ్నిపుణపు మెఱయంగ నొక్కనెలఁతుక కనియెన్. 156

సీ. పూర్ణచంద్రోదయంబునఁ జోపదింతయు, నెడపకంతంతకు హెచ్చుఁగాని
వాతరాక్షసయుక్తి వదలదు తద్దయు, మించి యంగదల్లఁ గుందించుఁగాని
పస నెసఁగువసంతకుసుమాకరంబునఁ బాయదు మఱిమఱి ప్రబలుఁగాని
యేప్రొద్దు మదనకామేశ్వరంబున మాన, నేరదు గాటమై నెఱయుఁ గాని

తే. నీలకంఠరసంబున వ్రీలిచనకఁ జాఁగఁజేయు నహోయింక లోకనాథ
రసమహాయోగమునఁగాని రమణిమేని, విరహతాపజ్వరంబెల్ల విడువదమ్మ. 157

వ. అదియునుం గాక. 158

సీ. పాడ గానరాక పైఁ బడుమనోభూతంబు, నుగ్రమంత్రంబున నుడుపవలయు
నలమెడుసోఁకుదయ్యంబు నహీనక్రి, యావిధానంబుల నడఁపవలయు
రేల్లైలఁ జరించుగాఁ ముడుకు వే, ల్పులనెల్లఁ బ్రార్థించి పొగడవలయు
నడవులఁజెట్లపై నామనిఁ జెలఁగు బ, ల్వేఁటకు ఘనుల రప్పింపవలయుఁ

తే. కాక యుండిననీశనుగ్లాని మాని, మానినీమణి యెట్లుసమ్మదము నొందు
ననుచు వచియించివారు దానును గడంగి, వెండియును జల్వపనులు గావించుచుండె.

తే. అట్లు మఱిమఱి శైత్యకృత్యము లొనర్ప, నంతకంతకు నగ్గలంబై మనోభ
వానలం బుప్పతిలినహోయంచు నులికి, యిందుముఖి నెచ్చెలులఁజూచి యిట్టులనియె.

సీ. వడగాడ్పులకుఁ దోడుకడుఁ జంద్రునిప్పలు, పైని బోయకురమ్మ పడఁతులార
వలకాఁకలకుఁ దోడు కళపెళ నుడుకునూ, నియలు చల్లకురమ్మ నెలఁతలార
వెన్నెలసెకకుఁ దోడున్నసున్నం బెల్ల, మెదిచి మెత్తకురమ్మ మెలఁతలార
విరితూపులకుఁ దోడువెడఁదకైదువ లెదఁ, గదియఁ జేర్పకురమ్మ సుదతులార

తే. కటకటా నేఁడె పగదీర నిటుల నేఁచఁ, జెల్లునె యటంచుఁ బల్మఱుఁ దల్లడిల్లు
ననలుఁ బన్నీరు మంచిగందంబుఁ దలిరు, టాకులనుజూచి మదినోడి యలరుఁబోఁడి.

తే. పులుల భూతంబులను బెద్దచిలువగములఁ, దెచ్చిదరిఁ జిల్పి బెదరింపఁ జొచ్చినారి
దేమి చెలులారయంచు బిట్టెస్సుచుండు, శిఖిపికమృణాళములఁజూచి చిగురుఁబోఁడి.

వ. అని మఱియును. 163

సీ. కనకాభిషేకంబు గావించి గద్దఱి, తేఁటుకూటువులఁ బ్రార్థించరమ్మ
సాంకవగంధమంచల్లీల నర్పించి, కీరరాజముల నగ్గింపరమ్మ

ఘనవైభవోన్నతి నెనయించి కాదంబి, వితతులఁ బలుమఱు వేఁడరమ్మ
ధవళాంశుకస్ఫూర్తి దనరించి టక్కరి, జక్కవగములకు మ్రొక్కరమ్మ

తే. కాకయుండినఁ గోదలేసిధాక మెఱయ, మూఁకలుగఁగూడి దొసఁగుల ముంచుచుండు
నహహా చెలులార తొంటినెయ్యంబు విడక, కనికరముమీఱ నివ్వేళ మనుపరమ్మ.

వ. అని యిత్తెఱంగున మదనవేదనాభరాక్రాంతయై చింతిలునింతిం గనుంగొని కలంగి
సంగడికత్తెలత్తఱి నంగభవాదుల నుద్దేశించి యిట్లనిరి. 165

క. కామ నామము మీఱఁ బైకొని, సుమనారాచంబు లేసి సుక్కింపకుమా
రమనా రతిగమనా స్మృతి, శమనా మదకీరగమన శంబరదమనా. 166

క. పంచముఖమధ్యయని బా, ధించెదు హరిమధ్యయీసతీమణి మదనా
కొంచింపక కమలేక్షణ,యంచుఁ గలంచెదు పొలంతి హరిణాక్షిశశీ. 167

క. పంచప్రాణంబులు నీ, వంచు న్మది నమ్మి యున్న యన్నులమిన్నన్
వంచించి కలంచెద విది, మంచిదె భువనైకశూర మలయసమీరా. 168

క. మాతరుణీమణి నొకపెను, భూతమవై సోఁకి యార్తిఁ బొదవించె దహా
భూతమవో వాతమవో, నీ తెఱఁ గెఱుఁగంగ రాదు నిజముగఁ బవనా. 169

ఆ. తల్లి పాఱవైచి తరల నన్యులపంచ, బ్రతికి కూఁతవట్టి కొతుక కీవు
కన్ను లెఱ్ఱఁ జేసి యన్నులఁ గని కారు, కూఁత లఱచె దేమి కోకిలంబ. 170

క. పసినిసు వగుమామగువన్, విసికింపకు మనుచు నెంత వేఁడినఁ బైపై
ముసరుచు మఱిమఱి మొరసెదు, భసలమ నీకింత యెగసిపా టేమిటికిన్. 171

ఆ. పరులపంచఁ జేరి బ్రతికి పలాశవృ, త్తి మ్మెలంగు కోకిలమ్మునకుఁ బొ
సంగుఁ గాక యింటఁ జక్కెర ల్దిని మని, వెగటు చిలుక నీకుఁ దగునె చిలుక. 172

సీ. బింబోష్ఠి యని నీవు పెనఁగ రాకు శుకంబ, సాంకవగంధి యీపంకజాక్షి
పంకజాక్షీ యటంచుఁ బదరకు తేఁటి చం, పకజాలనాస యీపల్లవాంఘ్రి
పల్లవాంఘ్రి యటంచు బాధింపకు పికంబ, రామాంగి యీబిసప్రచయబాహ
బిసబాహ యని రాకు వెస నంచ జలదళి, రోరుహ యీయసిరోమరాజి

తే. యహిప రోమాళి యంచు డాయకుము నెమ్మి, కార్ముకభ్రూలతిక యీచాకారవుఁజెలి
యనుచు శుకభృంగపరభృతహంసనీల, కంఠనికురుంబములఁ దద్ద కనలి పలికె. 173

వ. ఆబ్బోటికత్తియ లత్తఱి నబ్బిత్తరిం జూచి యిట్టు లనిరి. 174

సీ. మలయునెమ్మేను పెన్మంట నుక్కఱి పోయె, విలుపలుతునియలై యిలనుబడియెఁ
బస చెడి శరపరంపరలు దుత్తునియయ్యె, నీటారు టెక్కియం బేటఁ గలసె

గడుసరిమూఁకకొరడవులపా లయ్యెఁ, దూలుచు నరదంబు మూలవట్టె
బలితంపునార్వంబు బైలు పట్టి చరించెఁ, జెలికాఁడు దెసఁ జెంది చెట్లు దూఱె
తే. నింతి యింక నెక్కుడిమర్యా దొకింత యైన నళుకు పూనక వానిపైఁ దలఁపు మాని
మానసంబున నిపుడు మామాట నమ్మి, యసదృశానందలీలల నెసఁగవమ్మ 175
వ. అనిన నక్కుమారీమణి వారిం గని యిట్లనియె. 176
తే. ప్రాణసఖులార నే నెంతపాపజాతి, రాతిగుండియదాననో రాతిరెల్లఁ
గడిఁదివలవంతనెకలయగ్గలపునార్తి, నెంతఁ బడలెనో కదరె యయ్యొమ్మెకాఁడు.
ఉ. కంతుదురాపతాపహతిఁ గ్రాఁగుచు నజ్జగవన్నెకాఁడు న
న్నెంతతుటారకత్తెయనియెగ్గులువల్కెనొ యెంతయుల్కెనో
వంతలఁ బెట్టి మమ్ము నెడఁబాయఁగఁ జేసితి రమ్మలార మీ
పంతము దీఱెఁ జాలిమదిఁ బాయ దహా యిఁక నేమి సేయుదున్. 178

తే. అకట నాచెల్మికై యతఁ డాసతోడఁ, జేరి వఁరాచపనికి నన్గోరి వేఁడు
కొనినఁ గాదని త్రోచి వచ్చినమహోగ్ర, పాతకం బింక నేవంకఁ బాపుకొందు.
తే, కన్నులలరార నవ్వన్నెకానిముద్దు, నెమ్మొగం బింక నెన్నఁడేనియు నొకపుడు
గనుఁగొనెడునట్టిమేటిభాగ్యంబు నాకుఁ, గలుగునో లేదొ కదరమ్మ పొలఁతులార.
క. అక్కరుణానిధికౌఁగిటఁ, దక్కఁ బెనంగొనని వలఁతితన మేల కడున్
మిక్కుటపుఠీవి యేలా, చక్కఁదనం బేల యుదుటుజవ్వన మేలా. 181
వ. అని మఱియు సైరింపరానిదుఃఖావేశంబున. 182
తే. వ్రీడవలి యేడ్చె నెలుఁగెత్తి వెక్కివెక్కి, యశ్రుపూరంబు కుచగిరు లంటిపాఱ
గిన్నరీపాణి పంకజాంకితసువర్ణ, వల్లకీరావసదృశభాస్వద్గళమున.

ఉ. అప్పు డబ్బాల నెదఁ జేర్చి యనుఁగుఁజెలులు, చీరచెఱఁగున వెడఁదకన్నీరు దుడిచి
కురులు సవరించి తళుకుఁజెక్కులు పుడుకుచు, సీతవచోరూఢి మెల్లన యిట్టు లనిరి.

ఉ. అమ్మకచెల్ల యిట్టు లెడరారఁగ నేమిటికేడ్చెదమ్మ చొ
క్కమ్మగు నెమ్మొగంబు కసుగందెఁ గదమ్మ కపోలపాళిప
త్త్రమ్ము లుదారబాష్పజలధారలఁ దోఁగెఁగదమ్మ లెమ్మమా
యమ్మ రయమ్ము నీ కిఁక సమగ్రమనోరథసిద్ధి యయ్యెడున్.

తే. సుదతి నిక్కంబు వినుము నీసోయగంబు, కన్నులారంగఁ బొడగని చన్నకతన
నూటి దప్పక నిన్నటిచోటి కెలమి, నేపు గ్రమ్మఱ నమ్మన్ను నేఁడు వచ్చు.

9

క. వచ్చిన నతనికి నీకుం, జెచ్చెర సంగతి ఘటిల్లుఁ జెలు వలరఁగ నే
పచ్చటి కరుగుద మూరక, విచ్చలవిడి నుండవమ్మ వెడఁగుంగొమ్మా! 187
వ. అని యబ్బాలికాచూళికాలలామంబు నారీజనకదంబంబు మందమందమధురాలా
పంబుల నూరడించుచుండెనని నారదునకు శారదావల్లభుం డెఱిఁగించిన నతం డతని
నవ్వలికథావిధానం బెట్లని యడుగుటయును. 188
మ. కలుషాంభోధినిషంగ ఘోరతర సంగ్రామాంగణాభంగ భూ
వలయోత్తుంగశతాంగ నిస్తులకృపావానోజ్జ్వలాపాంగ దు
ష్కలుషధ్వాంతపతంగ శైలతనయాసంశోభితార్ధాంగ ని
ర్మలజూటాంతరగంగ సన్మణివిభారంగద్భుజంగాంగదా. 189
తోటకము. పురదైత్యవిదారణ పుణ్యగుణా, శరదబ్జనిభాకృతి సాధుమతీ
సురరాడ్ద్రుహిణార్చిత సూరిసుతా, చరణాయుధవిగ్రహ శైలగృహా. 190
తరల. సమరభీషణ సత్యభాషణసర్వ రాజవిభూషణా
ప్రమథనాయక భద్రదాయక పద్మలోచనసాయకా
విమతభంజన విశ్వరంజన వేదవేద్య నిరంజనా
సమదవారణ చర్మధారణ సజ్జనావనకారణా 191

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర కరుణాకటాక్ష నిరీక్షణ సంలబ్ధసరస
కవితాసామ్రాజ్యధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్ర పవిత్ర
కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర సకల సంస్కృతాంధ్రలక్షణ
కళాకౌశలాభిరామ తిమ్మకవి సార్వభౌమప్రణీతం
బయినరసికజనమనోభిరామం బను శృంగార
రసప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

రసికజనమనోభిరామము.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీరాజితగుణసంగా, హారాయితవరభుజంగ హారసుధాధా
క్షారాపటీరహారద, హీరాభశుభాంగ కుక్కుటేశ్వరలింగా. 1

వ. అవధరింపుము వాణీమనోహరుండు నారదున కిట్లని చెప్పందొడంగెనట్లు సఖీజన కదంబం బూరడింప నిలింపచంపకామోద యింపూని యాలకింపుచున్న సమయంబున. 2

చ. తడయక పెక్కులార్చి విదితంబుగఁ దోఁకవిదిర్చి లీలమై
మెడని గుడించి సోయగపుమేనిహొరంగు దురంగలింపఁగా
బడిబడి ముద్దుముద్దునునుపల్కులతియ్యఁదనం బెలర్ప న
ప్పడతులమిన్నఁ జూచి యొకపంజరకీరపతంగ మిట్లనున్. 3

ఉ. ఇంతిరో యింత వింతవగ పేటికి నేఁటికిఁ జూడు ధారుణీ
కాంతుఁడు సంతసం బడరఁ గ్రన్నన నన్నవిఁటిపంటచే
వంతఁ గలంగి బెంగ గొని వాలెము దాలిమి దూలి పేర్చ నీ
చెంతకువచ్చి హెచ్చుతమిఁ జేకొనుమా కొడఁగూడు వేడుకల్.

క. అమ్మా నీసోయగ మప్పు, డమ్మారునిపేఁడు చూచి యపు పతి చెఁ గదా
యమ్మారునిబెడిదపుఁబూ, ట మ్మాతనిమదిఁ గలంచి యడలించుఁ జుమీ. 5

ఆ. గాలి దూలి దూలి గ్రాలి సోలి విరాలిఁ, దేలి వ్రాలి మ్రోలి బాళి మాలి
మేలి తాలి మెల్ల ప్రీలి కలంగెదు, జేల యింతవంత యేల నీకు. 6

సీ. మరువక రామనామము జపియించుచును, వలువగుబ్బలసోఁకవం బలందు
సారెకు రాహుగ్రహారాధన మొనర్చు, తలఁపుము నీలకంధరుని వదిసి

దురమున సంపెంగవిరిసరు ల్నించుము, పొలుపార నాగేంద్రు పూజసలుపు
పర్జన్యునకుఁ బెనుపండువు సేయుము, శరదాగమారంభ మరయుచుండు
తే. ఘబల పికకీరహిమకరానంగభృంగ, పవనచక్రాంగచంద్రికాప్రముఖదుష్ట
వితతి నీమీఁద నేమియు విగ్రహించి, పెంపు రాణింపవెతలగారింపకుండు. 7

చ. తలిరుజిరావజీరుబలుదాడికి నోడి కడంక పక్కి పే
రలమటఁ జిక్కిపొక్కెద వహో నవహాటకదేహ నీకు నేఁ
గలుగఁగ నింతవంతఁ బడఁ గారణ మే మిఁక లెమ్ము నెమ్మదిన్. 8
గలఁగక పంపువెట్టు మిదె క్రన్నన నన్నరరాథుఁ దెచ్చెదన్.

క. అని యనుఁగుఁజిలుక పలికిన, మనమున నొకకొంత వంతమాని వధూటీ
జనచూడామణి వేడుక, లెనయఁగఁ దిలకించి దాని కిట్లని పలికెన్. 9

తే. చక్కెరలు నుక్కెరలు గ్రుక్కి మిక్కుటంపు, మక్కువలఁ జొక్కి చక్కని నెబ్బొగతుల
నెక్కొనఁగఁ బ్రోది యిడుటకో పక్కిమిన్న, యక్కట అలుదీర్చి యిపుడునన్నాదుకొనుము

క. మకరాంకునకున్ రతికిని, బ్రకటంబుగ నలఁతిముద్దుపలుకులచేఁ గో
తుక మొసఁగువలఁతివఁట యిదె, శుకమా నీప్రౌఢి నేఁడు చూచెదము గదా. 11

ఉ. మారుని గేరుచారుసుకుమారుని నామహిభృత్కుమారునిం
గూరిమి మీఱ నీ విటకు గొబ్బున, దోడ్కొని తెచ్చి హె
చ్చునీ, ఘోరమనోభవవ్యథలఁ గుంది మదిం దిగులొందు
దానినో, కీరమ నేఁడు నన్ను బ్రతికింపఁగదే మధురస్వగీరమా. 12

తే. మంతనంబున నావలవంత తెలుఁగు, విన్నపము సేయు మమ్మగమిన్నతోడ
నింపుసొంపులు నింపునిద్దంపుముద్దు, గలికిపలుకులఁ దేనియ ల్చిలుకఁ జిలుక. 13

సీ. ఆరాజదర్శనం బబ్బక యుండిన, నయననోత్పలంబు లేక్రియఁ దెలంగు
నాయినురుచిరకరాలంబనము లేక, చేతోంబుజాత మేరీతి నలరు
నాఘనునిబిడదయారస మొదవక, గాఢతాపాగ్ని యేకరణి నడఁగు
నామహేంద్రమహాకటాక్షంబు నెఱయక, సంభోగసుఖ మెట్లు సంభవించు
తే. నహహ విహగకులోత్తమ యట్టులగుట, జాగు సేయక వేవేగ జని యశేష
భువనమోహనుఁ డైనయయ్యవనినాథుఁ, గడకఁ గొని తెచ్చి పద్మాక్షిఁ గలిపి చుమము.

ఆ. అనుడుఁ గీరరాజ మట్లు చేసెదనమ్మ, చెలులఁ గూడి నీవు వలను మీఱ
నెలమి నాడుకొనుచు నే వచ్చునందాఁక, మనికి వనల నుండు మనుచుఁ బోయె. 15

తే. కొమ్మ నీ మేని దొకమంచిసొమ్ముఁ దిగిచి, యానవాలుగ మెడఁ గట్టుమనిన నలరి
వనజలోచన గొబ్బునఁ దనపసిండి, బన్నసర మానవాలిచ్చి పనుచుటయును. 16

చ. వెర విరవార సజ్జలదవేణిని వీడ్కొని వేడ్క మీఱ నం
బఱసరణి న్వడిం బఱచి పక్షిపతంసము కాంచె నొక్కచోఁ
దెసవున రాజకీయముఖదివ్యపతంగమనోనుకూలభా
స్వలఫలజాలముల్ భువరసారవిశాలరసాలసాలముల్. 17

తే. కాంచి మెల్లన యయ్యనోకహముమీఁద, వ్రాలి యాక్రిందఁ బటకుటీరంబు చూచి
యిదియొకోఁబోలునృపుఁడున్న యిరవటంచు,నాత్మనూహించుచున్న యయ్యవనునందు

క. వసుధాసుధాశనప్రభుఁ, డసమశరామేయసాయకాకుంచితహృ
ద్బిసరుహుఁడై పస చెడి దోసఁ, గెసఁగఁ గృశోదరిఁ దలంచి యిట్లనిపలికెన్. 19

ఉ. హా కలహంసయాన విరహానలవేదన కోర్వఁ జాలన
య్యో కలకంఠకంఠి చల మూనక నన్ను సముద్ధరించు మే
లే కమలాయతాక్షి దయ లేక కలంచెద విట్లు వేగ రా
వే కనకోపమాంగి నిను వేఁడెద బిగ్గఁ గవుంగిలింపవే. 20

క. లలనా మరువిరిబంగో, లల నాడెందంబు గడుఁ గలంగెడు నివ్వే
ళల నాదుకొని కృపాలీ, లల నామోవం బొసంగి లలిఁ బ్రోవఁ గదే. 21

మ. తళుకుంబంగరుబొమ్మ చందముడ నందంబారఁ గన్పట్టి యా
సలు పుట్టించి కరంచి వెండియును హా జాలంబు రెట్టింప న
య్యలరుంగైదువుజోదువేదనకు న న్నగ్గించి య ట్లేగితే
బలభిన్నీలశిలావినీలచికురా బాలా జగన్మోహినీ. 22

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 23

ఉ. హె చ్చగునిచ్చవేఁట కిపు డేటికి వచ్చితి వచ్చి యెచ్చుగా
నిచ్చట నచ్చకోరదృశ నేటికిఁ జూచితిఁ జూచి యూరకే
క్రొచ్చుఱఁ జెచ్చెరం జనక కామిని నేటికిఁ గోరితిం గటా
ముచ్చట దీరఁ బైకొనక ముద్దియ నేటికిఁ బోవ నిచ్చితిన్.

క. నాన మదిఁ బొదల సంగడి, చానలతోఁ గలసి చను నెడ నయయో
పూని కవుంగిటఁ బెనచక, మానినిఁ బో నిడితి మందమానసుఁ డైతిన్ 25

సీ. గబ్బిగుబ్బలు చూచి యుబ్బుచుండితిఁ గాని, నిబ్బరంబుగఁ జెంత నిలువ నైతి
వాలుఁగన్నులు చూచి సోలుచుండితిఁ గాని, యెల్లిబిల్లిగ మాట లాడ నైతి
వెడఁదక్రొమ్ముడి చూచి కడిఁదిఁ జెందితిఁ గాని, తివిరి నెమ్మదికోర్కె దెలుప నైతి
మెఱుఁగుఁజెక్కులు చూచి తెఱఁగు దప్పితిగాని, కొసరి తద్దయు వేడుకొనఁగ నైతి

తే. సహహా పని మించె నబల యిట్లు దలంచెఁ, మరుఁడు పగ గాంచె నేమఱు మదిఁ గలంచె
నెడరు లొదవించె విరిములుకు లెడను నించె, శివశివా యింక నే నేమి సేయువాఁడ. 26

సీ. శైవాలధమ్మిల్ల చక్రవాకస్తని, కలహంసగామిని పులినజఘన
సారసవదన డిండీరాభదరహాస్య, యావర్తనాభి కల్హారపాణి
మధుకరరోమాళి మకరజంఘాలత, కచ్ఛపచరణాగ్ర కంబుకంఠి
వీచికావళి మీనలోచన కింజల్క, జాలకరదన మృణాలబాహ

తే. యగుచు సొగ సూనుదివిజకన్యావిలాస, సరసి నోలాడ కి క దుస్తరతరాబ్జ
శరశరాఘాతశిఖిశిఖాజాత తాత, యాంతనాభీతి యల్లఁ జల్లారఁగలదె. 23

మ. సవనాద్రిక్రియల న్సుధాంధులను మెచ్చం జేసి ధన్యాత్ము లై
నవివేకజ్ఞుల కబ్బుఁ గాక యకటా నాకేటికిం గల్గుని
బ్భువనాతీతవిలాసవిభ్రమకళా భూరిప్రభాంచన్మరు
ద్ధవళాక్షీమధురాధరాధరసుధాధారాసముద్ధోరణుల్. 22

ఉ. భూమినిభామినీమణుల భూరివిలాసరసైకమాన్యులన్
వేమఱుఁ బ్రేమ ముల్లముల విస్తరిలం గనుఁగొందు మే క దా
కాముని మోహనాంబకము కైవడిఁ దద్దయు నుద్దిమీఱు న
క్కామినిరూపవైభవము కన్నులఁ గట్టినయట్లు యుండెడిన్. 29

క. తమిఁ గన్నులార నాఱని, ప్రమదంబున నింక నొక్కపఱి గన్గొనుభా
గ్యము దొరకునొకో నాకా, సమసద్విరదేంద్రకుంభసమకుచకుంభన్.

ఆ. అని తలంచుచున్న యారాచతలమిన్న, పలుకు లాలించి యెలమిఁ గాంచి
యిదియ వేళ యంచు మదిలోన నూహించి, నెమ్మినొక్కచెంత కొమ్మ కఱికి, 31

క. పలుకుచుఁ జక్కెర తేనియ, చిలికెడు నిద్దంపుముద్దుజిలిబిలిపలుకుల్
వాలయఁగఁ జతురత వెలయఁగఁ, జిలుకా నాడెంపురాచసింగముఁ బలికెన్. 28

చ. కటకట రాజచంద్ర యిది కర్జమె నిర్జరకన్యకామణిన్
దటుకున ఘోరమారనిశితప్రదరంబులపాలు చేసి యి
చ్చటికి కిటు చేరి నీవును విశంకటతాపభరాలసుండ వై
యటమటఁ జెందె దేల పదమాముదమార నెలంత వెంటనన్.

తే. అధిప నీమోహనాకృతి యద్భుతముగఁ, గాంచినప్పటినుండియుఁ బంచశరుని
శాతచూతశరాఘాతయాతనాధి, ధూతచేతోంబుజాతయై నాతి స్రుక్కె. 34

సీ. భృంగ మంగనకు బల్సింగ మై పొదకట్టెఁ, గాలి బాలికకుగ్రకీలి యయ్యెఁ
బికము చేడియకుఁ గార్ముకము పోల్కెఁ జెనంగెఁ, జూత మింతికిఁ బెనుభూతమయ్యెఁ
బన్నీరు కన్నెకు మున్నీరు తెఱఁ గయ్యెఁ, గలువ చెల్వకు దొడ్డచిలువ యయ్యె
శారి నారికిఁ బెద్ద మారి యై కనుపట్టె, హారము చెలికిఁ బ్రహార మయ్యె

తే. నేమి చెప్పుదు నీకు రాజేంద్రచంద్ర, చంద్రవదనకు నిపుడు నిస్తంద్రభావ
భవభవోదగ్రసంతాపభరవికార, మంతకంతకు నగ్గలం బగుటకతన. 35

ఉ. చెప్పెడిదేమి దేవరకుఁ జేడియచందము పొన్పుక్రొవ్విరుల్
నిప్పుకలంచుఁ దద్దయుఁ జలింపుచు నూర్పులునింపుచుండి ని
న్గప్పునఁ దోడితెమ్మనుచుఁ గూరిమి నంపిన వచ్చితిం గటా
యిప్పుడికేమియయ్యెనో మృగేక్షణ మారవికారవేదనన్.

ఉ. పూనదు మేన మానికపుభూషణము ల్చెలు లెన్నిచెప్పినన్
మానదు నీవిలాసగరిమంబు గణింపక యొద్దిబోటులం
గాన దనూనబాష్పకలికాకృతలోచన యై నిజమ్ము సు
మ్మానవవిల్తునాన నలినానన నీపయిఁ గూర్మి పెంపునన్. 37

తే. కమ్మలొల్లని చేతిపూఁగొమ్మ ముద్దు, గుమ్మర తనంపుబసిఁడికీల్బొమ్మ వలపు
గ్రమ్మ నిమ్మగుకపురంపుదిమ్మ సుమ్మ, కొమ్మ నెమ్మె దలిర్పఁ గైకొమ్మరమ్మ 38

ఉ. అంగము మేల్కడానినఖరాంకురముల్ తెలిక్రొత్తముత్తెముల్
ముంగురు లిందనీలములు మోవి చొకారపుఁదమ్మికెంపు తే
వం గసుపట్టుపల్వరుస వజ్రపుఁతాల్లు నుమానికంపుకీ
ల్బంగరుబొమ్మ సుమ్మ నరపాలక బాల కడింది మీఱగన్. 39

క. అండజయానచనుంగవ, యండ న్వసియించుభాగ్య మబ్బిన సుమకో
దండుఁ డన నెంత వినుమా, కొండలతోఁ బోర వచ్చుఁ గువలయునాథా. 0

క. అని చిలుక వలుకుటయుఁ న, జ్ఞనవరుఁ డత్తెత్తి చూచి శాఖాగ్రమునం
గనుపట్టునవ్విహంగముఁ, గనుఁగొని యనియెన్ సమగ్రకౌతూహలియై. 41

తే. రమ్ము రాచిల్క విరహవారాశిలోన, మునుఁగు నాకొకతెప్ప వై మొనసి నిలిచి
మగువతెఱఁ గెల్ల నెఱిఁగించి మనిచితింక, నిన్నుఁ గొనియాడ నేజాడ నేర్చువాఁడ.

క. భళిభళి శుకవికరమణీ, పలు కిప్పుడు తర్కితోపపన్నం బగుమే.
తెలయింపుచు నెమ్మది క, గ్గల మగుకౌతూహలంబు గలిగించెఁగదే. 45

ఆ. అనుచుఁ జేరఁబిలిచి నెనరొప్ప ముంజేత, నునిచి మేనునిమిరి మొనసిముద్దు
గొనుచు నెమ్మనమునఁ బెనఁచుకూరిమితోడ, నెనసిమఱియు దాని కిట్లులనియె. 44

శా. ఏమేమీ రమణీశిరోమణి భళా యిట్లాడి నిన్నంపెనా
నామీఁదం గలకంఠకంఠి కెవలోనం గూర్మి వాటిల్లెనా
భామారత్నము బోఁటు లిప్పనికిఁ దోట్పాటై విడంబించిరా
నీమేల్పల్కులకేఁ దాఁచనేల చెపుమా నీడోద్భవశ్రేష్ఠమా. 45

చ. అతితరమారఘోరవిశిఖాగ్ని శిఖాపరితాపభీతి న
య్యతివలమిన్న నిన్నిచటి కంపెడిచో మఱికేమి పల్కెవీ
మతిఁ గౌతుకంగ నేల చెపుమా జగదేకమనోహర ప్రభాం
కితనిజతుండనిర్జితకింశుకమా శుకమారయంబునన్. 26

మ. మకరాంకుం డతిసాహసుండు శబిదుర్మార్గప్రచారుండు త
త్పికకీరభ్రమరాహిభుక్సితగరుద్బృందంబు నింద్యం బహా
శుకమా మాటలు వేయు నేటికిఁక నాతోఁ బ్రేమవాటించియా
చకితానంగకురంగశాబనయనన్ జంద్రాననం గూర్పుమా. 27

ఉ. నిక్కముగాఁగ నాపలుకు నెమ్మది నమ్మదిటంబు చేసియో
చక్కెరవింటిమేల్బిరుదు జక్కికొలంపుజగాముగండ యా
చక్కెరబొమ్మ కెంబెదవి చక్కెరపానకమాని చొక్కుచోఁ
జక్కఁగ నీవుఁ గమ్మవలచక్కెర లక్కఱతో నొసంగెదన్. 28

తే. కోమలికి నీవు తద్దయుఁ గూర్చునంగ, పగుటమరునకు నెఱబంట వగుట నిన్నుఁ
గరము ప్రార్థించుకొనియెద ఖగకులేంద్ర, మగువతోఁ గూర్చినఁ గృపమనుపుమిప్పుడు.

తే. అనిన శుకరాజ మతనిఁ గన్గొనినృపాల, వంతయింతేల యిదియానవాలు గాఁగఁ
జేడె దనబన్న సరమంపెఁ జూడుమనుడుఁ, జూపుటయుఁ బుచ్చుకొని తద్దచోద్యమంది.

క. బన్న సరమపుడు నరపతి, కన్నుల నద్దుకొని యెదను గదియింపుచు న
క్కన్నెలమిన్నం గాంచిన, కన్నన్ డెందమునఁ గూర్మి గదురఁగఁ బలికెన్. 51

ఉ. సేమమె గోముమీఱు రతి చేతిని గారపుపైఁడిబొమ్మ క
య్యామనిపువ్వుఁగొమ్మకు నొయారపువేలుపు రాచకొమ్మకుం
గా [illegible] వలిగప్రిపురిమ్మను వస్తుగుమ్మ ను
ద్దామవచోగిరూఢి మఱిదామమ ప్రేమ మెలర్పఁ జెప్పుమా. 52

ఉ. అంబుజపత్రనేత్ర హృదయంబు తెలుంగొక యింతనీకుఁద, ధ్యం
బుగఁ గాననయ్యెడుఁగదా ప్రమదామణిదానను బ్రసూ
నాంబకకేళి నేలి యలరారఁగఁ జేయునొ ఘోరమారదుః
ఖాంబుధిఁ ద్రోచివైచు నొయహో మణిహారమ వేగఁ దెల్పుమా. 53

ఉ. తాలిమి దూలిజాలి మదిఁ దార్కొన నక్కనకోపమాంగి పై
వ్రాలనికూర్మిఁ గ్రుంగి బలువాసి దొలంగి కలంగుచున్న చో
వేళ యెఱింగి నన్ను నుపవేశమవచ్చితి మేలు మేలహో
నీలకచాకుచాంచల వినిద్రవిహారమ రత్నహారమా. 54

ఉ. ఊరకకోరిక స్మరమయూరకకీరకదంబబంభరీ
శారికలుం జకోరికలు సారెకుఁ గేరికలంపఁ జాఁగెన
మ్మారుఁడు క్రూరుఁడై పొదవె మచ్చిక హెచ్చఁగఁ దెచ్చి కూర్చుమా
హారమణీయభర్మమయహారమణీరమణీశిరోమణిన్

ఉ. అన్నులమిన్న నిన్నిచటి కంపిన నిం పెనయంగ వచ్చి యా
వన్నెలదొంతిసంతసపువార్త దిటంబుగఁ దెల్పి నేఁడు నా
బన్నముఁ ద్రోచివైచితివి బన్నసరంబ బళా జగంబునన్
బ్రన్ననిసద్గుణోన్నతులపద్ధతు లిట్టివ కావె యారయన్. 56

ఉ. అక్కమలాయతాక్షి నను నక్కున నొక్క కవుంగిలించుచోఁ
జిక్కులఁ బెట్టి నిన్నడలఁ జేయుదు నంచుఁ దలంచఁబోకు నా
యక్కఱఁ దీర్చి యాదుకొనుమా మణిహారము పేరుమీఱ న
మ్మక్క పరోపకారవిహితాత్ములిలన్ దమసేగి యెంతురే.

తే. కలికియురమున నెత్తావికలప మలఁది, విరిసరంబులు దమి నించువేళఁ జాల
మఱలఁ జేయుదుఁ గాని మేల్మఱచి యేను, నిన్నుఁ జిక్కులనడఁ జుమీ బన్నసరమ

ఉ. సాంకవగంధసారఘనసారమృగీమదసారసౌరభా
లంకృతమైన వేల్పునవలాతలమిన్న యురంబుపై నిరా
తంకగతి న్సుఖించునమిత మ్మగుభాగ్యము నీకు నబ్బె నా
కింక మఱెన్నఁడబ్బు వచియింపఁగదే మణిహారరాజమా. 59

సీ. కలకంఠిజఘనభాగం బాటి యుంటకుఁ, గాంచి యేపుణ్యంబు గాంచినదియొ
వెలఁదిచెక్కులచెంత వ్రేలుచుండుట కేయుఁ, పాసన చేసెనో బవిరజోడు

9

కలికివాతెఱపానము చవిగొనుటకుఁ ముక్కర యేవేల్పు మ్రొక్కుకొనెనో
పొలఁతిముద్దుమొగంబుఁ బొదవియుండుటకుఁ జేర్చుక్కయేవ్రతముల ద్రుక్కె
నొక్కొ.

తే. కంజముఖిమేటిసిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బ, గుబ్బలులదండ నుండ నేఘోరతపము
సలిపితివొ నీవు మీభాగ్యసరణి ధరణి, నెన్నఁదరమా కడానిహొన్ బన్నసరమ. 60

చ. పలుకులు వేయు నేల విను పైవలిపైఁ దలకొన్నకూర్మి నేఁ
దెలుపఁగఁ జాల బాలనిటఁ దెచ్చి రయంబున నాయురంబునన్
నిలుపుము కాక యున్న విచె నెమ్మది నమ్మదిరాక్షి పేరుగా
మలయుకడానిబన్నసరమా విను నక్కునఁ జేర్చి చొక్కఁదన్. 61

తే. అనుచుఁ బలవింపఁ గీర మోయధిప యింక, నిచట జాగేల వేగ నయ్యింతి నిన్న
క్రీడమై నున్నమనికికి వేడు కలర, రమ్ము చక్కఁగఁ జొనఁగుఁ గర్జమ్ము లెల్ల. 62

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 63

ఉ. అమ్మనచంచరీకరుచిరాలక జాలకదా నొకింత డెం
దమ్మునయందు నాపలుకు నమ్మక యమ్మకరాంకకంకప
త్రమ్ములదాడి నేమగునొ రాజసులైకలలామ జాళువా
కమ్మ లిఖించి నాయఱుతఁ గట్టుము చెచ్చెరనేగి యిచ్చెదన్. 64

వ. అనిన నతం డట్లకాక యని లేఖ లిఖియించి యీలేఖ యాలేఖవధూవతంసమ్మున
కిమ్మని గట్టిగ మెడం గట్టిన.

క. డిట్టతన మెలయ నప్పుడు, చెట్టుపట్టల్లార్చి యెగసి చెచ్చెరదివి న
ప్పిట్ట నెఱిఁ బఱచి గొనబుల, పట్టగుతన మొదలినెలవు పట్టునఁ జేరన్. 66

వ. అయ్యవసరంబున.

తే. వంతఁ గలుఁగుచుఁ దెఱగంటివాలుగంటి. యల్లనృపుఁ దెత్తునని పూని యరిగినట్టి
చిలుక రాదయ్యెఁ దడవేల చేసెనొక్కొ, యనుచు గాదిలిచెలికత్తియలను బలికె.

సీ. చెలులార ముద్దురాచిలుక రానెలప్రోలి, కేరీతి నరుగఁ జేరఁగలదు
చేరియేరీతిఁ బ్రవేశింపఁ జెల్లనీలోన, గరుసుటి యేభంగిఁ జొరఁగఁగలదు
చొచ్చియచ్చట నిచ్చనిచ్చ హెచ్చుగుతీవి, గ్రాలు నేలిక నెట్లు గాంచఁగలదు
కాంచియుంచుక మదిఁగొంచకే తెఱఁగున, నతనితోఁ దగుమాట లాడఁగలదు

తే. మాటలాడిన విని రాజమన్మథుండు, కౌతుకం బారనిచటికి కేకరణివచ్చు
[illegible] దాడిసిం కెవ్విధంబునఁ బాపుదాన. 69

ఉ. అక్కట మిక్కుటంపుఁదమి నక్కరుణానిధి నాదుచెల్మికై
మక్కువ మీఱఁజేరి బతిమాలినఁ గాదని వీడనాడినన్
జిక్కులఁబెట్టి యిట్టివెతఁ జెందఁగఁ జేసితి రమ్మలార యిం
కెక్కడినూట యాతఁడిట కేటికివచ్చు నృపుల్పరాఙ్ముఖుల్. 70

ఆ. కుసుమశరశరార్తిఁ గుందుచుఁ జిల్కను, రాయబార మనుపరాక మసలఁ
బత్తులేడ రాచపను లేడ యనుచు లోఁ, దలఁపవలదె వెడఁగుఁదనముగాక. 71

తే. కోరిమేప్రొద్దు సానులకూటములను, దవిలి కలకంఠు లెడపక దరుల మెలఁగ
భోగినులు చుట్టుకొనియుండఁ బొదలుభూమి, భృద్వరుండింక నీవంక కెట్లువచ్చు. 72

తే. అహహ దక్షిణనాయకుం డగుచుజనులఁ, జాలనలయించు పెద్దగాఁబోలుసాతఁ
డటులఁ గాకున్న మారకభటులచేతి, యాతనలఁ గుందఁజేయునే యబలలార. 73

వ. అని చింతించుచున్న సమయంబునం జిలుక యాకలకంఠిమ్రోల లీలం గనుపట్టిన
దానిఁగని యావన్నెలగని యిట్లనియె. 74

క. అండజసత్కులమండన, నిండారుముదంబుతోడ నిక్కము చెప్పుమా
గుండియ లదరెడుఁ గాయో, పండో నీవేగినట్టి పని వైళమునన్. 75

ఉ. అంగజుఁ గ్రుంగఁ జేయునెఱ యందపుఁజందపురాచమిన్న నె
బ్భంగిఁ గనుంగొనం బోసఁగెఁబాయగ యాయెకిమీనితోడ వే
యంగుగ మాట లాడితి ధరాధిపుఁడేమనిపల్కెఁ దెల్పునా
బంగరుముద్దుచిల్క నినుఁ బ్రాణపదంబుగ నెంచిపెంచితిన్.

క. చిలుకా యారాప్రొన్నన, విలుకానిం దేక నీవు వే వచ్చుటచే
నలు కాత్మం దలకొత్తఁగఁ, బలుకాఱియలం గృశింపఁ బాల్పడితిఁ గదే. 77

వ. అనినం బక్షి యాసరోజాక్షి నీక్షించి యిట్లనియె. 78

తే. మానినీమణి నీయాజ్ఞ పూని యేను, సరభసంబుగఁ జని చని తెరువులోన
నొక్కసహకారభూరుహం బెక్కి దిక్కు,లరయుచున్నంతఁ జెంత నత్తరువుక్రింద.

సీ. నిదురలేవడిఁ గెంపు నెఱయుకన్గవతోడఁ, బొడిపొడి యైనమైపూఁతతోడ
సడలినరతనంపు బెడఁగుసొమ్ములతోడ, బడలి చె న్నెదలినయొడలితోడ,
నుడుగక పొడమునిట్టూర్పుగాడ్పుతోడ, జిగి దొఱంగినముద్దుమొగముతోడ
జెక్కునఁ జేర్చిన చెయిదామరలతోడఁ, జాలిఁ దూలెడుమానసంబుతోడ

తే. వ్రాలి హా భువనైకవిభ్రమవిలాస, భాసమానాంగి ననుఁ గృపాపాటవమున
మనుచు మనుచు మనోజవేదనలఁ దనలు, చున్న నెఱవన్నియలరాచమిన్నఁ గంటి.

ఉ. ఓచిగురాకుఁబోఁడి విను మొక్కపటావసథాంతరంబునన్
నీ చెలువంబె సారెకు గణింపుచుఁ గంపిలుచుండి దండనన్
జూచి మనోజివాజియనుచుం బలవింపఁదొడంగె నార యా
రాచకొలంపు రేదొరవిరాలి తెఱం గిఁక నేమి చెప్పుదున్. 81

సీ. హా ప్రభావప్రఫుల్లాంభోజలోచన, హా శరద్రాకాసుధాంశువదన
హా సమదద్విరేఫాలకజాలక, హా తప్తచామీకరాభగాత్రి
హా దిశాకుంభికుంభాంచితకుచకుంభ, హా పరిపక్వబింబాధరోష్ఠి
హాహీరశకలమనోహరరదనాళిఁహా నవదర్పణోద్యత్కపోల

తే. హా జగన్మాన్య గంధర్వరాజకన్య, యహహ మారునకిటుల న న్నప్పగించి
గోడవఁ జెందించి కుందించిజుడిఁగి చనితె,యంచునిన్నెంచునతఁడుకొమ్మించుఁబోఁడి

తే. ఏమి చెప్పుదు మఱియు నబ్భూమిజాని,యువిద నీచొక్కటపురూప మొక్కచిత్ర
ఫలకమున వ్రాసి ముందఱ నిలుపుకొని ని,తాంతమోహాతిరేకంబు దనరఁ బలికె.

క. ఏమే యోమేచకకచ, యేమే వామేక్షణామణి హేమఘృణీ
యేమే సోమోపముఖముఖి, యేమే మోమెత్తిచూడ కిటు లెంతురఁటే. 84

క. పచ్చనివిలుదొర పైపైఁ, గ్రిచ్చఱ విరిములుకు లేసి కాఱియ నిడుచో
మచ్చిక నన్ బ్రోచుటకై, వచ్చితివా ముద్దుగుమ్మ వలఁతివి లెమ్మా. 85

క. నానా చూడవు మదకల, యానా యానలినశరునియాన సుమీ న
న్నానన మెత్తి కనుంగొని, సూనాస్త్రక్రియల నొఱపు చూపకయున్నన్. 86

క. ఉలుకా పలుకవు మరువిరి, చిలుకా రతిచేతముద్దుచిలుకా యలుకా
తలుకారు మేలిబంగరు, మొలకా వలకాఁక ముట్టములకాయెఁ గదే. 87

వ. అని పలికి మఱియుం దత్తరంబున. 89

ఉ. చెక్కిలి ముద్దువెట్టుకొనుఁ జేతఁ దురుంభము దువ్వునెమ్మదిం
జొక్కి కవుంగిలించుకొనఁజూచుఁ జనుంగవయంటఁబోవునో
చక్కెరబొమ్మ న న్మదనసంగరలీలల నేలు మంచుఁ బె
న్మక్కువమీఱ మ్రొక్కుబతిమాలువివేకముమాలితూలుచున్.

సీ. కావిచక్కెరముద్దుమోవి యానఁగఁ బోయి, సారె నూరక నోరు చప్పరించుఁ
బిసఁగి క్రొన్ననపానుపునకుఁ దార్పఁగఁ బోయి, తరలక యున్నపాదములకొఱఁగుఁ
గడఁక మీఱఁగఁ బోఁకముడి వదల్పఁగఁ బోయి, గడగడ వడఁకించుఁ గరయుగంబు
గబ్బిచన్గవ యొత్తి కౌఁగిలింపఁగఁ బోయి, కళవళంబున బయ ల్కౌఁగిలించుఁ

తే. ప్రేమ మాటాడు మని పల్కరించఁ బోయి, మాఱ్పలుకకున్న వెడవెడ మాటలాడుఁ
గన్నయన్నులతరమె యన్నన్న చిన్ని, మన్ను దొరమిన్న వలవంత చిన్నె లెన్న. 99

క. కొమ్మా యనుఁ బలుకవె చిరి, కొమ్మా యను నీకు నింతకోఱకోఱ చెల్లెన్
బొమ్మా యను నుసుఁజిక్కిత్తరు, బొమ్మా యను రాజమౌళి పొదలువిరాళిన్. 91

తే. అట్టివిరహార్తిఁ గుందుచున్నట్టిమనుజ, వల్లభుని గాంచి నీ తెఱఁ గెల్లఁ దెలియ
విన్నవించిన నతఁడు న న్నెన్న రాని, కనికరము మీఱఁ జూచి యిట్లనుచుఁ బలికె. 92

ఉ. కోమలిమీఁద నాకుఁ గలకూరిమి దేవుఁ డెఱుంగుఁ జిల్క నీ
కే మని చెప్పువాఁడ నిపు డించుక నీవును జూచితే కదా
భామిని మోవిచక్కెరలపానక మానక మాన నేర దీ
కామదూరపతాప మింక గట్టిగ దానిఁ బరిగ్రహించెదన్. 93

వ. అని పల్కి.

తే. కమ్మవిల్కాని దెగడు నయ్యమ్మకాఁడు, కొమ్మ నామాట నీ వెద నమ్మవనుచుఁ
గమ్మ లిఖియించి పంచెనిక్కమ్ము గాఁగ, నమ్మమిదె వచ్చునతఁడు నీయిమ్మనకును.

వ. అనిన నచ్చాన చెచ్చెర నచ్చోటి వచ్చి పుచ్చుకొని నెచ్చెలి కిచ్చిన నది యిట్లని
చదువం దొడంగె. 96

సీ. శ్రీమత్సకలలోక సీమంతినీజనా, తీతనిరంతర ద్యోతమాన
వరరూపలావణ్యవైభవశాలిని, యైనసుశ్యామాభిధానదివ్య
గంధర్వకులరాజకన్యాలలామకు, ఘనుఁడు ఋతుధ్వజావనివిభుండు
వనిచినశోభనపత్రిక నీవునా, కనుదోయ కభ్రంబు గదుర నెదురఁ

తే. గశఁకఁ బొడకట్టి యప్పుడె జుడిఁగి పోవు, టాదిగఁ బ్రసూనవిశిఖజ్వరార్తిఁ జెంది
కుందు చున్నాఁడ నింక నీకోమలాస్య, రాధరసుధారసం బిచ్చి యాదుకొమ్ము. 97

ఉ. ఏమని తెల్పువాఁడ నొకయింతయు నక్కటికంబు లేక న
న్నామలిఱేఁడు రేదొరయుఁ నంచలు చేటులు గీరశారికల్
కాముఁడు గండుఁగోయిలలు గాఱియ పెట్టు తెఱంగు నీవులోఁ
గామిని కామినీజనశిఖామణి మత్తమరాళగామినీ. 98

క. అని చదివిన విని వనితా, జనరత్నము సిబ్బితియును సంతసమును నె
మ్మనమునఁ బెనఁగొనఁ జిలుకం, గనుఁగొని యిట్లనియెఁ బ్రేమ గడలుకొనంగన్.

శా. ధాత్రీనాథశిఖామణిం గనియథార్థంబొప్ప మత్కార్యముల్
శ్రోత్రానందముగాఁగఁ దెల్పి యతనిం బొక్కించి పేక్రమ్మఱం

9

జిత్రప్రక్రియ నేగుదెంచి యశముం జేకొంచు మేల్మేలహా
పత్రీ పత్రికఁ దెచ్చి నిల్పితివి నాప్రాణంబు లిప్పట్టునన్. 100

క. శ్రీరమణికి గీరమణికి నీరమణీయోక్తి యుక్తి నెఱపుచుఁ బచ్చే
తోరమణులఁ గూర్తువు సిన్, గీరమణీ నేనుతింప నేర్తునె యింకన్. 101

వ. అని చిలుకం దిలకించి పలికి కలికి చెలికత్తియలుం దానును మనోవికాసంబున
భాసిలుచుండె నాసమయంబున. 102

తే. చక్రిపరిపాలన మొనర్ప జగమువిందుఁ, దరలి వచ్చెను నీవింక నరుగు మంచు
సురలు శశికంచుమేలిబంగరపుఁగమ్మ, చట్టనఁగ నభ్రమున వేగుచుక్క వొడిచె.

తే. చక్రకపుఁ దగు రాజశాసనముపలన
నెంచి మారుండు పాంథుల నేయఁ జాఁగెఁ
గావ రానే యటంచు జగంబువిందుఁ
గూర్చి మొఱ చేసె ననఁగఁ గుక్కుటము లఱచె. 104

సీ. అసమానవాసనాలసమానమల్లికా, ప్రసవమంజరులపై ముసరి ముసరి
విమలామృతాకీర్ణకమలాకరోత్ఫుల్ల, కమలానుషంగంబు గాంచి కాంచి
మృదులాతిశోభనచ్ఛదలసద్ఘనసార, కదళీవనంబులఁ బొదలి పొదలి
యేలాలతాజాలడోలాతతవిహార, లీలలఁ బలుమాఱు సోలి సోలి

తే. యుపరిసురతక్రియాక్లిన్న చపలలోచ, నాఘనస్తనభాగ నిదాఘసలిల
బిందుసందోహవిహృతిః జెంపొంది పొంది, వీచె వలినాలిచలిగాడ్పు లేచియపుడు.

తే. అతులగతుల నితాంతోపరతులఁ బతుల, మతులకామోద మొనఁగూర్చి నుతులుగన్న
సతుల నెరజాణతనపుసుస్థితుల కెలమి, జెలఁగి తలలూఁచెనన దీపశిఖలు వడఁకె. 106

తే. కలకలధ్వానములతో సిగంబు లెగలి, చదలఁజరియించెఁ బమ్మలస్వామియైన
యరుణుఁడుపయించుచో నెదురరుగుదెంచి, యతనిదర్శింప సమకట్టినవియొయనఁగ.

చ. గుసగుసలాడి పల్లవుల గొబ్బున పీడ్కొని యుత్తరీయముల్
ముసుఁగులు వెట్టి దట్టముగ మోములనిద్దుర చొక్కు దేఱవె
క్కసముగ దిక్కులారయుచుఁ గ్రింతలవెంబడిఁ దారితారి పక్కిన్
దొసఁగులెసంగులేఁ గిళులు దూఱిర క్రిమ్మఱిజార కామినుల్. 108

సీ, కన్నవాతెఱపానకమ్ములు చవిచూపి, నిద్దంపుచెక్కులు ముద్దొసంగి
కులుకుసిబ్బెపుగచ్చిగుబ్బ లంటఁగ నిచ్చి, దట్టంపుఁగౌఁగిలింతలఁ బెనంచి

తమి రేఁచి నీవిబంధములు విప్పఁగ నిచ్చి, జఘనసంస్పర్శనోత్సవ మొసఁగి
బహువిధరతికళామహిమలఁ జొక్కించి, జిలిబిలిసొలపుఁబల్కులఁ గరంచి
తే. మెల్లమెల్లనె చేతిసొమ్మెల్ల లాగి, తెల్లవాఱినఁ దమవెంట వెల్లి బెల్లి
తల్లులను దార్చి గణికామతల్లు లిండ్ల, వెళ్ళఁదోలించి రిత్తఱేఁ బల్లవులను. 109
సీ. కడఁకతో నిదుర మేల్కాంచి దిగ్గనఁ బాన్పు, డిగి కటిస్థలిఁ గోక బిగియఁగట్టి
పెనఁగొన్నముత్తెంపుఁజేర్లు చిక్కుడలించి, వదలినతొడవులు గుదురుపఱచి
విరులతావులు గ్రమ్ముకురులు క్రొమ్ముడి దిద్ది, కులుకుఁబాలిండ్లఁ గంచెల ఘటించి
మొకమున నెలయుకాటుక పైఁటకొన నొత్తి, పుక్కిటివిడె మొక్కచక్కి నుమిసి
తే. యందియలు మ్రోయ మట్టియల్ గ్రందుసేయ, నిదురచొక్కుల నడుగులు గొదుకఁబూన
సతులు పడకిండ్లు వెలువడి చనుపహారంగు, ప్రియుల డెందంబులపుడు దద్దయుఁ గరంచె.
ఉ. విక్కుచుఁ బోయి యాగడపు వెంపరతొత్తుల యిండ్లు దూఱిబల్
రొక్కము గుమ్మరించి కడఁ ద్రొక్కుచు వేగినవాఁక రాకవాం
ఛ్రొక్కుడవైచి పోవుటకు యోయని రెంటికిఁ బాసి గుండ్లసీ
త్ర్గిక్కుచు జాఱిరిక్కలకుఁ గొత్త బొజుంగు వెడంగులయ్యెడన్. 111
క. తూరుపు తెలతెలవాఱినఁ, దారలు గృహదీపములును దమిలం జియలం
జేరిన సిగ్గరిబొజుగున్, జారుల మోములును దెల్లఁజాఱె నొకంతన్. 112
వ. అంత. 113
మ. బిసినీకాంతవియోగసంజనితగర్భీభూత తాపజ్వరో
ల్లసదార్తింగృశియించుచున్న యెడఁగల్యప్రాజ్ఞవైద్యుండునే
ర్పసఁగం దత్ప్రబలోపతాపముడుపన్ హేలాగతిం దెచ్చుబల్
రససిందూరపుటుండ యాయనఁగ మార్తాండుండుఁ దోచెన్దివిన్. 114
సీ. చక్రరక్షణకళాచాతుర్యశాలి దా, నినశబ్దవాచ్యుఁడై యెసఁగుటరుదు
సతత తమోగుణోచ్చాటనచణుఁడు దా, లోకబాంధవుఁడై వెలుంగుటరుదె
కమలాధికామోదకరమూర్తియుతుఁడు దా, హరిసమాఖ్యవహించియలరుటరుదె
విష్ణుపదాసక్తి విహరించుమేటి దాఁ, బరమహంసఖ్యాతిఁ బరఁగుటరుదె
తే. యనుచు నచిచన వేడ్కబుధాళిలెల్ల, దనునుతించుచు సమయకృత్యములు దీర్ప
సకలజనులకు లోచనోత్సవము మీఱఁ, దరణి వెలుఁగొందె భవవార్ధితరణియగుచు.
తే. మున్ను దానపరాసక్తిఁ జన్నఖిన్న, యగుచుఁ బద్మిని నెమ్మోము మొగిచెనంచుఁ
దరణి యచ్చేడియకు సంభ్రుఘాతపటము, లనఁగ నంచలు గొలఁకుల కపుడుడిగియె

క. తమ్మికొలంకులపై జుం, జుమ్మని తుమ్మెదలు మెఱయుచొప్పలరె సరో
జమ్ములు మీఁదొరవచ్చెన్, లెమ్మని మేల్కొలుపుచున్న లీలదలిర్పన్. 117
క. తమి రెల్లఁ దీర్చి తమప్రియ, తముఁడగురాజస్తమింపఁ దఱిఁగని వచ్చెం
దిమురునఁ జంద్రప్రభుఁ డని, కుముదంబులు మోముమోడ్చెను ముదములయ్యెన్.
తే. చక్రములుపొంగె దస్యుసంచయమడంగెఁ, దమముచెలఁగె ద్విజప్రతానముచెలంగె
సరసులం దెల్లఁ గమలాతిశయ మెసంగె, జగము వినదగునినుఁడు తేజమునఁ బ్రబల.
తే. అపుడు సురకామినులు సమయప్రవిధులు, దీర్చి మణిభూషణాంబరదివ్యగంధ
దివ్యమాల్యాదికంబులఁ దేజరిలుచు, సవినక్కన్యఁ దోడ్కొని సరగవరిగె. 120
తే. తమరు దొలునాఁడు మెలఁగిన తావు చేరి, యచట నభినవగానవిద్యావినోద
లీలనలరారుచుండి రబ్బాలనెదను, నిలిపి వలవంతఁ గుందుచు నృపతియచట. 121
తే. కష్టతరముగ రేయెల్లఁ గడపిమఱియుఁ, దత్తరింపుచు వేఁకువతఱిని లేచి
యాచిగురుటాకుఁబోఁడి సోయగము దద్ద, తనమనంబున నిట్లని తలఁపఁదొడఁగె. 122
మ. స్మరియింతున్ స్మరమండలేశ్వర జిరాజత్ప్రాభ్యరాజ్యేందిరన్
శారిణాక్షిన్ హరినీలనీలచికురన్ హర్యక్షమధ్య న్మనో
హరకార్తస్వరవిగ్రహన్ భుజగరోమాళిన్ సముద్యత్సుధా
కరబింబప్రతిమానచారుముఖి నగ్గంధర్వరాట్కన్యకన్. 123
చ. వలగొని బోటికత్తెలిరువంకల డాసి భజింప నింపుగా
జిలిబిలిపాట పాడు నెడఁ జేతికడాని పసిండి వీణకా
యలబలుతాపునం బొదలి యాడెడునక్కలకంఠకంఠి న
న్గలుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బలసోరెద నెంతు నెంతయున్. 124
చ. అఱమఱలేక నేఁ బఱసి యాడ వసించినఁ జూచి నానతో
బిఱబిఱలేచి హేమమణిపీఠము డిగ్గి వసంగటన్ హాయల్
మెఱయనొకింతకన్మొగిచి మున్నక యున్న పొలంతిమిన్నవా
ల్చూఱుకుఁబిసాళిక్రొంవళుకుఁజూపులకోపుమదిందలంచెదన్.
చ. పసయొసఁగం బొసంగునునుబంగరుబొమ్మ తెఱంగునన్ దరిన్
వెసఁగనఁబడ్డ సీపలచి వేమరు నామరఁ డేఁపఁ దద్దయున్
బిసరుహసాయకక్రియకు నేఁడిన మోమఱ వంచి లోననే
ముసిముసినవ్వునవ్వుకొనుముద్దులగుమ్మ హాయల్గణించెదన్.

క. వలఁతితనం బెలయఁగ నా, చెలికానికి నుత్తరంబు చెప్పుచు ముద్దుల్
చిలికెడునప్పొలఁతుకనును, జిలిబిలిపలుకులపొరంగు చింతింతు మదిన్. 127

క. తలవంచి పసిఁడిగద్దియ, కెలనన్ పావలుకు లాలకింపఁగ ముంజే
చిలుకఁ బలికించి కులికెడు,తలిరాకుంబోఁడివగలు తలఁపున నెంతున్. 128

చ. అగణితలీల తాల్గరఁగునట్లుగఁ జెట్లిగిరించునట్లుగా
మృగఖగపన్నగాదు లెలమి న్వివి చొక్కఁ బసిండివీణె బా
గుగ సుతిగూర్చి యామనినిగోయిలగొల్చినభంగిఁ బాడునా
సొగసులదొంతియబ్బురపుశోభనగానవిధాన మెన్నెదన్.

చ. చెలిమివెలందులిమ్మనకుఁ జెచ్చెరఁదోడ్కొనిపోవుచున్నయో
గొలగొలలాడుచు న్వెనుకఁ గోకిలకీరమయూరశారికల్
బిలబిల నేగ వాని ననవలించు నెపంబున నన్నుఁ గూర్మితో
సొలసిగిఱుక్కునందిరిగిచూచునొయారియొయారమెన్నెదన్. 130

క. పొంగారువేడ్కఁ బూచిన, తంగెడుక్రియఁ జూడ నలరి తమి లేఁచినయా
బంగారుబొమ్మగడితపు, సింగారం బెన్నుకొందుఁ జిత్తమునందున్. 131

చ. తొలకరిక్రొమ్మెఱుంగుక్రియఁ దోరపురత్నశలాకపోలికన్
దళుకుఁబసిండిబొమ్మవలె దర్పకవైభవలక్ష్మికైవడిన్
నలువుగ మ్రోలఁ గానఁబడి నామదియెల్లఁ గరంచిచన్నయా
చిలుకలకొల్కిసోయగముచిత్తమునన్ స్మరియింతుసారెకున్.

సీ. కులుకుసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బల క్రేఁగున, గడగడ నసదులేఁగౌను వడఁకఁ
గ్రందుగా రతనంపుటందెలు గజ్జెలు, ఘల్లుఘల్లు మని పెల్లుకాళ్ళమొఱయఁ
గడితంపుఁ గీల్జడ కటిమండలంబునఁ, బలుదెఱంగుల లాస్యకలన నెఱప
మురువైనపూరుమంజిముత్యాలచేర్చుక్క, ఫాలభాగమున నయ్యారు లూఁగ

తే. భావమున నన్ను విడనాడి పోవలేని, కూర్మిసందందలిరిగి కన్గొనుచుఁ జనెడు
పడఁతుకలమిన్న మురిపెంపు నడలసొంపు, చెలఁగి నాడెందమునఁ బాదుకొలుపువాఁడ.

తే. అని తలఁచుచుండి యంత నయ్యవనిజాని, వేగుటయు లేచి సమయార్హవిధులుదీర్చి
సచివుఁడునుఁ దాను వేవేగఁ జని నిలింప, తరుణులున్నప్రదేశంబు దఱిసి యచట.

క. కాంచె వదంచన్మణిమయ, కాంచనపాంచాలి కానికాయములఁ గడున్
వంచింపుచుఁ దొలకరిక్రొ, మ్మించునఁ దీపియను మించుమించుంబోఁడిన్. 135

వ. మఱియును. 136

సీ. శుకవాణి నభినవముకురబింబకపోల, నలికులవేణి నేణాంకముఖిని
గుంభికుంభస్తని నంభోజదళపాణి, నహిరోమవల్లరి నచలజఘన
నండజయాన నఖండతేజోనిధిఁ, జంపకనాసఁ గాంచననిభాంగి
నావర్తనాభి నిందీవరలోచన, నణుమధ్య నుత్ఫుల్లహల్లకాంఘ్రి

తే. నఖిలభువనైకమోహిని నబ్జకంఠి, నతులశృంగారవారాశి నన్నిలింప
చంపకామోద నెనలేనిసంతసమునఁ, గాంచె నృపమౌళి కన్నులకఱవుదీర. 137

వ. అట్లు గాంచి. 138

క. కొంచింపక వడిఁ బెన్నిధిఁ, గాంచినపేదయునుబోలె ఘనతరహర్షో
దంచితమానసుఁడై యా, పంచాననమధ్యఁ జేరి పలికెం బ్రేమన్. 139

తే. వినుము తనుమధ్య మాటలు వేయునేల, వెలయు నీరూపలావణ్యవిభ్రమములు
గాంచినప్పటినుండియుఁ బంచశరుఁడు, నిల్వఁగానీఁడు ప్రాణముల్నిలుప నేఁడు.

క. అరవిందనయన వినుమ, న్మరుఁడిఁక హింసింపకుండ మనుపుము కరుణం
బరికించి ము 'న్నహింసా, పరమోధర్మ' యనిస్మృతులు పలుకన్ వినవే. 141

సీ. కులుకుచు జిలిబిలిపలుకులఁ గపురంపు, బలుకులు తొలకింపఁ బలుకఁగదవె
తళుకు లీనుపిసాళి కలికిక్రేఁగంటివా, ల్చుఱుకుఁజూపులఁ దేఱి చూడఁగదవె
కమ్మచక్కెరపానకమ్ము లిమ్ముగఁ గ్రిమ్ము, నివురుకెమ్మోవి ముద్దిడఁగఁగదవె
చెన్నారుచిన్నారి వన్నెలక్రొన్నెల, నగఁ జాలుచిఱునవ్వు నవ్వఁగదవె

తే. యెద ననుం గదియించి యియ్యెదన మదన, కదనలీలల నలరింపఁ గదవె కుంద
రదన నవచూతదళరదచ్ఛదన త్రిదివ, సదన పరిపూర్ణమాచంద్రవదన.

చ. సమదగజేంద్రకుంభవిలసత్కుచకుంభయుగంబు ఱొమ్మునం
దమి నిగుడన్ ఘటించి ప్రమదమ్మున బిగ్గఁగఁ గౌఁగిలించి యా
సుమశరతాపమార్చి ననుఁబొంపుగఁ బ్రోవుమ పభ్రమద్భ్రమ
ద్భ్రమరవినీలవేణి నినుఁ బల్మఱుఁ గేల్మొగిడించి వేఁడెదన్.

క. అని దీనత దోఁపఁగ బ, ల్కిన విని తల వంచి యామృగీదృశ యపుఁ డే
మిని పల్కకూరకుండిన, జనవల్లభుఁ గాంచి యొక్కసఖి యిట్లనియెన్.

క. నరపాలక యీబాలిక, మరుపాలఁ గడుం గలంగి మది నీపైని
బ్బరముగ నిలిపిన దీక్ష జే, పరచిత్తము వచ్చినట్లు వర్తింపఁ దగున్. 145

ఆ. అనిన సంతసిల్లి యవనిపుఁ డటు లేచి, యింతులొక యున్నగాంతికమున
నొక్కపటకుటీర మున్న దచ్చటికిఁ బో, దము ముదంబు మీఱఁ దఱలి రండు.

క. అనవుడు వార్జమజనస్యా, ఘనివెంబడి నంబుజాక్షిఁ దోడ్కొని సరగన్
ఘనతరకుతుకాన్వితహృ, ద్వనరుహలై యరిగి యరిగి తగ నొకచోటన్. 147

సీ. సకినెలపట్టెమంచము దోమతెర జర, తారుబాలీసు గ్రొందగటుపఱపు
కుతిసీతలాడ తళుకుఁబసిండిచందువా, నిలువుటద్దములు పన్నీటిగిండ్లు
జాలపల్లికలు ముత్యాలజాలీలు పెక్, వింజామరలు పట్టివెళ్ళసుఁటె
కపురంపుబరిణెలు కస్తూరివీణె జ, వ్వాదిక్రోవులు పటవాసిపెట్టె

తే. తమ్మపడిగము మంచిగందంపుఁగోర, తబుకు చిన్నారియడప మత్తరువుకుప్పె
మొదలు గలదివ్యవస్తుసంపదలఁ బొదలు, నమలమణిమయపటకుటీరాంతరమున.

తే. అంపఱు ప్రవేశమొంది రానందలీల,నపుడు నృపుఁడు నితాంతప్రహర్ష భాస
మానమానసుఁడై సొగసూని దాని, నెనయఁ గోరుచు నెపు డెప్పు డనుచు నుండె.

వ. అంత దినాంతం బగుటయు.

సీ. కలికికన్నులఁ గ్రొత్తకజ్జలం బెలయించి, తురుమున గొజ్జెంగవిరులు దుఱిమి
నొసలఁ గస్తురిరేఖ పస యెసంగఁగఁ దీర్చి, కలపంబు నెమ్మేనఁ గలయ నలఁది
బెడఁగుచెంగావిపావడ కటి ఘటియించి, చలుపమడుంగుదువ్వలువఁ గట్టి
జిలుగుపై తాణికంచెల యెదఁ గదియించి, యఱుత మల్లెసరంబు లలరనించి

తే. హారకేయూరకటక మంజీరకాంచి, కామణిగ్రైవతాటంక కంకణాద్య
శేషభూషానికాయ మత్క్షీణలీలఁ, దొడిగికై చేసి బోటులప్పడఁతి కనిరి. 151

క. ఎలనాగ నీవుకోరిన, చెలువుఁడు నీకబ్బెనింక సిబ్బితిమై బె
గ్గిలి యుండక మదనాహవ, కలనావైఖరులు వెలయఁ గలయుము పీనిన్. 152

సీ. చెలువుఁడు కేల్వట్టి సెజ్జకుఁ దార్చుచోఁ, బెనఁగి వెన్కకుఁ జక్కఁజనెదు సుమ్ము
విభుఁడు నున్గపురంపువిడె మిడవచ్చుచో, గొదికి మాఱ్మొగము పెట్టెదవుసుమ్ము
వరుఁడు గంచెలయూడ్చి సిరిగంద మలఁదుచో, నుదరి పెక్కరంతు చేసెదవుసుమ్ము
ధవుఁడు గొప్పునఁ బువ్వుదండలు గట్టుచోఁ, గెరలిచేయొగ్గి యాఁగెదవుసుమ్ము

తే. ప్రియుఁడు గాటంపువలపులఁ బెల్లురేఁగి, యల్లనల్లన యిక్కువ లంటియంట
వింటిబల్లంటపనులు గావించునపుడు, కసరి విసికించెదవుసుమ్మ పసిఁడిబొమ్మ. 153

ఉ. అంటెమిగాని యోవికసితాంబుజపత్ర విశాలనేత్రముక్
గంటిమి గాదె నీకుఁగలగాటపుఁగూర్మి తెఱంగు మేలుబల్
దంటపు తెల్పనేటికిఁకఁ దప్పక యిప్పెనుపేనిఁ గూడి పూ
వింటివజీరుసాలమున వేమఱుఁ దేఱు మెయి న్సుఖింపుమా. 154

యబ్బబ్బ పద గదె గబ్బి యంచు నదల్చు, తరలాక్షిఁ గ్రొవ్విరిదండఁ గొట్టి
వగలాడి యిపు డెంతబిగిసెదే యని నవ్వు, మెఱుఁగుఁబోఁడిని బండ్లుగొఱికి తిట్టి
సరిసరి బులు పెల్ల సడలెనో యిపు డను, భామినీమణి సెజ్జఁబాఱ చూచి

తే. పూని యిర్వురు మువ్వురు పొదుగఁబట్టి, ముందఱికిఁ ద్రోయగడితంపుమున్నఱికల
నడుగు దరలక యిడిగిలఁ బడి పెనంగు, చున్నకన్నెకు మఱియు నయ్యాన్న లనిరి. 160

క. అల్లపుడు పెక్కులాగున, నెల్లఱు బఁ మాలుకొంటి వెడలనికూర్మిన్
జెల్లంబొ యేమె యోసెమ, మల్లడిగొని పెనఁగుఁ దిపుడు మాతో మిగులన్. 161

క. అగ్గలపువలపుసొలపుల, బెగ్గిలుచుండితివి మున్ను ప్రియనాథునితో
డగ్గఱఁగఁ జేయునపు డీ, సిగ్గేటికిఁ బొడమెనమ్మ చిత్తరుబొమ్మా. 162

క. బిఱబిఱ విభుకడ కరుగక, కొఱకొఱ లాడెద వదేమి గోరము మేల్మేల్
వెఱఁ గయ్యెడిఁ గద నీచెడు, కఱపలు గనుఁగొన్న నెన్నఁ గన్నెలమిన్నా. 163

సీ. చేరి కాళ్లఁ బెనంగు గారావుటనుఁగురా, యాచబోదలఁ బో వడంచె దేమి
తెలియాకుమడుపు చేతికిఁ దెచ్చి యిడుబోటి, కత్తియ నదలించి కసరె దేమి
జిలుఁగుఁ బయ్యెదచెంగు జీరాడ నది చక్కఁ, సవరించు చెలిఁ దిట్ట సణిగె దేమి
పద ముహూర్తము డానఁ బతిచెంత కని తెల్పు, చేడెపైఁ గన్నెఱ్ఱఁ జేసె దేమి

తే. వారిజాక్షిరొ యిటువంటివారె కారె, కోరి సారెకుఁ బువ్వులకోరిబల్వ
జీరుపోడులఁ గేరి యయ్యారె మగల, నోలలాడించి ప్రోడలై యుండువారు. 164

చ. అని యిటు లూరడించి చెలు లవ్విభుచెంతకునింతిమిన్నఁదో
డ్కొని చని పూలసెజ్జకడఁ గోమలినుంచి నృపాలచంద్రయి
య్యనిమిషకాంత నెంతయుఁబ్రియంబలరారఁగ నేలుకొమ్ము కొ
మ్మని తగ నప్పగించి వెస నందఱు జాఱిరి ముక్కుపట్లకున్.

చ. అపుడు నృపాలుఁ డమ్మధుకరాలక జాలకసోయగంబు గా
టపుఁదమి మీఱఁ గన్గొని తటాలున ముంజెయిపట్టి పూలపా
నుపునకుఁదార్చుచోఁ జెలఁగెనూపురభూరిఝుళంఝుళధ్వనుల్
విపులగతి న్మనోభవుఁడు విల్లు గుణధ్వని చేసెనోయనన్.

ఉ. ఇందునిభాస్య వాన నపు డీడిగిలం బడి పూలపాన్పునం
జెందకయున్న ఱేఁడు వలిచెక్కులుగన్నులు మోవిఫాలమా
నందముమీఱఁజుంబన మొనర్చుచు నిక్కువలంటుచున్ హాయ న్
గ్రందుకొనం గుచంబు లెస గట్టగఁబట్టి కవుంగిలింపుచున్.

క. మెల్లనె పూసెజ్జకు దివి, షల్లలనామణిని దిగిచి జానుగ మృదుధ
మ్మిల్ల మొకించుక నిమురుచు, హల్లకదళపాణి కిట్టు లనియెం బ్రేమన్. 168

క. చాన యిటు లేమిటికి నలి, నానన కెమ్మోవి వంట నానఁగ నిడిన
న్నాననవిల్తునిచెయివుల, నానందింపఁగ నొనర్చి యలుకింఁ పగదే. 169

ఉ. దండిగఁ దావిచెంగలువదండలు క్రొమ్ముడిఁ జుట్టనిమ్ము క
స్పంచుపు గాఁగ గబ్బిగనుబంతులు పట్టఁగ నిమ్ము పుష్పకో
దండునికేళి నేలి ప్రమదంబునఁ దేలఁగ నిమ్ము మత్తవే
దండసమానయాన యొకదండము నీకు నొసంగి వేఁడెదన్.

చ. పలుచని తేనియల్ చిలుకఁ బల్కవె కోకిలవాణి లేఁతన
వ్వులువాలయంగనన్ గృపచవుల్కఁ జూడుసరోజపాణి పె
న్వలపలరార ముద్దొసఁగి వాంఛలు దీర్చు మదాలివేణి య
గ్గలముగఁ గౌఁగిలింపఁ గదె కంతునిమేలిపతాకి పోణిమిన్.

సీ. పాలిండ్లు కెంగేలఁ బట్టి నిచ్చిన మేటి, కళుకుబంగరుదిండ్లు కాను కిత్తు
వలపార నను జూచి కిలకిల నవ్వినఁ, జేరైనముత్యాల పేరు లిత్తు
దావినిద్దంపుఁ గెమ్మోవి ముద్దొసఁగిన, సొంపు రాణింపు బల్కెంపు లిత్తుఁ
దళుకులేఁజెక్కుటద్దము లంట నిచ్చిన, వెల లేనివజ్రంపుఁబలుక లిత్తు

తే. బూలపాన్పునఁ గొదవ లేని హాళి నతను, కేళి నోలాడఁ జేసిన లీలఁ గ్రాల
మేలిసామ్రాజ్య మిత్తు నివ్వేళ యింత, కోలతన మేల నను వేలుకొనవె బాల. 172

క. అని బుజ్జగించి పలుకుచు, జనపాలకమౌళి వేల్పుచానయొయారం
బున కాత్మ నంతకంతకుఁ ఘనతరమోహాతిశయము గడలుకొనంగన్. 173

సీ. కపురంపువిడె మొసంగఁగఁ బోవునెపమునఁ, గావినున్మోవిఁ బల్గంట్లొనర్చి
వలపుఁగస్తురిగంద మలఁదు నెపంబునఁ, గులుకుసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బ లంటి
జాళువామొలనూలు సవరించు నెపమున, దం బౌర ఘనజఘనంబు నిమిరి
యలరి గొజ్జఁగదండ లలరించు నెపమున, నొప్పారునెఱిగప్పుఁ గొప్పు దువ్వి

తే. తళుకుఁజెక్కులు చుంబించి వళులు నారు,బొక్కిలియుఁ గేల గిలిగింత పొడమముట్టి
నీవి సడలించి స్మరశాస్త్రనియతి వెలయ, రతులఁ గరఁగించె నృపతి యారాజముఖిని.

సీ. [illegible]తదంతక్షతావృతసుధాధరయు స, ముంచితనిశ్వాసమారుతయును
శితనఖరాంకురాంకితకుచకుంభయు, ఘర్మకణాక్లిన్నగండతలయు

వదనాంబుజాతసంవ్యాప్తశిరోజయు, ఘనతరసీత్కారగళరవయును
రణితమంజీరకంకణకింకిణీకయుఁ, దరళితహారలతాప్రకరయు

తే. గళదనూనమృగీమదకర్దమయును, సదమలానందపరవశసంవాననయు
నగుచు సురకాంత మిగుల సౌఖ్యం బొనర్చె, నంగభవకేళి నానృపపుంగవునకు.

సీ. చెలువంపుఁగనుబొమ ల్సింగిణీవిండ్లు గాఁ, జూఱుకుఁజూపులు శరస్తోమములుగ
గాటంపునూఁగారు ఘనకృపాణము గాఁగ, సోగక్రొందెలిగోళ్లు సురెలు గాఁగ
బిగికౌఁగిలింతలు పెనఁగులాటలు గాఁగ,సుషమాంగరాగంబు జోడు గాఁగ
నఘదంతపదవితానము పోటుగంట్లుగా, ఘర్మతోయంబు రక్తంబు గాఁగఁ

తే. గటకనూపురకింకిణీకంకణప్ర, ణాదములు భూరికలకలనాదములుగఁ
గామినీమణి యతనుసంగ్రామకేళి, సలిపె నప్పుడు నృపకులతిలకుఁ దొడరి. 176

సీ. వదలిననెఱికొప్పు వారివాహము గాఁగఁ, దనరుచు శ్రమయుఁగు మొత్తములుగాఁగ
గళరవంబు లనూనగర్జాధ్వనులు గాఁగ, వలపుటూర్పులు గంధవాహములుగ
గళితముక్తాఫలంబులు వడగండ్లుగాఁ, గింకిణీధ్వనులు భేరీధ్వనులుగ
సీత్కృతారవములు చిమ్మెటరొదలుగా, బెడఁగులేనగవులు ఫేనములుగ

తే. మేన జాల్కొనుచెమ్మట ల్వాన గాఁగ, గరఁగుమృగనాభిపంకంబు బురద గాఁగ
నఖపదము లింద్రగోపబృందములు గాఁగ,మగువసురతంబు వర్షాగమంబుఁ బోలె. 177

తే. అంత సురతాంతవేళ నయ్యింతి నంక,తలమునం దిడి గుబ్బలఁ గలప మలఁది
కురులు కొప్పిడి తొడవులు గుమురుపఱచి కడిఁది నెత్తావికపురంపువిడె మొసంగి. 178

క. నలినాలికమ్మగాడ్పులు, వాలయఁగఁ బూసురటికేలఁ బూని విసరుచున్
జిలిబిలినునుఁబలుకులఁ జెలి, నలరింపుచు రేయిఁ గడపె నవనిపుఁ డెలమిన్. 179

వ. అంత. 180

సీ. సారసకల్హారసదమలవాఃపూర, పూరితకాసారతీరములను
బరికల్పితాలీనపరభృతసంతాన, వలయాంకృతోద్యానవాటికలను
బహుళదరీప్రాంత భాసమానాక్రాంత, విస్తృతశశికాంతవేదికలను
సరసవిభాదభ్రచంద్రికాసంశుభ్ర, తల నుదగ్రసితాభ్రపులినములను

తే. బ్రతిదినంబును హితరీతిఁ జతురశీలి, బంధబంధురరతికళాపారవశ్య
లీలఁ గ్రీడింపుచుండె నిలింపమాన, వతియుఁ దాను బుధనుతోజ్జ్వలితనుండు. 181

సీ. పువ్వుఁబోఁడికటిచక్ర మవనిభాగము గాఁగ, గలికిమెయి కనకంబుగాఁగ
గదణిగుబ్బలు మేటిగిరిదుర్గములు గాఁగ,బడఁతిచెక్కులు హీరఫలకములుగ

గజముఖానకంధరవిజయశంఖము గాఁగఁ, గాంతజంఘులు వీరకాహళులుగఁ
బొలఁతులమిన్న పొక్కిలి మహానిధి గాఁగ, లలనవేనలి ఘనలక్ష్మి గాఁగ
తే. నెంచి నిజరాజ్యవైభవోవ్యాప్తి యెల్ల, మఱచి నిస్తులమదనసామ్రాజ్యవైభ
వానుభవలీలఁ గ్రాలుచు నన్నరేంద్రుఁ,డతులితామోదహృదయుఁడై యలరుచుండె.
వ. అని నారదమహామునీంద్రునకుఁ జతురాననుం డెఱింగించిన నతం డతని నవ్వలికథా
విధానం బడుగుటయును. 183

శా. వ్యాకీర్ణాభజటాటవీతటనితాంతాలంబితోద్యక్త మి
స్రాకాంతాప్రథితప్రభాసముదయాక్రాంతప్రఫుల్లన్మహా
నాకద్వీపవతీవినిర్మలజలాంతర్భాగభాగ్దివ్యరే
ఖాకాంతోత్పలకైరవప్రకరభాగా పార్వతీవల్లభా. 184
క. కాండనిధిశయనకాండా, కాండధరోద్దండదర్పఖండనపృషరా
ట్కాండ బహుకాండకాండని, చండా నిర్దళితవిద్విష ద్వేదండా. 185
మాలిని. కలితగుణకలాపా కాంచనాహార్యచాపా
జలజనయనరోపా సంహృతాశేషపాపా
బలవదరిదురాపా భానుకోటిప్రతాపా
విలసితభవతాపా వేదవేద్యస్వరూపా. 186

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరకరుణాకటాక్ష నిరీక్షణ సంలబ్ధసరసకవితా
సామ్రాజ్యధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి
గంగనామాత్యపుత్త్ర సకల సంస్కృతాంధ్ర లక్షణకళాకౌశ
లాభిరామ తిమ్మకవిసార్వభౌమ ప్రణీతం బయిన రసిక
జనమనోభిరామం బను శృంగారరస ప్రబంధము
నందు బంచమాశ్వాసము.

రసికజనమనోభిరామము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీరుచిరపీఠనగరాగార శుభాకార భక్తగణమందారా
సూరిజనాధార సమిద్ధీరా వరతామ్రచూడ దివ్యశరీరా. 1
వ. అవధరింపుము నిలింపమహామునీంద్రునకుం బితామహుం
డిట్లని చెప్పం దొడంగె నట్లు ఋతుధ్వజక్షితితలాధీశ్వరుం
డిష్టోపభోగంబులం దనియుచుండి యొక్కనాఁడు వధూ
సమేతుండై వాహ్యాళి వెడలి ఘోరకాంతారప్రదేశంబు ప్రవేశించి. 2
సీ. ఘనసారచందనాగరుతరుచ్ఛాయలఁ గమనీయనవరత్నకందరములఁ
గనకారవిందసంగతసరస్తటముల సదమలామృతఝరీసైకతములఁ
బ్రాకటద్రాక్షాలతాకుడుంగంబులఁ గుముదబంధూపలకుట్టిమములఁ
బరిణతమాకందపనసస్థలములఁ బ్రసవచాంపేయకప్రాజ్యవనుల
తే. సారనీహారనీరప్రపూరతీరముల మెలంగుచు నమ్మహీతలవిభుండు
మంజువాణికి నచట సమగ్రవైభవములు దమి మీఱఁ జూపుచు రమణ, బలికె. 3
క. అల్లదె చూచితె వలపులఁ జెల్లడరుచు లేజవాదిపిల్లులు వని రం
జిల్లెడు నవచూతలతా పల్లవరుగ్భాసమాన పదరదవసనా. 4
తే. నడలఁ దొడలఁ గుచంబులఁ దొడరి తన్ను గెలిచి తని యేమొ నీచెంత నిలువనోడి
పఱచుచున్నది యదె చూడు భద్రకరిణి చకితసారంగశాబకచారునయన. 5
క. సముదంచితవాలవ్యజనములన్ వీచుచును శ్రమకణము లుడిపెడునీ
చమరీతతిఁ గనుఁగొంటివె సముదమధువ్రతవితానచారుశిరోజా. 6
శా. హేలాలోలంబుగ [illegible] లేక కాం
[illegible]

య్యారేదిక్కులుచూచుచుంబఱచెడిన్ హాళిన్విలోకింపుమా
సారంగంబదె ప్రావృషేణ్యవిలసత్సౌదామనీవిగ్రహా. 7

క. నీకౌనుదీఁగె కెనగాలే కేమొ కలంగి కడుఁ జలింపుచు గుహలన్
దాఁకొనియె సింగ మదె యాలోకింపుము మదచకోరలోచన దానిన్. 8

తే. తొడరి నీముద్దుకెమ్మోవి దొండపండ, టంచు భావించి యేమొ డాయంగఁ జేరి
కులుకుచున్నది చూడు రాచిలుకగమి ప్ర, భాతవికసితశతపత్రపత్రనేత్ర. 9

క. శృంగారరసము చిలుకుచు. సంగీతకళారహస్యచాతురిఁ గగునీ
భృంగాంగనఁ గనుఁగొంటివె, గంగారంగత్తరంగకమనీయవళీ. 10

తే. చెలువు మీఱెడు నీకొప్పు జలదమనియుఁ, దనురుచుల్మించు లంచును దలఁచియేమొ
యాడుచున్నది నెమ్మి యల్లదిగొ చూడు, కుంభికుంభోల్లసత్కుచకుంభయుగళి.

క. కలరవ మల్లదె రతులం, గలయునెడ న్నీ వానర్చుగళరవముక్రియం
బలుకుచు నున్నది విను నవ, జలజాతదళోపమాన సదమలచరణా. 12

ఉ. భిల్లసరోజలోచనలు పింఛపటంబులు గట్టి బిట్టు శో
భిల్లుచు నల్లవారె వనిఁ బెల్లుగ గానము సేయుచున్నవా
రల్లము పల్లవింప నిపు డొయ్యన చూడుము కార్తికీసితా
హల్లకబంధుమండలనిభామలకోమలవక్త్రపంకజా. 13

సీ. మల్లికామాధవీమంజరీమధుమదా, నందితసుందరేందిందిరములఁ
బరిపక్వసహకారఫలరసాస్వాదన, లోలలీలాశుకజాలకముల
విమలసరస్తోయకమలనాళాహార, లాలసమత్తమరాళతతులఁ
గలితామ్రపల్లవగ్రాసావలేపవి, భాస్వరసుస్వరపరభృతముల

తే. బహుతరఝురీతరంగనిర్భరసినాగ, ఘనఘనాఘనవినదశంఖాముహుఃప్ర
ణర్తితానేకకేకిబృందములఁ జూడు, రమ్యశుభగాత్రి గంధర్వరాజపుత్రి. 14

సీ. మేటినొజ్జెఁగసీటిపిటివాఁగులు దాఁటి, మలయుపూసంపెఁగమ్రాఁకు లెక్కి
ఘనసారకదళికావనముల విహరించి, పొదలుక్రొవ్విరిమల్లెపొదలు దూఱి
పరిఫుల్లకేతకీప్రసవవాసన లాని, సదమదాంబుజసరస్తతుల మెలఁగి
కమ్మజవ్వాదిగందమ్ములు చేకొని, లవలీనికుంజగుల్మములు దరిసి

తే. మందమందప్రయాణము ల్గందడింపఁ, దొడరి ఘర్మాంబులేశంబు లుడిగికొనుచు
వీచుచున్నవి గాడ్పు లేచి చూడు, తప్తచామీకరోపమోద్దీప్తగాత్రి. 15

వ. అని చూపుచుం జని చని యొక్కరమ్యప్రదేశంబున నిలింప దంపతు లింపుసొంపు

లుదీపింపఁ గ్రీడించినజాడ లీక్షించి మఱియు నయ్యంగనామణి కిట్లనియె. 16

క. చూడుము గంధర్వవధూ చూడామణి యిందు దివిజసుందరులుఁ బతు
ల్వేడుక లలరఁగ మదనక్రీడల విహరించినట్టిరీతులు వరుసన్. 17

క. ధేనుకబంధంబున నొక చానయుఁ బల్లవుఁడు గ్రీడ సలిపిరి తమి ని
చ్చటోనారుకరపదంబులు గానంబడెఁ జూడు వికచకంజాతముఖీ. 18

క. పురుషుఁ డొకచెలిని గరపద కరణంబునఁ గూడె నెలమిఁ గనుఁగొను మిదెక
ప్పురపుజిగినె న్నిరోముఖ గురుకుచభుజముద్రలంటుకొన్నవి తరుణీ. 19

శా. అంభోజానన యొర్తు ప్రోడయగుచున్ హాళిన్మనోభర్తతోఁ
బుంభావాసమబాణకేలి నిచటన్ భోగించె నెంతేని సం
రంభం బొప్పఁగఁ జూడు పేనలివిరుల్ రాలె న్వసంతాగమా
రంభోజ్జృంభితమత్తకోకిలవధూరాజద్వచోవైభవా. 20

తే. కరపదంబులు చాఁచి చెంగావిమోవి, శయ్య నిడి యున్న చెలిని మార్జాలకరణ
మునఁ బ్రియుఁడు గూడె నిందుఁదాంబూలరాగ, కుంకుమాంకంబు లలరెఁగన్గొనుము
చెలియ. 21

తే. కూలచితబంధమున నొక్కవాలుఁగంటి, విటుని వగఁ గూడెఁ జూడు మివ్విరులసెజ్జ
నొక్కకాల్చేర్చి యున్నచొప్పొప్పు మీఱె, హరిపగిపక్వబింబఫలాధరోష్ఠి.

మ. ప్రియుఁడుం గామినియుం గడంక లెలయం బ్రేంఖావతీనామకో
చ్చయబంధంబునఁ గూడిరిచ్చి పురుసెజ్జంగూర్మి హెచ్చం బద
ద్వయము ల్దాటిపడ న్మెలంగినవినోదం బెల్లఁ గన్పట్టెడిం
బ్రియమారంగనుఁ గొమ్ము మత్తమధులిడ్బృందాభవేణీభరా.

చ. అలరఁగ సింహవిక్రమమహానకరణంబున నొక్కమానినీ
తిలకము పల్లవుం గదిసెఁ దెల్లముగాఁ బరికించి చూడు మో
జలజదళాక్షి యివ్వికచచంపకభూజముచెంత నెంతయుం
బొలుపలరారి మూఁడుపదముల్గుదురొప్పఁ గనంగనయ్యెడిన్.

క. కను మవలంబితకరణం, బునఁ గూడిరి సతియు వల్లభుఁడు నిదె యొకగో
డను లాక్షారస మొకగో, డను చందనకర్దమంబు డాకొనెఁ బడఁతీ. 25

క. అని యిత్తెఱఁగున వనజా, నను జూపుచు ధరాధినాథాగ్రణి కా
ననభూమధ్యంబున సం, జనితామోదమున మెలఁగుసమయమునందున్. 26

సీ. కఠినాద్రిశిఖరసంకాశమూర్ధముతోడఁ, గుఱుచజుంజుఱుపల్లెనెఱులతోడ
సానుభాగోన్నతస్ఫారవక్షముతోడ, దంష్ట్రికరాళవక్త్రంబుతోడఁ
దాళభూమీరుహోత్తాలబాహులతోడఁ, గడిఁది మీఱువెడందకడుపుతోడఁ
గొఱవులక్రియ రగుల్కొనుమిడిగ్రుడ్లతో, నచలోపమానదేహంబుతోడ

తే. భువనభయదాట్టహాసవిస్ఫురణతోడ ఘోరుఁ డనునొక్కనిశిచరవీరుఁ డప్పు
డక్కజంబుగఁ దెరువున కడ్డు దాఁకి దాఁక మెఱయంగ నమ్మహీధవుని జూచి. 27

ఉ. ఓరినృపాలకాధమ యయోభయమింతయులేక యిట్లు కాం
తారధరాతలంబున నితంబిని గూడి మెలంగె దింక మ
ద్ఘోరనిశాతభల్లములఁ గూల్చి వడి న్భుజయింతుఁ గాక ని
న్నూరక పోవ నిత్తునె ప్రియోక్తులనేమిట నైన మెత్తునే. 28

ఉ. కానక కాన కివ్విచకైరవపత్రవిశాలలోచనం
బూనికతోడఁ దోడుకొని మున్నఱికం బఱతెంచి తింక నీ
ప్రాణము దక్కఁ జూచుకొని బంటునవం బటు గట్టిపెట్టి యి
మ్మానిని డించి వేగఁ జనునూ నిను నూరక పోవనిచ్చెదన్.

చ. అనవుడు ధారుణీరమణుఁ డౌర నిశాటకడిందిబంట వై
పానుపుననిల్చి యాగడపుఁబోకలఁబోయెదు నేఁడునిన్నుమ
ద్ఘనవిశిఖానలోజ్జ్వలశిఖావిసరంబులపాలు జేసి కా
లునిపురిఁ జేర్చెదన్నిఖిలలోకజనాభిహితం బొనర్చెదన్. 30

ఉ. ఆమునఁ ద్రుళ్లికొంచు దనుజాధము నోరికి వచ్చినట్టు లే
మేమొ దురూక్తులాడెదిదియెక్కువబంటుతనంబె నేఁడు నా
తో మొనకట్టి యాలమునఁ దూలక నిల్వుమనిన్మధుద్విష
త్కామవిరోధు లడ్డపడి కాచినఁ బ్రోవగనీక త్రుంచెదన్! 31

తే. అనిన వాఁ డప్డు రోషతామ్రాక్షుఁ డగుచు, వింట గొనయంబు సంధించి మంటలెగయు
కఱుకుమొనవాఁడితూపు లక్కజము మీఱ, నమ్మహీజానిపైఁ బదియైదు పఱపె.

చ. పఱపిన నల్గి యద్ధరణిపాలుఁడు సింగిణి యెక్కుపెట్టి బ
ర్కఱికులకోరు లాఱు వరఘస్మరుపై నిగుడించి యార్చినం
గొఱకొఱతోడ వాఁ డొకక్రూరశరం బరివోసి యేసి యు
క్కఱనొనరించె భూవిభునదగ్రపరాక్రమలీలఁ గ్రాలుచున్.

సీ. సురవైరిపై ధరావరుఁ డొకయిరువది,ములుకులు నిగుడించి మురియడంచె
ధరణీశుమీఁదఁ గ్రమ్మఱ రక్కసుఁడు నూఱు, తూపులు పఱపించి యేపు డించె
నృపతిపై మఱి యామినీచరపతియేను, బదిచిల్కు లడరించి కదిలపఱిచె
రజనీచరునిమీఁద రాజవర్యుం డొక్క,వేయిబాణము లేసి పీచ మడఁచె

తే. దొనల నలుఁగులు దివియుట తొడుగుటయును, నేయుటయుఁ గాఁడుటయుఁబయి
కెగయుటయును, గాన రాకుండ నభ్రంబు గాఁగ నట్లు, పెనఁగుచుండిరి వీరంబు
లినుమడింప. 34

శా. క్షోణీపాలుఁడు చిమ్మునమ్ములెడఁ ద్రుంచు న్నిర్జరారాతి గీ
ర్వాణద్వేషణుఁడేయు బాణము లెడన్ వారించుభూజానిత
త్తూణీరంబుల నిండుకొన్నవిశిఖస్తోమంబొకింతంత సం
క్షీణంబై చనఁ బోరి రిర్వురు నిటుల్చిత్రాతిచిత్రంబుగన్.

క. గొదగొని దనుజాధముఁ డొక, గదఁగొని నడతేర నృపశిఖామణి వానిం
బదిలుఁడయి కదిసి కొదుగక, గదియుం జదియంగ మోది కదియం జేసెన్. 36

క. శూలంబుల భీషణకర, వాలంబుల నుగ్రభిండివాలంబుల నా
భీలగదాముద్గరశర, జాలంబులఁ దవిలి పోరు సలిపిరి మిగులన్ 37

ఇ. ఇట్లనేకప్రకారంబులం బిఱుతివియక మూఁడహోరాత్రంబు లెడతెగక తొడరి
పోరుచుండి రప్పుడు. 38

తే. అవనిజాని సముగ్రరోషారుణితవి, నేత్రుఁడయి వానిఁ బోనీక నిశితచంద్ర
హాసమున మస్తకముఁ దెగవ్రేసి యవనిఁ,గూల్చె నమరులు చదలున నిల్చి పొగడ.

వ. అయ్యవసరంబున. 40

క. వలనుగ విభునకుఁ దనపైఁ, గలకూరిమి యరపి చూడఁ గావలె నంచున్
దలఁగి తదంతికమున నొక, యలరుం బొదరింట నింతి యడఁగి వసించెన్.

క. జనపరుఁ డటువలె రక్కసుఁ, దునుమాడి రయంబ మరలి తొయ్యలి నచ్చో
టునఁ గానక గుండియ ఝల్లని లీలగ నబ్బురంపుటార్తి యొసంగన్. 42

క. ఎక్కడి కేగెనొ నాయిపు, డొక్కతెయుం దెరువు వట్టి యువతివతంసం
బక్కట నాపై నింతయు, నక్కటికము లేక కూర్మి యారడిఁ బోవన్. 43

క. చంచలలోచన యెం దరు, గెంచెనొ నను గానలేక వృథబలవిలస
త్పంచశరనిశితవిశిఖా, కుంచితహృత్కమల యగుచు గొడవలు చెరయన్. 44

సీ. అలికిఁ గేకులహాళాహాళికి గద్దఱి పికా, వలికిమందపుఁ గురువలికిఁ గసరు
చిలికిఁ సారెకుఁ జేరి కులికి యార్చుపిసాళి, కలికిఁ రాచిలుక తెక్కలికిఁ దొగల
చెలికిఁ గపరిపుబూతివలికి మారునిప్రావు, ములికిమొత్తములయంకిలికి నంచ
కలికిమిన్నలబల్లవలికి శారికలర, వలికి నామని పెద్దపులికి.మృదుల
తే. వలికిఁ బన్నీటివాఁకయుబ్బలికి గంధ, ఫలికి వికసితసుమవనస్థలికిఁ గూర్మి
వెలికిఁ గ్రమ్మఁగఁ జిలుకలకొలికి యెంత, యలికి యులికెనొ మముఁ దూలఁ బలికి నేఁడు
ఆ. ఏమి సేయువాఁడ నిపు డిందుముఖజాడ. గానరాదు చూడఁ జానతోడ
నెడసి తాళఁ జాల నెవ్వాడ లివ్వేళ, నళుకు మాన్చి మనుపఁగల రటంచు. 46
ఉ. హా యను మారసంగరకళాతిశయానమితాప్సరస్సమా
హా యనుఁ దప్తకాంచనసమంచితచంచలచలాభదే
హా యను దివ్యరత్నఖచితాంగదదీప్త మృణాళనాకబా
హాయను నెట్టులోర్తు నహహారుచిరాస్య సరోరుహాయనుక్. 47
క. ఎన్నఁడు చూతు నయోనిక్, గన్నులపండువుగ నీకఁ బోకారపునవలా
మిన్నా పూఁబోన్నా కదుఁ నెన్నికఁ గనుమరుని యామ్ముతేనుఁగుగున్నా 48
క. కులనారీమణుల న్వాల, యెలనాగలు నీకుజోకయే తలఁపనహా
కలనైన నీమనోభవ, కలనావైఖరులు మఱవఁగలనా లలనా. 49
క. ఇంతయుఁ గనికర మూనక, వంతలనిడి చనఁగఁదగునె వలిగొజ్జెఁగప్రా
బంతీ యింతీ సొగసుల, దొంతీ క్రొందుంటవింటి దొరమదదంతీ. 50
ఉ. కూరిమి మీఱ నీకులుకుగుబ్బల నొమ్మున నానిసారెకుక్
జేరిక మోవిముద్దుగొని చెక్కులు గీటికదుం గడింది యొ
య్యారముచూపుకోపు నెఱియన్మదిఁబాయ దికేమి సేతు నా
హా రమణీ మనోభవునిహారమణీ రమణీశిరోమణీ. 51
చ. కటకట యిప్పుడింత యలుకాయలుకా బలుకానలోన న
న్నటమటనొందఁజేయఁ దగవా నగవా పగవాఁడ నేయిఁ కె
న్నటికిని నిన్నుఁబాయఁ గలనా లలనా వలనా కలంచ నేఁ
డెటువలెఁ దాళవాఁడఁ బోలఁతీ వలఁతీ కలతీరు దెల్పుమా. 52
వ. అని మఱియుం దనలోన నిట్లని పలవింపం దొడంగె. 53
చ. తవిలి కలంచుగాటపువెతం గడి నోటికిఁ బోదు కంటికిం
బవలును రేయిఁగూడనొక పారెయుఁగూరుకు రాదనుంగులా

నువిదలఁగూడిపేడుకల నుండఁగ నేమియుఁ గ్రేవులేద హా
శివశివ యింకఁ దన్మృదుకు శేశయలోచనఁజూడఁ గల్గునే. 54
ఉ. సన్నలఁ జాయల న్వాల్పుచల్లు తెఱంగులు మేమెఱుఁగులుం
జిన్ని యొయారపుంగొనబుఁజన్నెలు నెన్నికగన్న వన్నెలుం
గన్నులగట్టినట్లగుచుఁ గన్నులనింటివజీరు తేజి యా
నన్నులమిన్న చెన్నెపుడు హా మదిఁబాల విరాలిగొల్పెడిక్. 55
చ. కిలకిలలాడుచుం దఱిని గేళి మెలంగు తెఱంగు జాణయై
వలపులుచిల్కుకుల్కు చెలువంబుగఁబల్కు హొరంగుసారెవి
చ్చలవిడిఁ బొంగి యంగభవసంగరలీలఁ జెలంగుభంగులుం
దలఁచిన గుండె ఝల్లుమనుదాని హొయల్గణుతింప శక్యమే. 56
సీ. కురులు గమ్మలు సరుల్గుబ్బలు నటియింప, గడగడ నసదులేఁగౌను వడఁకఁ
జెక్కులజిలిబిలిచెమ్మట జ్జగ్గొనఁ నుదుటికస్తురిబొట్టు పదనుకొనఁగఁ
గంకణకింకిణీకటకధ్వను లెసంగ, గళరవశీత్కారములు చెలంగ
నఱమోడ్పు కనుదోయి చుఱుకుఁజూపులు మీఱఁ గలపంపుసైప్రాఁత గరఁగిపాఱఁ
తే. బొవని చెక్కులుగీటి కెంపెదవి యాని, కులికి కిలకిలనగి ముద్దుచిలుకఁ బలికి
వలచి వలపించి యుపరతిఁ గలయుజాణ, దానినెడఁబాసి యెజాడఁ దాళవాఁడ.
సీ. ఒకమాటు పైటకొంగొరగాఁ దొలఁగించి, మెఱుఁగుగుబ్బలయంద మెఱుఁగఁజేయు
నొకమాటు క్రొమ్ముడి యొప్పగా ముడివిప్పి, విప్పగాఁ గ్రమ్మఱఁ గొప్పుదిద్దు
నొకమాటు కూటము ప్రసంగంబు సేయుచుఁ, గులుకుఁబల్కుల ముద్దుచిలుకుచుండు
నొకమాటు గాటంపుటొఱపు రాణింపఁగా, జిలిబిలిసొలపుఁజూపులఁ గరంచు
తే. నొక్కమాటు మనోభవాయోధనక్రి, యాప్రవీణతఁజూపి బిట్టలరఁజేయు
నొరమదినొక్కతఱినైన నక్కఁడింది, మగువ నెఱజాణతనములు మఱువరాదు.
సీ. చిలుకలకొలికి ముద్దులగుమ్మ పన్నెల, గని చోకారపుమానికములమూట
తొలుకటి క్రొమ్మించుతలినిచెంపపుమాని, పగడపుఁదీగె సోయగపుఁగొలను
నలుకుమిటారి తమ్మపసిండికీల్బొమ్మ, వలపులకీలి చెంగలువబావి
యన్నులమిన్న యొయారమ్ములకుటారు, మరునిపూఁదూపు చేమంతిబంతి
తే. చికిలి క్రొమ్మించుటద్దంబు సికిలిచెండు, కప్పురపుఁదాని యొప్పులకుప్ప యనఁగ
నలరుజగపన్నెలాడి యయ్యారె దాని, చెలువు మదిఁబాయదింక నేమి సేయువాఁడ.

శా. పారింతారామధరా నిరంతరవిహార స్ఫారలీలారతిన్
సంతోషింపక యిమ్మహాగహనసంచారభ్రమం బేలనై
యెంతే దవ్వఁగ నేగుదెంచుటకు నేఁడిచ్చోట నాకేల యి
య్యంతిం గూర్చితివేల పోనిడితి వింకెట్లోర్తు హా దైవమా. 60

తే. అనుచు మఱియు సహింపంగ నలవిగాని, కంతుసంతాపభరమునఁ గ్రాఁగి వేఁగి
మేర మీఱెడుచేతోవికార మొదవ, సంగజబలంబుఁ గూర్చి యిట్లనుచుఁ బలికె.

సీ. డెంద మార్తిఁ గలంగి తుంద మాటికి నేఁచ, నందమామమ నీకుఁ జందమామ
యలుక లూరఁగఁ జెందుచిలుక నూరక యుబ్బి, పలుక మేరయె మీకుఁ జిలుకలార
మొకముచూడక పెద్దమొకముల ట్లరిదివా, లకము లూనెద రేల పికములార
ముదము మీఱఁగఁగాని పదము వాడెదరింత, మదము మీకేల షట్పదములార

తే. మారుఁడా మందగంధసమీరుఁడా మ, యూరమా సారచంద్రికాపూరమా మ
రాళమా మత్తశారికాజాలమా యి, దేల మము నేఁచెద రటంచుఁ దూలి మఱియు. 62

క. మరుఁడా విచలితసకలా మరుఁడా గరుడాసనునికొమరుఁడా సమతో
మరుఁడా విరహులపై వే, మరుఁడాయఁగ రాకు క్రూరమతిఁ బోషరుఁడా. 63

క. నిలు డాయ రాక మలయా, నిలుఁడా నవశమలినీవనీసౌరభసం
కులుఁడా బటుబలుఁడా చం, చలుఁడా ఖలుఁడా వియోగిజనతానలుఁడా. 64

క. మామా యను విరహులఁ జల, మా మాటికి నేఁచ జందమామా గామా
మామానినీకుమారుని, మామా మామాట సేయుమా మా సెనయన్. 65

ఆ. సంతనగ వియోగిసంతతిపై నలు, సంత దయయు లేక సంతసమున
సంతసింపఁజేయు సంతత క్రూరమా, సంత రాకు మిక వసంత నీవు. 66

క. మతమా నీకెపుడు నిదే, వ్రతమా తెరువరులఁ జెనకవచ్చెదవు మధు
వ్రతమా పరభృతమా పరి, వృతమాద్యత్కీరవృతనాశతమా. 67

వ. అని యనేకప్రకారంబుల మనోవికారంబునం బలికి కలికిం బరికింపంగోరి వనాంత
రంబు దూఱి. 68

సీ. కిలకిలమనుచు రాచిలుకలు వలుకుచోఁ, గలికిపల్కులటంచు నులికి యలుకుఁ
గవగొని కొదమజక్కవ లేగుచో ముద్దుఁ, బడఁతిగుబ్బ లటంచుఁ బట్టఁ దివురుఁ
దమి మీఱి నెమ్మి మొత్తము లాడుచో నంతి, నడుమునేవలి యంచు భ్రమసి చూచు
జెలరేఁగి గండుఁగోయిలపిండు గూయుచో, నబలయెలుం గని యాలకించు

9

తే. నంచబోదలు మొగి నడలెంచుచోటఁ, జంచలేక్షణ నెన్నడ లంచు నెంచుఁ
బంచశరఘోరసాయకాకుంచితాత్మి, చంచలాత్మీయహృదయుఁడై జనవిభుండు. 69

తే. అట్లు వనవీథిఁ దిరుగుచు నంతకంత, కగ్గలం బగుమారార్తి నడలి బడలి
మృగవిలోకన నరయుచు మృగఖగాగ, మాదికంబుల నిట్లని యడుగఁ దొడఁగె.

సీ. అలులార చెంచుతొయ్యలులార జక్కవ, చెలులార చూడరె జలజముఖిని
దరులార చిలుకబిత్తరులార కుసుమమం, జరులార చూడరె సరసమతిని
గవులార కరటిపుంగవులార యచలసా, నువులార చూడరె యువతిమణిని
వనులార చిలువజవ్వనులార మత్తకే, కినులార చూడరె వినయవతిని

తే. బికములార మృగేంద్రశాబకములార, క్రౌంచలార కొలంకురాయంచలార
జింకలార జగాగోరవంకలార, చూడరే నేఁడు చేడె నీజాడలందు. 71

వ. అని మఱియును. 72

క. మద మారఁగ ముదమారఁగఁ, బద మానఁగనీక పెల్లువడి మొరసెదు ష
ట్పదమా పదమా ఘనవన, పదమార్గమునం బయోజపదమాటునకున్. 73

క. అలుకా మదిఁ బూనెదు పిలి, కలుకా మామీఁద నిట్టులఱ చేసి యహా
చిలుకా బలుకానల గాఁ సిలుకారణ మేమి ముద్దుచిలుకం జెపుమా. 74

క. పికమా యభినవమణిదీ, పికమాడ్కి వెలుంగునిందుబింబానన యో
పిక మాలి యెందుఁ గుండెనొ, చికమకలం బెట్టకిపుడు చెవుమా మాకున్. 75

క. కోరిక లీరిక లెత్తఁగఁ, జేరిక నూరకయె వలచి శివశివ యిపుడా
నారిక కడుఁ గేరి కదలెన్, శారిక నీ వాపె తెలిఁగు సరగునఁ జెపుమా. 76

క. హారీతపికమయూరీ, శారీతతులార వలపు సడలదు మీ కిం
దేరీతి నుండెనో మా. నారీతిలకంబుఁ జూచినారే చెప్పుఁడా, 77

క. జీవము మ కిపు డారా, జీవముఖీమణియె బంధుజీవము జీవం
జీవమ భయవిచలితరా, జీవమ దైవము యెఱుఁగఁ జెప్పఁగ నేలా. 78

క. సారంగమ రంగన్మద, సారంగము భూరిగంధసారంగము వా
సారసమా నవవికసిక, సారసమా చూపు, గదరె సారసమాక్షిన్. 79

క. పలుమాఱు నిన్నవించిన, జెలిమార్గ మొకించు కయినఁ జెప్పవు నీకుం
జలమా పలమా నొబ్బునఁ, గలమాట వచించు మునుపసం ఘానిలకా. 80

ఊ. సాలములార చంపకరసాలములార కదంబ నింబ హిం
తాలములార ...

జాలములార మీరిపుడు జాలముసేయక యాదరించి మా
బాలకురంగలోచన నభంగురలీలఁ గనంగఁ జేయరే. 81

క. ఈడా నీఫలములతో, నీ డగువలిగుబ్బ లలరునిభగామిని దా
నీకడ యీడకు వచ్చెను, వేడుక దనరార మాకు వేగమె చెప్పుమా. 82

క. మాకందమ శృంగారర, మాకందమ వేగఁ జూపు మాకందమహా
మాకంద దరల నవసుమ, మాకందళితాంబురుహదళా యతనేత్రన్ 83

సీ. అన్నులతలమిన్నఁ గన్నారఁ జూపరె, పొన్నలార వెడందజిన్నలార
రతనంపుగని యిందు రాదుగదా గుజ్జు, మావులార కడింది మోవులార.
చిలుకకొల్కి మీచెంత నీఁగదు గదా, మల్లులార తమాలవల్లులార
సొగసులదొంతి నిం దగపడఁ జేయరే, ప్రబ్బలార సురంగుదబ్బలార

తే. కలికి తొలుకటికొమ్మించుకరణిమించి,మురువు రాణించు నదియించు ముద్దుగుమ్మ
రాదు గద యిందు వలపుఁగ్రంపుటనఁటి, మోకలార చొకారంపుదాఁకలార.

క. అని యనివారిత మగువల,పునఁ బునరవిజృంభమాణపుండ్రేక్షుశరా
సనబాధాపరవశుఁ డై, నని దిమ్మరుచుండె నంత వనితామణియున్. 85

క. జనవరునకుఁ దనపైఁ గల, ఘనతరమోహాంధకారగౌరవముఁ గనుం
గొని మదిఁ గరఁగి తటాలున, ననపొదరి ల్వెడలి దాపునం గనుపట్టెన్. 86

క. కనుపట్టిన రమణిం బొడఁ, గని పోయినసొమ్ము మరలఁ గనుపడ్డటెలం
గునఁ బొంగి కేలజేఁ డా, ననఁబోఁడులమిన్నఁ జూచి నగుచుం బలికెన్. 87

క. ఒప్పులకుప్పరో నీపై, నెప్పుడు మది నిలిపి యుండి యింట నావలనం
దప్పేమి గలిగె నూరక, చెప్పక రాఁ దగునె యలికి చిలుకలకొలికీ. 88

సీ. చావ నీకెమ్మోవిపానకం బానక, తెరలెడుబలుదూప దీఱిపోదు
బాల నీబాహుమృణాలము ల్చేర్పక, యతనుతాపవికార మాఱి చనదు
భామ నీకుచదుర్గసీమ వసింపక, ఘోరమారబలార్తి గ్రింగఁబడదు
చెలి నీకృపారసోజ్జ్వలవృష్టి పర్వక, సమధికకామసస్యము ఫలింప

తే. దహహ యింక నై నఁ దహతహ నడలనీక, నీకవుంగిట నన్నహర్నిశము నునిచి
ప్రేమ దైవార వేమఱుఁ గాముకేలి, నోలలాడించి యేలుము నీలవేణి. 89

సీ. అళికులవేణి శరాసనభూవల్లి, మలయజాతామోదపులినజఘన
లికుచవక్షోజనాళీకపత్త్రేక్షణ, కోకిలకలవాణి కుందరదన

రాకేందువదన శరచ్చంద్రికాహాస, గజరాజగామిని కంబుకంఠి
పల్లవపాణిశంపాలతావిగ్రహ, బిసబాహువల్లరి విద్రుమోష్ఠి

తే. భుజగరోమాళి నవతిలపుష్పనాస, తారకోదారనఖర రంభోరుకాండ
పంచముఖమధ్య మృదులదర్పణకపోల, గురుకృపాలీల నను నేలుకొనవె బాల.

వ. అని యనంగ శరాసారధారాపూరిత శరీరుండగుచు దఱిసి గాఢపరీరంభ చుంబ
నాది సంభోగలీలావిహారంబుల నన్నితంబినీమణిం గూడి క్రీడించి యయ్యింతియుం
దానును గ్రమ్మఱ నిజపటకుటీరాంతరంబు చేరి యిష్టోపభోగంబులం దనియుచుండె
నంత. 91

క. కంతునిభమూర్తి యగుభూ, కాంతాగ్రేసరునతోడఁ గలసి ప్రహర్ష
స్వాంత యయి యుండుచోన, క్కాంతాజనరత్నమునకు గర్భం బయ్యెన్. 92

క. చిట్టుములు నోకిలింతలు, నిట్టూర్పులు దళముకొనియె నెమ్మదిఁ గోర్కుల్
బిట్టూదవె గుట్టుపట్టును, మట్టగుజఘనంబు వ్రిబలె మహిళామణికిన్. 93

క. మేలినచెండ్లతో నెన, పోలుపఁదగు చిగురుటాకుఁబోఁడిమెఱుంగుం
బాలిండ్లు చూడఁ జూడఁగఁ, దాళఫలోపమము లగుచుఁ దద్దయు బలిసెన్. 94

తే. నేలచేడియ యస్వేల్పువాలుఁగంటి, యుదరమునఁబుట్ట నూహించి ముదముతోఁ బ్ర
వేశ మొందుచునున్న దోవెసననంగఁ, బొలఁతుకనుమంటిచొరవమిక్కిలియుఁబొసఁగె.

క. ఘనజఘనస్తనమధ్యం, బున నడుఁ కెడుతరుణినడుము భూపతిచేప
ట్టినకతన నబ్బురపుఠీ, విని బెంపువహించి విఱ్ఱవీఁగుచునుండెన్. 96

తే. చలుకతేజీవజీరుచేఁ జెలఁగుమేలి, జాళువాబొంగరముల పైఁ గ్రాలుచున్న
వలుదవేలుపు రాచరాములుకులనఁగ, నెలఁతుకలమిన్న చనుమొనల్ నలుపుమీఱె.

క. చిగురాకు దొండపండును, బగడంబును దమ్మికెంపు బంధూకమునీ
డగుననఁ దగునునుపాతెఱ, మిగులం దెలుపారెనపుడు మీనేక్షణకున్. 98

తే. అలఁతిచీమలబారుతోఁ దుల యొనర్చు, వఱలునాళీకపత్రాళి నెఱుఁగుటారు
బాలసిలభుజంగంబుఁ బోలియపుడు, గాటమై పూఁటపూఁటకుఁ గారుకొనియె. 99

ఆ. పొన్నపువ్వుదిటు పోల్చలోకులమాట, నోటుచేసి శేల్పుబోటినాభి
విస్తరిల్లినపుడు వెడఁదబావిని బోల్చు, నేర్పుకాండ్రమాట నేటుచేసి, 100

సీ. తళుకులేఁజెక్కుటద్దములు నెల్వలబాఱె, నిద్దంపునెమ్మోను తద్దదస్సె
నమగోకయామద్దై నడలు దొట్రిలఁజొచ్చెఁ, దృణము మేరునగంబు తెఱఁగుదోఁచెఁ

దట్టంపుటాఱుపుముత్తరుల సుశ్రీక్కులుదేఱఁ, దరిలేనియలఁతినిద్దురలు మీఱ
బలుముత్తియంపుఁబేరులు చాల వ్రేఁగయ్యెఁ, దొడవు లొక్కొక్కకొన్నిసడలి జాఱె
తే. జడత వాటిల్లె బడలిక సంఘటిల్లె, వన్నె గొద యయ్యె నెలుఁగింత సన్నగిల్లె
విన్నఁద్రిమ్మరిరాముద్దుటన్ను మిన్న, కెన్నఁగా నపన్నసత్త్వయై యున్నకతన. 101

వ. అట్లు గర్భంబు దాల్చి యద్దివిషద్వధూరత్నం బొకశుభముహూర్తంబున జగజ్జనాభినంద్య యగుబాలారత్నం బుదయించినం గాంచి దానిం దదంతికగుహాంతరంబున నునిచి యిట్లనియె.

క. బాలా యిగ్గుహలోనికి, హేలామార్గమున నెవ్వఁ డేతెంచు నిజం
బాలలితోదారుఁడు త, త్కాలంబున నీకు మగఁడు గాఁగలఁడు సుమీ. 103

క. అని తెలిపి సురవధూమణి, మనుజేంద్రుని జూచి నీవు మసలక పురికిం
జను మింక నిజనివాసం, బున కరిగెద నేనునృపతిపుంగవ నెమ్మిన్. 104

చ. అనవుఁడు గుండె ఝల్లుమన నల్లన సోలి కడిందిజాలిలోఁ
బెనఁగొనఁ బెచ్చునూర్చుచును బెగ్గిలుచుం గడునుమ్మలించుచుం
గనుఁగవ నశ్రుబిందువులు గ్రమ్మఁగ గద్గదకంఠుఁడై రయం
బునఁ జెలిచెట్ట పట్టుకొని భూపకులాగ్రణి పల్కెఁ గూరిమిన్,

ఉ. అక్కట మిక్కుటంపువలపారఁ దపుల్కొని నెమ్మనంబునం
జక్కెరబొమ్మ నీచెలిమి శాశ్వతమంచుఁ దలంచుచుంటకున్
మక్కువ వీడనాడి నను మారునిబారికి నప్పగించి నీ
వెక్కడి కేఁగఁజూచె దిపుడే నినుఁ బోవ నిడంగ నేర్తునే.

ఉ. అంగము లొక్కటై పొదువ నల్లికబిల్లికలై కరంబును
పొంగుచుఁ బెక్కునాఁడు లొకపూఁటయొకాఁగ మెలంగుచుంటిమి
బ్భంగిఁ గృపావిహీనమతిఁ బల్కెదవో నెనరింతలేక మే
ల్బంగరుబొమ్మ యింక నినుఁ బాసి క్షణంబును నిల్వనేర్తునే.

చ. అలుక యొకింత యెట్టిదటిదైన నెఱుంగక నిచ్చనిచ్చలుం
దలఁగని క్రొత్తకూరుములు దార్కొన నంగజసౌఖ్యలీలలన్
మెలఁగుచునుంటి మిర్వురము నెమ్మిదలిర్పఁగ నేఁటిదాఁక నో
యలికులవేణి నన్ను విడనాడి చనంగఁ బదంబు లాడునే. 108

సీ. కొమ్మ నీయధరామృతమ్ముఁ గ్రోలుటఁ జేసి, యాహారవాంఛ యింతైన లేక
చామ నీకుచదుర్గసీమ నుండుటఁ జేసి, స్మరబలభీతి లేశమును గనక

సుదతి నీసంభోగసుఖము గల్గుటఁ జేసి, బహుతరరాజ్యవైభవము వదలి
కలికి నీతనుకాంతికనక మబ్బుటఁ జేసి, ధనసంగ్రహేచ్ఛ కొంతయు నెఱుఁగక
తే. ప్రతిదినంబును నీపొందు సత మటంచు, నమ్మి యితరానుభవవిధానమ్ము లెల్ల
విడిచి యుండుట కహహ న న్వీడనాడి, చనఁ దలంచుట న్యాయంబె చంద్రవదన.

క. కరు లేటికి గడితపుబం, గరు లేటికి మఱియు మేల్నగరు లేటికి రా
సిరు లేటికి బలుసతనపు, సరు లేటికి నిన్ను విడిచి చనునెడఁ దరుణీ. 110

ఉ. తామరసాక్షి నమ్ము మిదె దైవముసాక్షిగ నీకుఁ జెప్పెదం
బ్రేమ దలిర్ప నిన్గలసి పెక్కుదినంబులనుండియున్ సము
ద్దామమనోజరాజ్యపరతంత్రత నుండితి నీవు లేనిచో
ఘాములు గీములు న్ఘనవిభూతులు నీతులు నాకు నేటికిన్.

చ. తగిలిన ప్రేమ మాట జవదాఁటక యెన్నఁడుఁ బాయనంచునా
ప్పగఁగ పగూఁడియొందునఱపూనక యుంటిమియిప్ప డెంతయున్
వెగటుగ నాడి గుండియలు వ్రీలఁగఁ జేసెదు హా జగంబునన్
మగువల నమ్మరా దనెడుమాట నిజంబుగఁ దోఁచెఁ బోచెలీ.

ఉ, ఇచ్చట నీవు నుండుట కొకించుక ముచ్చట లేక యుండినన్
మచ్చికతోడ నీక్షణమె మాపురికిం జను దెమ్ము కాక యా
వచ్చినయింటి బల్లులుపబోగికి నగ్గము చేసి పోకనన్
జెచ్చెర నీమటెంకి కలనేయక తోడ్కొనిపొమ్ము వచ్చెదన్.

క. మానిని నిను నాపట్టపు, రాణిగ నొనరించి సకలసామ్రాజ్యంబున్
మానుగ నీ కిడి కొలిచెద, నానాజనసహితముగ ననారతభక్తిన్. 114

అ. అనినఁ గలికి పలికె నవనీశ నీకింత, చింత యేల కడిఁదివంత యేల
సంతసమునఁ బురికి, జని నెమ్మి దైవారఁ నఖిలరాజ్యసుఖము లనుభవింపు. 115

తే. నరపతివి నీవు నేను గంధర్వసతిని, దైవవశమున మనకు నిద్ధతికెఁ జెలిమి
యిపుడు గొన్నాళ్లు లింక నిం దుండరాదు, పోయివచ్చెద సెలవిమ్ము భూపతిలక.

తే, అనుచు నిటు లూఱడించి యయ్యక్షవుచేత, నాజ్ఞఁ గొని యింతి పఱతెంచె నాకమునకు
దళము కొలువంగఁ బసిఁడియందలము నెక్కి, జనవరుండును నిజపురంబునకుఁ జనియె.

క. అంతట వనదేవత ల, త్యంతప్రేమంబుమునఁ దినదిన సదృశతేజః
కాంతివిలాసంబుల గుహ, నెంతయుఁ గుశలమున బాల యెసఁగుచు నుండెన్. 118

సీ. కురులు బొమ్మలమీఁదఁ గులికి పుంపెసలాడె, నెదఁ జిన్ని చన్నులు గదుకలెత్తెఁ
దావిమోవికిఁ గ్రొత్తతలిరుడాలు ఘటిల్లె, నూనూఁగునూఁగారు గానవయ్యె
గనుదోయి నఱసిగ్గు కలికిచూపులు మీఱె, వలిచెక్కు గవలకుఁ గ్రొందళుకు లాదవె
జిలిబిలిముద్దుపల్కులసోల పలరారె, మొగమునఁ జిన్నారినగవు లెసఁగ
తే. నడలఁ గడలేనిమురిపెంబు గదలుకొనియెఁ, గటియు జఘనంబు నొక్కింత ఘనతఁ జెందె
నాఁడునాఁటికి రాచప్రాఁబోఁడికొఱపు, మించులేజవ్వనం బంకురించుటయును. 119
క. మఱియుఁ గుచంబులు గటియును, నెఱియు న్విస్తారల నాభి నిమ్నతఁ జెందెన్
మెఱుఁగారునారు గార్కొనె, నెఱజవ్వన మిందుముఖికి నిండారుటయున్. 120
వ. ఆసమయంబున. 121
చ. అలులుఁ బికంబులు న్శుకము లంచలు శారికలు న్నెమళ్లు ని
చ్చలువిడిఁ బొంగి చెంగటఁ బొసంగ హళాహళిసేయుచున్నను
గ్మలి యొకయింతమన్మథవికారము నెమ్మది నంకురించినం
దలఁకక తల్లి చెప్పవిధంబుఁ దలంచి విశిష్టలాత్మ యై. 122
చ. గడితపునారచీరఁ గటిఁ గట్టి పటుస్ఫటికాక్షమాలికల్
మెడఁ గడు నించి చట్టముగ మేన విభూతియలంది పెన్నెరుల్
జడలుగఁ దాల్చి డెందమునఁ జాలదిటం బగుభక్తియూని య
ప్పడఁతుకయబ్బురంబుగఁ దపంబొనరింపఁదొడంగె నెంతయున్. 123
క. అనిశము జలదళపవనా, శనవృత్తి న్మరుచు దివిజసంఘము వాగడం
దనకకె బహుకల్పము లా, ననఁబోఁడులమిన్న తప మొనర్చుచు నుండెన్. 124
తే. అని పితామహుఁ డెఱిఁగింప నమరవాణి, యంతట బుధుస్వజనుమాకాంతపుత్రి
చంద మే మయ్యె నెఱిఁగింపు సదవి నవిన, నయ్యజుం డాతఁడికి సెట్లు ఖానతిచ్చె.
క. విను మునిజనపంచానన, మును గౌతముఁ డనఁగ విప్రముఖ్యుఁ డొకండు భూ
జననుతసత్ప్రాపరుఁడై, యనుపమవిద్యానిరూఢి నలరుచు నుండెన్. 126
క. భూసురకతతో వన్నెయు, వాసియు దీపింప నెలమి వర్తిలునెడలన్
నాసాహీనుం డొకసుతుఁ, డాసంయమి కుద్భవించె నద్భుతసరణిన్. 127
సీ. అత్తెఱంగున వికృతాకారుఁ డై ప్రభ, వించినసుతు నిరీక్షించి తల్లి
దండ్రు లత్యంతచింతావ్యాకులస్వాంతు, లై యంత జాతకర్మాదివిధు లా
నర్చి గౌతముఁ డనునామధేయం బిడి, గ్రుదవయేఁట నయ్యర్భకునకుఁ
బ్రియమార్గమున నుపనయనంబు గావించి, యాదరంబున నుపాధ్యాయునొద్దఁ

తే. జదువఁ బెట్టిన నిబిడ లజ్జాభరంబు, పెగ్గి యొకయక్షరంబున బ్రేమతోడఁ
జదువుకొనఁడయ్యె శిష్యులఁ గదిసి హితము, గురుసహాధ్యాయులయుఁ గాంచఁడయ్యె నతఁడు
క. గాయత్ర్యభ్యసనంబును, వాయుసహోపాసనంబు వదలక యెపుడుం
జేయుచు నుండె ద్విజోత్తముఁ, డాయుర్వృద్ధ నమెసంగె నతనికి మిగులన్. 129
తే. అగ్నికార్యంబువలన గాయత్రివలన, బ్రాహ్మణుం డనునామమంత్రంబుఁ బెరసెఁ
గాని విద్యావధూపరిగ్రహము లబ్బ, వయ్యె నమ్మేదినీదివిజ రాన్వయునకు. 130
వ. అట్లగుటం జేసి మహావైరాగ్యంబూని యతండు. 131
సీ. కాశీగయాప్రయాగములఁ గేదారంబు, బదరికాశ్రమము చంపకవనంబు
నైమిశారణ్యంబు నారాయణాశ్రమం, బరుణాచలము వేంకటాచలంబు
శ్రీపర్వతము కురుక్షేత్ర మవంతిక, కాంచిద్వారావతి కాళహస్తి
మథుర శ్రీకూర్మంబు మాయ యయోధ్య య, హోబలంబును బురుషోత్తమంబు
తే. మొదలుగఁ గల్గు మహాక్షేత్రంబులకు సారె, వచ్చుచును బోవుచును బెక్కువత్సరములు
గడపి యంతట నొకనాఁడు కౌతుకం బె, సంగఁ బఱతెంచె నీహారశైలమునకు. 132
వ. అట్లు పఱతెంచి యమ్మహామహీధరాగ్ర భాగంబునం గొంతవడవు విహరించి
యంత నచ్చట నొక్కగుహఁ గనుఁగొని, 133
క. అగ్గుహాంతరమునఁ గెంతయు, దిగ్గన సొత్తెంచి యందు వృథమానసుఁడై
యగ్గలపుభక్తితోడ, మ్మగ్గతిఁ దపమాచరింప నాత్మఁ దలంచెన్. 134
తే. తలఁచి వర్తించుచో నొకపండ నొంటిఁ, దపముఁ గావించుచున్న వృద్ధప్రసూన
గంధి నత్యంతశిథిలవిగ్రహం బ్రశాంత, బ్రహ్మచారిణిఁ జూచె నబ్రంబు దోఁప. 135
తే. చూచి యేచిన పెక్కు నజ్జోటి పదకిఁ, జేరఁ జేరి తా నమస్కృతి యొనర్చు
టయు నివారించి యాతపస్విని యతని. నంచితాపాంగదృష్టి నీక్షించి పలికె.
క. ధరణీసురవర నాకున్, వయసంపు గాఁగలవు నీవు వంచించుచు ని
క్కరణిన్ మ్రొక్కఁగఁ దగ గనఁ, గరములు ముకుళించి నాసికాహీని కనియెన్.
తే. వృద్ధదానవు తపమునఁ బెద్ద నిలిచి, యున్న దానవు గుణముల మిన్ననీవు
కలిమి ప్రియంబు సల్పనిద్యయును గలుగు, నేను నీకెట్లు వదుంద గా నేర్తుఁ దరుణి.
సీ. అనిన నమ్మానిని యమ్మాసిన రసితో, మును బుధుస్వజనుహాజనవిధుండు
వలనొప్ప పేటను బచ్చుప్లయము సితాం, తామెవాటిలు సుశ్యామ యనెడు
గంధర్వకన్యకఁ గాంచుటయును దాని, గాఢతరప్రేమఁ గలయుటయును
వారికిద్వరపుఁ ధానారూఢిఁ బ్రియకుంచు, టయుఁ జల్లితనుఁ గడుఁ బ్రియముతోడ

తే. సద్గుహాగేహమున నుంచి యబల యిచటి, కెవ్వఁడే తెంచు నతఁడు నీ కెనయు మగఁడు
గాఁగలఁ డటంచుఁ బలికి నాకమున కేఁగె, నేఁగుటయుఁ జెప్పి వెండియు నిట్టు లనియె.

తే. మునివరేణ్య ఋతుధ్వజమనుజపతికి, దశకాంతనుఁ బుట్టి నాఁడొక్కపలు గాఁగ
గీ. సురతపోనిష్ఠ నిచట నేయున్నదాన, నిచటి కెవ్వండు నెపుడు రాఁ డీవు దక్క. 140

తే. వినుము మాతండ్రి యెనుబది వేలయేండ్లు, ధరణిఁ బాలించి యిచటనె తప మొనర్చి
నాకమున కేగె నవ్విభుసంతనుండు, నట్లు చనెఁ బదివేలేండ్లు లవని యేలి. 141

తే. నాఁటనుండియుఁ దరల కిచ్చోట నున్న, దాన నవ్యాల కొసఁగినదానఁ గాను
దల్లిదండ్రులు లేరు స్వతంత్రురాల, రాజకన్యను వ్రతనిష్ఠఁ బ్రబలుదాన. 142

కావునఁ బురుషార్థినగు నన్నుం బరిగ్రహింపు మనిన నా గౌతముం డిట్లనియె.

వ. వనజముఖి నేను నేఁబదేండ్లవాఁడ నీవు, బహుసహస్రాబ్దములదాన హాహా వృద్ధ
వైననీకును బాలుఁడ నైన నాకు, ఘటన యింకెవ్విధమునఁ గాఁ గలదు చెపుము.

ఆ. అనిన నబల పలికె నకట మున్ను నాకీవు, భర్త వై స్పృశింపఁ బడితి వజాని
చేత నింక నొరుని జేకొన నొల్లన, ట్లగుట నన్నుఁ దెగడఁ దగదు నీకు. 145

తే. తాపసోత్తంస నన్ను నాదరణ చేసి, విడువఁ జూచెదవేని భావించి నీవు
గనుఁగొనుచు నుండ నిపుడె నిక్కముగఁ దనువు, విడుచుదాన నటన్న లోనడిలి యతఁడు

క. నాసాహీనుఁడ విద్యా, భ్యాసం బెన్నఁడు నెఱుంగ నంభోజముఖీ
యేసరణి నీమనోరథ, మే సమకూర్పంగ నేర్తు హిత వారంగా. 147

తే. మును సురూపంబు సద్విద్యయును దొరకినఁ, బిదప నీవచనంబు చేసెద నటన్న
నలరి నెయ్యంబు దైవార నతనిఁ జూచి, వృద్ధకామిని వెండియు నిట్టు లనియె.

క. తపమున నాచే వాక్పతిఁ యపరిమితామోద యయ్యె ననలుఁడు నటులే
కృపఁ జూచువాఁడు వానికి, నిపుడతివిద్యయు సురూప మిడియెదరు సుమీ. 149

క. అని పలికి యవ్వధూటి, జనరత్నం బపుడు భక్తి చాతురి మెఱయన్
వనజాతభవునికూఁతిమి, ననఁబోఁడి న్వేఁడఁ దొడఁగె నమ్రతతోడన్. 150

సీ. జయ చతుర్ముఖవక్త్రసౌధవిహారిణి, జయ సితాంభోరుహాసనసిషణ్ణ
జయమత్తకాదంబ సైంధవగామిని, జయకుందమందార సదృశవర్ణ
జయదివ్యరత్న భూషణవిరాజద్గాత్రి, జయ యామినీకరశకలమౌళి
జయ సమస్తామ్నాయ సారసంవేదిని, జయమాసిహృదయ కాసారహంసి

తే. జయ పురందరముఖ సుధాశనవితాన, ధర్మకోటీర విలసితపద్మరాగ
మణిమయూఖావళి రాజమాననూత్న, చరణపద్మద్వయాయిదంబ శారదాంబ. 151

సీ. శుకదండవల్లకీ ముకురపుస్తకపాణి, లాలితనీలరోలంబవేణి
బహుళవిద్యాదానపాలితాంతర్వాణి, రుచిరావలోకనప్రీచిలిత్రైణి
కవిజనస్తుతిపాత్ర కలితగుణశ్రేణి, మత్తవనప్రియ మంజువాణి
కటిభాగసజ్జితాఖరదమహాశ్రోణి, బాహుదండాగ్రశుంభత్కృపాణి

తే. పరమకల్యాణి కమలసంభవునిరాణి, పరమపదసౌధనిశ్రేణి పంచితేంది
రాముఖాఖిలగీర్వాణి రాజమాన, ఘనకృపాదృష్టి మముఁ బ్రోవఁ గదవె వాణి. 152

క. తల్లీ యమరీలోకము, తల్లీ మల్లీముకుందపదరసురభూరు
ద్వల్లీసిభశుభగాత్రి భ, వల్లీలాలోకనంబు వడినింపఁగదే. 153

మ. చిరకారుణ్యమతీ మహాగుణవతీ శృంగారలీలారతీ
శరదబ్జాభశుభాకృతీ నయగతీ శశ్వత్ప్రభావోన్నతీ
సరసీజాతసముద్భవప్రియసతీ సాహిత్యవిద్యాకృతీ
నిరతాశేషజగన్నుతీ భగవతీ నిన్ మ్రొక్కెదన్ భారతీ. 154

మ. తనరారన్ భవదీయసత్కృపను బాత్రం బైన ప్రాజ్ఞుం డిలన్
మనుజాధీశులచే ధనమ్ముఁగొని సామ్రాజ్యైకధౌరేయుఁ డై
యనవద్యస్థితి నొందుఁబో సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేన కి
మ్మనువాచాకలనంబు నిక్కముగ నంబా కంబుకంఠీమణీ. 155

క. అలఘుతరభక్తి నీపద, జలజాతము లాశ్రయింతుఁ జదువుం జేజే
కలికీ పలుకుం జిలుకల, కొలికీ నీకరుణ యిరవుకొలుపుము నాపై. 156

మ. అనవద్యాగమవేద్య నమ్రచిరకల్యాణప్రదు స్వేవతా
జనచూడామణి నబ్జగర్చ్యుత మహేశానస్వరూపున్ ద్విజా
వననైపుణ్యనిధిం గృశాను ననలు న్వహ్నిన్ హుతాశి న్శిఖిన్
నిను సేవించెద నెప్పుడు న్ననుఁ గృప న్వీక్షింపు వైశ్వానరా. 157

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నాగ్నేయిం బ్రార్థించి వైశ్వానరుం బ్రసన్నుం జేసికొని యమ్మునిపతి నవితరవిద్యారూపసంపన్నుం గావించిన నతం డత్యంత సంప్రీతచేతస్కుండై యప్పుండరీకనయనం గూడుకొని మనోజక్రీడా వినోదంబులం బ్రమోదించుచుండె నంత. 158

తే. ప్రీతినంబును బోవ్రుటై శతసహస్రి, సంఖ్యలను మీఱి యతిథులాజంపతులను
గాంచువేడుకతోఁ బఱతెంచుచుండి, రట్లు చరసవారల నాదరించి. 159

వ. భయభక్తిసంభ్రమంబులు వెలయ సత్కారంబు లొనరించి పిడొక్కలున్నచుండి

రంధు బాలోన్మత్తయువజనంబులు గొందఱు వారిం గని నగి గేలి యొనర్చుచుం
డిరి. మఱియుం గొంద ఱావృద్ధాంగనం గనుంగొని, 160

క. వడవెఱ నిజముగ నీతఁడు, కొడుకో మనుమండొ నీకుఁ గొంచింపక యే
ర్పడఁ దెలుపుము మా కనుచుం, గడు నగి రొకకొంద ఱుత్సుకత మీఱంగన్.

ఆ. పర్వలోదకంబు బాలాతపము నిశా, యామదధిసమన్వితాశనంబు
వృద్ధభామినియును బేరితఘూమంబును, బ్రతుకు వఱుగు నండ్రు ప్రాజ్ఞులెల్ల.

క. వృద్ధునకు యువతి విష మగు, వృద్ధసతికి యువజనుండు వెలయఁగ సుధ యా
సిద్ధ మని కొంద ఱపుడా, వృద్ధాగౌతముల కెగ్గు లెన్నిరి పెలుచన్. 163

వ. అని పలుకుచుం గుతూహలాక్ష్యులై, సమస్తమహర్షివరులును యథేచ్ఛాగతులం జనుచుం
డిరి తద్వచనంబు లాకర్ణించి యాదంపతు లత్యంతశోకవ్యాకులస్వాంతులై యంత
నచ్చటం దరలి చనుదెంచి. 164

ఉ. కారుమొసళ్లగుంపు తరగల్దివిఁ గ్రిమ్మ మనోజ్ఞపుగంధమీల్
మీఱి నటించుసొంపు రవళిం జలపక్షులు గేరుమింపు లోఁ
దారుధులీకుళీరఫణిదర్దురకోటుల పెంపు దద్దయై
వారిఁ జెలంగి పొంగెడునపాంనిధిఁ గన్గొని రవ్వధూవరుల్. 155

సీ. వృద్ధాంగనకు యౌవనప్రియుఁ డబ్బెఁ బో యని, నగియెడుమీల ఫేనములు గ్రాల
నజుచెయ్యు లిట్లెపో యని తద్ఘమూర్ణిల్లు, జాడల నిబిడఘనఘోషములు మీఱ
మునిదంపతులఁ గరంబులు చాఁచి డాయంగ, బిలుచుచందమున వీచులు దనర్పఁ
దగువారి కర్ఘ్యపాద్యము లిచ్చువడువున, శీకరాసారము ల్చిందుచుండ

తే. వినయగతివారలకు నెమ్మి విశ్రమింపఁ, బీఠము ల్పెట్టుచాడ్పునఁ బృథులసైక
తములు రాణింప సొంపునఁ దనరుచున్న, యప్పయోరాశిఁ దఱిసి రయ్యలఘుమతులు

సీ. ఘనులఁ బ్రహ్మాపూర్ణ జీవనులఁ జేయువదాన్యుఁ, దవిగతామిత బాడబాశ్రయుండు
తవిలినమర్యాద దాఁటకుండుఘనుండు, బహుశరవాహినీపరివృతుండు
ధీవరకోటి కధీనమాన్యుండు, సదమలగాంభీర్యసంయుతుండు
సరసపురోహితసమితి కాకరసీమ, భువనాంతరవ్యాప్తభూరికీర్తి

తే. యహిమకరధాముఁ డసదృశోదగ్రరత్న, కంకణమహోన్నతోద్భాసి కవిహితుండు
నగుసరసాధీశుఁ డెంతయు నబ్బురంపు, సంతస మొసర్చె నప్పుడా దంపతులకు. 167

వ. అట్లు సముద్రదర్శనం బొనర్చి యుప్పొంగుచు. 168

మ. 'దళితాశేషమహాంహసే ఘనపయోధామ్నే సముద్రాయ శై
వలినీమండలనాయకాయ వరుణావాసాయ పద్మాలయా
లలనేశశ్వశురాయ పుణ్యనిధయే లావణ్యపూర్ణాయ ని
స్తులగాంభీర్యయుతాయ తేనమ' యటంచున్ మ్రొక్కి మోదంబునన్.

తే. అవ్వధూవరు లందుఁ గృతావగాహు, లై రయంబునఁ జని యగస్త్యాశ్రమంబు
చేరి యమ్మునినాథు దర్శించి రపుడు, గౌతముం డాయనకు మ్రొక్కి కడఁక బలికె

తే. మునికులోత్తమ భువి భుక్తిముక్తిదంబు, నఖిలవాంఛాప్రదంబు నైనట్టిపుణ్య
తీర్థ మెయ్యది నాడెందపుదేశ మెద్దిఁ దేటతెల్లంబుగా మాకుఁ దెలుపవలయు. 171

క. అని ప్రార్థించిన గౌతముఁ, గనుఁగొని నెయ్యంబుతో నగస్త్యుఁడు వలికెన్
మునివర గౌతమి యఖిలవ్ర, జినములు దొలఁగించు నిష్టసిద్ధియుఁ జేయున్.

తే. ధరణి నెన్నికఁ గన్నతీర్థముల కెల్ల, మిన్నయై గౌతమీగంగ మన్నె కెక్కు
నయ్యశేషాఘహారిణియందు మునుఁగు, జనుల కిహపరసుఖములు సంఘటిల్లు. 173

క. కావున నీ విపు డచటికి, పోవంగ జనుము వేడ్క వెలయఁగ నేను
న్నీ వెంటనె వచ్చెద నని, యానియమాత్ముఁడు దరలి యరుదెంచె వెసన్. 174

తే. గౌతముండును భార్యాసమేతుఁ డగుచు, గౌతమికి నేగి యందలిగాథనిష్ఠ
దప మొనర్చుచు నొకనాఁడు దవిలి యీశ్వ, రాచ్యుతుల నమ్మహానది నభినుతించె

క. పురదానవమదహరణా, హరిహయనుతచరణ రాజతాచలశరణా
చిరకరుణాభరణా కి, న్నరవరవృషశరణ నీకు నతి శశిధరణా. 176

సీ. రవిశశిశిఖినేత్ర భువనరక్షణసూత్ర, పాలితమునిపుత్ర ప్రథనజైత్ర
విజితశాత్రవగోత్ర కుజనదుష్కరపాత్ర, భవలతాలవిత్ర ధవళగాత్ర
దివిజోపవనచైత్ర కవిజనస్తుతిపాత్ర, సురతరువృషపత్ర ఘనదమిత్ర
నిటలయుతసితగోత్ర నిభృతపశిరశ్శ్రోత్ర, పరమపవిత్ర బంధురచరిత్ర

తే. పంకరుహపత్ర లోచనకంజపత్ర, వ్యాలసంసారసాగరయానపాత్ర
వృజినసంఘాతకాననవీతిహోత్ర, నినుఁ బొగడ నేర్తుమే భవానీకళత్ర. 177

వ. అని మహేశ్వరుం బ్రణుతించి, 178

దండకము శ్రీమజ్జగన్నాథ లక్ష్మీమనోనాథ గాధేయకౌండిన్య శాండిల్యమాండవ్య
వల్మీకజవ్యాస వాసిష్ఠ గర్గాద్యశేషర్షి సంఘాత సంస్తూయమాన స్థిరోదార
చారిత్ర దూరీకృతామిత్ర ముక్తేంద్ర వేదోపయుక్తోజ్జలాధీశ కీనాశదైత్యేశ వాతా
గ్నిపేయనలాఖ్యాత ముఖ్యామరవ్రాత కోటీరవిస్ఫారతేజోవిరాజన్మహారత్న కాం

తిచ్ఛటాజస్రనీరాజితోద్యత్పదాంభోజ భోజావనీజానిజా నిర్మలస్వాంత నీరేరుహాంతర్విలీన ప్రమత్తద్విరేఫా ఘనాభా సరోజాతనాభా శరచ్చంద్రికా కుందబృందారకాహార మందాకినీహార నీహార హీరేందు కోటీరపాటీరవాక్కామినీ కాశనీకాశకీర్తి ప్రకాశానిశాహారి శార్ఙ్గపాణీ కృపాణీ కృపానీరధీసారథీ ధీరగాండీవభృత్సారథీ భూరిధర్మైకనిష్ఠాగరిష్ఠామితోత్కృష్ట సృష్టిప్రజాభీష్టసంధాయకా విశ్వవిశ్వంభరానాయకా విశ్రుతానంతనీరేజగర్భాండ భాండావలీ పూరితోద్యత్ప్రచండారి వక్షఃకులాధ్యక్ష దుర్గర్వనిర్వాపణాఖర్వభీమ ప్రభావాభిరామా జగద్గీతనామా పదాంగుష్ఠనిష్ఠ్యూతగంగాతరంగాంబుధారాల వాసేచనక్షాళిత బ్రహ్మహత్యాముఖ క్రూరపాపా ప్రశస్తానులాపా నిరస్తోపతాపా పరబ్రహ్మరూపా సమిద్ఘోరకోపా సుధాలాప నీలాపరీరంభసంభోగ కేలీవిహారా మితోల్లాస లీలాసమాలోలగోపాల లీలావతీ బంధురోరోజ కుంభద్వయీలిప్తకస్తూరికా సాంకవామోద సంవాసితోదారదోరంతరాళా మహాభీమసంగ్రామ సీమాకరాళా విపశ్చిన్మనస్సారకాసారమాద్యన్మరాళా విరాడ్దివ్యఖేలం ఖేళ కాళింది కాతీరవానీరకుంజద్రుమాగార మధ్యోల్లసత్పుష్ప శయ్యాతలాబాధ రాధావధూసంతతాస్తోకనాళీక నాళీకకేళీకళా కౌశలామోద దామోదరా పుండరీకాక్ష వైకుంఠ శౌరీ నరాక్రూర గాంగేయ రుక్మాంగదానేక పేంద్రాంబరీషాంజనేయప్రభృత్యంఘ్రిభక్తావనోపాయపారీణ నారాయణా వాసుదేవా చిదానంద గోవింద బృందావనాంతర్విహారా నృసింహా హృషీకేశ హేమాంబరా దేవదేవా మహాదేవ నీదివ్యలీలావినోదప్రకారంబు లెన్నంగ నెవ్వారికిం దీరు ధీరాత్ములై యోగమాంతార్థవిజ్ఞానులై జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నులై నిర్గుణత్వంబునం బొల్చుయోగుల్ పృథివ్యంబు తేజోనిలద్వ్యోమయంబై చరస్థావరంబైన సర్వప్రపంచంబు నీమూర్తిగా నాత్మభావించి నిన్గాంతు రష్టాపదం బొక్కటై యుండి నానాపరిష్కారరూపంబులం బొల్చుపోల్కిన్ బరేశుండ వొక్కండవై యుండి నీ వెల్లరూపంబులం దాల్చి వర్తింతు వో స్వామి నీకన్ని వక్త్రంబు తారాపథం బుత్తమాంగంబు దిక్కుల్ చెవుల్ భానుజైవాతృకుల్ నేత్రముల్ తోయధుల్ కుక్షి నాకంబు కంఠంబు వేదంబు లుక్తుల్ ధరిత్రీతలం బంఘ్రియుగ్మంబు గాయత్రి కీల్గంటు వైవస్వతుండాత్మ యోగీశ్వరుల్ రోమముల్ గంధవాహుండు ప్రాణంబు బృందారకుల్ బాహువుల్ భారతీదేవి దా జిహ్వయుంగా జగద్రూపివై యేపుతో డంబు దీపింతువో నీవ యంభోజగర్భాచ్యుతేశాకృతుల్ దాల్చి శశ్వద్గతి న్విశ్వసృష్టిస్థితిధ్వంసనక్రీడల న్మించు చేవెడయున్నట్టి సుపరశిష్టావనార్థం బనేక-

కృతుల్వాని రాణింతువాది న్విసారంబవై యంబురాశిం బ్రవేశించి క్రూరాత్ముడౌ సోమకుం ద్రుంచి వేదంబు లవ్వేధకొప్పింపవా కూర్మరూపంబుతో నేపునన్మందరోర్వీధ్రముం బూని జేజేల నెల్లన్సుధాహార సంతుష్టిఁ దేలింపవా సూకరాకారముం బూని యక్షీణశౌర్య ప్రభావక్షు శిక్షించి ధాత్రీతలం బెల్ల దంష్ట్రాగ్రభాగంబునం దాల్పవా మర్త్యహరీంద్రదేహుండవై స్వర్ణదైతేయు నిర్జించి ప్రహ్లాదుఁ బాలింపవా వర్ణివై పూర్ణమంఘ్రిత్రయంబుర్వి యర్థించి వైరోచనుం గ్రిందికిన్మెట్టవా భృగ్వధీశుండవై గండ్రగొడ్డంట ముయ్యేడుమాఱుల్న రాధీశులం గొట్టవా జానకీభర్తవై ఘోరదుర్వార్తనుండైన యప్పంక్తికంఠాసురేంద్రున్సమిద్భూమిఁ బోకార్పవా శీరివై హాళిమీఱం బ్రలంబాదులం ద్రుంపవా బుద్ధరూపంబుచే దైత్యనారీకదంబంబుల న్భిన్న మొందింపవా సాదివై మ్లేచ్ఛ రాజన్యులన్మోదుచు న్సాధులం బ్రోవను న్నావు నీవర్తనం బెల్ల లెక్కింప మాబోంట్ల కెంతేనశక్యంబె నిన్నుం బ్రశంసేంద్ర నీలోపలద్విట్ప్రతీకాశ సమ్యక్తరుంబోపరిస్నిగ్ధమాణిక్యరోచిశ్ఛటాంచత్కిరీటోత్తమాంగుక్ సుధాకీర్ణగాకాని శాకేతుబింబోపమస్మేరవక్త్రారవిందున్ మనోజాతలీలాధనుస్సన్నిభభ్రూలతాభాసురుం గృత్తదంభాసురుం బాత్రరారంభవేళాసముజ్జృంభమాణారుణాంశు ప్రభాజాల నిర్భిన్నశుభ్రాబ్జసంవర్తికా చారునేత్రున్ నృభస్తోత్రపాత్రున్న వీనాగ్రచాంపేయజాలాభి రామస్వనాసు న్నరత్కాముదీమందహాసజ్ఞపాబింబికా బంధుజీవప్రవాళాబ్జరాగోపమానామృతాధారశోణాధరున్ స్నిగ్ధరుంగుందబృందాచ్ఛదంతావళీ భాసమానుంబ్రభాభాస మానజ్వలత్కుండలస్ఫూర్తి సితావర్ఘ్యరత్న ద్యుతిప్రోల్లసద్గండభాగు న్యతీంద్రామరాగున్మణిగ్రైవకాహారావళీవిస్ఫురత్కంబుకంఠున్గదాశంఖ చక్రాబ్జశార్ఙ్గాయుధోపేత దిక్కుంభిశుండా సదృక్పీనవృత్తాయతాజాను బాహున్విహంగేంద్రవాహున్ప్రమాకౌస్తుభాస్తోకముక్తామణీధామకాళీలంకృతోత్తుంగ బాహాంతరాళుంగృపాళుంగళిందాత్మజాభంగరంగత్త్రిభంగున్మదారాతి భంగున్గరుత్మచ్ఛిలాబద్ధభర్మోర్మి కాకంకణాలంకృతస్నిగ్ధహస్తాంబుజాతు న్జగన్మోహనాకారరేఖాపరాభూత పాకీన కేతున్సముద్దామసౌదామనీదామ శంకాకరస్వర్ణచేలావృతోద్యత్కటీరు న్మునీంద్రాత్తచేతోంబురుట్కర్ణి కాంతఃకుటీరున్సలాంభోజశంఖధ్వజానీక కల్యాణరేఖావృతాంచత్పదుక్ శ్రీప్రదుక్ హృత్పయోజాతమధ్యంబున న్నిల్పి సేవింతు మత్యాదరం బొప్ప మమ్మేలు మీశాననమస్తేనమస్తేనమస్తేనమః. 180

అని శ్రీమన్నారాయణుం గొనియాడి

15 1/2

క. శర ణొందెద నిను గంగా, పరిపూర్ణకృపాంతరంగ భవ్యతరంగా
గిరిశజటాంతరసంగా, పరిచితచక్రాంగ దురితపటలవిభంగా. 181

క. ఆదిత్యయక్షఫణిశర, క్షోదానవసిద్ధసాధ్యసురనుత విలస
త్పాదారవిందయుగళీ, గోదావరి ననుఁ బవిత్రను జేయఁగదే. 182

తే. మగ్నమాతంగ మదజలోన్మత్తభృంగ, యతిదయాపాంగ శంభుజటాగ్రరంగ
కలితశుభసంగ ఘోరదుష్కలుషభంగ, గౌతమీగంగ తరళరంగత్తరంగ. 183

తే. అని నుతించుమునీంద్రున కపుడు నిఖిల, భువనపావని పొడగట్టి భూసురేంద్ర
మంత్రపూతంబు లైనట్టిమజ్జలముల, నీవధూమణిఁ దడుపుము నియమ మొప్ప. 184

తే. ఆత్తెఱంగునఁ జారురూపాన్విత యగు, మగువచే నభిషిక్తుఁడ వగుము నీవు
నిఖిలకల్యాణలక్షణాన్వితుఁడ వగుచు, మరలరూపంబు దాల్చెదుమహిమ మెఱయ.

తే. అనుచు గౌతమి కృపఁ బల్క నట్ల చేసి, దంపతులు శోభసాకారసంపదల నె
సంగి రంతయు గౌతమీసలిలసేచ, నమున మానసములఁ బ్రమోదము దలిర్ప 186

తే. అపు డగస్త్య వసిష్ఠ గర్గాదిమునులు, ప్రేమదైవాఱ వారలఁ బెండ్లి సేయఁ
దలఁచి యొకదివ్యనగవరంబు తత్క్షణంబ, సొంపుదీపింప నచట నిర్మింపఁ జేసి 187

తే. చంద్రతారాబలప్రశస్తముగఁ బొసఁగి, యిమ్మలరఁ జొక్కశుభముహూర్తమ్ము నిశ్చ
యించి పౌరులఁ బురి యలరించుటకును, మూన్చుటయు వారు సంతసంబునఁ జెలంగి

సీ. గోడలనెల్ల రంగుగఁ జిత్తరులు వ్రాసి, ముంగిళ్ల ముత్యాలముగ్గు లునిచి
తోరంబుగాఁ బచ్చతోరణంబులు గట్టి, దరిలేని చలువపందిరులు వైచి
యంగళ్ల మేలుకట్లమరించి వేదిక, లలికి మేడలు మిద్దె లలరఁ జేసి
కదళికాస్తంభము ల్కనకకుంభంబులు, దల దువారంబులఁ దగులఁబఱచి

తే. యగురుఘనసారధూపము ల్మగులవైచి, సతులుఁ బురుషులు నతులితోత్సాహలీల
గంధమాల్యాభరణవస్త్రకలితు లగుచు, నలరుచుండిరి కడుఁ దదనంతరమున. 189

ఆ. సవిత యస్తమించె సంజ కెంపుదలర్చెఁ, దమము గ్రమ్మెఁ దావియెఁ దార లెసఁగెఁ
జంద్రుఁ డుదయ మయ్యెఁ జంద్రిక ల్విలసిల్లె, నప్పుడు మునులు మిగుల హర్ష మొనర.

సీ. ఝల్లరీనిస్సాణశంఖభేరీకాహ, ళలు దూర్యములు భరఁ జెలఁగి మ్రోయ
దివిటీలు దివ్వెలు బెడఁగుచంద్రజ్యోతు, లుమ నభం బెల్ల వెలుంగఁ జేయ
ఘనమర్దలధ్వను లెనయ నాఁడెపువార, రమణీమణులు నర్తనములు సలుప
జగ మంతయును బట్టపగలు గావించుచు, గరదీపికాసముత్కర వఱల

తే. సకలనగరాంతరాగతజనపరంప, రానిరంతరకలకలారవము దిగిభ
నివహకర్ణపుటంబులఁ జెవుడుపఱుప, సదమలానందకరమహోత్సవము వెలయ.

వ. వివాహోచితకృత్యంబు లాచరింపఁ దీర్పరు లైనపురంధ్రీ భూసురోత్తముల నియో
గించుటయును. 192

తే. మిన్నయై యున్నయారాచకన్నియకును, బుణ్యనిధి యగుభూసురపుంగవునకు
మంగళస్నాన మాచరింపఁగ నొనర్చి, రెలమిఁ గొందఱు ముత్తైదువలు గడంగి.

మ. వరరత్నాభరణావలు ల్దొడిగి సౌవర్ణాంబరంబు ల్హొయల్
బెరయం గట్టి పటీరచంద్రమృగనాభీపంకము ల్మేనులన్
గర మొప్పార నలంది క్రొవ్విరిసరుల్ గాటంబుగా వైచి వా
విరిఁ గైసేసిరి కాంత లానృపసుతావిశ్వంభరాదేవులన్. 194

తే. అపుడు కల్యాణవేదిపై నమల రత్నపీఠమున విప్రుఁ గూర్చుండఁ బెట్టి కాళ్లు
గడిగి మధుపర్కము లొసంగి కన్యఁ దెచ్చి, రమణ నిర్వ్వరకును గంకణములు గట్టి

క. ఉడువీథిఁ జూచి యాజకు, లడరఁగ సుముహూర్తవేళ యయ్యె నటంచున్
గుడజీరకములు శిరమున, నిడి కన్నియఁ జూపి రామహీదేవునకున్

క. మునుకొని విప్రోత్తము లె, ల్లను గము లై పలికి రపుడు లక్ష్మీనారా
యణ సావధాన యనుచుం, దనరఁగ సుముహూర్తసావధాన యటంచున్. 197

మ. ఘనగంభీరవిరావసంకలితు లై తత్సదేవతాముఖ్యు లె
ల్లను మోదంబున నవ్వధూవరుల మ్రోలం గూటువల్గాడి డా
కొని యసర్వేమునయస్సరాగ్రహముతాకుర్వంతువామ్మంగళ,
మ్మని లగ్నాష్టకము ల్పఠించిరి శుభోదంచత్ప్రకారంబునన్. 198

క. కల్యాణపాత్రికల సా, కల్యముగ నివాళు లునిచి గఱితలు గౌరీ
కల్యాణంబులు పాడిరి, కల్యాంచితమాధురీప్రకారము వెలయన్. 199

ఉ. పల్లవపాటలాధరశుభప్రభ లొప్పఁగ మేల్పయంటలన్
బెల్లుగ గుబ్బచన్గవలు పెంపెసలాడఁ గడింది వేడుకల్
మొల్లము మీఱఁ గ్రొత్తెలిమొయపు న్రితనంపు సేసఁబ్రాల్
చల్లుచుఁ బేరఁటాండ్రు ధవళంబులు పాడిరి కొందఱయ్యెడన్.

శా. ఆరాజన్యకుమారికంఠమున గోత్రాదిత్యవర్యుండు సొం
పార న్మంగళసూత్ర మప్పుడు సితాంతామోదియై కట్టి వి

స్థారోత్కంఠతనాగమౌక్తికము వాచాప్రౌఢిమీఱన్ ధ్రువం
తే రాజా వరుణోధ్రువ, మ్మనుచు ధాత్రీనిర్జరుల్వల్కఁగన్.

క. లలనాలలామశిరమున, వలనుగ భూసురవరుండు వసుధామరు డౌ
దలఁబ్రాల్వోసిరి ముత్యపుఁ, దలఁబ్రాల్వోసిరి ముదంబు దళుకొత్తంగన్.

తే. అంతరిక్షంబునం దిల నఖిలజనులు, సొరిదితోడ నరుంధతి: జూచుచుండ
రప్పు డచటనె చెలఁగి జాయాపతుల క, రుంధతిని జూపి రొజ్జయల్ రూఢి మీఱ.

వ. మఱియు నగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదివిధు లాగమోక్తప్రకారంబునఁ గావింపుచుఁ గ్రమం
బునఁ బంచవాసరంబులు గడపియున్న యాదంపతుల దీవించి యగస్త్యాదిమహ
ర్షులు యథాస్థానంబులకుం జని రంత. 204

క. అతిభోగభాగ్యమహిమా, న్వితులై యతిథులను నిచ్చనిచ్చలు గరుణా
మతిఁ బ్రోచుచు నద్దంపతు, లతులప్రాభవనిరూఢి నలరిరి ధాత్రిన్. 205

క. అని కమలజుఁడు ఋతుధ్వజ,జనపాలకుచరిత దివిజసంయమి కెలమిన్
వినిపించిన విని యాతఁడు, మనమున నత్యంతహర్ష మగ్నుం డయ్యెన్.	206

సీ. రహి మీఱ బ్రహ్మపురాణోక్తమగుచు గో,దావరీఖండంబు దనరు నందు
వృద్ధస్రవంతీసరిత్పతీసంగమ, మాహాత్మ్య మెప్పుడు సన్మహిమ నదియె
రసికజనమనోభిరామం బనెడు పేరఁ, దెనుఁగున శాలివాహనశకాబ్ద
ములఁ గరగిరిరసభూసంఖ్యఁ దద్దయు, వఱలు ప్రమోదూతవత్సరమున

తే. నీప్రబంధంబు రచించి నీకొసఁగితి, నిందుశేఖర నీకృప నిది ధరిత్రి
నాసుధాకరతారార్క మగుచుఁ గవిజ, నోత్తములయిండ్ల నెప్రొద్దు నుండుఁగాత.

చ. పరమకృపాలవాల నిజభక్తజనావలశీల శత్రుభీ
కరఖరశూల భావభవగర్వనివారణమూల శోభనా
కరమగుణజాల భవ్యతరగంధగజాజినచేల తాపసో
త్కరనుతిలోల నిర్మథితకాల నిశాముఖలాస్యఖేలనా. 208

క. పవనాశన హారబుద్ధో, పవనావళినవవసంత పరిధీతమహీభృ
ద్భవనా భవనాశికో, ద్భవనానాక్రతుభుగవన పరివృతభువనా. 209

మాలినీ. శరనిధివరతూణా సత్యవాక్యప్రమాణా
పరిహృతసుమబాణా పంకజాకాక్షబాణా
పరికలితకృపాణా భక్తరక్షాధురీణా
ధరవృషజహుర్ణా పాణిపద్మాంచదేణా. 210

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరకరుణాకటాక్ష నిరీక్షణ సంలబ్ధ సరసకవితాసా
మ్రాజ్యధురంధర. ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి
గంగనామాత్యపుత్త్రి సకల సంస్కృతాంధ్రలక్షణ
కళాకౌశల్యాభిరామ తిమ్మకవి సార్వభౌమ
ప్రణీతం బయిన రసికజనమనోభిరామం
బనుశృంగారరస ప్రబంధంబునందు
సర్వంబును షష్ఠాశ్వాసము.

రసికజనమనోభిరామము సమాప్తము.

దేశబంధుముద్రాక్షరశాల, రాజమండ్రి. 1928.

రాధాకృష్ణ బుక్ డిపో ఇనిస్పేట రాజమండ్రి.

ఆంధ్రనాటకములు

[illegible]బకావళి అ॥సుం॥	1	0	0
[illegible]ల్ గోహారు	0	12	0
గర్వభంగము	0	12	0
శ్రీకృష్ణవిలాసము	0	12	0
పసన్బకావళి	1	0	0
బంగన్బకావళి	1	0	0
ప్రతిజ్ఞాపాండవము	0	12	0
వాసంతిక చెంచునా॥	0	12	0
పూర్ణిమ పా॥ల॥	1	0	0
వీరమతి డిటో	1	4	0
ముద్రిక డిటో	0	12	0
సరస్వతి డిటో	1	0	0
విక్రమోర్వశీ॥ వా॥సు॥	0	8	0
చండకౌశికహరిచంద్ర	0	12	0
అభిజ్ఞానశకుంతల	1	0	0
రంగరాయకదనం	1	0	0
కన్యకాపరమేశ్వరి	1	0	0
సుగుణామణి వ.బా॥	0	10	0
లుబ్ధాగ్రేసరచక్రవర్తి	0	8	0
శంబుకవధ తి॥రా॥	0	12	0
కురుక్షేత్రసంగ్రామము	1	0	0
దానవీరకర్ణ సో॥రా॥	1	0	0
సంగీతమార్కండేయ	0	12	0
పురూరవ రా॥నా	0	8	0
సీమంతిని ము॥చం॥	0	12	0

ఆంధ్రనాటకములు

వైజయంతీవిలాసము	0	12	0
చంద్రికళ వా॥ప॥	1	0	0
సతీసద్భావ కొ॥స॥	0	8	0
తులసీదాస్ డిటో	1	0	0
శారదావిజయము	0	8	0
సంపూర్ణాంజనేయము	1	0	0
పాండవజననం రా॥నా	0	10	0
పాండవప్రవాసం ,,	0	12	0
పాండవోద్యోగం ,,	0	12	0
పాండవాశ్వమేథం ,,	0	12	0
పాండవవిజయము ,,	0	12	0
అహల్యాశాపవిమో॥	0	12	0
సంపూర్ణశ్రీకృష్ణచరిత్ర	1	0	0
రామరాజోద్వాహం	0	12	0
శ్రీరామాంజనేయము	1	0	0
కృష్ణరాయబారం	0	12	0
సంగీతసావిత్రి	0	12	0
సంగీత ప్రహ్లాద	0	12	0
రామరావణయుద్ధము	0	12	0
శ్రీరామజననము	0	8	0
సీతాకళ్యాము	0	8	0
లక్ష్మణమూర్ఛ	0	12	0
చింతామణి	1	0	0
సంగీతవిష్ణులీలలు	1	0	0
హనుమద్రామ బా॥కో॥	0	12	0

వలయువారు:—

రాధాకృష్ణబుక్కుడిపో ఇన్నిస్పేట రాజమండ్రి

అని వ్రాయవలెను.

సాముద్రికశాస్త్రము

పూర్వకవి:—శరభయ్య ప్రణీతం.

తాత్పర్యసహితం వెల 0—6—0

సోదరా!

నీచేతిని యితరులయెదుట బెట్టనవసరము లేదు. ప్రాచీనమహర్షులు భావిఫలములను భావముచూచినంతనే చెప్పినారనుటకు సాముద్రికశాస్త్రమే తార్కాణము. నీచేతి యందుగల సర్వరేఖలను యితరుల సాయమక్కరలేకయే తెలుసుకొనవచ్చును. భవిష్యజ్జీవితము నితరులయెదుట బెట్టనవసరము లేదు.

జ్యోతిష ఫలప్రదర్శని

గ్రంథకర్త:—నద్దూరి శ్రీ [illegible] మూర్తి గారు

వెల 0—10—0 [illegible]

ఇందు పంచాంగం, హోరాఫలములు, నామనక్షత్రములు, దశలు అంతర్దశలు, నామనక్షత్రము, కన్యావరజన్మలగ్నములు, దుష్టగ్రహశాంతి వివరములు, వివాహాదులకు శుభలగ్నములు, [illegible] యము, జననప్రశ్నము, అదృష్టదీపిక మొదలగు అనేకవిషయములిందు లభ్యం.

రాధాకృష్ణ డిపో, ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి.

END OF
TITLE